

Video Surveillance Systems
Affordable, Reliable, Customized
4, 8, 16 and 32 Camera Systems

- Watch Your Business from anywhere in the World on Internet, iPhone and Android Smart Phones.
- Control Employee Theft by Text Insertion Systems.

Contact: **Jatinder Singh** Ph: 269-532-1786 Cell: 269-271-5194
www.watchyourbusiness.com

ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੀਰ ਐਂਟਰਟੇਨਮੈਂਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ
23 ਜੁਲਾਈ 2011, ਸ਼ਾਮ 7 ਵਜੇ
ਹੋਰ ਵੇਰਵੇ ਲਈ ਸਫਾ 18-19 ਵੇਖੋ

ਸੁਪਰ ਸਟਾਰ ਧਰਮ ਭਾ ਜੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪਸੰਦ ਅਮਨਟੈਲ
AMANTEL.COM
\$100 'ਚ 126 ਘੰਟੇ
ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਗੱਲਾਂ ਕਰੋਗੇ ਉਨੇ ਹੀ ਮਿੰਟ ਕੱਟੇ ਜਾਣਗੇ (7560 ਮਿੰਟ)
Customer Service 24/7 ਟੌਲ ਫਰੀ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਕਾਲ ਕਰੋ
1-888-652-6268, 732-983-4332/4333

Twelfth Year in Publication ਮਿਡਵੈਸਟ ਐਡੀਸ਼ਨ Price 50¢ Email: punjabtimes1@sbcglobal.net
ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫ਼ਤਾਵਾਰ
ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼
www.punjabtimesusa.com
Punjab Times, Vol 12, Issue 29, July 16, 2011 20451 N Plum Grove Rd. Palatine, IL 60074 Ph: 847-359-0746, Fax: 847-705-9388

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਪਾਟਿਲ ਨਵੇਂ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨਾਲ।

ਕੇਂਦਰੀ ਵਜ਼ਾਰਤ 'ਚੋਂ ਸੱਤ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਛੁੱਟੀ, ਅੱਠ ਨਵੇਂ ਚਿਹਰੇ ਸ਼ਾਮਲ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਨਾਲ ਦਾਗਦਾਰ ਹੋਈ ਆਪਣੀ ਵਜ਼ਾਰਤ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਰੰਗ 'ਚ ਰੰਗਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅੱਠ ਬਿਲਕੁਲ ਨਵੇਂ ਚਿਹਰੇ ਸ਼ਾਹਮਣੇ ਲਿਆਏ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸੱਤ ਮੰਤਰੀਆਂ ਤੋਂ ਕੁਰਸੀ ਖੋਹ ਲਈ ਹੈ। ਉੱਝ, ਵਿਚਾਰਨ ਵਾਲਾ ਮੁੱਦਾ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਰੱਦਬਦਲ ਤਾਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਦਾਗ ਧੋਣ ਲਈ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਭਾਈਵਾਲ ਪਾਰਟੀ ਡੀ.ਐਮ.ਕੇ. ਲਈ ਅਜੇ ਵੀ ਦੋ ਸੀਟਾਂ ਖਾਲੀ ਰੱਖੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਦੇ ਦੋ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਕਾਰਨ ਹੀ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇਣਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਤਾਂ ਇਕ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਏ. ਰਾਜਾ ਤਿਹਾੜ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬੰਦ ਹੈ। ਇਸੇ ਪਾਰਟੀ

ਡੀ.ਐਮ.ਕੇ. ਲਈ ਅਜੇ ਵੀ ਦੋ ਸੀਟਾਂ ਖਾਲੀ ਰੱਖੀਆਂ

ਦੀ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਕਾਨੀਸ਼ੇਤੀ ਵੀ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਕਾਰਨ ਇਸੇ ਜੇਲ੍ਹ ਅੰਦਰ ਹੈ। ਬਾਰਾਂ ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਕੀਤੇ ਇਸ ਫੇਰਬਦਲ ਦੌਰਾਨ ਹਟਾਏ ਗਏ ਮੰਤਰੀਆਂ ਵਿਚ ਮਨੋਹਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ (ਅੰਕੜੇ ਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਮੰਤਰਾਲਾ), ਬੀ.ਕੇ. ਹੰਦੀਕ (ਡੀ.ਓ.ਐਨ. ਈ.ਆਰ.), ਕਾਂਤੀਲਾਲ ਭੂਰੀਆ (ਕਬਾਇਲੀ ਮਾਮਲੇ), ਮੁਰਲੀ ਦਿਓਤਾ (ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਮਾਮਲੇ) ਤੇ ਦਇਆਨਿਧੀ ਮਾਰਨ (ਕੱਪੜਾ ਮੰਤਰੀ) ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਸਨ। ਰਾਜ ਮੰਤਰੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਸਟੀਲ ਤੇ ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ

ਮੰਤਰੀਆਂ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਏ. ਸਈ ਪ੍ਰਤਾਪ ਤੇ ਅਰੁਨ ਯਾਦਵ ਨੂੰ ਵੀ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੈਰਾਮ ਰਮੇਸ਼ ਤੋਂ ਵਾਤਾਵਰਨ ਅਤੇ ਵੀਰੱਪਾ ਮੋਇਲੀ ਤੋਂ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਭਾਗ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਏ ਗਏ ਹਨ। ਜੈਰਾਮ ਰਮੇਸ਼ ਨੂੰ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਕੇ ਕੈਬਨਿਟ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਦਕਿ ਵੀਰੱਪਾ ਮੋਇਲੀ ਨੂੰ ਹਟਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਸਲਮਾਨ ਖੁਰਸ਼ੀਦ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਮੰਤਰੀ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਈ ਮੰਤਰੀਆਂ ਕੋਲ ਅਹਿਮ ਮਹਿਕਮਿਆਂ ਦਾ ਵਧੀਕ ਚਾਰਜ ਵੀ ਰਹੇਗਾ। ਵੀਰੱਪਾ ਮੋਇਲੀ ਨੂੰ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਮਹਿਕਮਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਚਾਰ ਵੱਡੇ ਮਹਿਕਮੇ ਵਿੱਤ, ਗ੍ਰਹਿ, ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ (ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦਸੰਬਰ 'ਚ? ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵਿਚ ਜੁਟਿਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਬਿਗਲ ਵੱਜ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਅਗਾਮੀ 'ਜੰਗ' ਲਈ 'ਮਸ਼ਕਾਂ' ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਕਾਰਜਕਾਲ ਭਾਵੇਂ ਫਰਵਰੀ 'ਚ ਖਤਮ ਹੋਣਾ ਹੈ ਪਰ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਇਹ ਚੋਣਾਂ ਦਸੰਬਰ 'ਚ ਕਰਾਉਣ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਵਿੱਢੀਆਂ ਜੰਗੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਤਿਆਰੀਆਂ ਕਾਰਨ ਸਿਆਸੀ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਸੰਬਰ 'ਚ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਗੱਠਜੋੜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੀ ਹੁਣ ਸਾਢੇ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਵਿੱਤੀ ਸੌਕੇ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਦਿਆਂ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਜਾਂ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਗੱਠੇ ਵੰਡਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਰੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਚੋਣ ਸਮਝੌਤੇ ਕਰਨ ਲਈ ਚਾਰਜੇਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਤਾਂ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਲਈ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਹੱਥ ਮਿਲਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰੀ ਹਨ। ਸਿਆਸੀ ਮਾਹਿਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਫਰਵਰੀ ਮਹੀਨੇ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦਸੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਹੀ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਚਰਚਾ ਸੱਚ ਸਾਬਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਤਿਆਰੀਆਂ 'ਚ ਲਿਆਂਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਤੇਜ਼ੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਵੱਡਾ ਸੰਕੇਤ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਗਠਨ ਪਹਿਲੀ ਮਾਰਚ ਤੱਕ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਇਸ ਤੋਂ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੱਕ ਜਦ ਚਾਹੇ ਚੋਣ

ਕਰਵਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਪਹਿਲੀ ਸਤੰਬਰ ਤੋਂ ਚੋਣ ਜ਼ਾਬਤ ਅਧੀਨ ਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਫਿਰ ਜਿਸ ਦਿਨ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਆਦਰਸ਼ ਚੋਣ ਜ਼ਾਬਤਾ ਲਾਗੂ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਸੂਤਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਫਰਵਰੀ ਮਹੀਨੇ ਸਕੂਲੀ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਇਮਤਿਹਾਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਰੋਲਾ-ਰੱਪਾ ਵੀ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿਚ ਵਿਘਨ ਪਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਤੱਕ ਕਈ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਦੂਜਾ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਉੱਤਰਾਚਲ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਫਰਵਰੀ ਵਿਚ ਹਨ ਤੇ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਅਪਰੈਲ ਮਹੀਨੇ ਹੋਣੀਆਂ ਹਨ। ਕਾਂਗਰਸ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਵਾਰ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ ਵੱਕਾਰ ਦਾ ਸਵਾਲ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਆਗੂ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕੇਂਦਰ ਬਣਾ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਂਗਰਸ ਹਾਈਕਮਾਨ ਕੋਲ ਇਹ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਪੁੱਜ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਉੱਤਰਾਚਲ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਜਿੱਤ ਯਕੀਨੀ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਹਾਈਕਮਾਨ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਜਿੱਤ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਤਕੜਾ ਹੁਲਾਰਾ ਦੇਵੇਗੀ ਤੇ ਮੀਡੀਏ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹ ਗੱਲ ਉਭਰ ਸਕੇਗੀ ਕਿ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਸਕੈਂਡਲਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਬੇਨਿਯਮੀਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉੱਤਰੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਲੋਕ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। (ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਕਲੱਬ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ
ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ 4 ਸਤੰਬਰ, 2011
(ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ)
BUSSE WOODS FOREST PRESERVE
SOUTH, Elk Grove Village- IL
ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਵਿਚ ਨਾਮੀ ਕਬੱਡੀ ਖਿਡਾਰੀ ਆਪਣੀ ਖੇਡ ਦੇ ਜੋਹਰ ਵਿਖਾਉਣਗੇ
ਚੰਗਾਰੰਗ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ
For More Info.
e-mail: chicagokabaddicup@yahoo.com

Worldwide Travel, Inc.
Call for special fares
ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਦਿੱਲੀ, ਬੰਬੇ
734-525-7304 ਜਾਂ 800-504-3044
ਵਾਜਬ ਰੇਟ, ਵਧੀਆ ਸਰਵਿਸ

Great America Brokers
2 Liquor Stores For Sale in MI with Property
Liquor store near Lansing
Monthly Sales- \$55,000
Asking Price \$599K
Liquor store in Saginaw
Monthly Sales- \$60,000
Asking Price \$399K
Land Contract available
Call: Ladi Multani
Ph: 517-204-4171

ਇੰਦਰ ਹੁੰਝਣ ਪੰਜਾਬੀ ਅਮੈਰਿਕਨ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣੇ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਬਿਊਰੋ): ਸ੍ਰੀ ਇੰਦਰ ਹੁੰਝਣ ਪੰਜਾਬੀ ਅਮੈਰਿਕਨ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਚੁਣੇ ਗਏ ਹਨ। ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਹੋਈ ਚੋਣ ਵਿਚ ਪਾਲ ਡੰਡੇਨਾ ਚੇਅਰਮੈਨ, ਸਵੀ ਸਿੰਘ ਸੀਨੀਅਰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਨੇਹਾ ਵਾਲੀਆ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਐਗਜ਼ੈਕਟਿਵ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਜਗਮੀਤ ਮਾਨ ਫਾਇਨਾਂਸ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨਵਜੋਤ ਬਾਜਵਾ ਸਪੈਸ਼ਲ ਈਵੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਅਤੇ ਸਤ ਵਰਮਾ ਪਬਲਿਕ ਰਿਲੇਸ਼ਨ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬੋਰਡ ਵਿਚ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ ਅਤੇ ਜੈਸੀ ਸਿੰਘ ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਜਸਬੀਰ ਸੂਗਾ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਹਨ।

ਇੰਦਰ ਹੁੰਝਣ

ਪੰਜਾਬੀ ਅਮੈਰਿਕਨ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਇਹ ਬੋਰਡ ਸਾਲ 2011-12 ਲਈ ਕੰਮ ਕਰੇਗਾ। ਸੰਸਥਾ ਵਲੋਂ ਤੀਆਂ ਦਾ ਮੇਲਾ ਆਉਂਦੀ 7 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਕਰਵਾਇਆ

ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੰਸਥਾ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਫੋਨ 773-601-8408 ਉਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਇੰਦਰ ਹੁੰਝਣ ਪੇਸ਼ੇ ਵਜੋਂ ਕੰਪਿਊਟਰ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਡੈਵਰਾਏ/ਕੋਲਰ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਸਕੂਲ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾਈਕਰੋ ਸਾਫਟ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਸਰਟੀਫਾਈਡ ਸਿਸਟਮ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਹਨ। ਉਹ ਕੰਪਿਊਟਿੰਗ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਇੰਡਸਟਰੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਵੀ ਸਰਟੀਫਾਈਡ ਨੈਟਵਰਕ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਹਨ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਉਹ ਪ੍ਰੋਕਸਾਈਅਰ ਕੰਪਨੀ ਨਾਲ ਈ-ਕਾਮਰਸ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਉੱਪਰ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ੍ਰੀ ਹੁੰਝਣ ਪੈਨ ਓਸੀਐਨਿਕ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਕੰਪਨੀ ਨਾਲ ਸ੍ਰੀ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਓਹੋਅਰ ਏਅਰ ਪੋਰਟ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਉੱਪਰ ਕੰਮ ਕਰ ਚੁਕੇ ਹਨ। ਉਹ ਕਮਲਜੀਤ ਨਾਲ ਵਿਆਹੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ 2 ਧੀਆਂ ਹਨ, 6 ਸਾਲ ਦੀ ਜੈਸਮੀਨ ਅਤੇ ਇਕ ਸਾਲ ਦੀ ਰੀਆ।

ਅਕਾਲੀ ਹੁਣ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਤਿਆਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਕਾਂਗਰਸ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਅਤੇ ਬਾਗੀ ਹੋਏ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਮਿਲ ਰਹੇ ਲੋਕ ਹੁੰਗਾਰੇ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਹੁਣ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਤਾਂ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਦੋਖੀ ਪਾਰਟੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਲਈ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਤਿਆਰ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਦਾ ਹੀ ਹੈ।

ਸ. ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਲਈ ਬਸਪਾ ਸਮੇਤ ਕੋਈ ਵੀ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਾਲ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਤਾਂ ਸਦੀਵੀ ਗੱਠਜੋੜ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਵੀ ਕਾਇਮ ਰਹੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਸਥਿਰਤਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਜਦਕਿ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਾਥੇ ਚਾਰ ਸਾਲ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਕੋਈ ਫਿਰਕੂ ਦੰਗਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਆਫ ਪੰਜਾਬ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਸ ਪਾਰਟੀ ਕੋਲ ਕੋਈ ਏਜੰਡਾ ਅਤੇ ਮੈਨੀਫੈਸਟੋ ਹੀ ਨਹੀਂ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕੀ ਸੇਵਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਂਝ ਵੀ ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਕੋਈ ਵਜੂਦ ਨਹੀਂ।

DJ Dice

ਵਿਆਹ-ਸ਼ਾਦੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਮੌਕਾ ਤੁਹਾਡੇ ਭਰਪੂਰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਲਈ ਡੀ ਜੇ

ਤੁਹਾਨੂੰ ਲਾਵਾਂਗੇ ਝੂਮਣ... ਅੱਡੀ ਲਾਵਾਂਗੇ ਬਿਰਕਣ...

734-812-7331
734-890-1767

28523 Ford Road, Garden City, MI 48135 - e-mail: DICECDJ@GMAIL.COM - www.thedjdice.com

New India Carry-out & Sweets

Address: 773 N. Quinton Rd., Palatine, IL 60067

ਕੈਟਰਿੰਗ: ਵਧੀਆ ਅਤੇ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਪ੍ਰਬੰਧ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਮਿਲਵਾਕੀ ਅਤੇ ਇੰਡੀਆਨਾ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਤੇ ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਵਿਆਹ-ਸ਼ਾਦੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਕੈਟਰਿੰਗ ਵਾਸਤੇ ਯਾਦ ਰੱਖੋ

ਕੇ ਕੇ ਪੰਮਾ

ਫੋਨ: 847-219-7432

847-359-9630

ਸਾਡੀ ਖਾਸੀਅਤ ਗਰਮ ਗਰਮ ਜਲੇਬੀਆਂ

ਸ਼ਹੀਦ ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਸਭਾ, ਮਿਸੀਸਿਪੀ

ਆਪ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਹੀਦ ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਸਭਾ, ਮਿਸੀਸਿਪੀ ਵਲੋਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਸਿਰਤਾਜ ਪੰਚਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਮਾਗਮ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ, ਜੈਕਸਨ ਵਿਖੇ ਐਤਵਾਰ 31 ਜੁਲਾਈ ਅਤੇ ਐਤਵਾਰ 7 ਅਗਸਤ 2011 ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾ ਅਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਮਨਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਪੰਥ ਪ੍ਰਸਿਧ ਕਥਾਵਾਚਕ ਭਾਈ ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਵਿਆਖਿਆ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕਰਨਗੇ। ਆਪ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮੌਕੇ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਭਰ ਕੇ ਜੀਵਨ ਸਫਲੇ ਕਰੋ ਜੀ।

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ

ਫੋਨ: 601-209-1913

601-813-4753

Guru Nanak Foundation of Jackson, Mississippi
4324 Welota Drive, Jackson, MS 39209, Ph: 601-922-8202

ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਝਾਤੂਬਰਦਾਰ
ਸਮੂਹ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ

ਮਿਡਵੈਸਟ ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਸਾਊਥਬੈਂਡ, ਇੰਡੀਆਨਾ ਵਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੈ

ਆਵਾਜ਼-ਏ-ਪੰਜਾਬ

Tickets \$45
Available on
the door.

22 ਜੁਲਾਈ 2011, ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ, ਸ਼ਾਮੀਂ 7 ਵਜੇ ਤੋਂ 11 ਵਜੇ ਤੱਕ

ਸਥਾਨ: ਸੈਂਚੁਰੀ ਹਾਲ > 120 S. Saint Joseph St., South Bend, IN 46601

ਪਾਲ ਖਲੀਲ
(ਪ੍ਰਧਾਨ)

ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੋਠੀ
(ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ)

ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬੱਥੀ
(ਕੈਸ਼ੀਅਰ)

ਜਪਨੀਤ ਖਹਿਰਾ
(ਚੇਅਰਮੈਨ)

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ
ਪਾਲ ਖਲੀਲ: 269-861-1800
ਜੋਠੀ ਸੱਲੂ: 317-464-9210
ਬੱਥੀ ਸਲੇਮਪੁਰ: 269-325-9401
ਜਪਨੀਤ ਖਹਿਰਾ: 765-881-0511

ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਘਟਾਉਣ ਬਾਰੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਨੋਟਿਸ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪ੍ਰੋ. ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਸਜ਼ਾ-ਏ-ਮੌਤ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਵਿਚ ਬਦਲਣ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨਵਨੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ-ਏ-ਮੌਤ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਵਿਚ ਬਦਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਹਾਲਤ ਖਰਾਬ ਹੈ ਤੇ ਜੇ ਉਸ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਇਕ ਗੈਰ-ਮਨੁੱਖੀ ਕਾਰਵਾਈ ਹੋਵੇਗੀ ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਵੇਗੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਇਸ ਸਮੇਂ ਆਪਣਾ ਮਾਨਸਿਕ ਸੰਤੁਲਨ ਗਵਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਜਸਟਿਸ ਜੀ.ਐਸ. ਸਿੰਘਵੀ ਤੇ ਜਸਟਿਸ ਐਚ.ਐਲ. ਦੱਤਾ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਬੈਂਚ ਅੱਗੇ ਨਵਨੀਤ ਕੌਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਕੇ.ਟੀ.ਐਸ. ਤੁਲਸੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਹਾਲਤ ਬਾਰੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਮੈਟਲ ਹੈਲਥ ਤੋਂ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਿਪੋਰਟ ਮੰਗੀ ਜਾਵੇ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦਿਆਂ ਕੇਂਦਰ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਹਨ ਤੇ ਦੋ ਹਫਤਿਆਂ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਨੂੰ 25 ਅਗਸਤ, 2001 ਨੂੰ ਟਾਡਾ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਸੀ।

ਕੇਂਦਰ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਕੋਲੋਂ ਜਵਾਬ ਤਲਬ

ਉਸ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ 10 ਸਤੰਬਰ 1993 ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਹੋਏ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਦਾ ਉਹ ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ। ਇਸ ਧਮਾਕੇ ਵਿਚ ਯੂਥ ਕਾਂਗਰਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਨਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟਾ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਸਜ਼ਾ-ਏ-ਮੌਤ ਬਾਰੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੂੰ ਰਹਿਮ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਬੀਤੀ 25 ਮਈ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਪਾਟਿਲ ਨੇ ਇਹ ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵੱਲੋਂ ਅਪੀਲ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਵਿਚ ਲੱਗੇ 8 ਸਾਲਾਂ ਕਾਰਨ ਭੁੱਲਰ ਨੇ ਆਪਣਾ ਮਾਨਸਿਕ ਸੰਤੁਲਨ ਗਵਾ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜੇ ਕਿਸੇ ਮਨੋਰੋਗੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 20 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਵੇਗੀ।

ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮੁਆਫ਼ੀ ਦੀ ਅਪੀਲ ਰੱਦ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਜਾਰੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਫਰਮਾਨ ਖਿਲਾਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨਵਨੀਤ ਕੌਰ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਇਸ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿਚ ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਤਬਦੀਲ ਕਰਾਉਣ ਲਈ 50 ਆਧਾਰ ਗਿਣਾਏ ਗਏ ਹਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਮੁੱਖ ਨੁਕਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਰਹਿਮ ਦੀ ਅਪੀਲ ਦਾ ਨਿਬੇੜਾ ਕਰਨ ਵਿਚ 5700 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਦੇਰੀ ਹੋਣ ਤੇ ਤਿਹਾੜ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਲੰਮਾ ਚਿਰ ਤਨਹਾ ਕੈਦ ਰੱਖਣ ਕਾਰਨ ਉਹ ਮਾਨਸਿਕ ਰੋਗੀ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ।

ਜਨਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਇਸ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਮਾਨਸਿਕ ਰੋਗੀ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੇਣੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 (ਜੀਵਨ ਤੇ ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਹੱਕ) ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਤੇ ਇਕ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਕਾਰਵਾਈ ਮੰਨੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਖੁਦ ਮੰਨਿਆ ਸੀ ਕਿ ਭੁੱਲਰ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਨੇੜਲੇ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਹਿਊਮਨ ਬਿਹੇਵੀਅਰ ਐਂਡ ਅਲਾਈਡ ਸਾਇੰਸਿਜ਼ (ਆਈ.ਐਚ.ਬੀ.ਏ.ਐਸ.) ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਕਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਇਹ ਅਜਿਹਾ ਪਹਿਲਾ ਕੇਸ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿੱਥੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਦੋ ਫਾਤ ਫਤਵੇ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਮਲ 'ਚ ਲਿਆਂਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਲਾਅ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਅਕਤੂਬਰ 2003 ਵਿਚ ਆਪਣੀ 187ਵੀਂ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਪੰਜ ਮੈਂਬਰੀ ਬੈਂਚ ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਸੁਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਨਵਨੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਉਹ ਜਦੋਂ ਆਈ.ਐਚ.ਬੀ.ਏ.ਐਸ. ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਭੋਰਾ ਕੁ ਮੁਸਕਰਾਉਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਗੱਲ ਸਾਂਝੀ ਨਾ ਕੀਤੀ ਤੇ 2003 ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੀ ਹਾਲਤ ਹੋਰ ਖਰਾਬ

ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ। ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਉਡੀਕ ਬੇਹੱਦ ਤਕਲੀਫ਼ਦੇਹ ਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਤਸੱਦਦ ਹੈ ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 14, 19 ਤੇ 21 ਤਹਿਤ ਅੰਕਿਤ ਬੁਨਿਆਦੀ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਸਪਸ਼ਟ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨ ਮੁਤਾਬਕ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਕੋਲ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 30 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਰਹਿਮ ਦੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਪਈਆਂ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਅਪੀਲ ਦਾ

ਅਠਾਰਵਾਂ ਨੰਬਰ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਵਾਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ। ਭੁੱਲਰ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ 'ਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਾਉਣ ਲਈ 23 ਮਈ ਨੂੰ ਪਾਈ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਰਹਿਮ ਦੀ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ 'ਚ ਮਾਓਵਾਦੀ ਮੁੜ ਸਰਗਰਮ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਖੁਫ਼ੀਆ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ 'ਚ ਸਾਂਝੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਸਿਰਿਓ ਹੀ ਖੜੋਤ 'ਚ ਆ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਮਾਓਵਾਦੀ ਮੁੜ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ ਲੱਗੇ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਪੂਰਬੀ ਸੂਬੇ 'ਚ ਆਪਣਾ ਕਾਡਰ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਓ ਭਰਤੀ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਹਨ।

ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੂੰ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਤਿੰਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਪੱਛਮੀ ਮਿਦਨਾਪੁਰ, ਬਾਂਕੁਰਾ ਤੇ ਪੂਰੁਲੀਆ ਤੋਂ ਮਿਲੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਨਕਸਲੀ ਕਾਫੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲਾਉਣ ਤੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸਿਖਲਾਈ ਲਈ ਭਰਤੀ ਕਰਨ 'ਚ ਸਮਰੱਥ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨ ਮਗਰੋਂ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਭਰਤੀ ਮੁਹਿੰਮ ਤੇ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਤੇਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨੇ ਬਾਗੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸਾਰੇ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਠੱਪ ਹੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਇਹ ਵੀ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਹਨ ਕਿ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਇਹ ਤਿੰਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਨਕਸਲੀਆਂ ਲਈ ਮੀਟਿੰਗ ਕੇਂਦਰ ਤੇ ਪਨਾਹਗਾਹ ਬਣ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਇੱਥੋਂ ਉਤੀਸਾ-ਝਾਰਖੰਡ ਤੇ ਬਿਹਾਰ 'ਚ ਵੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਨਕਸਲੀਆਂ ਦੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਵੱਲੋਂ 'ਪਿੰਡ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਸਤੇ' ਬਣਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਕਈ ਪਿੰਡਾਂ 'ਚ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਤੇ ਸੀ.ਪੀ.ਐਮ. ਦੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਨੂੰ ਫਿਰੌਤੀਆਂ ਦੇ ਨੋਟਿਸ ਮਿਲ ਰਹੇ ਹਨ।

ਕੇਂਦਰੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਏਜੰਸੀਆਂ, ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਦੀ 46 'ਸਿਆਸੀ ਕੈਦੀਆਂ' ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ 'ਤੇ ਕਾਫੀ ਫਿਕਰਮੰਦ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਹਮਦਰਦ ਹਨ। ਏਜੰਸੀਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਨਕਸਲੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸੰਗਠਤ ਹੋਣ ਲਈ ਵਧੇਰੇ ਮੌਕਾ ਤੇ ਹੌਸਲਾ ਮਿਲੇਗਾ।

ਖੋਖਰ ਵੱਲੋਂ ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦੇ ਯਤਨ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: 1984 ਦੇ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਕਿਸ਼ਨ ਖੋਖਰ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭੀੜ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਕਰਨ ਲਈ ਉਕਸਾਇਆ ਸੀ। ਕਿਸ਼ਨ ਖੋਖਰ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਕੌਂਸਲਰ ਬਲਵੰਤ ਖੋਖਰ ਦਾ ਭਰਾ ਹੈ।

ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਸੁਨੀਤਾ ਗੁਪਤਾ ਨੇ ਪੇਸ਼ੇ ਵਜੋਂ ਡਰਾਈਵਰ ਕਿਸ਼ਨ ਖੋਖਰ ਦੇ ਬਿਆਨ ਕਲਮਬੰਦ ਕੀਤੇ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿ ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਤੇ ਹੋਰਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ 1984 ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਉਕਸਾਇਆ। ਸਾਬਕਾ ਕੌਂਸਲਰ ਬਲਵਾਨ ਖੋਖਰ ਜੋ ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ ਤੇ ਚਾਰ ਹੋਰਾਂ ਨਾਲ ਕੇਸ 'ਚ ਮੁਲਜ਼ਮ ਹਨ, ਨੇ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਸੁਨੀਤਾ

ਗੁਪਤਾ ਦੀ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਗਵਾਹੀ ਦੌਰਾਨ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿ ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ ਪੁਲੀਸ ਦੇ ਇਕ ਵਾਹਨ 'ਚ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਇਲਾਕੇ 'ਚ ਆਇਆ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਭੀੜ ਨੂੰ ਭਾਸ਼ਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਵੀ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਭੀੜ ਨੂੰ ਭੜਕਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਕਦੇ ਭੀੜ ਨੂੰ ਭੜਕਾ ਕੇ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੀ (ਸੱਜਣ ਦੀ) ਮਾਂ (ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ) ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕੇਸ 'ਚ ਮੌਕੇ ਦੇ ਤਿੰਨ ਗਵਾਹਾਂ- ਨਿਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ, ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਜਗਦੀਸ਼ ਕੌਰ ਨੇ ਖੋਖਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤੇ ਸਨ।

ਖੋਖਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਨੇ ਛੇ ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪਨਾਹ ਦਿੱਤੀ, ਖਾਣਾ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਖਣ ਏਅਰਫੋਰਸ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵੀ ਲੈ ਕੇ ਗਿਆ। ਖੋਖਰ ਨੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਨਾ ਕੀਤੀ

ਕਿ ਉਹ ਇਕ ਹੋਰ ਮੁਲਜ਼ਮ ਮਹਿੰਦਰ ਯਾਦਵ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਨਿਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਇਕ ਸਕੂਟਰ 'ਤੇ ਲੈ ਕੇ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਮਗਰੋਂ ਇਕ ਪੁਲੀਸ ਵਾਲੇ ਤੋਂ ਮਾਓਸ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜਿਉਂਦੇ ਨੂੰ ਸਾੜ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮੁਲਜ਼ਮ ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕ ਮਹਿੰਦਰ ਯਾਦਵ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਬੇਕਸੂਰ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਬਰਬਾਦ ਕਰਨ ਦੀ ਇਹ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਹੈ। ਯਾਦਵ ਨੇ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਸੁਨੀਤਾ ਗੁਪਤਾ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ 1984 ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਉਸ ਨੂੰ 1984 ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ ਇਕ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸਥਾਨਕ ਅਦਾਲਤ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਰੀ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਚਾਰ ਗਵਾਹਾਂ, ਨਿਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ, ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਜਗਦੀਸ਼ ਕੌਰ ਤੇ ਜਗਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਯਾਦਵ ਵਿਰੁੱਧ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਸਰਨਾ ਵੱਲੋਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੂੰ ਮੰਗ ਪੱਤਰ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਵਫ਼ਦ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਬਹਾਲ ਰੱਖੇ ਜਾਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਪੁਨਰ-ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਬਾਬਤ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਤਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਕੱਤਰ ਫਰਨਾਂਡੀਜ਼ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ।

ਵਫ਼ਦ 'ਚ ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ, ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ੰਟੀ, ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਵਿਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਘੁਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੋੜਾ, ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਭਾਈ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਰੋਡੇ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਵਫ਼ਦ ਨੇ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮਾਫ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਵੈਨਕੂਵਰ (ਕੈਨੇਡਾ) ਦੇ 42 ਹਜ਼ਾਰ ਸਿੱਖਾਂ, ਤਕਰੀਬਨ ਪੰਜ ਸੌ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ, ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਿੱਲੀ ਯੂਥ ਵਿੰਗ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਈਕਾਈ ਦੇ ਮੁਖੀਆਂ ਤੇ ਵਰਕਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਖੂਨ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਦਸਤਖਤਾਂ ਨਾਲ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਨਾਂ ਭੇਜੇ ਗਏ ਮੰਗ-ਪੱਤਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ।

ਸ. ਸਰਨਾ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਫਰਨਾਂਡੀਜ਼ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮੁਆਫ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਆਧਾਰ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਸ਼ਾਇਦ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੂੰ ਅਨਜਾਣ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਜਰਮਨ ਤੋਂ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਉਥੋਂ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦੁਆਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਯੂਰਪੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕਾਇਮ ਰੱਖਦਿਆਂ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਏਗੀ। ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਅਪੀਲ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੀ ਬੈਂਚ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਵੀ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਹਾਂਸੀ-ਬੁਟਾਣਾ ਵਿਵਾਦ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਖਿਚਾਈ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਦੇ ਝਗੜੇ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਨਾ ਕਰਨ ਉੱਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਖਿਚਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਂਸੀ-ਬੁਟਾਣਾ ਨਹਿਰ ਬਾਰੇ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਜੱਜਾਂ ਜਸਟਿਸ ਜੇ.ਐਮ. ਪੰਚਾਲ ਤੇ ਜਸਟਿਸ ਐਚ.ਐਲ. ਗੋਖਲੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਾਵੇਰੀ ਦਰਿਆ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਬਾਰੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਸਾਫ਼ ਕਰ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅੰਤਰਰਾਜੀ ਪਾਣੀ ਵਿਵਾਦਾਂ ਨੂੰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਹਾਂਸੀ-ਬੁਟਾਣਾ ਨਹਿਰ ਵਿਵਾਦ ਬਾਰੇ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਧਾਰੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਬਣਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬੈਂਚ ਨੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਲਤ ਜਿਉਂ ਦੀ ਤਿਉਂ (ਸਟੇਟਸ ਕੋ) ਰੱਖਦਿਆਂ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਚੁੱਪ ਕਾਰਨ ਹੀ ਵਿਵਾਦ ਉਲਝ ਕੇ 'ਇਥੋਂ ਤੱਕ' ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਪੰਜਾਬ ਵੱਲੋਂ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਹਰੀਸ਼ ਸਾਲਵੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ। ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਹੀ

2007 ਵਿਚ ਹਰਿਆਣਾ ਨੂੰ ਹਾਂਸੀ-ਬੁਟਾਣਾ ਨਹਿਰ ਉਸਾਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਬੂਹਾ ਖੜਕਾਇਆ ਸੀ।

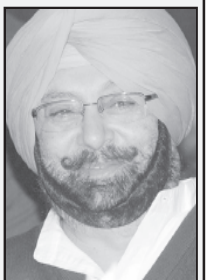
ਸ੍ਰੀ ਸਾਲਵੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਵੱਕਿਲ ਨੂੰ ਸਟੇਟਸ ਕੋ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਵੱਲੋਂ ਨਹਿਰ ਦੇ ਨਾਲ ਘੱਗਰ ਬੰਨ੍ਹ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ (ਕੰਧ ਦੀ ਉਸਾਰੀ) ਕਰਨੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ

ਹਰਿਆਣਾ ਮੁੱਖ ਭਾਖੜਾ ਨਹਿਰ ਵਿਚੋਂ ਹਾਂਸੀ-ਬੁਟਾਣਾ ਨਹਿਰ ਰਾਹੀਂ ਪਾਣੀ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਦੋਵਾਂ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਵਕੀਲਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨ ਦੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੁਝਾਅ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮੁਵੱਕਿਲਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾ ਦੇਣਗੇ ਤੇ ਫੇਰ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੁੰਗਾਰੇ ਬਾਰੇ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਉਣਗੇ। ਹਰਿਆਣਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹਵਾ ਸਿੰਘ ਗੁੱਡਾ ਤੇ

ਹਾਂਸੀ-ਬੁਟਾਣਾ ਵਿਵਾਦ ਲਈ ਬਾਦਲ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ: ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਹਰਿਆਣਾ ਕੋਲੋਂ ਹਾਂਸੀ-ਬੁਟਾਣਾ ਨਹਿਰ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕੰਧ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ 'ਚ ਨਾਕਾਮ ਰਹਿਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਕੇਂਦਰ ਸਿਰ ਮਤਣ ਦੀ ਅਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਇਸ ਕੰਧ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੜ੍ਹ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸ. ਬਾਦਲ ਹੋਣਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸੂਬੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸਿੱਧੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ।

ਕੈਪਟਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਪਣੀ ਗਲਤੀਆਂ ਦੇ ਦੂਜਿਆਂ ਉਪਰ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾਉਣੇ ਸ. ਬਾਦਲ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਆਦਤ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ. ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਵਾਇਆ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਤੇ ਨਹਿਰ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪੱਕੀ ਕੰਧ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ 'ਤੇ ਹਾਈਕੋਰਟ ਕੋਲੋਂ ਸਟੇਅ ਲੈਣ ਲਈ ਕਹਿੰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਮਹਿਜ਼ ਚਿੱਠੀਆਂ ਲਿਖਣ ਦੀ ਰਸਮੀ ਕਾਰਵਾਈ ਹੀ ਕਰਨ ਤਕ ਸੀਮਤ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ. ਬਾਦਲ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਕੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਰੰਗ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਅਲਤਾਫ਼ ਅਹਿਮਦ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੁਕੱਦਮਾ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਬੰਨ੍ਹ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਬਾਰੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਦੇ 'ਤਕਨੀਕੀ ਪੱਖ' ਬਾਰੇ ਜਵਾਬ ਦਾਖਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬੈਂਚ ਨੇ

ਇਸ ਮੌਕੇ ਕੇਂਦਰੀ ਜਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਪਾਣੀਆਂ ਬਾਰੇ ਵਿਵਾਦ ਬਾਰੇ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਹਰਿਆਣਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਦਾਖਲ ਕਰ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਸਟੈਂਡ ਦੀ ਆਇਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।

The Karn Gill Radio Show
TUESDAY(S)
8:00 PM til 9:00 PM
680/690 AM

Karn Gill, Realtor
44644 Ann Arbor Road Suite A
Plymouth, MI 48170
Cell: (734) 612-9984
Email: KarnGill@Hotmail.com
Website: www.KarnGill.com

COLDWELL BANKER
Preferred, Realtors

Serving Michigan's Greater Detroit Communities

Topics:
- Bollywood Movie Songs
- Discussions / Debates
- Community Events
- Every Day Issues
- Interviews

Language:
- Hindi
- English
- Punjabi
- Gujarati
- Urdu

If you want to buy or sell a home in Michigan always go with the winner!

PANNUN THE LAW FIRM
ATTORNEYS & COUNSELLORS

ਗੁਰਪਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂੰ
ਅਟਾਰਨੀ ਐਂਡ ਲਾਅ

ਤੁਹਾਡਾ ਇੰਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਕੇਸ ਬੰਦ ਹੈ ਜਾਂ ਤੁਸੀਂ ਡੀਪੋਰਟ ਹੋ ਰਹੇ ਹੋ?
ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰ

ਇੰਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਲਾਅ **ਡੀਪੋਰਟੇਸ਼ਨ ਕੇਸਿਜ਼**

☐ ਸਿਟੀਜ਼ਨਸ਼ਿਪ ਅਪੀਲਜ਼ ☐ ਬੋਰਡ ਆਫ ਇੰਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਪੀਲਜ਼
☐ ਰੀਲੀਜ਼ਿਅਸ ਵਰਕਰਜ਼ ☐ 9th & 2nd ਸਰਕਿਟ ਅਪੀਲਜ਼
☐ ਬੋਨਾਫਾਇਡ ਅਸਾਇਲਮ ਪਟੀਸ਼ਨਜ਼ ☐ ਕੈਨਸੇਲੇਸ਼ਨ ਆਫ ਡੀਪੋਰਟੇਸ਼ਨ

NEW YORK
T 718.672.8000
JACKSON HEIGHTS, NY 11370

CALIFORNIA
T 510.796.9000
39300 CIVIC CENTER DR.
SUITE 170 FREMONT, CA 94538

ਕਾਰਪੈਟ ਅਤੇ ਕਾਲੀਨਾਂ ਦਾ ਨਵਾਂ ਨਕੋਰ ਸ਼ੋਅ ਰੂਮ

ਘਰਾਂ/ਦਫਤਰਾਂ ਅਤੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਕਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਵਧੀਆ ਕੁਆਲਟੀ ਦਾ ਕਾਰਪੈਟ ਸਸਤੇ ਭਾਅ ਪੁਆਉ

ਪਰਮਵੀਰ ਸਿੰਘ

ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਬਿਲਕੁਲ ਨਵੇਂ ਤੋਂ ਨਵੇਂ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਦੇ ਰੱਗ ਹਰ ਇਕ ਕਵਾਲਿਟੀ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਹਨ। ਕੀਮਤਾਂ ਇਨੀਆਂ ਘੱਟ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸੋਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ! ਆਓ! ਦੇਖੋ ਖਾਲਸਾ ਕਾਰਪੈਟਸ ਦਾ ਬੇਹਤਰੀਨ ਚੋਣ ਭਰਪੂਰ ਨਵਾਂ ਅਤੇ ਵੱਡਾ ਸ਼ੋਅਰੂਮ ਫਰੀ ਐਸਟੀਮੇਟ, ਆਰਡਰ ਕਰਨ ਦੇ ਅਗਲੇ ਹੀ ਦਿਨ ਕਾਰਪੈਟ ਪਾਵਾਂਗੇ

Khalsa Carpet House Inc.

2507 W. Devon Ave., Chicago, IL 60659,
Ph:773-465-5511, Cell:773-727-5530

Holistic Health Management

ਯੋਗ ਵਿਗਿਆਨ ਵਰਕਸ਼ਾਪ

ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਜਨਰਲ (ਡਾ.) ਮਹਿੰਦਰ ਐਮ ਵਾਲੀਆ, ਪੀਐਚ.ਡੀ. ਵਲੋਂ

ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣ ਕੇ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਜਨਰਲ (ਡਾ.) ਮਹਿੰਦਰ ਐਮ ਵਾਲੀਆ, ਪੀਐਚ.ਡੀ., ਪੀ ਵੀ ਐਸ ਐਮ, ਏ ਵੀ ਐਸ ਐਮ, ਐਸ ਐਮ ਸਿਹਤ ਵਿਗਿਆਨ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਤਜਰਬੇ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਾਸੀਆਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਜੀ ਹੋਏ ਹਨ। ਜਨਰਲ ਵਾਲੀਆ ਯੋਗ ਆਚਾਰੀਆ ਸਵਾਮੀ ਰਾਮਦੇਵ ਨਾਲ 1994 ਤੋਂ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਦਰਅਸਲ ਬਾਬਾ ਰਾਮਦੇਵ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਯੋਗ ਕੈਂਪ ਡਾ. ਵਾਲੀਆ ਨੇ ਹੀ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿੱਚ ਲਵਾਇਆ ਸੀ ਜਿਥੇ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਫੌਜ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸਨ। ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸਾਰਾ ਜੀਵਨ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ 'ਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਿਹਤਮੰਦ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਯੋਗ ਦੇ ਲੇਖੇ ਲਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਕੁਝ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਬਾਰੇ

- *ਪ੍ਰਾਣਾਯਾਮ-ਪ੍ਰਾਣ-ਜੀਵਨ ਦੇ ਸ੍ਰੋਤ ਦਾ ਅਭਿਆਸ।
- *ਮੁਦਰਾ ਵਿਗਿਆਨ-5 ਮੂਲ ਤੱਤਾਂ ਦਾ ਸੰਤੁਲਨ।
- *ਐਕਿਊਪੈਸ਼ਰ-ਨਾੜੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ।
- *ਰੰਗ ਚਿਕਿਤਸਾ, ਪੁਨੀ ਅਤੇ ਚੁੰਬਕ ਚਿਕਿਤਸਾ।
- *ਵਾਸਤੂ ਸਾਸ਼ਤਰ ਦੇ ਤੱਤ।
- *ਦੇਸੀ ਇਲਾਜ/ਨੇਚਰ ਕਿਓਰ।
- *ਹਾਂਦਰੂ ਮਾਨਸਿਕ ਬਿਰਤੀ ਬਣਾਉਣਾ।

ਕੌਣ ਇਸ ਵਰਕਸ਼ਾਪ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇ?

ਕੋਈ ਵੀ ਅਤੇ ਹਰ ਕੋਈ ਜੋ ਆਪਣੀ ਸਿਹਤ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਅਤੇ ਤਣਾਓਮੁਕਤ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਦਾ ਵੇਰਵਾ

- (ੳ) ਬੁੱਧਵਾਰ, 27 ਜੁਲਾਈ 2011
ਸ਼ਾਮ 7 ਵਜੇ ਤੋਂ 8:30 ਵਜੇ ਤੱਕ
ਕੁਦਰਤੀ ਦੈਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਿਹਤ ਸੰਭਾਲ-ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਅਭਿਆਸ
- (ਅ) ਵੀਰਵਾਰ, 28 ਜੁਲਾਈ 2011
ਸ਼ਾਮ 7 ਵਜੇ ਤੋਂ 8:30 ਵਜੇ ਤੱਕ
ਸਾਈਬਰਨੈਟਿਕ ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ (ਤਪ)-ਸੰਕਲਪ ਅਤੇ ਅਭਿਆਸ
- (ੲ) ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ, 29 ਜੁਲਾਈ 2011
ਸ਼ਾਮ 7 ਵਜੇ ਤੋਂ 8:30 ਵਜੇ ਤੱਕ
ਕੁਦਰਤੀ ਇਲਾਜ ਅਤੇ ਘਰੇਲੂ ਨੁਸਖੇ

ਸਥਾਨ: ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ

1280 ਵਿਨੇਟਕਾ ਸਟਰੀਟ,

ਪੈਲਾਟਾਈਨ, ਇਲੀਨਾਏ 60067

ਇਹ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਬਿਲਕੁਲ ਮੁਫਤ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਇਸ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਵਿੱਚ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: ਕਰਨਲ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘਾ ਫੋਨ 630-980-6377, ਈਮੇਲ: yogaseminar@aol.com

ਲੰਗਰ: ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸ਼ਾਮੀ 8:30 ਵਜੇ ਗੁਰੂ ਕਾ ਲੰਗਰ ਅਤੁੱਟ ਵਰਤੇਗਾ।

Workshop Inspired by: Guruvarya Param Pujya Saheb Ji, The Spiritual Grandmaster of Anoopam Mission.

Punjab Times**Established in 2000
12th Year in Publication**Published every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018**Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388****Editor:**Amolak Singh Jammu
Astt. Editor:
Jaspreet Kaur
Kuljeet Singh**Graphics:**

Mandeep Singh

PhotographerKamaljit Singh Virdi
Ph. 847-502-2703**Our Columnists**Ashok Bhaura
Tarlochan Singh Dupalpur
Baljit Basi
Prof. Kulwant S. Romana**Corrpondents**Mann Mandeep
Bureau Chief
661-889-1927
Detroit, MI
Rajinder Syan
734-261-0936
New York
Iqbal S. Jabowalia
917-375-6395**Distributed in:**

California, Illinois, Indiana, Michigan, Wisconsin, Ohio, Iowa, Mississippi, Arkansas, Texas, Nevada, Virginia, Oregon, Arizona, Georgia, Florida, Massachusetts, Washington, New York, Missouri

**ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ
ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 85 ਡਾਲਰ,
ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ: 400 ਡਾਲਰ**

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ।

Disclaimer

The views expressed in the articles published in the columns of Punjab Times are that of their writers, and it is not implied that Punjab Times endorses them.

Sameway Punjab Times does not necessarily endorses the claims made in the advertisements published in Punjab Times.

**All disputes subject to
Chicago jurisdiction.**

ਕੇਂਦਰੀ ਵਜ਼ਾਰਤ ‘ਚੋਂ ਸੱਤ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਛੁੱਟੀ

ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਛੇੜਿਆ ਤੇ ਟੈਲੀਕਾਮ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹਵਾਬਾਜ਼ੀ ਸਮੇਤ ਚਾਰ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦਾ ਵਧੀਕ ਚਾਰਜ ਹੀ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਵਾਤਾਵਰਣ ਬਾਰੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ‘ਤੇ ਵਧੇਰੇ ਸਰਗਰਮੀ ਕਾਰਨ ਸਦਾ ਵਿਵਾਦਗ੍ਰਸਤ ਰਹੇ ਜੈਰਾਮ ਰਮੇਸ਼ ਨੂੰ ਹੁਣ ਕੇਂਦਰੀ ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰੀ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਿਲਾਸਰਾਓ ਦੇਸ਼ਮੁਖ ਸਾਇੰਸ ਤੇ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਤੇ ਅਰਥ ਸਾਇੰਸਜ਼ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਹੀ ਹੋਣਗੇ।

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ‘ਚ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਕਈ ਮੁੱਦਿਆਂ ‘ਤੇ ਝੱਲਣੀ ਪਈ ਸ਼ਰਮਿੰਦਗੀ ਕਾਰਨ ਵੀਰੋਪਾ ਮੋਇਲੀ ਤੋਂ ਕਾਨੂੰਨ ਮੰਤਰਾਲਾ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਆਗੂ ਦਿਨੇਸ਼ ਤ੍ਰਿਵੇਦੀ ਨੂੰ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾ ਕੇ ਰੋਲਵੇ ਮੰਤਰਾਲਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਬੇਨੀ ਪ੍ਰਸਾਦ ਵਰਮਾ ਨੂੰ ਸਟੀਲ ਲਈ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਇਸੇ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦਾ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ ਵਜੋਂ ਆਜ਼ਾਦਾਨਾ ਚਾਰਜ ਸੀ।

ਇਸ ਫੇਰਬਦਲ ਨਾਲ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਕੌਂਸਲ ‘ਚ ਹੁਣ 60 ਮੰਤਰੀ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਨਵੇਂ ਚਿਹਰਿਆਂ ‘ਚੋਂ ਜੈਅੰਤੀ ਨਟਰਾਜਨ ਨੂੰ ਵਾਤਾਵਰਨ ਤੇ ਜੰਗਲਾਤ, ਡਿਬਰੂਗੜ੍ਹ ਦੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਪਵਨ ਸਿੰਘ ਘਾਟੋਵਾਰ ਨੂੰ ਡੀ.ਓ.ਐਨ.ਈ.ਆਰ., ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਆਗੂ ਸੁਦੀਪ ਬੰਧੋਪਾਧਿਆਏ ਨੂੰ ਸਿਹਤ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਭਲਾਈ, ਅਲਵਰ ਦੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿ, ਮਿਲਿੰਦ ਦਿਓਤਾ ਨੂੰ ਸੰਚਾਰ ਤੇ ਆਈ.ਟੀ. ਤੇ ਰਾਜੀਵ ਸ਼ੁਕਲਾ ਨੂੰ ਪਾਰਲੀਮਾਨੀ ਮਾਮਲਿਆਂ

ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਪੈਰੀਂ ਹੱਥ ਲਾਉਣ ਲਈ ਅਹੁਲ ਰਿਹਾ ਇਕ ਨਵਾਂ ਮੰਤਰੀ

ਦਾ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਵਾਇਦ ‘ਚ ਸ਼੍ਰੀਕਾਂਤ ਜੇਨਾ ਤੇ ਗੁਰੂਦਾਸ ਕਾਮਤ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀਆਂ ਵਜੋਂ ਆਜ਼ਾਦਾਨਾ ਚਾਰਜ ਲੈ ਕੇ ਵੀ ਖੁਸ਼ ਨਹੀਂ ਜਾਪੇ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਉਹ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਸਹੂ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਭਵਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪੁੱਜੇ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਗੁਰੂਦਾਸ ਕਾਮਤ ਨੇ ਤਾਂ ਰੋਸ ਵਜੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਵੀ ਦੇ ਦਿੱਤਾ।

ਇਸ ਵੱਡੇ ਫੇਰਬਦਲ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕੱਪਤਾ ਤੇ ਜਲ ਸਰੋਤ ਮਹਿਕਮਿਆਂ ਦੇ ਵਧੀਕ ਚਾਰਜ ਅਜੇ ਵੀ ਆਨੰਦ ਸ਼ਰਮਾ ਤੇ ਪੀ.ਕੇ. ਬਾਂਸਲ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਸ਼ਰਮਾ ਕੋਲ ਵਣਜ ਤੇ ਬਾਂਸਲ

ਕੋਲ ਪਾਰਲੀਮਾਨੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਮਹਿਕਮੇ ਹਨ।

ਮਾਨਵ ਸਰੋਤ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰੀ ਕਪਿਲ ਸਿੰਬਲ, ਟੈਲੀਕਾਮ ਮਹਿਕਮੇ ਦਾ ਵਧੀਕ ਚਾਰਜ ਸੰਭਾਲਦੇ ਰਹਿਣਗੇ ਜਦਕਿ ਓਵਰਸੀਜ਼ ਇੰਡੀਅਨ ਅਫੇਅਰਜ਼ ਮੰਤਰੀ ਵਾਇਲਾਰ ਰਵੀ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹਵਾਬਾਜ਼ੀ ਮਹਿਕਮੇ ਦਾ ਵਧੀਕ ਚਾਰਜ ਵੀ ਰੱਖਣਗੇ। ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਕਿਸ਼ੋਰ ਚੰਦਰ ਦਿਓ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਬਣੇ ਹਨ ਤੇ ਜੈਪਾਲ ਰੈਡੀ ਮਗਰੋਂ ਉਹ ਰਾਜ ਦੇ ਦੂਜੇ ਮੰਤਰੀ ਹਨ। ਸ਼ਿਪਿੰਗ ਤੇ ਰੇਲਵੇ ਲਈ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ ਮੁਕੁਲ ਰਾਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰੇਲ ਹਾਦਸੇ ਵਾਲੀ ਥਾਂ

ਪੁੱਜਣ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਦੀ ਅਵੱਗਿਆ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਤੋਂ ਰੇਲਵੇ ਮਹਿਕਮਾ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਉਧਰ, ਵਜ਼ਾਰਤ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਨਾਖੁਸ਼ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ ਗੁਰੂਦਾਸ ਕਾਮਤ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। 57 ਸਾਲਾ ਕਾਮਤ ਨੇ ਆਪਣਾ ਅਸਤੀਫਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ। ਕਾਮਤ ਮੁੰਬਈ ਤੋਂ ਪੰਜ ਸਾਲ ਐਮ.ਪੀ. ਰਹਿ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ‘ਚ ਇਹ ਫੇਰਬਦਲ 2014 ‘ਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਆਖਰੀ ਫੇਰਬਦਲ ਹੈ ਪਰ ‘ਕੁਲੀਸ਼ਨ ਧਰਮ’ ਨਿਭਾਉਂਦਿਆਂ ਡੀ.ਐਮ.ਕੇ. ਨੂੰ ਮੋਕਾ ਦੇਣ ਲਈ ਦੋ ਸੀਟਾਂ ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਖਾਲੀ ਰੱਖੀਆਂ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਨਾ ਮਿਲੀ: ਇਸ ਵਾਰ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਵਜ਼ਾਰਤ ਵਿਚ ਹੋਰ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਮਿਲਣ ਦੀ ਬੜੀ ਚਰਚਾ ਸੀ। ਲੋਕ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਰਵਨੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟੂ ਨੂੰ ਵਜ਼ਾਰਤ ਵਿਚ ਥਾਂ ਮਿਲਣ ਦੇ ਆਸਾਰ ਸਨ ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਆਖਰੀ ਫੇਰਬਦਲ?: ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਫੇਰ-ਬਦਲ 2014 ‘ਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਆਖਰੀ ਫੇਰਬਦਲ ਹੈ। ਉਂਝ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਇਸ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਬਹੁਤਾ ਸਪਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦਸੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ?

(ਸਫਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਕੰਮ ‘ਚ ਆ ਰਹੀ ਤੇਜ਼ੀ ਵੀ ਚੋਣਾਂ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣ ਦਾ ਵੱਡਾ ਸੰਕੇਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹਿਰ ਵਾਲੇ ਤੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਰੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਤਾਇਨਾਤ ਸਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ 15 ਜੁਲਾਈ ਤੱਕ ਤਬਾਦਲੇ ਕਰਨ ਦੀ ਤਾਰੀਖ਼ ਮਿਥ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਚੋਣਾਂ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਦੇ ਨਿਰੀਖਣ ਲਈ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਟੀਮ 14 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਆਈ। ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਜੁਲਾਈ-ਅਗਸਤ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਹੀ ਜੇਕਰ ਸਭ ਜ਼ਰੂਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਤੇ ਤਿਆਰੀਆਂ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰ ਲਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਤਾਂ ਫਿਰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਅਜਿਹਾ ਇਤਰਾਜ਼ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਜੇ ਤਿਆਰੀਆਂ ਮੁਕੰਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ।

ਇਸ ਵਾਰ ਖਾਸ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਹੀ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ ਪਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰ

ਕੋਲ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕੋਈ ਉਭਰਵਾਂ ਮੁੱਦਾ ਨਹੀਂ ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਖਿੱਚਣ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇ। ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਗਠਜੋੜ, ਕਾਂਗਰਸ ਤੇ ਨਵੀਂ ਬਣੀ ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਆਫ ਪੰਜਾਬ ਵੱਲੋਂ ਭਾਵੇਂ ਸਿਆਸੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਤੇਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਪਰ ਉਭਰਵੇਂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਕਾਰਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਿਰ ਦੇ ਹੱਕ ‘ਚ ਲਹਿਰ ਬਣਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਕਿਧਰੇ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ। ਤਿੰਨਾਂ ਮੁੱਖ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਸਰਗਰਮੀ, ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਰੁਝਾਨ ਤੋਂ ਇਹੀ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਾਰ ਕਿਸੇ ਇਕ ਧਿਰ ਦੇ ਹੱਕ ‘ਚ ਹਵਾ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਦੀ ਬਹੁਤੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ।

ਮੁੱਦਿਆਂ ਤੇ ਮਸਲਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕ ਹੋਰ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਾਰ ਸਿਆਸੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਵਿਚ ਖਿੱਚ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਨ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਾਰੇ ਚਿਹਰੇ ਪੁਰਾਣੇ ਹੀ ਹਨ। ਸ. ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਭਾਵੇਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋ ਕੇ ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂ ਵਜੋਂ ਉਭਰੇ ਹਨ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ

‘ਚ ਉਹ ਵੀ ਕਾਫੀ ਪੁਰਾਣੇ ਹਨ। ਸੰਨ 2002 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਸਮੇਂ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦਾ ਨਵਾਂ ਜਲਵਾ ਸੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਉੱਚੀ ਆਵਾਜ਼ ‘ਚ ਦਿੱਤੇ ਹੋਕੇ ਦਾ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ‘ਚ ਡੂੰਘਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਿਆ ਸੀ ਤੇ ਸੰਗਤ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਰਾਹੀਂ ਚੰਗਾ ਰਸੂਖ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਨੂੰ

ਨਹੀਂ ਰੋਕ ਸਕੇ ਸਨ।

ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਆਫ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਸਾਊ ਅਤੇ ਇਮਾਨਦਾਰ ਬਿਰਤੀ ਵਾਲੇ ਸਮਝੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋ ਕੇ ਰਾਜ ਅੰਦਰ ਸਾਫ਼ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਖਾਸਕਰ ਦਰਮਿਆਨ ਵਰਗ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਫਿਲਹਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਮਜੀਠੀਏ ਨੇ ਯੂਥ ਦਲ ਦੀ ਕਮਾਨ ਸੰਭਾਲੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਯੂਥ ਵਿੰਗ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸ. ਬਾਦਲ ਨੇ ਯੂਥ ਵਿੰਗ ਦੇ ਜਥੇਬੰਦਕ ਢਾਂਚੇ ਸਬੰਧੀ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵੀ ਸ. ਮਜੀਠੀਆ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਨਿਯੁਕਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ. ਮਜੀਠੀਆ ਨੇ

ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਚੁਤਰਫਾ ਵਿਕਾਸ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਯੂਥ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਧੜੱਲੇ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ‘ਚ ਲੈ ਕੇ ਜਾਵੇਗਾ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਗਠਜੋੜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 75 ਹਜ਼ਾਰ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਇਹ ਭਰਤੀ ਨਿਰੋਲ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ ‘ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਲਈ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦਾ ਮਸਲਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਤੇ ਅਹਿਮ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਬਠਿੰਡਾ ਦੇ ਤੇਲ ਸੋਧਕ ਕਾਰਖਾਨੇ, ਨਵੇਂ ਪੁਲਾਂ, ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ, ਖੇਡਾਂ ਤੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ‘ਚ ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਮੋਹਰੀ ਸੂਬਾ ਬਣ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਕਾਸ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਮੌਕੇ ਵੀ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਹਨ ਤੇ ਸੂਬਾ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਰਾਹ ਤੁਰਿਆ ਹੈ। ਯੂਥ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ‘ਚ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਜਥੇਬੰਦਕ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਕਾਰਨ ਆਈ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਬਾਰੇ ਸ. ਮਜੀਠੀਆ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਥੇਬੰਦਕ ਢਾਂਚੇ ‘ਚ ਦੇਰੀ ਕਾਰਨ ਥੋੜ੍ਹੀ ਬਹੁਤ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦਿਖੀ ਹੋਵੇਗੀ ਪਰ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨਾਂ ‘ਚ ਯੂਥ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਰੈਲੀਆਂ ‘ਚ ਹੋਏ ਇਕੱਠ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨੌਜਵਾਨ ਯੂਥ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ‘ਚ ਸਰਗਰਮ ਹੋਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਨ।

ਕਨਿਸ਼ਕ ਕਾਂਡ ਪੀੜਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਰੱਦ

ਟੋਰਾਂਟੋ: ਕਨਿਸ਼ਕ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਬੰਬ ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਮਰਨ ਵਾਲੇ 329 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਕੈਨੇਡਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਯਕਮੁਸ਼ਤ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਮ੍ਰਿਤਕ 24 ਹਜ਼ਾਰ ਡਾਲਰ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਨੂੰ ‘ਅਪਮਾਨਜਨਕ’ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਯਕਮੁਸ਼ਤ ਅਦਾਇਗੀ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਬੀਤੇ ਹਫ਼ਤੇ ਟੋਰਾਂਟੋ ਵਿਚ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਤਕਰੀਬਨ 40 ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੇ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਜਾਂ ਵੀਡੀਓ ਕਾਨਫਰੰਸਿੰਗ ਰਾਹੀਂ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ। ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ 24 ਹਜ਼ਾਰ ਡਾਲਰ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਾਇਮ ਏਅਰ ਇੰਡੀਆ ਜਾਂਚ

ਕਨਿਸ਼ਕ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਦੇ ਮੁਖੀ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਜੌਹਨ ਮੇਜਰ ਸਨ।

ਕਨਿਸ਼ਕ ਬੰਬ ਕਾਂਡ 23 ਜੂਨ, 1985 ਨੂੰ ਵਾਪਰਿਆ ਸੀ। ਏਅਰ ਇੰਡੀਆ ਦਾ ਇਹ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਮਾਂਟਰੀਅਲ (ਕੈਨੇਡਾ) ਤੋਂ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਆਇਰਲੈਂਡ ਲਾਗੇ ਆਸਮਾਨ ਵਿਚ ਧਮਾਕੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਕੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਡਿੱਗ ਪਿਆ ਸੀ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਇਸ ਸਭ ਤੋਂ ਭਿਆਨਕ ਅਤਿਵਾਦੀ ਵਾਰਦਾਤ ਵਿਚ 329 ਵਿਅਕਤੀ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਭਾਰਤੀ ਸਨ।

ਹਾਦਸੇ ਵੇਲੇ ਜਹਾਜ਼ ਚਲਾ ਰਹੇ ਪਾਇਲਟ ਨਰੇਂਦਰ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਅਨਿਲ ਹਾਂਸ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ, “ਸਾਨੂੰ ਬਹੁਤ ਗੁੱਸਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ

ਬਹੁਤ ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਵੀ ਹੈ। ਆਖਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਰਕਮ (24 ਹਜ਼ਾਰ ਡਾਲਰ) ਲਿਆਂਦੀ ਕਿੱਥੋਂ ਹੈ?”

ਗ਼ੋਰਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਸੁਰੱਖਿਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਹਮਲੇ ਦੇ ਖ਼ਦਸ਼ੇ ਬਾਰੇ ਕਈ ਖੁਫ਼ੀਆ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਸਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਹਾਂਸ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪੀੜਤਾਂ ਨਾਲ ‘ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਤ੍ਰਿਸਕਾਰ’ ਵਾਲਾ ਵਿਹਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਤੇ ਇਸ ਲਈ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਮੁਆਫ਼ੀ ਜ਼ਰੂਰ ਮੰਗੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਪੈਸੇ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਨਸਾਫ਼ ਲਈ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਤਾਂ ਵੀ ਇੰਨੀ ਰਕਮ ਦੇਣ ਦੇ ਐਲਾਨ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੁਖੀ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

ਬੀਬੀ ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ (ਡਾ.)

ਸ੍ਰੀ ਸੰਨੀ ਧੂਤ (ਮਿਸ਼ੀਗਨ)

ਪ੍ਰੋ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਮਦੇਵ

ਸ. ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ

ਸ. ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ

ਸ. ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ

ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ

ਸ. ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ

ਸ. ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ

ਸ੍ਰੀ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ

ਸ. ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ

ਸ. ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਬੋਪਾਰਾਏ

ਸ. ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ (ਮਿਲਵਾਕੀ)

ਸ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰਤ

ਸ. ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ

ਸ. ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੁਰਾ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ

ਸ੍ਰੀ ਹੈਪੀ ਹੀਰ

ਕਪੂਰਥਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ 'ਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ 'ਸਫਾਇਆ'

ਜਲੰਧਰ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਪੂਰਥਲਾ 'ਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬ) ਦਾ ਤਕਰੀਬਨ 'ਸਫਾਇਆ' ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਬਕਾ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਦਿਹਾਤੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਕਪੂਰਥਲਾ ਦੀ ਨਗਰ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸੱਤ ਕੌਂਸਲਰ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹਿਰੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਤਰਾ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਪਾਰਟੀ ਛੱਡ ਕੇ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਆਫ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਦੋਆਬੇ 'ਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਝਟਕਾ ਲੱਗਾ ਹੈ।

ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਤਾਏ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਤੇ ਤਾਏ ਦੇ ਪੁੱਤ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਦੋਆਬੇ ਦੇ ਤਿੰਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਤਕੜਾ ਝਟਕਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਜਲੰਧਰ ਛਾਉਣੀ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਜਗਬੀਰ ਬਰਾੜ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੋੜਨ 'ਚ ਕਾਮਯਾਬ ਰਹੇ ਤੇ ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਹੀ ਐਸ.ਐਸ. ਬੋਰਡ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾਦੂਵਾਲ ਨੂੰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਤੋਰ ਲਿਆ। ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਬਕਾ ਸੰਸਦ

ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਸਣੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂਆਂ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਨਾਲ ਹੱਥ ਮਿਲਾਇਆ

ਮੈਂਬਰ ਵਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਸਮੇਤ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ

ਸ. ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਡੇਰਾ ਬਿਆਸ ਦੇ ਮੁਖੀ ਦੇ ਨੇੜਲੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ 'ਚੋਂ ਹਨ ਤੇ ਡੇਰਾ ਬਿਆਸ

ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ 'ਚ ਨਵੇਂ ਸ਼ਾਮਲ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ

ਲਿਆ। ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਦੀ ਅੱਖ ਹੁਣ ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ 'ਤੇ ਦੱਸੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਦਾ ਕਪੂਰਥਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਸ. ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹਰ ਵਾਰ ਟਿਕਟ ਇਸ ਕਰਕੇ ਦਿੰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਡੇਰਾ ਬਿਆਸ ਮੁਖੀ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ 'ਚੋਂ ਹਨ। ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ 1997 'ਚ ਚੋਣ ਜਿੱਤੇ, 2002 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਹਾਰ ਗਏ ਤੇ ਫਿਰ ਕਪੂਰਥਲੇ ਦੀ ਉਪ ਚੋਣ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਉਹ

ਚੋਣ ਹਾਰ ਗਏ ਸਨ ਤੇ 2007 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵੀ ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਾਰ ਗਏ ਸਨ। ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਲਗਾਤਾਰ ਹਾਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸ. ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਟਿਕਟ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਡੇਰੇ ਨਾਲ ਨੇੜਤਾ ਹੈ।

ਕਪੂਰਥਲਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕੇ 'ਚ ਆਦਮਪੁਰ ਤੋਂ ਵਿਧਾਇਕ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ ਦੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਾਰਨ ਸ. ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀ ਦੁਖੀ ਸਨ। ਆਦਮਪੁਰ ਹਲਕਾ ਰਾਖਵਾਂ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ ਕਪੂਰਥਲਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਚੋਣ ਲੜਨ ਲਈ ਹੱਥ-ਪੈਰ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਥੇ 12 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕ ਜਗਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਖੇ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ 'ਚ ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿ ਕੇ ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਆਫ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਪੱਲਾ ਫੜ ਲਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸ. ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ 'ਤੇ ਤਿੱਖੇ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਪਕੜ ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਢਿਲੀ ਪੈ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥ-ਵੱਸ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਰਟੀ 'ਚ 'ਫਾਈਵ ਸਟਾਰ ਕਲਚਰ' ਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਪੰਜ ਤਾਰਾ ਹੋਟਲ 'ਚ ਆ ਕੇ ਰਾਤਾਂ ਠਹਿਰਦੇ ਹਨ ਜਿਥੇ ਆਮ ਅਕਾਲੀ ਵਰਕਰ ਦਾ

ਜਾਣਾ ਹੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਪਿੱਛੇ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਗੋਂ ਪਾਰਟੀ ਆਪਣੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਬਿਤਕ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਆਫ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਛੇ ਬਲਾਕ ਸੰਮਤੀ ਮੈਂਬਰਾਂ 'ਚੋਂ ਚਾਰ ਮੈਂਬਰ ਸਮੇਤ ਸੰਮਤੀ ਦੀ ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਕਮਲਜੀਤ ਕੌਰ, ਸੁਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ, ਹਰਨੇਕ ਸਿੰਘ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮਧੂ ਸਵਿਤਾ ਚੌਧਰੀ, ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸ਼ਮਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਛੱਜਾ ਸਿੰਘ, ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਸਾਰੇ ਕੌਂਸਲਰ), ਇਸਤਰੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਇੰਚਾਰਜ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਕੌਰ, ਮੈਂਬਰ ਜਨਰਲ ਕੌਂਸਲ ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਪੋਈ, ਦਬੁਰਜੀ ਦੇ ਸਰਪੰਚ ਹੰਸ ਰਾਜ ਦੁੱਗਲ, ਭੁੱਲਰ ਦੇ ਸਰਪੰਚ ਗੁਰਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਮੈਂਬਰ ਦਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ੰਮੀ ਤੇ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਾਕਾ, ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਹਿਗਲ ਤੇ ਯਸ਼ਪਾਲ ਨਾਹਰ, ਮੈਂਬਰ ਮਾਰਕੀਟ ਕਮੇਟੀ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਤੇ ਹੋਰ ਆਗੂ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੁਲੀਸ ਮੁਖੀ ਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ ਚੋਣ ਲੜਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉੱਚ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਇਹ ਨਿਰਪੱਖ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ।

Desi Entertainment Indiana

ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਹਰ ਮੌਕੇ ਲਈ ਡੀ ਜੇ

Full DJ service for all occasions

Have a blast with Professional sound, lighting, & dholis. Serving IN, MI, IL, OH. Booking Available:

Call: DJ K-MP, Ph: 574-850-2941

email: mankamal_22@yahoo.com

Freeway Travel Inc

ਸਸਤੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ, ਖਰਾ ਸੌਦਾ, ਬਿਹਤਰ ਸਰਵਿਸ

Call Raju

Tel: 773-973-0200

Fax: 773-973-0557

2542 W Devon Ave. Chicago IL 60659

SUPER TRAVEL

847-676-9090, 773-465-5566

E-mail: supertravel2003@yahoo.com

Lowest Fares With Excellent Service

AMERICAN AIR,
CONTINENTAL AIR

For Emergency
Call anytime at

847-673-3825

JET AIRWAYS
DELTA, AIR INDIA,
KLM, LUFTHANSA.

India \$545

London \$250

EARLY BIRD SALE!!!!

Best Way Travels & Tour Inc.

Since 1975

6353 N Claremont
(Corner of Devon & Claremont)
Chicago, IL 60659

Best Fares For India/
Pakistan.

Europe 50% Discount
Business Class.

Ph: 773-465-4949, Fax: 773-465-8599

GP Singh

"Buy a Home With ZERO CASH NO MONEY DOWN!"

ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਨਕਦ ਪੈਸੇ ਦੇ ਘਰ ਖਰੀਦੋ
ਕੋਈ ਮਨੀ ਡਾਊਨ ਨਹੀਂ

Call 24hr FREE INFORMATION: 1-888-760-3069, ID # 1052

Bankowned

\$131,000

Carol stream \$630 Payment
Beautiful and Clean.
Great Neighborhood, 3B.R., 2
Bath. Starter Home. Why Rent?
Free Info. 1-888-760-3069
ID#3301

\$225,400

PALATINE \$912.00 Payment
Walking distance to school, park and
shopping. Lovely clean home. Patio.
Wooden floor.
Free Info. 888-760-3069
ID#3405

\$280,000

Elgin \$1275 Payment
New community. Good School.
Walking distance to park. Full
Basement. Custom patio.
Free Info. 1-888-760-3069
ID#3303

Bankowned

\$155,000

Aurora. \$706.00 Payment
Beautiful home on corner lot.
Open floor plan. Upgrade kitchen.
First time buyer delight.
Free Info.: 1-888-760-3069
ID#3404

Bankowned

\$160,000

Elgin \$746 Payment
Great opportunity First time home
buyer. Walking distance to school
& park. Clean and New safe Area.
Free Info.: 1-888-760-3069
ID#3305

Bankowned

\$195,000

NAPERVILLE \$889.00 Pmt.
Great opportunity. Best School
Distt. Bright living room, Granite
counter. Hardwood floor.
Free Info.: 1-888-760-3069
ID # 3401

Call GP Singh Realtor/Mortgage Broker 630-942-8004
Statewide Home Realty

ਸਿੱਖ ਰੈਫਰੈਂਸ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਦੀ ਕਾਇਆ ਕਲਪ ਕਰਨ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਜੂਨ 1984 ਵਿਚ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਸਮੇਂ ਨੁਕਸਾਨੀ ਗਈ ਸਿੱਖ ਰੈਫਰੈਂਸ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਨੂੰ ਹੁਣ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਸਮੂਹ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਢੁੱਕਵੀਂ ਥਾਂ 'ਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਸਾਜ਼ੋ ਸਾਮਾਨ ਨਾਲ ਲੈਸ ਕਰਕੇ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਰਿਸਰਚ ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਭੇਜੀ ਗਈ ਹੈ।

ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਰਿਸਰਚ ਬੋਰਡ ਦੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਹੋਈ ਇਕੱਤਰਤਾ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਇਕੱਤਰਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਬੋਰਡ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਡੂੰਗਰ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਇਕੱਤਰਤਾ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਬਡੂੰਗਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਡਾ. ਸਤਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਪ੍ਰਿਥਵੀਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕਪੂਰ, ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਰੂਪ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਸਨ।

ਇਸ ਬਾਰੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਖੋਜ ਬੋਰਡ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਪ੍ਰੋ. ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਡੂੰਗਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਕੱਤਰਤਾ ਵਿਚ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਿੱਖ ਰੈਫਰੈਂਸ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਆਧੁਨਿਕ ਸਾਜ਼ੋ ਸਾਮਾਨ ਨਾਲ ਲੈਸ ਕਰਕੇ

ਸਿੱਖ ਰੈਫਰੈਂਸ ਲਾਇਬਰੇਰੀ 'ਚ ਪਈਆਂ ਵਡਮੁੱਲੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ

ਸਮੇਂ ਦੇ ਹਾਣ ਦੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਇਕੱਤਰਤਾ ਵਿਚ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੂੰ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਰੈਫਰੈਂਸ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਸਮੂਹ ਵਿਚ ਢੁੱਕਵੀਂ ਥਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਇਮਾਰਤ

ਵਾਸਤੇ ਨਕਸ਼ਾ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਹਾਲ ਦੀ ਘੜੀ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਦੇ ਨੇੜੇ ਉਹ ਥਾਂ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਸੇਵਕ ਜਥਾ ਵੱਲੋਂ ਸੋਨੇ ਦੀ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ, ਨੂੰ ਲਾਇਬਰੇਰੀ

ਖਸਤਾਹਾਲ ਰੈਫਰੈਂਸ ਲਾਇਬਰੇਰੀ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਇਸ ਵੇਲੇ ਸਿੱਖ ਰੈਫਰੈਂਸ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਦੱਖਣੀ ਬਾਹੀ ਵੱਲ ਆਟਾ ਮੰਡੀ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਕੁਆਰਟਰਾਂ ਵਿਚ ਸਥਾਪਤ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਲਈ ਢੁੱਕਵੀਂ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ। ਢੁੱਕਵੀਂ ਥਾਂ 'ਤੇ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਰੈਫਰੈਂਸ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ। ਇਸ ਵਿਚ ਸਟਾਫ਼ ਦੀ ਵੀ ਘਾਟ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਿੱਖ ਰੈਫਰੈਂਸ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਨੂੰ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਤਬਦੀਲ ਕਰਕੇ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਖੋਜ ਕਰਨ ਲਈ ਹੋਰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਵੀ ਉਪਲਬੱਧ ਹੋਣ। ਪੁਸਤਕਾਂ ਤੇ ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਬੀੜਾਂ ਦਾ ਆਧੁਨਿਕ ਢੰਗ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਰੱਖ ਰਖਾਵ ਤੇ ਸੰਭਾਲ ਹੋ ਸਕੇ।

ਵਾਸਤੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤੇ ਉਥੇ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਨਵਨਿਰਮਾਣ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇ।

ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਖੋਜ ਬੋਰਡ ਵਾਸਤੇ

ਉਰਦੂ, ਫਾਰਸੀ, ਹਿੰਦੀ ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਖੋਜਾਰਥੀ ਭਰਤੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ, ਸਿੱਖ ਰੈਫਰੈਂਸ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਦੇ ਅਮਲੇ ਦੀ ਘਾਟ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਾਇਕ ਲਾਇਬਰੇਰੀਅਨ, ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਸਹਾਇਕ, ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਰੀਸਟੋਰਰ ਤੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਅਪਰੇਟਰ ਆਦਿ ਭਰਤੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ਖੋਜ ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ 'ਇਤਿਹਾਸਕ ਪੱਤਰ' ਨੂੰ ਮੁੜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਲਈ ਸੰਪਾਦਕੀ ਬੋਰਡ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਨਾਲ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਸਬੰਧੀ ਉਰਦੂ ਤੇ ਫਾਰਸੀ ਵਿਚ ਹੋਏ ਤਰਜਮੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਵਾ ਕੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਪ੍ਰੋ. ਬਡੂੰਗਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਕੱਤਰਤਾ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅਗਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਾਸਤੇ ਭੇਜੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਖੋਜ ਬੋਰਡ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਮਿਲਣ ਉਪਰੰਤ ਇਸ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਤੇ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਸਮੂਹ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਢੁੱਕਵੀਂ ਥਾਂ 'ਤੇ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ।

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪਾਂ 'ਚ 'ਗਲਤੀਆਂ' ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਗਰਮਾਇਆ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪਾਂ 'ਚ 'ਗਲਤੀਆਂ' ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਖ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਸਤਿਕਾਰ ਐਕਟ 2008 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਕੇ ਕਿਸੇ ਨਿੱਜੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਵੱਲੋਂ ਛਾਪੇ ਸਰੂਪਾਂ ਵਿਚ 'ਗਲਤੀਆਂ' ਹੋਣ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਮਾਮਲੇ ਬਾਰੇ ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਖਤ ਲਿਖ ਕੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਕੋਲੋਂ ਸਮਾਂਬੱਧ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਪੰਥਕ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਲਕੱਤਾ ਨੇ ਵੀ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲੋਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਰਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਧਾਮੀ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੁਨਹਿਰੀ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਛਪੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜ ਸਰੂਪਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ-ਇਕ ਬੀੜ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੁਖਚੈਨਾਨਾ ਸਾਹਿਬ ਫਗਵਾੜਾ ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੰਗ-ਢੇਸੀਆਂ ਬੰਗਾ ਵਿਚ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੀੜਾਂ ਵਿਚ ਅੱਗੇ-ਪਿੱਛੇ ਕਈ ਸਫੇ ਖਾਲੀ ਛੱਡੇ ਹੋਏ ਹਨ ਤੇ ਛਪੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਕਈ ਬੱਜਰ 'ਗਲਤੀਆਂ' ਵੀ ਹਨ ਜੋ ਹਰ ਸਿੱਖ ਲਈ ਅਸਿਹ ਹਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬੀੜੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪਾਂ ਦੀ ਛਪਾਈ ਤੇ ਸੇਵਾ-ਸੰਭਾਲ ਬਾਰੇ ਪੈਦਾ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਬੀੜ

ਹੋਏ ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ 'ਜਾਗਤਿ ਜੋਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਸਤਿਕਾਰ ਐਕਟ 2008' ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪਾਂ ਦੀ ਛਪਾਈ ਦਾ ਹੱਕ ਸਿਰਫ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸ. ਧਾਮੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗਲਤੀਆਂ ਵਾਲੇ ਇਹ ਸਰੂਪਾਂ ਉੱਤੇ ਛਾਪਕ ਵਜੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪੰਜ ਸਰੂਪ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਵੱਲੋਂ ਛਾਪੇ ਹੋਏ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਘੋਰ ਉਲੰਘਣਾ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਹ ਸਰੂਪ ਕਿਸ ਨੇ, ਕਿਥੇ ਤੇ ਕਿਉਂ ਛਪਵਾਏ ਹਨ? ਕਿਸ ਨੇ ਇਹ ਸਰੂਪ ਗੁਰੂ-ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਾਏ? ਆਦਿ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇ ਤੇ ਅਸਲ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦੇ ਜਾਵੇ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਪੰਥਕ ਕੌਂਸਲ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਲਕੱਤਾ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਕ ਵੱਖਰੇ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸਰੂਪਾਂ ਵਿਚ ਬੱਜਰ 'ਗਲਤੀਆਂ' ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਠੋਸ ਪੁੱਜੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਉਲੰਘਣਾ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਹ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਭਾਗ ਕੋਲ ਭੇਜਣਗੇ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨਗੇ।

ਬਿਨਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਦੇ ਨਾਂ ਵਾਲੇ ਸਰੂਪਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ: ਮੱਕੜ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕਰਨ ਜਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢੇਸੀ ਨਾਂ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਵੱਲੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੰਗ ਜੀ ਢੇਸੀਆਂ (ਜਲੰਧਰ) ਵਿਖੇ ਭੇਟ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਪਾਵਨ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਕੁਝ ਖਾਮੀਆਂ ਹੋਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਘੋਖ ਪਤਤਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸੱਚਖੰਡ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਗਿਆਨੀ ਮੱਲ ਸਿੰਘ, ਗਿਆਨੀ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਅਰਦਾਸੀਏ ਗਿਆਨੀ

ਭਰਪੂਰ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਸਬ-ਕਮੇਟੀ ਗਠਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪ ਦੇ 'ਪਦ-ਛੇਦ' ਤੇ ਇਹ ਵੱਡਾ ਅਕਾਰੀ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਛਪਾਈ ਸੁਨਹਿਰੀ ਤੇ ਚਮਕਦਾਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਪੜ੍ਹਨ 'ਚ ਮੁਸ਼ਕਲ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਸਰੂਪਾਂ 'ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਟਰ ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਦਾ ਨਾਂ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਵੀ ਸਿੱਧ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੇ ਸਰੂਪ ਵਾਪਸ ਮੰਗਵਾ ਲਏ ਗਏ

ਸਨ। ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼ਬਦ ਜੋੜਾਂ ਵਿਚ ਗਲਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ ਹੀ ਪਰ ਗਲਤੀ ਦੀ ਸੁਧਾਈ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਇਸ ਨੂੰ ਅਖਬਾਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਇਸਤਿਹਾਰ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਜਨਤਕ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਡਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਦੁਸ਼ਣਬਾਜ਼ੀ ਕੁਝ ਪੰਥ ਦੇਖੀਆਂ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਵਕਾਰ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਾਲੇ ਪੀਲੀਏ ਦਾ ਕਹਿਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ 'ਚ ਹੈਪੇਟਾਈਟਿਸ ਬੀ ਤੇ ਸੀ (ਕਾਲਾ ਪੀਲੀਆ) ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਬਿਮਾਰੀ ਦੇ ਵਧਣ ਦੇ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਜ਼ਰੂਰਤ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਦੀ ਆਦਤ, ਨਸ਼ੇ ਤੇ ਇਕ ਸਰਿੰਜ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਨਾ ਹਨ। ਜੇ ਤਾਜ਼ਾ ਸਰਵੇਖਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਰਾਜ 'ਚ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮ, ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰ ਤੇ ਟੀਕੇ ਰਾਹੀਂ ਨਸ਼ਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਕਾਲਾ ਪੀਲੀਆ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਡਾਕਟਰ ਬੀ.ਐਸ. ਬੋਲ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੁਲਾਈ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਗਰੂਕ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਲਾ ਪੀਲੀਆ ਮਹੀਨੇ ਵਜੋਂ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਲੋਕ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਸੇਵਨ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਿਗਰ (ਲੀਵਰ) ਖਰਾਬ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਕਾਲਾ ਪੀਲੀਆ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਵੇਲੇ 5 ਤੋਂ 7 ਫੀਸਦੀ ਲੋਕ ਇਸ ਬਿਮਾਰੀ ਨੂੰ ਝੱਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਤੇ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ।

ਡਾ. ਬੋਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਾਲ 2009 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ 350 ਮੁਲਾਜ਼ਮ, ਏ.ਐਸ.ਆਈ. ਰੈਂਕ ਤੋਂ ਹੇਠਲੇ ਪੱਧਰ ਦੇ ਜਲੰਧਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ, ਕਪੂਰਥਲਾ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਇਲਾਜ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਆਏ ਸਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਲ 2010 ਵਿਚ ਵੀ ਇਹੋ ਅੰਕੜਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਕਾਲੇ ਪੀਲੀਏ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ 'ਚ ਝੋਲਾਛਾਪ ਡਾਕਟਰ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਅ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਝੋਲਾਛਾਪ ਘਟੀਆ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਸਰਿੰਜਾਂ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਟੀਕਾ ਲਾਉਣ ਸਮੇਂ ਸੁਈ ਤਾਂ ਬਦਲ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਸਰਿੰਜ ਨਹੀਂ ਬਦਲਦੇ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਬਿਮਾਰੀ ਵਧਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ 'ਚ 12000 ਦੇ ਕਰੀਬ ਪਿੰਡ ਹਨ ਤੇ ਹਰੇਕ ਪਿੰਡ ਵਿਚ 5 ਦੇ ਕਰੀਬ ਝੋਲਾ ਛਾਪ ਡਾਕਟਰ ਹਨ। ਇਸ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ 60 ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਝੋਲਾ ਛਾਪ ਡਾਕਟਰ ਇਸ ਬਿਮਾਰੀ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਫੈਲਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਹੁਣ ਨੇਤਰਹੀਣ ਵੀ ਪੜ੍ਹ ਸਕਣਗੇ ਪਾਵਨ ਬਾਣੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਹੁਣ ਨੇਤਰਹੀਣ ਵੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹ ਸਕਣਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਨੇਤਰਹੀਣਾਂ ਦੇ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬਰੇਲ ਲਿਪੀ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਬਣ ਕੇ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਬੇਨਾ ਵੱਡਾ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥ ਬਰੇਲ ਲਿਪੀ ਵਿਚ ਤਿਆਰ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਹੈਲਨ ਕੈਲਰ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਡੈਫ ਐਂਡ ਬਲਾਂਡੀਡ ਮੁੰਬਈ ਵਿਖੇ ਬਰੇਲ ਲਿਪੀ ਤਿਆਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬੀੜ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਪੁੱਜ ਗਈ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਬਰੇਲ ਲਿਪੀ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦ ਹੈਲਨ ਕੈਲਰ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਬੰਬੇ ਦੀ ਬ੍ਰੇਲ ਪ੍ਰੈੱਸ ਦੀ ਕੁਆਰਡੀਨੇਟਰ ਦਵਿਆਨੀ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਨੇਤਰਹੀਣਾਂ ਲਈ ਬਰੇਲ ਲਿਪੀ ਵਿਚ ਤਿਆਰ ਹੋਏ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਰਫੁਡ ਰੀਡਿੰਗ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨੇਤਰਹੀਣ ਸਾਬਕਾ ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਹੀਂ ਭਾਈ ਗੁਰਮੇਜ ਸਿੰਘ ਦਾ ਭਤੀਜਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗੱਡੀ ਰਾਹੀਂ

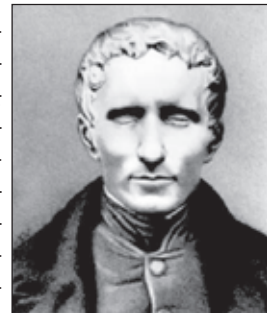
ਬਰੇਲ ਲਿਪੀ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦਤ ਹੋਏ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬੀੜ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਪੁੱਜੇ ਹਨ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਬਰੇਲ ਲਿਪੀ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦ

ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ

ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਨੇਤਰਹੀਣਾਂ ਲਈ ਬਰੇਲ ਲਿਪੀ ਵਿਚ ਤਿਆਰ ਹੋਏ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਮੁੱਢਲੀ ਤੌਰ 'ਤੇ 10 ਬੀੜਾਂ ਛਪਵਾਈਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਬ੍ਰੇਲ ਪ੍ਰੈੱਸ ਮੁੰਬਈ ਦੀ ਕੋਆਰਡੀਨੇਟਰ ਦਵਿਆਨੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਬੀੜ ਹੀ ਖੁਸਕਿਸਮਤ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਦਾ ਸੁਭਾਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਦਵਿਆਨੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਚਲੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਤੋਂ ਬੇਹੱਦ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੈ।

ਜਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਲੂਈਸ ਬਰੇਲ ਨੇ ਨੇਤਰਹੀਣਾਂ ਲਈ ਲਿਪੀ ਦੀ ਕਾਢ ਕੱਢੀ ਸੀ।

ਲੂਈਸ ਬਰੇਲ ਜਿਸ ਨੇ ਨੇਤਰਹੀਣਾਂ ਲਈ ਲਿਪੀ ਦੀ ਕਾਢ ਕੱਢੀ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਲੰਗਰ ਘਰ ਦੀ ਨਵੀਂ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਸ਼ੁਰੂ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸੱਚਖੰਡ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਲੰਗਰ ਘਰ ਦੀ ਨਵੀਂ ਇਮਾਰਤ ਤੋਂ ਮੌਜੂਦ ਲੰਗਰ ਹਾਲ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ 'ਤੇ 20 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੇ ਡੇਢ ਸਾਲ 'ਚ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਣ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ। ਲੰਗਰ ਹਾਲ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮਰੱਥਾ ਨਾਲੋਂ 30 ਫੀਸਦੀ ਹੋਰ ਵਧ ਜਾਵੇਗੀ ਤੇ ਇਹ ਆਧੁਨਿਕ ਤਕਨੀਕ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਕੰਮਲ ਏਅਰ ਕੰਡੀਸ਼ਨ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਇਮਾਰਤ 'ਚ ਲੋੜੀਂਦੇ ਉਪਕਰਨ ਜਿਥੇ ਅਤਿ ਅਧੁਨਿਕ ਹੋਣਗੇ ਉਥੇ ਇਸ ਦੀ ਦਿੱਖ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਹੋਵੇਗੀ।

ਨਵੀਂ ਇਮਾਰਤ ਬਣਾਉਣ ਲਈ 11 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ, ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆਨੀ ਤਰਲੋਚਨ

ਲੰਗਰ ਹਾਲ ਦੀ ਨਵੀਂ ਇਮਾਰਤ ਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਹੋਰ।

ਸਿੰਘ, ਸੱਚਖੰਡ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥੀ

ਸਿੰਘ ਗਿਆਨੀ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਗਿਆਨੀ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਅਰਦਾਸ ਉਪਰੰਤ ਟੱਕ ਲਾ ਕੇ ਸ਼ੁਭ

ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਸੇਵਾ ਦੀ 'ਸਜ਼ਾ'

ਆਰੰਭ ਕੀਤਾ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਪਹਿਲੇ ਪੰਜ ਬਾਲਣੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਉਠਾ ਕੇ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲੀਅਤ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਯਾਦਗਾਰੀ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਤੋਂ ਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਮੁਬਾਰਕਬਾਦ ਦਿੱਤੀ।

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਭਾਰਤੀ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਅੰਨ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਸਕੂਲ 'ਚ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਹੈ। ਉਸ 'ਤੇ ਵਿਆਹ ਪਿੱਛੋਂ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਮਾਨਸਿਕ ਤੇ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤੰਗ ਕਰਨ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਤਲਾਕ ਦੇਣ ਪਿੱਛੋਂ, ਉਸ ਦੇ ਵੱਲੋਂ ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਸੀ। ਪਵਨ ਦਾਸ ਨਾਂ ਦੇ ਇਸ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਕਾਮਨੀ ਲਾਓ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਨਰਮ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ।

Gas Station For Sale

Shell Gas Station on a busy road in Salem, Oregon for sale. Low rent, long lease.

Sale gas 105,000 Gals with 20¢ per Galen average margin. Grocery sale year round, sale \$50 to 55K per month.

Asking price \$300,000.

Property also available. Owner can carry some money on land contract.

Call: 503-881-6395
or Evenings 503-463-7363

Khalsa USA Inc.

ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ

ਮਿਡਵੈਸਟ ਤੋਂ ਸਾਰੀਆਂ
48 ਸਟੇਟਾਂ ਲਈ ਪੱਕੇ ਰੂਟ

ਲੋਡ ਚੱਕਣ ਲਈ ਕੋਈ
ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਨਹੀਂ
ਕਾਗਜ਼ ਪੂਰੇ ਕਰਨ 'ਤੇ
ਤੁਰੰਤ ਭੁਗਤਾਨ

Dry and Reefer loads

ਕਾਲ ਕਰੋ: 765-610-9795

Matrimonials

ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਦੀ ਲੋੜ

Suitable US citizen match for professionally qualified Jatt Sikh handsome boy, 28, 5'8", Contact Cell No. 704 733 8382 or email-kds0083@gmail.com

Looking for a widow/divorcee independent professional lady in 60s to share walk & talk, views & cruises with retired US citizen physician, 78, wife died five years ago. No responsibilities. Call: 315-383-2008

Indian Attorney in 60s, Height 5'-6", slim body, is looking for a sincere, educated, God fearing, companion, caste no bar, serious inquiries only. email: Ph - 323-573-9315, Email: singhb1@yahoo.com

US/Canadian citizen girl sought for Canadian citizen Kamboj Sikh cleanshave boy 27, 5'7", Chem. engg., working with SNC Lavalin. No bars. Pl. contact: e-mail at: ravhanda@hotmail.com

To Advertise with us
Call: 847-359-0746

e-mial:
punjabtimes1@sbcglobal.net

Desi Bazar

916 E. Main Street #118, Greenwood, IN, 46143
Tel: 317-888-2040, Fax: 317-887-6116

We specialize in all kind of Indian Groceries and Sweets

- FRESH VEGETABLES EVERY THURSDAY
- FRESH GOAT MEAT

10% off on all Gurudwara supplies and Religious programs!!

We Are Open 7 Days a Week

ਖੁਲ੍ਹਾ ਤੇ ਸਾਫ਼ ਸੁਥਰਾ ਸਟੋਰ, ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਮਾਣ ਦੇਸੀ ਬਾਜ਼ਾਰ

Satwant Kaur Takk

Lose Weight Feel Great

ਮੇਰੇ ਸਿਰ ਮਹਿੰਮਾ
ਵਿਚ 40 ਪੌਂਡ ਭਾਰ
ਘਟਾਇਆ ਅਤੇ
ਨਿਕਲੇ 12 ਸਾਲ ਤੋਂ
ਮੇਰਾ ਚਮਕਾਉਣੀ ਹੈ।

**Before: 165 Lbs.
After: 125 Lbs.
Lost 40 Lbs.**

All Herbal, American Doctors' formulated and Guaranteed Results

ਅਮਰੀਕਨ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦਾ ਕੁਦਰਤੀ ਜੜੀ ਬੂਟੀਆਂ ਤੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਫਾਰਮੂਲਾ ਅਤੇ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਨਤੀਜੇ

Business Opportunity

International Company looking for serious people to work from home-part time or full time. Great earning potential, full training and support provided. To attend training in your area.

For more info. call:

Sukhpreet Kaur Indiana

Ph: 317-884-3557

Sharanpreet Kaur

Ph: 317-332-1389

spkaurus@yahoo.co.in - www.shopherbalife.com/skaur

ਪੰਜਾਬੀ ਢਾਬਾ Punjabi Dhaba North Shore Banquet

Fine Indian Cuisine

Restaurant & Banquet Hall

2525 W. Devon Ave., Chicago IL 60659

Lunch & Dinner Buffet

ਆਪਣੀ ਅਗਲੀ ਪਾਰਟੀ ਬੁਕ ਕਰਾਉਣ ਅਤੇ ਬਿਹਤਰੀਨ ਸੇਵਾ ਲਈ ਦੇਵ ਜਾਂ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਾਲ ਕਰੋ

773-262-2080, 773-764-9392

ਅਸੀਂ ਨਾਨ ਅਤੇ ਤੰਦੂਰੀ ਚਿਕਨ ਤੰਦੂਰ ਤੋਂ ਸਿੱਧਾ ਤੁਹਾਡੇ ਟੇਬਲ ਤੇ ਪਰੋਸਦੇ ਹਾਂ

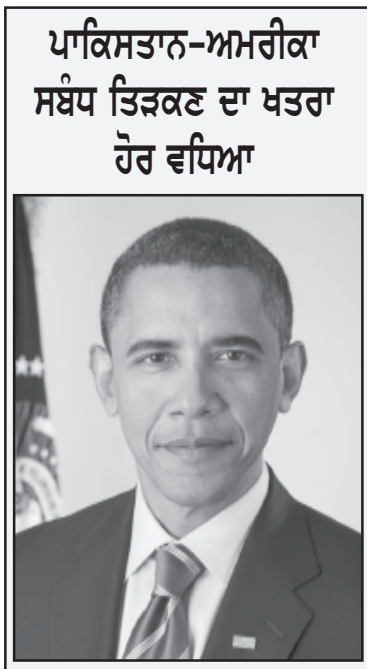
ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਫੌਜ ਨੂੰ ਵਿੱਤੀ ਮਦਦ ਰੋਕੀ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਓਬਾਮਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫੌਜ ਨੂੰ ਵਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਵੱਡੀ ਵਿੱਤੀ ਮਦਦ ਬਾਰੇ ਹੁਣ ਭਲਾ ਬੁਰਾ ਵਿਚਾਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਭਾਵੇਂ ਅਮਰੀਕਾ-ਪਾਕਿ ਸਬੰਧਾਂ 'ਚ ਹੋਰ ਕੜਵਾਹਟ ਲਿਆਏਗੀ ਪਰ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਨੇ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਹਾਲ ਦੀ ਘੜੀ ਰੋਕ ਲਈ ਹੈ ਤੇ ਕਈ ਕੇਸਾਂ 'ਚ ਇਹ ਰੱਦ ਹੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਫੌਜੀ ਟ੍ਰੇਨਰਾਂ ਨੂੰ ਕੱਢਣ ਲਈ ਪਾਕਿ ਫੌਜ ਨੂੰ ਸਬਕ ਸਿਖਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ ਮੀਡੀਆ ਰਿਪੋਰਟ 'ਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਨਿਊਯਾਰਕ ਟਾਈਮਜ਼ 'ਚ ਛਪੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਨਾਲ 8 ਕਰੋੜ ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਤੇ ਸਾਜ਼ੋ-ਸਮੱਗਰੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ

ਘੱਟ ਮਿਲੇਗੀ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀ ਦੋ ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਸਾਲਾਨਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਇਮਦਾਦ ਦਾ ਇਹ ਇਕ ਤਿਹਾਈ ਤੋਂ ਇਹ ਰਕਮ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਅਖ਼ਬਾਰ ਨੇ ਕਈ ਕਾਂਗਰਸੀ-ਪੈਂਟਾਗਨ ਤੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਦਦ 'ਚ ਉਹ 3 ਕਰੋੜ ਡਾਲਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜੋ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਅਤਿਵਾਦ ਦੇ ਟਾਕਰੇ ਲਈ 100,000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਫੌਜੀ ਅਫਗਾਨ ਸੀਮਾ ਨਾਲ ਤਾਇਨਾਤ ਕਰਨ ਦੇ ਮਿਲਣੇ ਸਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਕਰੋੜਾਂ ਡਾਲਰ ਟਰੇਨਿੰਗ ਸਹਾਇਤਾ ਤੇ ਹੋਰ ਫੌਜ ਅਪਰੇਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਮਿਲਣੇ ਸਨ।

ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਇਹ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਓਬਾਮਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ 'ਚ ਅਤਿਵਾਦ ਦੇ ਟਾਕਰੇ

ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਭਾਈਵਾਲ ਮੁਲਕ ਦੇ ਵਤੀਰੇ ਬਾਰੇ ਕਿੰਨੀ ਬਹਿਸ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਰੋਕੀ ਗਈ ਕੁਝ ਮਦਦ ਫੌਜੀ ਸਾਜ਼ੋ-ਸਮੱਗਰੀ ਹੈ ਜੋ ਅਮਰੀਕਾ ਤਾਂ ਭੇਜਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਲੈਣ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਚਾਈਨਾ, ਅਸਲਾ, ਸਰੀਰਕ ਕਵਚ ਤੇ ਬੰਬ

ਨਕਾਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸਮੱਗਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਫੌਜ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲੇ 100 ਤੋਂ ਵੱਧ ਟ੍ਰੇਨਰਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਛੱਡਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਇਹ ਮਦਦ ਉਦੋਂ ਰੋਕ ਲਈ ਗਈ ਸੀ। ਅਖ਼ਬਾਰ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਰੋਕਾਂ ਅਸਲ 'ਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਫੌਜ ਨੂੰ ਵਿੱਤੀ ਮਦਦ ਤੇ ਫੌਜੀ ਸਾਜ਼ੋ-ਸਮੱਗਰੀ ਜਾਂ ਫਿਰ ਤਾਲਿਬਾਨ ਤੇ ਹੋਰ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕਵਾਇਦ ਹਨ।

ਪਾਕਿ ਫੌਜ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਜਨਤਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਪਰ ਸੀਨੀਅਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਇਸ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਵੱਲੋਂ ਵੱਧ ਲਾਹਾ ਲੈਣ ਦੇ ਯਤਨ ਕਰਾਰ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ

ਦੀ ਸਾਬਕਾ ਸਰੀਰ ਮਲੀਹਾ ਲੋਧੀ ਨੇ ਪੈਂਟਾਗਨ ਦੀ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਦੂਰ-ਵਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਕਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਪਾਕਿ-ਅਮਰੀਕਾ ਫਾਸਲੇ ਵਧਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ੀਨਗੋਈ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਲੋਧੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਅਲਕਾਇਦਾ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਤੇ ਸਨਮਾਨਜਨਕ ਵੰਗ ਨਾਲ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ 'ਚੋਂ ਵਿਦਾਈ ਲੈਣੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਵੇਲੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਰੁੱਧ ਨੀਤੀ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਹਥਿਆਰ ਨਹੀਂ ਵਰਤਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਇਕ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਪਾਕਿ ਫੌਜੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਵੇਦ ਹੁਸੈਨ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੈਰ-ਦੋਸਤਾਨਾ ਤੇ ਫੌਜ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਪ੍ਰਤੀ ਤੌਹੀਨ ਵਰਗੀ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕੀ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਸਵਾਗਤ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਭਾਰਤ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਅੱਸੀ ਕਰੋੜ ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਰੋਕਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਇਹ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤਾਤ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨਾਲ ਖਿੱਤੇ ਦਾ ਫੌਜੀ ਸੰਤੁਲਨ ਵਿਗੜ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਐਸ.ਐਮ. ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਭਾਰਤ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਰੱਖਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਖਿੱਤੇ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਵੱਲੋਂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤਾਤ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਨਾਲ ਖਿੱਤੇ ਦਾ ਫੌਜੀ ਸੰਤੁਲਨ ਵਿਗੜ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਅਮਰੀਕਾ ਵੱਲੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਫੌਜੀ ਵਿੱਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਰੋਕੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਵੀ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਸੁਖਾਵੇਂ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਨਾਲ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਸ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅਖੀਰ ਤਕ ਭਾਰਤ ਯਾਤਰਾ 'ਤੇ ਆ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਗੱਲਬਾਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਰਿਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਅਮਰੀਕਾ ਵੱਲੋਂ ਅਲ-ਜ਼ਵਾਹਰੀ ਵਿਰੁਧ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਦਬਾਅ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਲਿਓਨ ਪਨੇਟਾ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਅਲ-ਕਾਇਦਾ ਆਗੂ ਆਇਮਨ ਅਲ-ਜ਼ਵਾਹਰੀ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਬਾਇਲੀ ਖੇਤਰਾਂ 'ਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਹ ਹੈ। ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨ ਮਗਰੋਂ ਪਹਿਲੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਯਾਤਰਾ 'ਤੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਪੁੱਜੇ ਸ੍ਰੀ ਪਨੇਟਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਅਲ-ਕਾਇਦਾ ਆਗੂਆਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੀ.ਆਈ.ਏ. ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਵਜੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਖਰੀ ਕੰਮ ਇਹ ਹੀ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਆਪਣੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਹਮਰਤਬਾ ਨਾਲ ਬੈਠ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਈ ਅਜਿਹੇ ਟੀਚੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਕਰਨ 'ਚ

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਧੇਰੇ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਮੁਲਕ 'ਚ ਅਲਕਾਇਦਾ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਦੇ ਆਪਣੇ ਟੀਚੇ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ 'ਚ ਅਮਰੀਕਾ ਵਧੇਰੇ ਸਮਰੱਥ ਹੋਵੇਗਾ।

ਮਿਸਰ ਦਾ 59 ਸਾਲਾ ਸਰਜਨ ਹੁਣ ਜਹਾਦੀ ਬਣਿਆ ਜਵਾਹਰੀ, ਓਸਾਮਾ ਬਿਨ ਲਾਦਿਨ ਦੇ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਮਗਰੋਂ ਪਿਛਲੇ ਹਫਤੇ ਅਲ-ਕਾਇਦਾ ਦਾ ਨਵਾਂ ਮੁਖੀ ਬਾਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਮੰਨਦਾ ਕਿ ਜਵਾਹਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਇਕ ਹੈ ਜੋ ਹਾਲੇ ਵੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਕਬਾਇਲੀ ਖੇਤਰ (ਐਫ.ਏ.ਟੀ.ਏ.) 'ਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਸ਼ਖਸ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਕਾਬਲੀਅਤ ਨਾਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਨੱਪ ਲੈਣ।

ਪਾਕਿ ਜੋੜੇ ਵੱਲੋਂ ਅਮਰੀਕੀ ਏਅਰ-ਲਾਈਨ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਕੱਦਮਾ

ਨਿਊਯਾਰਕ: ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਫੋਨ ਆਉਣ 'ਤੇ ਜਹਾਜ਼ 'ਚੋਂ ਹਥਕੜੀ ਲਾ ਕੇ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਲਏ ਗਏ ਇਕ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਜੋੜੇ ਵੱਲੋਂ ਅਮਰੀਕੀ ਏਅਰਲਾਈਨ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਕੱਦਮਾ ਠੇਕਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਗਵਾ ਦੀ ਧਮਕੀ ਮਗਰੋਂ ਅਫਗਾਨ ਸਾਬਤ ਹੋਈ ਸੀ। 'ਡੇਲੀ ਮੇਲ' 'ਚ ਇਸ ਬਾਰੇ ਛਪੀ ਰਿਪੋਰਟ 'ਚ ਜੋੜੇ ਦੇ ਵਕੀਲ ਜੋਇਲ ਸਾਇਗਲ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਕਰਕੇ ਫੜਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਮਾਹੀਨ ਗਨੀ ਤਾਸੀਰ ਤੇ ਸ਼ਹਿਬਾਜ਼ ਅਲੀ ਤਾਸੀਰ ਸਨ।

ਵਕੀਲ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਕੀ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਅੱਡ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਰਤਾਓ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਬੜੇ ਖਤਰਨਾਕ ਅਤਿਵਾਦੀ ਹੋਣ। ਸ਼ਹਿਬਾਜ਼, ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਰਹੂਮ ਗਵਰਨਰ ਸਲਮਾਨ ਤਾਸੀਰ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਜਨਵਰੀ 'ਚ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਦਇਆਨਿਧੀ ਮਾਰਨ ਵੱਲੋਂ ਅਸਤੀਫਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਵੱਲੋਂ ਦੋ-ਜੀ ਸਪੈਕਟ੍ਰਮ ਘੁਟਾਲੇ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਕੱਪੜਾ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਡੀ.ਐਮ.ਕੇ. ਨੇਤਾ ਦਇਆਨਿਧੀ ਮਾਰਨ ਨੇ ਵੀ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਵੱਲੋਂ 2-ਜੀ ਘੁਟਾਲੇ ਦੇ ਕੇਸ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਾਰਨ ਦਾ ਕੈਬਨਿਟ 'ਚ ਬਣੇ ਰਹਿਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਮਾਰਨ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਰਾਜ-ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਟੈਲੀਕਾਮ ਮੰਤਰੀ ਹੁੰਦਿਆਂ 2006 ਵਿਚ ਚੋਨਣੀ ਆਧਾਰਤ ਪ੍ਰਮੋਟਰ ਸੀ. ਸ਼ਿਵਸ਼ੰਕਰਨ ਨੂੰ ਏਅਰਸੈਲ ਵਿਚਲੀ ਆਪਣੀ ਹਿੱਸਾਪੱਤੀ ਮਲੇਸ਼ਿਆਈ ਫਰਮਾਂ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਡੀ.ਐਮ.ਕੇ. ਦੀ ਸੰਸਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਟੀ.ਆਰ. ਬਾਲੂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮਾਰਨ ਹੁਣ ਕੈਬਨਿਟ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ। ਸ੍ਰੀ ਬਾਲੂ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਕਰੁਣਾਨਿਧੀ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ (ਕਰੁਣਾਨਿਧੀ) ਨੇ ਮਾਰਨ ਨੂੰ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇਣ ਲਈ ਆਖਿਆ।

ਦਇਆਨਿਧੀ ਮਾਰਨ ਸਾਬਕਾ ਕੇਂਦਰੀ

ਮੰਤਰੀ ਮਰਹੂਮ ਮੁਰਾਸ਼ੇਲੀ ਮਾਰਨ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਤੇ ਕਰੁਣਾਨਿਧੀ ਦਾ ਦੋਹਤਾ ਹੈ। ਮਾਰਨ ਡੀ.ਐਮ.ਕੇ. ਦੇ ਦੂਜੇ ਮੰਤਰੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 2-ਜੀ ਘੁਟਾਲੇ ਵਿਚ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕਰਕੇ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇਣਾ ਪਿਆ। ਨਵੰਬਰ 2010 ਵਿਚ ਏ. ਰਾਜਾ ਨੂੰ ਟੈਲੀਕਾਮ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇਣਾ ਪਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਮਹਾਲੇਖਾਕਾਰ (ਕੈਗ) ਨੇ ਇਸ ਘੁਟਾਲੇ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ 'ਤੇ ਕਿੱਤੂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਕਰੁਣਾਨਿਧੀ ਦੀ ਧੀ ਤੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਕਨਿਮੋਤੀ ਤੇ ਰਾਜਾ ਇਸ ਵੇਲੇ ਤਿਹਾਤ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਹਵਾ ਖਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਭਾਜਪਾ ਤੇ ਐਨਾ.ਡੀ.ਐਮ.ਕੇ. ਨੇ ਮਾਰਨ ਦੇ ਅਸਤੀਫੇ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਨਾਲ ਚੁੱਕਿਆ ਕਦਮ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ 'ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ' ਮੰਤਰੀਆਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿਚ ਦੇਰੀ ਕਿਉਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਪੀ. ਚਿਦੰਬਰਮ ਵੀ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇਣ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਸਪੈਕਟ੍ਰਮ ਵੰਡ ਬਾਰੇ ਗੜਬੜ ਹੋਈ ਸੀ। ਸੀ.ਪੀ.ਐਮ. ਨੇਤਾ ਬਰਿੰਦਾ ਕਰਾਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਾਰਨ ਕੋਲ ਅਸਤੀਫੇ ਤੋਂ ਬਗ਼ੈਰ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਹੀਂ ਬਚਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਡੋਪਿੰਗ ਬਾਰੇ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਭਾਰਤੀ ਅਥਲੈਟਿਕਸ ਨੂੰ ਝੰਜੋੜ ਕੇ ਰੱਖ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਡੋਪਿੰਗ ਘੁਟਾਲੇ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਖੇਡ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਸੰਸਦ ਦੇ ਆਗਾਮੀ ਮਾਨਸੂਨ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਨਵਾਂ ਬਿੱਲ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਮਸ਼ਵਰੇ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਖੇਡ ਮੰਤਰੀ ਅਜੈ ਮਾਕਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਕੈਬਨਿਟ ਮੀਟਿੰਗ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਸ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਕਿ ਐਂਤਕੀ ਸੰਸਦ ਦੇ ਮੌਨਸੂਨ ਸੈਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਬਿੱਲ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਾਡਾ ਦੇ ਨਿਯਮ ਸਾਰੀਆਂ ਖੇਡਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਡੋਪਿੰਗ ਵਿਰੁੱਧ ਹੁਣ ਤਕ ਚੁੱਕੇ ਕਦਮਾਂ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਐਨ.ਆਈ.ਐਸ., ਸਾਈ ਤੇ ਨਾਡਾ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਸੂਚੇਤ ਰਹਿਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਛਾਪੇ ਮਾਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਤੇ ਡੋਪਿੰਗ ਘੁਟਾਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕੌਮੀ ਡੋਪਿੰਗ ਰੋਕੂ ਏਜੰਸੀ (ਨਾਡਾ) ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਸਪੋਰਟਸ ਅਥਾਰਟੀ (ਸਾਈ) ਦੇ ਬੰਗਲੌਰ ਕੇਂਦਰ 'ਤੇ ਛਾਪੇ ਮਾਰ ਕੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸੈਪਲ ਲਏ ਹਨ। ਨਾਡਾ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਹਫਤੇ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਚ ਵੀ ਕੈਪ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈ

ਰਹੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਕਮਰਿਆਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈ ਕੇ ਪਿਸ਼ਾਬ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਭਰੇ ਸਨ। ਨਾਡਾ ਦੇ ਸੂਤਰਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਈ ਦੇ ਬਾਕੀ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਛਾਪੇ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਬੰਗਲੌਰ ਵਿਚ ਟਰੈਕ ਤੇ ਫੀਲਡ ਅਥਲੀਟਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮਹਿਲਾ ਭਾਰਤੋਲਕ ਤੇ ਹਾਕੀ ਖਿਡਾਰੀ ਵੀ ਹਨ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਬੁਰੇ ਡੋਪਿੰਗ ਘੁਟਾਲੇ ਵਿਚ ਅੱਠ ਟਰੈਕ ਤੇ ਫੀਲਡ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਟੀਰਾਇਡਜ਼ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ

ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਧਰ ਡੋਪਿੰਗ ਲਈ ਫੜੀ ਗਈ ਅਸ਼ਵਨੀ ਅੰਕੂਜੀ ਦਾ ਲੰਡਨ ਓਲੰਪਿਕ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਟੁੱਟ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੇ 'ਬੀ' ਸੈਪਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਵੀ ਸਾਫ਼ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਵਰਜਿਤ ਐਨਾਬੋਲਿਕ ਸਟੀਰਾਇਡ ਲਏ ਸਨ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਅਸ਼ਵਨੀ 'ਤੇ ਹੁਣ ਦੋ ਸਾਲ ਖੇਡਣ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲੱਗ ਸਕਦੀ ਹੈ।

4 ਗੁਣਾ 400 ਮੀਟਰ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਵਾਲੀ ਦੂਜੀ ਅਥਲੀਟ ਪ੍ਰਿਅੰਕਾ ਪਵਾਰ ਦੇ ਵੀ 'ਬੀ' ਸੈਪਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਐਨਾਬੋਲਿਕ ਸਟੀਰਾਇਡ ਪਾਜ਼ੇਟਿਵ ਆਇਆ ਹੈ। ਅਸ਼ਵਨੀ ਤੇ ਪ੍ਰਿਅੰਕਾ ਨੇ ਵੀਰਵਾਰ ਨੂੰ ਇੰਬੇ ਕੌਮੀ ਡੋਪ ਜਾਂਚ ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾ ਵਿਚ ਆਪਣਾ 'ਬੀ' ਸੈਪਲ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਿਚ ਮਿਥੇਨਾਡਿਊਨੋਨ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਅਥਲੈਟਿਕਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਐਮ.ਐਲ. ਡੋਗਰਾ ਨੇ

ਕੋਚ ਯੂਰੀ ਖਿਡਾਰਨਾਂ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਨਿਤਰਿਆ

ਡੋਪਿੰਗ ਕਾਰਨ ਬਰਖਾਸਤ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕੋਚ ਯੂਰੀ ਓਗਰੋਦਨਿਕ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਘਿਰੀਆਂ ਅਥਲੀਟਾਂ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ 'ਹਾਅ' ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਮਾਰਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਫੂਡ ਸਪਲੀਮੈਂਟ ਬਾਹਰੋਂ ਮੰਗਵਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਕੋਈ ਖਾਮੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਕੋਚ ਨੇ ਸਾਈ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਫੂਡ ਸਪਲੀਮੈਂਟਾਂ ਦੀ ਬਾਰੀਕੀ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਤਕਰੀਬਨ 10 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਭਾਰਤੀ ਅਥਲੈਟਿਕਸ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਦੇ ਅਥਲੀਟ ਕਦੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਡੋਪ ਟੈਸਟ 'ਚ ਫੇਲ੍ਹ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। ਪਰ ਹੁਣ ਅਥਲੀਟ ਵਾਰੀ-ਵਾਰੀ ਡੋਪ 'ਚ ਫੇਲ੍ਹ ਹੁੰਦੇ ਗਏ ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਈ ਵਾਰ ਸਪਲੀਮੈਂਟ ਪਟਿਆਲਾ ਜਾਂ ਬਾਹਰੋਂ ਮੰਗਵਾਏ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਕਾਇਦਾ ਡਾਕਟਰ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਫਿਰ ਵੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਲਾਟ ਦੇ ਸਪਲੀਮੈਂਟ 'ਚ ਕੁਝ ਖਾਮੀ ਹੋਵੇ। ਯੂਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਥਲੀਟਾਂ ਬੜੀਆਂ ਸਿਆਣੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਦਵਾਈ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੀਆਂ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਭਲਾ ਕਿਉਂ ਆਪਣੇ ਹੀ ਅਥਲੀਟ ਨੂੰ ਗਲਤ ਖਾਣ ਨੂੰ ਦਿਆਂਗਾ ਤੇ ਬਦਨਾਮੀ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਸੋਚਾਂਗਾ। ਮੇਰਾ ਮਿਸ਼ਨ ਤਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਭਾਰਤੀ ਅਥਲੀਟਾਂ ਦੀ ਚੰਗੀ ਸਿਖਲਾਈ ਜ਼ਰੀਏ ਤਮਗੇ ਦਿਵਾਉਣਾ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਭਾਰਤੀ ਅਥਲੈਟਿਕਸ ਲਈ ਦੁਆ ਮੰਗਦਾ ਰਹੇਗਾ।

ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਨਾਡਾ ਤੋਂ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਨਾਡਾ ਦੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਪੈਨਲ ਸਾਹਮਣੇ ਸੁਣਵਾਈ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਏਸ਼ਿਆਈ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ 400 ਮੀਟਰ ਹਰਡਲ

ਰਿਲੇਅ ਵਿਚ ਸੋਨੇ ਦਾ ਤਮਗਾ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੀ ਅਸ਼ਵਨੀ ਦਾ 2012 ਓਲੰਪਿਕਸ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਟੁੱਟ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸ਼ਵਨੀ ਨੇ ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਜੇ ਤੱਕ ਓਲੰਪਿਕਸ ਲਈ ਕੁਆਲੀਫਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ATM's & Credit Card Terminals at Lowest Prices! No Hidden Fees.

Merchant Accounts-Grocery, Motels, Limos/Taxis, Gas stations.

Credit card terminals -Verifone, Hypercom...

Transfer existing CC processing to us for lower rates.

99% approved same day. We specialize in high risk businesses.

ATMs - TRANAX/TRITON/WRG, starting at \$69/mo.*
(Perfect for retail stores, hotels, gas stations, etc.)

Need Money? We provide cash advance against credit card processing with NO collateral or personal guarantee.

Online Data Corp. is a registered ISO/MSP of Wells Fargo Bank N.A.
*Credit restrictions apply.

Call SAGAR HANDA at: 773-416-8526
or 773-935-VISA, SagarATM@yahoo.com

www.GoldCoastATM.com

FREE
CREDIT CARD
TERMINAL!

Asian International Foods Indian Grocery Store

ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਾਜਬ
ਕੀਮਤ 'ਤੇ

- ਗਰੋਸਰੀ
- ਸਬਜ਼ੀਆਂ
- ਮਿਠਾਈਆਂ

1950 West Columbia Ave., Battle Creek (MI)
Ph#269-288-0574, 269-420-8135

Bombay Wedding Events, Inc.

1075 Rankin Dr, Troy, MI 48083

Professional HD Video & Digital Photography Services

Blu Ray DVD

Dj & Dhol Services

Led Lights (Rental Free with Full service)

Custom Crystal Stage & Decorations

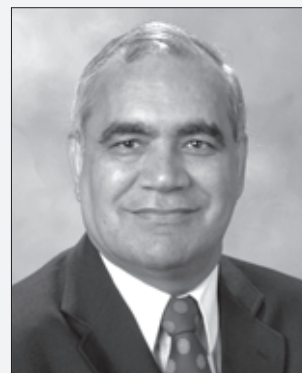
Chair/Table Covers

4500 ਵਰਗ ਫੁੱਟ
ਦਾ ਵੱਡਾ ਸ਼ੋਅਰੂਮ
ਮਿਡਵੈਸਟ ਦੇ ਕਿਸੇ
ਵੀ ਸ਼ਹਿਰ ਅਸੀਂ
ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੇ ਹਾਂ

Call Toll Free: ANIL (800) 499 4617, 586-604-6881 (Cell)

Email: info@bombayweddingevents.com, www.bombayweddingevents.com

ਸਿਰਵਾਰਨਿਆਂ ਦੇ ਪੈਸੇ ਸਥਾਨਕ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਗੋਲਕ ਵਿਚ ਪਾਏ ਜਾਣਗੇ

Call: Madan Khatri
1-847-530-1550
www.PropertyZoo.com

* 6-Apt Building in Arlington Heights for \$429,000+.

BUY HOME NOW !!!

INTEREST RATES at 4.5%

Home Prices 25% below High!

Don't miss an Opportunity in Your Life time

***Motel available in Central Iowa 34 Rooms & 3-BR apt.
Positive Cash flow, For \$399K.

Houses, Townhomes, Apts & Businesses/Land
Prudential at 25 Turner Ave, Elk Grove Village, IL

ਨੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ

National Truck Driving School

ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ

ਜੋਰਦਾਰ ਮੰਗ 'ਤੇ ਹੁਣ ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ ਲੋਕੇਸ਼ਨ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ

ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰ ਅਤੇ ਡਰਾਈਵਰ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ
ਕੰਪਨੀ ਡਰਾਈਵਰ ਨੂੰ 35 ਸੈਂਟ ਪ੍ਰਤੀ ਮੀਲ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ

- *ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ
- ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ
- *ਲਾਇਸੈਂਸ ਲੈਣ ਉਪਰੰਤ ਕੰਮ/ਜੋਬ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ
- *ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦਾ ਵੀ ਖਾਸ ਪ੍ਰਬੰਧ
- *2-3 ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰ ਬਣੋ

Call For Special Price

Kashmir S. Thandi

Office: (866) 933-3038

Balhar S. Ranu Cell: 916-502-7733

Yuba City Ph: 530-383-2785

4585 Pell Dr. Sacramento CA, 95838

ਮਰਦਾਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦਾ ਹੱਲ ਆਯੁਰਵੈਦ ਦੇ ਸੰਗ

ਮਰਦਾਨਾ ਤਾਕਤ ਲਈ ਸਿਹਤ ਰੀਯੋਗ ਕੋਰਸ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹੀ ਤਿੱਲਾ (ਸੁਪਰ ਪਾਵਰ)

ਇਕ ਹਫ਼ਤਾ ਦਵਾਈ ਖਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੁਸੀਂ ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਜੀਵਨ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਅਨੰਦ ਉਠਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋਵੇ-ਗਲਤ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਸ਼ੂਗਰ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਵਧਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਕਾਰਨ।

ਹਿਰੇ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ

ਮੋਟਾਪਾ ਘਟਾਓ

ਸਿਹਤ ਬਣਾਓ

ਵਾਲਾਂ ਦਾ ਬੜ੍ਹਨਾ

ਸ਼ੂਗਰ ਕੰਟਰੋਲ

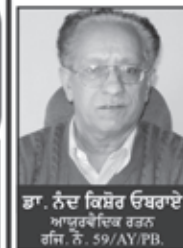
ਇਸਤਰੀ ਰੋਗ

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਫਾਰਮੇਸੀ ਜਿੱਥੇ ਮਰਦਾਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਪਿਛਲੇ 50 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਇਲਾਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਨਸਾਂ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹੀ (ਸੁਪਰ ਪਾਵਰ) ਤੇਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਮਰਦਾਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਬੁਢਾਪੇ ਵਿਚ ਜਵਾਨੀ ਵਰਗੀ ਤਾਕਤ ਦੁਬਾਰਾ ਹਾਸਿਲ ਕਰੋ।

ਪੂਰਾ ਕੋਰਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੁਬਾਰਾ ਦਵਾਈ ਖਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ।

ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਭੈੜੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਤਰਨਾਕ ਅਤੇ ਗੁਪਤ ਰੋਗਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਔਰਤ ਦੇ ਕਾਬਿਲ ਨਾ ਰਹਿਣਾ, ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ, ਮਸਾਨੇ ਦੀ ਗਰਮੀ, ਪਿਸ਼ਾਬ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਉਣਾ, ਖੂਨ ਨਾ ਬਣਨਾ, ਖਾਂਦਿਆਂ ਪੀਂਦਿਆਂ ਸੁੱਕਦੇ ਜਾਣਾ ਆਦਿ ਤਮਾਮ ਤਕਲੀਫਾਂ ਤੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਸਾਡੀ 50 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਅਜਮਾਈ ਹੋਈ ਦਵਾਈ ਅਤੇ ਸੁਪਰ ਪਾਵਰ ਤੇਲ ਦੇ ਕੋਰਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ। ਇਸ ਦੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਵਰਤਣ ਨਾਲ ਸੁਪਨਦੋਸ਼ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਰਦਾਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਵਾਈ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਗਏ ਗੁਜ਼ਰੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਫਿਰ ਤੋਂ ਜਵਾਨੀ ਦੀ ਝਲਕ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

Surajvanshi Pharmacy (R)

MANUFACTURE & EXPORTER OF HERBAL PRODUCTS

25, New Model Town, Jalandhar (Punjab) INDIA.

Contact : Dr. Shweta Oberoi E-mail : shweta077@yahoo.com

Mobile : 98155-33933 Fax : 0091-181-5062627

ਲੰਮੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੱਖਣੀ ਸੁਡਾਨ ਹੋਇਆ ਆਜ਼ਾਦ

ਜੂਬਾ: ਦੱਖਣੀ ਸੁਡਾਨ 9 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਨਵਾਂ ਤੇ ਅਫਰੀਕਾ ਦਾ 53ਵਾਂ ਦੇਸ਼ ਬਣ ਗਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੁਨੀਆ 'ਚ ਹੁਣ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 193 ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਜੂਬਾ 'ਚ ਕਰਵਾਏ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸੁਡਾਨ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਉਮਰ-ਅਲ-ਬਸ਼ੀਰ ਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਬਾਨ ਕੀ ਮੁਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਚੱਲੇ ਗ੍ਰਹਿ ਯੁੱਧ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 2005 'ਚ ਹੋਏ ਸ਼ਾਂਤੀ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਇਸ ਸਭ ਤੋਂ ਨਵੇਂ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਜਨਮ ਸੰਭਵ ਹੋਇਆ। ਸਾਝੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਸਮਝੌਤੇ ਤਹਿਤ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਹਿੱਤ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਜਿਸ 'ਚ 99 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੇ ਪੱਖ 'ਚ ਮਤਦਾਨ ਕੀਤਾ। ਨਵੇਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੋਲ ਤੇਲ ਦਾ ਕਾਫੀ ਭੰਡਾਰ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਇਕ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਦੇਸ਼ ਹੈ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸੁਡਾਨ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖ ਹੋ ਕੇ ਬਣੇ ਨਵੇਂ ਦੇਸ਼ ਦੱਖਣੀ ਸੁਡਾਨ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਦਸ਼ਾ ਬਹੁਤੀ ਚੰਗੀ ਨਹੀਂ। ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਵਿਕਾਸ ਦੇਸ਼ ਇੰਡੈਕਸ ਅਨੁਸਾਰ ਜੀਵਨ ਪੱਧਰ ਤੇ ਵਿਕਾਸ ਪੱਖੋਂ ਸੁਡਾਨ ਦਾ ਦੁਨੀਆ ਦੇ 169 ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ 154ਵਾਂ ਨੰਬਰ ਹੈ।

ਦੱਖਣੀ ਸੁਡਾਨ ਦੀ ਹਾਲਤ ਇਸ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਮਾੜੀ ਹੈ। ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸੁਡਾਨ ਦੇ ਮਾਹਿਰ ਅਲੀ ਵਰਜੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਹਿੰਸਾ ਪੀੜਤ ਰਹੇ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਵੱਧ

ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਨਵੇਂ ਦੇਸ਼ ਨੇ ਅਜੇ ਸੁਡਾਨ ਨਾਲ ਕਈ ਮਸਲੇ ਹੱਲ ਕਰਨੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਹਿਮਤੀ ਨਹੀਂ ਬਣੀ। ਫਿਲਹਾਲ ਦੇਸ਼ ਵਾਸੀ ਅਮਨ ਕਾਇਮ

ਰਹਿਣ ਲਈ ਦੁਆਵਾਂ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਉਸਾਰਨ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ

ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਵੱਲੋਂ ਦੱਖਣੀ ਸੁਡਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਵਧਾਈ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਦੱਖਣੀ ਸੁਡਾਨ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਹਾਕਿਆਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਮਗਰੋਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਕੰਵਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਅਚੰਭੇ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਗਰੀਬੀ ਦੇ ਮਾਰੇ ਇਸ ਮੁਲਕ ਦੇ ਲੋਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਲੜੇ ਤੇ ਮਰੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ 9 ਜੁਲਾਈ ਦਾ ਦਿਨ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ਸ਼ੀਲ ਸਾਰੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਲਈ ਯਾਦਗਾਰੀ ਦਿਹਾੜਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦਿਨ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਨਾਲ ਨਵਾਂ ਮੁਲਕ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਘਟਨਾ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਆਸ ਦੀ ਕਿਰਨ ਬੰਨ੍ਹਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਦਿਨ ਉਹ ਵੀ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਮਦਦ ਤੇ ਸਵੈ-ਨਿਰਣੇ ਦੇ ਹੱਕ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਸ਼ਾਨ ਮੁੜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਗੇ।

ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਆਗੂ ਨੇ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜਿਕ ਸੇਵਾ ਵਾਲੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਦੱਖਣੀ ਸੁਡਾਨ ਦੀ ਗਰੀਬੀ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਯੋਗਦਾਨ ਦੇਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਵੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਦੱਖਣੀ ਸੁਡਾਨ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਵਿਚ ਸਾਝ ਪਾਉਣ ਲਈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਉਥੇ ਅਨਾਜ ਤੇ ਦਵਾਈਆਂ ਭੇਜਣ।

ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਖਣੀ ਸੁਡਾਨ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਖੁਦ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ 'ਤੇ ਨਵੇਂ ਦੇਸ਼ ਵਜੋਂ ਕਾਇਮ ਕਰਨ 'ਤੇ ਵਧਾਈ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਦੱਖਣੀ ਸੁਡਾਨ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਵਧਾਈ ਸੰਦੇਸ਼ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ। ਨਵੇਂ ਬਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੱਖਣੀ ਸੁਡਾਨ ਵਿਚ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾਏ ਜਾਣ ਬਾਅਦ ਦੇਸ਼ ਵਾਸੀਆਂ ਅੱਗੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕਰਨਾ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਸ਼ਨ ਸਮਾਰੋਹਾਂ ਕੋਲ ਕੂੜੇ ਨੂੰ ਹੁੰਝ ਕੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਕਰ ਰਹੇ ਦੇਸ਼ ਵਾਸੀ ਆਪਣੇ ਵਤਨ ਦੇ ਚੰਗੇ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਦੁਆਵਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।

ਨਵੀਂ ਰਾਜਧਾਨੀ ਜੂਬਾ ਦੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਚੌਕ 'ਚ ਮਨਾਏ ਗਏ ਜਸ਼ਨਾਂ ਬਾਅਦ ਕੂੜਾ ਇਕੱਠਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਨੌਜਵਾਨ ਜੌਹਨ ਗੋਈ ਡੈਂਗ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਹਿਰ 'ਚ ਸਫਾਈ ਕਰਨਾ ਵੱਡਾ ਕੰਮ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਕਾਗਜ਼ੀ ਝੰਡੀਆਂ ਖਿੱਲਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਜੌਹਨ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਨੂੰ ਸਾਫ-ਸੁਥਰੀ ਤੇ ਖੂਬਸੂਰਤ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਸਫਾਈ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣਗੇ ਤੇ ਫਿਰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਬਾਰੇ ਅਣਥੱਕ ਯਤਨ ਕਰਨਗੇ।

ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਉਤਰੀ ਕੋਰੀਆ ਨੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਰਿਸ਼ਵਤ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਨਿਊਕਲੀਅਰ ਵਿਗਿਆਨੀ ਅਬਦੁਲ ਕੀਊਮ ਖਾਨ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਤਰੀ ਕੋਰੀਆ ਨੇ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਗੁਪਤ ਤਕਨੀਕ ਬਾਰੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਉੱਚ ਫੌਜ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਕ ਗੁਪਤ ਚਿੱਠੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਤਰੀ ਕੋਰੀਆ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਉੱਚ ਫੌਜੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਫੌਜ ਮੁਖੀ ਜਨਰਲ ਜਹਾਂਗੀਰ ਕਰਾਮਾਤ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਪੋਸਟ ਨੇ ਵੈੱਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਕੋਰੀਆ ਦੀ ਵਰਕਰਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਜੌਨ ਬਿਯੋਂਗਹੋ ਜੋ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕੋਇਟਾ ਖੋਜ ਕੇਂਦਰ 'ਚ ਪ੍ਰਜੈਕਟ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸਨ, ਵੱਲੋਂ 15 ਜੁਲਾਈ,

1998 ਦੀ ਅਬਦੁਲ ਕੀਊਮ ਖਾਨ ਨੂੰ ਲਿਖੀ ਚਿੱਠੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ ਸਥਿਤ ਉਤਰੀ ਕੋਰੀਆ ਦੀ ਅੰਬੈਸੀ 'ਚ ਸਮਝੌਤੇ ਵਾਲੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਤੇ ਹਿੱਸੇ ਭੇਜਣ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ।

ਇਸ ਚਿੱਠੀ ਮੁਤਾਬਕ ਜੌਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਫੌਜ ਮੁਖੀ ਜਨਰਲ ਕਰਾਮਾਤ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਭੇਜੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਤੇ ਜਨਰਲ ਜ਼ੁਲਫੀਕਾਰ ਖਾਨ ਨੂੰ ਪੰਜ ਲੱਖ ਡਾਲਰ ਤੇ ਤਿੰਨ ਹੀਰਿਆਂ ਤੇ ਰੂਬੀ ਦੇ ਸੈੱਟ ਭੇਜੇ ਗਏ ਹਨ। ਲਾਹੌਰ ਤੋਂ ਈਮੇਲ ਰਾਹੀਂ ਕਰਾਮਾਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਖਾਨ ਆਪਣਾ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਦੇਸ਼ ਦੁਜਿਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਮੜ੍ਹ ਰਹੇ ਹਨ। ਜ਼ੁਲਫੀਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਚਿੱਠੀ ਨੂੰ ਮਨਘੜਤ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਅਬਦੁਲ ਕੀਊਮ ਖਾਨ 'ਤੇ ਇਰਾਨ, ਲਿਬੀਆ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵੇਚਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ।

ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਦੀ ਪੈਨਸ਼ਨ 'ਚ ਵਾਧਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਰਾਜ ਦੇ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸੈਨਿਕ ਸਨਮਾਨ ਪੈਨਸ਼ਨ ਪਹਿਲੀ ਅਪਰੈਲ ਤੋਂ 4250 ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ 5000 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਕ ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਕਤ ਰਾਸ਼ੀ ਵਿਚ 200 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਮੈਡੀਕਲ ਸਹਾਇਤਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗੀ।

ਰਾਜ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਧਵਾਵਾਂ ਦੇ ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦਾ ਪੀ.ਪੀ.ਓਜ਼ ਵਿਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਲਈ ਹਦਾਇਤਾਂ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਪੈਨਸ਼ਨ ਤੇ ਮੈਡੀਕਲ ਸਹਾਇਤਾ ਸੋਧੀਆਂ ਦਰਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਣ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ 'ਚ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਵੱਲੋਂ ਮੱਠਾ ਹੁੰਗਾਰਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਖੁਸ਼ ਹਨ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਦੀ ਇਸ ਮੰਗ ਵੱਲ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਈ ਕਿ ਮਿੰਨੀ ਸਿੱਖ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ।

ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਜਨਰਲ ਇਜਲਾਸ ਵਿਚ ਕਈ ਵਾਰ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਮਤੇ ਪਾਸ ਕਰਕੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਜਥੇ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਦੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਆਬਾਦ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਉਕਤ ਸੁਝਾਅ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ 1925 ਵਿਚ ਸੋਧ ਕਰਕੇ

ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਕਿ 10 ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮਿੰਨੀ ਸਿੱਖ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦੇਣ ਦਾ ਰਸਤਾ ਸਾਫ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਬੇਰੁਖੀ ਵਾਲੇ ਵਤੀਰੇ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖ ਕੇ ਹੁਣ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਇਸ ਸੁਝਾਅ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਉਂ ਨਾ ਮਿੰਨੀ ਸਿੱਖ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਆਪਣੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਕ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕੌਂਸਲ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰ ਦੇਵੇ ਜਿਸ ਵਿਚ ਬਰਤਾਨੀਆ, ਕੈਨੇਡਾ, ਜਰਮਨੀ, ਬਾਈਲੈਂਡ, ਅਮਰੀਕਾ, ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਆਦਿ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂਬਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਜਨਰਲ ਇਜਲਾਸ ਵਿਚ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ।

ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਦੇ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਦੇ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਕਾ ਫੌਜੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਹਥਿਆਰ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ

ਪਰੇਡ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਡੇਰੇ ਦੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਪੈਰੋਕਾਰ।

ਕਿ ਸਰਕਾਰਾਂ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਤੁਰੰਤ ਸਖ਼ਤ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ। ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਚੌਕਸੀ ਵਿੰਗ ਵੱਲੋਂ ਪੱਤਰ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੂਹੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਫੌਜੀ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਫੌਜੀ ਡੇਰੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹਥਿਆਰ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਵਿੰਗ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਸਾਰੀਆਂ ਯੂਨਿਟਾਂ ਤੇ ਸਬ ਯੂਨਿਟਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਸੈਨਿਕਾਂ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਸੈਨਿਕਾਂ ਨੂੰ ਡੇਰੇ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ।

ਫੌਜੀ ਖੁਫੀਆ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਸਹਾਇਕ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਤੋਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲੀ ਹੈ ਕਿ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਵਿਖੇ ਸਾਬਕਾ ਫੌਜੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਉਥੋਂ ਦੇ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਅਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਚਲਾਉਣ ਤੇ ਲੜਾਈ ਦੇ ਹੋਰ ਢੰਗ ਤਰੀਕਿਆਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ

ਹੈ। ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਨਸ਼ਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿੱਖ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਖਦਸ਼ਾ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਕਿ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਸਿੱਖਿਅਤ ਫੌਜ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਲਈ ਖਤਰੇ ਦੀ ਘੰਟੀ ਹੈ। ਡੇਰੇ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸੰਤ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਸਿੰਘ ਉਦੋਂ ਵਿਵਾਦਾਂ ਵਿਚ ਆ ਗਏ ਸਨ ਜਦੋਂ ਜੁਲਾਈ 2007 ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਵੱਲੋਂ ਹੱਤਿਆ, ਬਲਾਤਕਾਰ ਤੇ ਜਿਣਸੀ ਸੋਸ਼ਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਹੇਠ ਪਰਚਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਸ ਬਾਰੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਦੇ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਕਾ ਫੌਜੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖਿਅਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣਾ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਲਈ ਚਿੰਤਾ ਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੁਰੰਤ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਰਾਹੀਂ ਮਾਮਲਾ ਕੇਂਦਰ

ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਰੱਖਣ ਤਾਂ ਜੋ ਕੋਈ ਢੁਕਵੀਂ ਕਾਰਵਾਈ ਹੋ ਸਕੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਰੁਝਾਨ ਨੂੰ ਖਤਰਨਾਕ ਦੱਸਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜ ਜੇਕਰ ਇਕ ਡੇਰੇ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਨਿੱਜੀ ਫੌਜ ਬਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਹੋਰ ਡੇਰਿਆਂ ਵਾਲੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਨਿੱਜੀ ਫੌਜ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲੈਣਗੇ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਮ ਆਦਮੀ ਦੀ ਜਿਊਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜਲਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਨਿੱਜੀ ਡੇਰੇਦਾਰ ਤੇ ਹੋਰ ਇੱਥੇ ਆਪਣੀ ਫੌਜ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਯੋਗ ਗੁਰੂ ਬਾਬਾ ਰਾਮਦੇਵ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਨਿੱਜੀ ਫੌਜ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ ਸੀ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਤੁਰੰਤ ਕਾਰਵਾਈ ਅਰੰਭ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇੱਥੇ ਤਾਂ ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਫੌਜ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਤੁਰੰਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰੇ ਤੇ ਇਸ ਉਪਰ ਰੋਕ ਲਾਵੇ।

ਡੇਰੇ ਵੱਲੋਂ ਫੌਜ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਖੰਡਨ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਡੇਰਾ ਸੱਚਾ ਸੌਦਾ 'ਤੇ ਹਥਿਆਰ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇਣ ਦੇ ਲੱਗੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਪਰ ਡੇਰਾ ਇਸ ਨਾਲ ਮੁੜ ਵਿਵਾਦਾਂ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਡੇਰੇ ਵੱਲੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਫੌਜ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਪੱਤਰ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਦਾ ਪਤਾ ਲਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਡੇਰੇ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਡਾਕਟਰ ਪਵਨ ਇੰਸਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਡੇਰਾ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਸਰਗਰਮੀ ਲੁਕਵੀਂ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਡੇਰੇ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਵਿਚ ਫੌਜੀ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਫੌਜੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਡੇਰੇ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਮੰਗੀ ਜਾਂਦੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਡੇਰੇ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਸਾਢੇ ਚਾਰ ਕਰੋੜ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਹਰੇਕ ਵਰਗ ਦੇ ਲੋਕ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਡੇਰੇ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸੰਤ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜ਼ੈੱਡ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਸੁਰਤ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਹਥਿਆਰ ਲੈ ਕੇ ਡੇਰੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਡੇਰੇ ਦੇ ਹਰੇਕ ਦਰਵਾਜ਼ੇ 'ਤੇ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਘੇਰਾ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਹਰੇਕ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਦੀ ਅੰਦਰ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਟਲ ਡਿਟੈਕਟਰ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਡਾਕਟਰ ਇੰਸਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਡੇਰੇ ਦਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇੱਥੇ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ। ਉੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਹਰੇਕ ਸੂਬੇ ਵਿਚ 25 ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵੇਲੇ ਸੰਗਤ ਦੀ ਇੱਛਾ ਮੁਤਾਬਕ ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਜਾਂ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦਾ ਹੱਕ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ।

ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਲੰਗ ਨੂੰ ਸਦਮਾ, ਪਿਤਾ ਸੁਰਗਵਾਸ

ਕਰਾਊਨ ਪੁਆਇੰਟ, ਇੰਡੀਆਨਾ: ਇਥੋਂ ਦੇ ਇਕ ਪਤਵੰਤੇ ਸੱਜਣ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਸਤਿਕਾਰਤ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਸ. ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਲੰਗ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਦਮਾ ਪੁੱਜਿਆ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸ. ਹਰਨੇਕ ਸਿੰਘ ਖਰੌਤ ਸਦੀਵੀ ਵਿਛੋੜਾ ਦੇ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਅੰਤਿਮ ਸਾਹ ਐਤਵਾਰ 10 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਲਏ।

ਸ. ਹਰਨੇਕ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਪਿਛੇ ਚਾਰ ਬੇਟੀਆਂ ਅਤੇ ਦੋ ਬੇਟੇ ਛੱਡ ਗਏ ਹਨ। ਸ. ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਲੰਗ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਅਮੈਰਿਕਨ ਯੂਥ ਕਲੱਬ ਇੰਡੀਆਨਾ ਨੇ ਸ. ਹਰਨੇਕ ਸਿੰਘ ਦੇ ਚਲਾਣੇ 'ਤੇ ਦੁੱਖ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਰੱਬ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਭਾਣਾ ਮੰਨਣ ਦਾ ਬਲ ਬਖਸ਼ੇ। ਸ. ਲੰਗ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਫੋਨ

219-713-0771 ਉਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਜਲੰਧਰ 'ਚ ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਭਵਨ ਤਿਆਰ

ਜਲੰਧਰ: ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਸਭਾ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਲਈ ਆਧੁਨਿਕ ਸਹੂਲਤਾਂ ਵਾਲੇ ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਭਵਨ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਨਾਲ ਲੱਗਦੀ ਤਕਰੀਬਨ ਤਿੰਨ ਕਨਾਲ ਜਗ੍ਹਾ ਵਿਚ ਇਹ ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਭਵਨ ਤਕਰੀਬਨ 2 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਲਾਗਤ ਨਾਲ

ਕਾਲਕਾ ਮੇਲ ਪਟੜੀ ਤੋਂ ਲੱਥਣ ਨਾਲ 80 ਮੌਤਾਂ

ਫਤਹਿਪੁਰ: ਉੱਤਰੀ-ਕੇਂਦਰੀ ਰੇਲਵੇ ਦੇ ਵੱਡੇ ਹਾਵੜਾ-ਦਿੱਲੀ ਸੈਕਸ਼ਨ 'ਤੇ 10 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਇਸ ਸਾਲ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਰੇਲ ਦੁਰਘਟਨਾ ਵਿਚ ਮਾਲਵਾ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਨੇੜੇ ਹਾਵੜਾ-ਕਾਲਕਾ ਮੇਲ ਦੇ 15 ਡੱਬੇ ਪਟੜੀ ਤੋਂ ਲਹਿ ਜਾਣ ਕਾਰਨ 80 ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਤੇ 200 ਹੋਰ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਏ। ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਰੇਲਗੱਡੀ ਜਿਹੜੀ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਹਾਵੜਾ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਵੱਲ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ, ਮਾਲਵਾ ਸਟੇਸ਼ਨ ਨੇੜੇ ਰੇਲ ਪਟੜੀ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਉੱਤਰ ਗਈ। ਰੇਲਗੱਡੀ ਦੇ 15 ਡੱਬਿਆਂ 'ਚੋਂ 10 ਡੱਬੇ ਟੁੱਟ ਭੱਜ ਗਏ।

ਉੱਤਰੀ ਕੇਂਦਰੀ ਰੇਲਵੇ ਦੇ ਜਨਰਲ ਮੈਨੇਜਰ ਐਚ.ਸੀ. ਜੋਸ਼ੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਰੇਲਵੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਘਟਨਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਜੋਸ਼ੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਘਟਨਾ ਸਮੇਂ ਰੇਲਗੱਡੀ 108 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਪ੍ਰਤੀ ਘੰਟਾ ਦੀ ਰਫ਼ਤਾਰ ਨਾਲ ਦੌੜ ਰਹੀ ਸੀ ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਪੂਰੀ ਰਫ਼ਤਾਰ ਹੈ। ਫਤਹਿਪੁਰ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਕਪਤਾਨ ਰਾਮ ਭਰੋਸੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਤੇ ਬੱਚੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਕੁਝ ਡੱਬੇ ਤਾਂ ਹਾਦਸੇ ਕਾਰਨ ਉਲਟ ਗਏ ਤੇ ਕੁਝ ਮਲਬੇ ਦਾ ਵੇਰ ਬਣ ਗਏ। ਇੰਜਣ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਲੱਗਾ ਖਰਾਬ ਭਰਿਆ ਆਮ ਡੱਬਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਸਭਾ ਦਾ ਦਫ਼ਤਰ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਗੱਲ ਜਨਵਰੀ 1998 ਵਿਚ ਜਲੰਧਰ ਵਿਖੇ ਸਭਾ ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਏ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿਚ ਉੱਠੀ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ 2003 ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਕਾਫੀ ਸਮਾਂ ਇਹ ਤਜਵੀਜ਼ ਠੰਡੇ ਬਸਤੇ ਵਿਚ ਪਈ ਰਹਿਣ ਬਾਅਦ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਕੁ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਭਵਨ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਦਾ ਕੰਮ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਤੇ ਹੁਣ ਇਹ ਆਧੁਨਿਕ ਸਹੂਲਤਾਂ ਵਾਲਾ ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਭਵਨ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਸਹੂਲਤ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ।

ਇਸ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਦਫ਼ਤਰੀ ਕੰਪਲੈਕਸ ਏਅਰ ਕੰਡੀਸ਼ਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਦਫ਼ਤਰ ਦੀ ਬੇਸਮੈਂਟ ਵਿਚ ਬੜੀ ਵੱਡੀ ਪਾਰਕਿੰਗ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ ਜਦਕਿ ਪਹਿਲੀ ਮੰਜ਼ਿਲ 'ਤੇ ਸਭਾ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਹੋਰ ਦਫ਼ਤਰੀ ਅਮਲੇ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਬਾਹਰੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਬੈਠਣ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸੇ ਮੰਜ਼ਿਲ 'ਤੇ 100 ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਬੈਠਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਵਾਲਾ ਆਧੁਨਿਕ ਸਹੂਲਤਾਂ ਵਾਲਾ ਕਾਨਫਰੰਸ ਹਾਲ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਭਵਨ ਵਿਚ ਬਾਹਰੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਦਰਖਾਸਤਾਂ ਟਾਈਪ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੀ ਇਥੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਪਹਿਲੀ ਮੰਜ਼ਿਲ 'ਤੇ ਸਾਰੇ ਆਧੁਨਿਕ ਉਪਕਰਨਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਕਮਰਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੰਪਿਊਟਰ, ਇੰਟਰਨੈਟ ਤੇ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਇਥੇ ਬੈਠ ਕੇ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਈ-ਮੇਲ ਕਰ ਸਕਣਗੇ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਈ-ਮੇਲਾਂ ਚੈਕ ਕਰ ਸਕਣਗੇ। ਇਸੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਈ-ਮੇਲ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਵੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਉਪਰ ਹੀ ਲਾਅ ਅਫਸਰ ਤੇ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ੀ ਅਫਸਰ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਹਨ ਜਿਥੇ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਤੇ ਦਰਖਾਸਤਾਂ ਦੀ ਛਾਣਬੀਣ ਕਰਕੇ ਅੱਗੇ ਸਬੰਧਿਤ ਵਿਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਜਾਣ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਹੋਵੇਗੀ।

ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਸਭਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਹੋਅਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਈ-ਮੇਲ ਰਾਹੀਂ ਭੇਜਣ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਵਰ੍ਹੇ 633 ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਈ-ਮੇਲ ਰਾਹੀਂ ਮਿਲੀਆਂ ਸਨ ਤੇ ਹੁਣ 6 ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ 582 ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਈ-ਮੇਲ ਰਾਹੀਂ ਆਈਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਅਸੀਂ ਸਬੰਧਿਤ ਵਿਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਬਾਰੇ ਜੋ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਾਨੂੰ ਭੇਜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਵਾਪਸ ਈ-ਮੇਲ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਠਾਕਰ ਸਿੰਘ ਬਸਾਤੀ ਦੀ ਮਾਤਾ ਸੁਰਗਵਾਸ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਏਸ਼ੀਅਨ ਅਮੈਰਿਕਨ ਸੀਨੀਅਰਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ (ਆਸਾ) ਦੇ ਕੋਆਰਡੀਨੇਟਰ ਸ. ਠਾਕਰ ਸਿੰਘ ਬਸਾਤੀ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਸਦਮਾ ਪੁੱਜਾ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਤਾ ਕਰਤਾਰ ਕੌਰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨਜ਼ਦੀਕ ਪਿੰਡ ਕੰਬਾਲਾ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਸਵਰਗ ਸੁਧਾਰ ਗਈ। ਉਹ 85 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਹੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸ. ਬਸਾਤੀ ਵੀ ਸਸਕਾਰ ਮੌਕੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਸਨ।

ਮਾਤਾ ਕਰਤਾਰ ਕੌਰ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਪਰਿਵਾਰ ਕੈਨੇਡਾ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਵੱਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਆਸਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਬਸਾਤੀ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਹਮਦਰਦੀ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਪਾਸ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਭਾਣਾ ਮੰਨਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇਣ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਹੈ।

**To Advertise with us
Call: 847-359-0746
Fax: 847-705-9388**

Convenience Store For Lease to Buy

Convenience store in Woodburn (Oregon) area with two rentals, Apt. & 5 bedroom house+3 separate lots included in the sale. Good location, no competition. The owner will carry the contract with down payment.

For more info. call Sukhi @ 503-367-2614

ਕਨਵੀਨੀਐਂਸ ਸਟੋਰ ਲੀਜ਼ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਕਾਊ ਹੈ

ਓਰੇਗਨ ਸਟੇਟ ਵਿਚ ਵੁਡਬਰਨ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਧੀਆ ਲੋਕੇਸ਼ਨ। ਸਟੋਰ ਦੇ ਨਾਲ ਦੋ ਰੈਂਟਲ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀਆਂ-ਅਪਾਰਟਮੈਂਟ ਬਿਲਡਿੰਗ ਅਤੇ 5 ਬੈਡਰੂਮ ਦੇ ਘਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਤਿੰਨ ਵੱਖਰੇ ਲਾਟ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਮਾਲਕ ਡਾਊਨ ਪੇਮੈਂਟ ਲੈ ਕੇ ਲੈਂਡ ਕੰਟਰੈਕਟ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ, ਵਧੀਆ ਲੋਕੇਸ਼ਨ, ਕੋਈ ਕੰਪੀਟੀਸ਼ਨ ਨਹੀਂ।

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ: 503-367-2614

Balbair (Bill) Grewal, Loan Officer

Residential & Commercial Loans

(734) 330-8859 Mobile

(586) 262-0156 Fax

Balbair.Grewal@SistarMortgage.com

Loans
Available
In
Most States!

> 100% FHA Financing > Residential (Purchase & Refinance) > Self Employed > Cash Out Refinance > Investment Property Loans > Jumbo Loans > Commercial Property With Business or Business Only

SYAN VIDEO PRODUCTION, INC.

Professional HD Video & Digital Photo Production

Multiple Camera Shooting / Digital Still Photography
(with flush mount Album)

Live Video Display with Large Screens

DJ Service with Laser Lights

Call Toll Free : 1-888-RAJ- SYAN

(725-7926)

(With 14 years Experienced)

734-261-0936 / 734-890-1767

E-mail: raj@syanvideo.com

or visit at: www.syanvideo.com

Law Office of Navdeep S. Jhaj**Immigration Law Attorney****General Legal Practice**

Navdeep S. Jhaj

Member, American Immigration
Lawyers Association

**Estate Planning
Personal Injury
Bankruptcy**

ਅਸੀਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ
ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

- ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ
- ਜਨਰਲ ਲਾਅ
- ਪਰਸਨਲ ਇੰਜਰੀ
- ਬੈਂਕਰਪਸੀ
- ਐਸਟੇਟ ਪਲਾਨਿੰਗ

1930 W Hubbard, 2nd Floor, Chicago, IL 60622

Voice: 312.404.8893, Fax: 312.243.2277

email: navjhaj@me.com

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸਨਿਚਰਵਾਰ, 9 ਜੁਲਾਈ 2011

ਜੀਵੇ ਜਮਹੂਰੀ ਪੰਜਾਬ

ਕੁਝ ਕੁ ਵਕਤ ਦੇ ਵਕਫੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਪਿੜ ਵਿਚ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਗਰਮੀ ਆ ਗਈ ਹੈ। ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਲੀਡਰ ਫਿਰ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਹਲਕਿਆਂ ਵੱਲ ਨਿੱਕਲ ਤੁਰੇ ਹਨ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਸੰਗਤ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਉਹ ਸੰਗਤ ਦਰਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਹੀ ਰਾਤ ਕੱਟਿਆ ਕਰਨਗੇ। ਕਾਂਗਰਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਪਾਰਟੀ ਲੀਡਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀਆਂ ਸਿੱਧੀਆਂ ਵੰਗਾਰਾਂ ਪਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਹਿਸਾਬ ਸਿਆਸਤ ਦੀਆਂ ਗੋਟੀਆਂ ਹਿਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਐਤਕੀਂ ਉਹ ਜਿੱਤ ਲਈ ਆਸ ਨਾਲੋਂ ਕੁਝ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੀ ਆਸਵੰਦ ਹਨ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਗੱਦੀ ਉੱਤੇ ਅੱਖ ਟਿਕਾਈ ਬੈਠੇ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਜੇ ਮਾਰ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਪਾਰਟੀ ਵਾਲੇ ਫਰੰਟ 'ਤੇ ਹੀ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ। ਮਜ਼ਬੂਤ ਪਾਰਟੀ ਢਾਂਚੇ ਤੋਂ ਬਗ਼ੈਰ ਬੇੜਾ ਕਦੀ ਵੀ ਬੰਨ੍ਹੇ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਹੁੰਦਾ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਅਹਿਸਾਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਫਰੰਟ ਉੱਤੇ ਉਹ ਅਜੇ ਤਾਈਂ ਬਹੁਤੀ ਪੈਂਠ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਸਕੇ, ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਉਹ ਜਿੱਤ ਦੇ ਝੰਡੇ ਗੱਡਣ ਲਈ ਸੋਚ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹ ਫਿਲਹਾਲ ਸੁਫਨੇ ਹੀ ਜਾਪਦੇ ਹਨ।

ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਤੀਜਾ ਫਰੰਟ ਬਣਨ ਦੀ ਜੋ ਚਰਚਾ ਚੱਲੀ ਸੀ, ਉਸ ਵਿਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਉਸ ਤੋਂ ਤੀਜੇ ਫਰੰਟ ਦੀ ਔਕਾਤ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਤੀਜੇ ਫਰੰਟ ਦੀ ਗੱਲ ਸੀ.ਪੀ.ਐਮ. ਨੇ ਚਲਾਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਬੋਝੇ ਦੇ ਦਾਣੇ ਕਦੇ ਦੇ ਖਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਸ ਫਰੰਟ ਲਈ ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਪਾਰਟੀ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਲੋਂਗੋਵਾਲ) ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (1920) ਦੀ ਸ਼ਨਾਖਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਪਾਰਟੀ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਭਰਮ-ਭੁਲੇਖਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂ ਸ. ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ ਨੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਦੁਖੜੇ ਕੱਟਣ ਲਈ ਚੰਗਾ ਹੰਭਲਾ ਮਾਰਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਮਸਲਾ ਆਪਣੀ ਸਿਆਸੀ ਸਰਗਰਮੀ ਅਤੇ ਸਾਖ ਨੂੰ ਵੋਟਾਂ ਵਿਚ ਬਦਲਣ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸ. ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਹੁਣ ਤੱਕ ਅਸਫਲ ਹੀ ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਹਨ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਲੋਂਗੋਵਾਲ) ਦਾ ਸਾਰਾ ਦਾਰੋਮਦਾਰ ਬਾਗੀ ਅਕਾਲੀਆਂ ਉੱਤੇ ਟਿਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਟਿਕਟ ਨਾ ਮਿਲਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਬਾਗੀ ਹੋਏ ਅਕਾਲੀ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਜੁੜ ਵੀ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਮਸਲਾ ਤਾਂ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਵੰਗਾਰ ਸੁੱਟਣ ਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਵੱਸ ਦਾ ਰੋਗ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਕਿਤੇ ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਸ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ ਦਾ ਉਹ ਹਾਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਣਾ ਜੋ ਅੱਜ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (1920) ਦੀ ਤਾਂ ਗਿਣਤੀ ਕਰਨੀ ਵੀ ਗੈਰ-ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਰਟੀ ਤਾਂ ਆਟੇ ਵਿਚ ਲੂਣ ਬਰਾਬਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਂਜ ਵੀ, ਅਜਿਹੇ ਫਰੰਟ ਕੁਝ ਖਾਸ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਹੀ ਕਾਮਯਾਬ ਹੁੰਦੇ ਹਨ; ਜਾਂ ਤਾਂ ਸਥਾਪਤੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਲੋਕ ਰੋਹ ਉਠ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਵੇ, ਤੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਚੋਣਾਂ ਨੇੜੇ ਹੋਣ ਅਤੇ ਨਗਾਰੇ 'ਤੇ ਚੋਟ ਵੱਜ ਚੁੱਕੀ ਹੋਵੇ। ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵਾਲਾ ਵਰਤਾਰਾ ਜੇ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਜਾ ਕੇ ਵਾਪਰਦਾ ਦਾ ਤੱਤੇ-ਤੱਤੇ ਘਾਹ ਇਸ ਦਾ ਸਿਆਸੀ ਲਾਹਾ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਮਿਲਣਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਸਿਆਸੀ ਪਿੜ ਵਿਚ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੇਗ ਬਣ ਸਕਣਾ ਅਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਔਖੇਰਾ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ।

ਇਸ ਸਿਆਸੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਇਕ ਗੱਲ ਹੋਰ ਵੀ ਹੈ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਕਰਨੀ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਚੋਣ ਨਤੀਜਾ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਸੰਜੀਦਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਦੌਰ ਵਿਚੋਂ ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕੀ ਇਹ ਭਵਿੱਖ ਵੱਲ ਕੋਈ ਜਾਨਦਾਰ ਛਾਲ ਮਾਰ ਸਕੇਗਾ? ਪੰਜਾਬ ਇਸ ਵੇਲੇ ਜਿਸ ਸਿਆਸੀ, ਸਮਾਜਕ, ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਮਾਹੌਲ ਨਾਲ ਦੋ-ਚਾਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਦਿਸ਼ਾ ਲੱਭ ਕੇ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਨਕਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਵੰਗਾਰ ਬਣੇ ਪਏ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਸਮਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਖੇਤਰਾਂ ਦਾ ਜਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਗੈਰ-ਜਮਹੂਰੀਕਰਨ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਤੋੜੇ ਬਗ਼ੈਰ ਅਗਾਂਹ ਇਕ ਵੀ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੇਤਰਾਂ ਦਾ ਮੁਕੰਮਲ ਜਮਹੂਰੀਕਰਨ ਹੀ ਖੜੋਤ ਨੂੰ ਟੁੱਕਣ ਦਾ ਜ਼ਰੀਆ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਅੱਜ ਸਿਆਸੀ ਪਿੜ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਕੋਈ ਵੀ ਧਿਰ ਅਜਿਹੀ ਨਹੀਂ ਰੜਕਦੀ ਜਿਸ ਦਾ ਜਮਹੂਰੀ ਸਿਆਸਤ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲਾਗਾ-ਦੇਗਾ ਵੀ ਹੈ! ਮੁੱਖ ਪਾਰਟੀਆਂ-ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ, ਦਾ ਤਾਂ ਸਮੁੱਚਾ ਢਾਂਚਾ ਹੀ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾਮ-ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ; ਬੇਸ਼ੱਕ ਇਹ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਗੂ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦੀਆਂ ਫੜ੍ਹਾਂ ਅਕਸਰ ਮਾਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਤਾਜ਼ਾ ਮਿਸਾਲ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਯੂਥ ਵਿੰਗ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਹੈ। ਸ. ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਨੂੰ ਇਹ ਅਹੁਦਾ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਕੀਤੇ ਕੰਮਾਂ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ, ਸਗੋਂ ਸ. ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਦਲ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਜੇ ਦਲ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਦੇ ਮੀਟਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਿਫਤੀ ਤਬਦੀਲੀ ਕਿਸ ਨੇ ਅਤੇ ਕਿਉਂ ਲਿਆਉਣੀ ਹੈ? ਇਉਂ ਹੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀਆਂ ਲਿਸਟਾਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਬਣ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਲੀਡਰ ਵਿਕਸਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਬਾਰੇ ਭਾਸ਼ਣ ਤਾਂ ਬਥੇਰੇ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਜਮਹੂਰੀ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦੀ ਜੋ ਕਮਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜੇ ਸਾਡੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੀਡਰ ਉਸ ਦਾ ਮਾਮੂਲੀ ਜਿਹਾ ਹਿੱਸਾ ਵੀ ਅਪਣਾ ਲੈਣ ਤਾਂ ਨਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਨਵੇਂ ਰਾਹ ਖੁੱਲ੍ਹ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ

-ਚਾਚਾ ਬੇਲਿਹਾਜ਼

ਪੰਜਾਬ-ਸਹਿਕਦਾ ਕਿ ਨੱਚਦਾ?

ਦੇਖਾ-ਦੇਖੀ ਭੇਡ ਚਾਲ ਲਾਉਂਦੇ ਨੇ ਅਖਾਤਿਆਂ ਨੂੰ ਫੋਟੋ ਅਖਬਾਰਾਂ 'ਚ ਛਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਫੱਸੀ ਜਾਂਦੇ। ਕੰਨ ਰਸ ਵਾਲਾ ਨਸ਼ਾ, ਉਤੋਂ ਘੁੱਟ ਹੋਰ ਪੀ ਕੇ ਮਾਰ-ਮਾਰ ਤਾਤੀਆਂ ਸਰੋਤੇ ਮੋਹਰੇ ਹੱਸੀ ਜਾਂਦੇ। ਸ਼ਰਮ-ਧਰਮ ਤਾਈਂ ਸ਼ਰੂਆਮ ਛਿੱਕੇ ਟੰਗ ਨੇਮਾਂ ਅਤੇ ਸਦਾਚਾਰ ਵਾਲੀ ਕਰੀ ਲੱਸੀ ਜਾਂਦੇ। ਕੁਤੀਆਂ ਤੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀਰ-ਰਾਂਝੇ ਦੱਸ-ਦੱਸ ਇਸ਼ਕੇ ਦਾ ਰੋਗ ਲਾ ਕੇ ਨਾਗ ਵਾਂਗੂੰ ਡੱਸੀ ਜਾਂਦੇ। ਕਰਜ਼ੇ ਤੇ ਕੈਸਰਾਂ ਜਾਂ ਨਸ਼ਿਆਂ ਨੇ ਮਾਰੇ ਜਿਹੜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਕੇ ਤੁੰਬੀ ਆਪਣੀ ਹੀ ਕੱਸੀ ਜਾਂਦੇ। ਆਣ ਕੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਬੋਲਦੇ ਗਵੱਈਏ ਬੂਠ ਸਹਿਕਦੇ ਪੰਜਾਬ ਤਾਈਂ ਨੱਚਦਾ ਹੀ ਦੱਸੀ ਜਾਂਦੇ।

ਬੱਲੇ-ਬੱਲੇ ਨੀ ਪੰਜਾਬੀਏ !

ਮਹੀਪ ਸਿੰਘ

ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਹੀ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਜਿੰਨਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਹੈ, ਉਨਾ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਕਿਸੇ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਹੋਵੇ। ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਕੁਝ ਕਾਮਯਾਬੀ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਭਾਰਤੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਹ ਰਾਜ ਭਾਸ਼ਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਇਹ ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਮਕਾਜ ਵਿਚ ਵਰਤਣ ਯੋਗ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਈ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਕਾਇਮ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਉਚੇਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਮਾਧਿਅਮ ਵੀ ਬਣ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਜੋ ਵਿਕਾਸ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਕਈ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਅਖ਼ਬਾਰ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਛਪਣ ਵਾਲੇ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵੀ ਅਜੋਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬੋਲੀ ਦੇ ਵਿਕਸਿਤ ਸਾਹਿਤ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਉੱਚ, ਇਕ ਹੋਰ ਪੰਜਾਬ ਵੀ ਹੈ-ਲਹਿੰਦਾ ਪੰਜਾਬ ਜਿਹੜਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪੰਜਾਬ, ਭਾਰਤੀ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਥੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਭਾਰਤੀ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਹੈ ਪਰ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਅੱਜ ਵੀ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਲਈ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲੜਨੀ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਚੜ੍ਹਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕੁਝ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਲੜਨੀ ਪਈ ਸੀ। ਉਸ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਰਾਜ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ, ਉਰਦੂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਸਾਰਾ ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਮ-ਕਾਜ ਉਰਦੂ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਮਾਧਿਅਮ ਉਰਦੂ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਅਖ਼ਬਾਰ ਉਰਦੂ ਜਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਛਪਣ ਵਾਲੇ ਅਖ਼ਬਾਰ ਨਾਂ-ਮਾਤਰ ਹੀ ਹਨ। ਕੁਝ ਪੰਜਾਬੀ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਇਕ-ਦੋ ਮਾਹਵਾਰੀ ਰਸਾਲੇ ਪੰਜਾਬੀ (ਸ਼ਾਹਮੁਖੀ ਲਿਪੀ ਵਿਚ) ਜ਼ਰੂਰ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਪੰਜਾਬੀ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੇ ਉੱਦਮ ਨਾਲ ਕੁਝ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ (ਲਾਹੌਰ) ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ

ਐਮ.ਏ. ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਪੀ.ਐਚ.ਡੀ. ਕਰਨ ਦੀ ਵੀ ਸਹੂਲਤ ਹੈ।

ਚੜ੍ਹਦੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੇ ਕਈ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਸੰਖਿਆ ਵਸਦੀ ਹੈ। ਹਰਿਆਣਾ, ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਦਿੱਲੀ, ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਗੁਜਰਾਤ, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ, ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਰਾਜਸਥਾਨ, ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ, ਕਰਨਾਟਕ, ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਰਗੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਲੱਖਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਇਸ ਗੱਲ ਵੱਲ ਸੇਧਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਥੇ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਮਿਲ ਜਾਏ। ਹਰਿਆਣਾ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਮਾਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਮਕਾਜ ਵਿਚ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਕਿਸੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਬੱਚੇ ਚਾਹੁਣ ਤਾਂ ਉਥੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਪੰਜਾਬ

ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਸਾਹਿਤ ਸਿਰਜਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਉਥੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾਵਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਥਾਨਕ ਲੇਖਕਾਂ-ਕਵੀਆਂ ਦੀਆਂ ਗੋਸ਼ਟਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿਚ ਲੋਕੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ ਤੇ ਸਾਹਿਤਕ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਈ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਚੰਗੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਮੁੰਬਈ ਵਿਚ ਸੁਖਬੀਰ, ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸਵਰਨ ਵਰਗੇ ਲੇਖਕਾਂ ਕਰਕੇ ਉਥੇ ਦਾ ਸਾਹਿਤਕ ਮਾਹੌਲ ਸਦਾ ਹੀ ਸਰਗਰਮ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੋਲਕਾਤਾ ਤੋਂ ਇਕ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਪੰਜਾਬੀ ਅਖ਼ਬਾਰ ਵੀ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਮਾਨਤਾ ਵੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਹੋਂਦ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤਾ ਲਈ ਜੇ ਕੁਝ ਉਚੇਚੇ ਉਪਰਾਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤਾਂ ਵੱਡੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਸੁਝਾਅ ਇਹ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ:

ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਜਿਥੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਥੇ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਅਕਾਦਮੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਪੰਜਾਬੀ ਵੱਸੋਂ ਵਾਲੇ ਹਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾਵਾਂ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਸਾਹਿਤਕ ਸਭਾਵਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾਵੇ।

ਪੰਜਾਬੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ (ਗੁਰਮੁਖੀ) ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦੇ ਉਚੇਚੇ ਉਪਰਾਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣ।

ਅਜਿਹੇ ਸਾਰੇ ਯਤਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੋੜਿਆ ਜਾਵੇ।

ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਲਈ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਉਹ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰਜ਼ 'ਤੇ ਹੰਭਲੇ ਮਾਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ (ਪਟਿਆਲਾ) ਵੱਲੋਂ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਸਰਬ ਭਾਰਤੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਕਰਵਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦਾ ਮੰਤਵ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾਈ ਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਸਾਂਝ ਨੂੰ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਇਹ ਉਦਮ ਬੜਾ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਵਸਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਬਾਰੇ ਵੀ ਇਹ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਕੁਝ ਚੰਗੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਬਣਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਬੱਲੇ-ਬੱਲੇ ਓ ਪੰਜਾਬੀਓ !

ਡਾ. ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਪੰਜਾਬੀ ਆਪਣੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ-ਫੁੱਲੇ ਸੁਭਾਅ, ਆਪਣੇ ਉਤੇ ਆਪ ਹੀ ਹੱਸ ਲੈਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ, ਪਿਆਰ, ਪ੍ਰਾਹੁਣਚਾਰੀ ਅਤੇ ਬਾਣੀ ਦੀ ਮਿਠਾਸ ਲਈ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹਨ ਪਰ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਆਪਣੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸਾਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਵਿਚੋਂ ਸਹਿਣਸ਼ਕਤੀ, ਬਾਣੀ ਦੀ ਮਿਠਾਸ ਅਤੇ ਆਪਸੀ ਪਿਆਰ ਲੋਪ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਪਣੇ-ਆਪ ਉਤੇ ਆਪ ਹੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਹੱਸਣਾ ਉਹ ਭੁੱਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਮਖੌਲ ਕਰਨੇ ਅਤੇ ਕਰਵਾਉਣੇ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣ ਰਹੇ ਹਨ। ਰੁੱਖਾ ਬੋਲਣਾ ਤੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦਾ ਤ੍ਰਿਸਕਾਰ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਸਮਾਂ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਵਿਆਹ ਦੇ ਜਸ਼ਨ ਕਈ-ਕਈ ਦਿਨ ਚੱਲਦੇ ਸਨ। ਵਿਆਹ ਵਿਚ ਰੱਜ ਕੇ ਠੱਠਾ-ਮਾਖੌਲ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਔਰਤਾਂ ਸਿੰਠੀਆਂ ਦੇ ਕੇ ਬਰਾਤ ਦੀ ਵੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਹ-ਪਾਹ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ। ਸਾਲੀਆਂ ਤੇ ਭਰਜਾਈਆਂ ਦੇ ਮਾਖੌਲ ਹਾਸੇ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣਦੇ ਸਨ। ਜਿਥੇ ਵੀ ਚਾਰ ਬੰਦੇ ਰਲ ਬੈਠਦੇ, ਆਪੋ ਵਿਚ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਹਾਸਾ ਤੇ ਮਾਖੌਲ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਬੁਰਾ ਨਹੀਂ

ਮਨਾਇਆ ਸੀ। ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਇੰਨਾ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, 'ਬੱਸ ਕਰੋ ਹੁਣ ਬਹੁਤ ਹੋ ਗਿਆ।' ਆਪਣੇ ਉਤੇ ਆਪ ਹੀ ਹੱਸ ਲੈਣਾ ਆਤਮ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਾਲੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਹੁਣ ਅਜਿਹਾ ਮਾਹੌਲ ਬਣ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮਾਮੂਲੀ ਗੱਲ 'ਤੇ ਹੀ ਘਸ਼ੁੰਨ-ਮੁੱਕੀ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾ ਦੇਣਾ ਆਮ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੁੱਖ ਤੇ ਹੈਰਾਨੀ ਤਾਂ ਇਹ ਦੇਖ ਕੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿੰਨੀ ਵੱਧ ਕਿਸੇ ਦੀ ਅਮੀਰੀ ਹੈ, ਉਨਾ ਹੀ ਉਸ ਵਿਚ ਰੁੱਖਪਣ ਵੱਧ ਹੈ। ਹਉਮੈ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਵਿਚ ਨੌਜਵਾਨ ਫੁੱਕਾਰੇ ਮਾਰਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ। ਕਾਇਦੇ-ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੜਕਾਂ ਉਤੇ ਬਦਤਮੀਜ਼ੀ ਕਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਸਮਝਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਘਸ਼ੁੰਨ-ਮੁੱਕੀ ਹੋਣਾ ਨਿੱਤ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਠੋਕਿਆਂ ਦੇ ਬਾਹਰ ਏ.ਸੀ. ਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠ ਸ਼ਰੇਆਮ ਦਾਰੂ ਪੀਣਾ ਤਾਂ ਆਮ ਹੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਟੁੱਟ ਰਹੀਆਂ ਸਮਾਜਿਕ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਵਿਚ ਆ ਰਹੇ ਇਸ ਭੈੜੇ ਬਦਲਾਅ ਨੂੰ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਦਾ ਫ਼ਰਕ ਆਖ ਸੁਰਖ-ਰੂ ਹੋਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਫਿਰ ਪੱਛਮੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਅਸਰ ਦੀ ਓਟ ਵਿਚ ਸੱਚ ਤੋਂ ਮੁੱਖ ਮੋੜ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਦਾ ਫ਼ਰਕ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਆਪਸੀ ਸੰਚਾਰ ਵਿਚ ਆ ਰਹੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਹੈ।

ਬੱਚਿਆਂ ਵਿਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਵਧ ਰਿਹਾ ਰੁਝਾਨ ਅਤੇ ਤਣਾਅ ਦਾ ਵੀ ਇਹੋ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੀ ਭੱਜ-ਦੌੜ ਵਾਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਮਾਪਿਆਂ ਕੋਲ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਮਾਪਿਆਂ ਨਾਲ ਆਪਣੀਆਂ ਭੋਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨੀਆਂ ਅਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਵੱਡੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਸੂਮ ਹਾਸਿਆਂ ਦੀ ਉਰਜਾ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਬਕਾਵਟ ਤੇ ਝੁੰਜਲਾਹਟ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਜਦੋਂ ਜੀਵਨ ਘੜੀ ਦੀਆਂ ਸੂਈਆਂ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦਾ, ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਤੇ ਆਪੋ ਵਿਚ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਦਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਸਮਾਂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਬੱਚੇ ਆਪਣੇ ਦਾਦਾ-ਦਾਦੀ ਦੀ ਗੋਦ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਸਨ ਤੇ ਕਹਾਣੀਆਂ ਸੁਣਦੇ ਸਨ। ਹੁਣ ਹਾਲਾਤ ਬਦਲ ਗਏ ਹਨ। ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਭੈੜਾ ਹਾਲ ਹੈ। ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਮਾਪਿਆਂ ਕੋਲ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਬੱਚੇ ਵੱਡੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੁਣਦੇ, ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਪਛਤਾਉਂਦੇ ਹਾਂ।

ਇਨਸਾਨ ਜੋ ਬੀਜਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਹੋ ਹੀ ਵੱਢਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣਾਂਗੇ ਤਾਂ ਹੀ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਸੁਣਨਗੇ। ਪੰਜਾਬੀਓ ਰਲ ਬੈਠੋ, ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਹੱਸੋ ਤੇ ਹਸਾਉ, ਇਸ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਹੀ ਭਲਾ ਕਰਾਂਗੇ। ਸਾਡਾ ਜੀਵਨ ਤਣਾਅ-ਮੁਕਤ ਤੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

ਡੋਪਿੰਗ 'ਘਪਲਾ', ਸਮਾਜਿਕ ਨਾਬਰਾਬਰੀ ਅਤੇ ਮੁਕਤ ਮੰਡੀ

ਦਲਜੀਤ ਅਮੀ

ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਦਵਾਈਆਂ ਖਾਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਬੇਪਰਦ ਹੋਣ ਨਾਲ ਸਮੁੱਚੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਚਰਚਾ ਛਿੜ ਗਈ ਹੈ। ਚਰਚਾ ਦਾ ਸੁਰ ਹਮਲਾਵਰ ਹੈ। ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ, ਘਪਲਿਆਂ ਅਤੇ ਬੇਨੇਮੀਆਂ ਦੇ ਰੁਝਾਨ ਵਿਚ ਰੁਝਿਆ ਮੀਡੀਆ ਆਪਣੇ ਮੂੰਹ ਜਾਂ ਕਲਮ ਚੜ੍ਹੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਬਹਿਸ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਨਾਮਣਾ ਖੱਟਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਪਰਖ ਦੌਰਾਨ ਅਜਿਹੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਦੇ ਅੰਸ਼ ਮਿਲੇ ਹਨ ਜੋ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਮੀਡੀਆ ਵਿਚ ਚਲ ਰਹੀ ਬਹਿਸ ਵਿਚ ਇਸ ਸਮੁੱਚੇ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਨੂੰ ਘਪਲੇ ਦਾ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਉੱਤੇ ਮੁਲਕ ਨੂੰ 'ਸ਼ਰਮਸਾਰ' ਕਰਨ ਅਤੇ ਖੇਡ ਮੈਦਾਨ ਨੂੰ 'ਦਾਗ਼ਦਾਰ' ਕਰਨ ਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲੱਗ ਰਹੇ ਹਨ।

ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਮੁਜਰਮ ਕਰਾਰ ਦੇਣ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਕਾਹਲੀ ਕਿਉਂ ਅਤੇ ਕਿਸ ਨੂੰ ਹੈ? ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੇ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਦਵਾਈਆਂ ਖਾਧੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਹੈ? ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਸਲਾ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਸਾਡੇ ਮੁਲਕ ਨੂੰ ਮਾਣ ਦਿਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਜਮਹੂਰੀ ਮੁਲਕ ਦੇ ਵਾਸੀ ਵੀ ਹਨ। ਮੁਲਜ਼ਮ ਦਾ ਪੱਖ ਸੁਣੇ ਬਗ਼ੈਰ ਫ਼ੈਸਲਾ ਸੁਣਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਰੁਝਾਨ ਗ਼ੈਰ-ਜਮਹੂਰੀ ਅਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਮਨੁੱਖੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਖੇਡ ਭਾਵਨਾ ਦੇ ਉਲਟ ਵੀ ਭੁਗਤਦਾ ਹੈ।

ਅਸ਼ਵਨੀ ਅਕੂਨਜੀ, ਸਿਨੀ ਜੋਸ ਅਤੇ ਮਨਦੀਪ ਕੌਰ ਨੇ ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਚਾਰ ਗੁਣਾ ਚਾਰ ਸੌ ਮੀਟਰ ਦੌੜ ਵਿਚ ਰਾਸ਼ਟਰਮੰਡਲ ਅਤੇ ਏਸ਼ੀਆਡ ਵਿਚ ਸੋਨੇ ਤਮਗੇ ਜਿੱਤੇ ਸਨ। ਇਹ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਖੇਡ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਚੰਗੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਦਰਜਾਬੰਦੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਖੇਡਾਂ ਅਤੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਦਵਾਈਆਂ ਅਤੇ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਸੁਧਾਰਨ ਵਾਲੀ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਖੁਰਾਕ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਰੱਖਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ 'ਵਰਲਡ ਐਂਟੀ ਡੋਪਿੰਗ ਏਜੰਸੀ' (ਵਾਡਾ) ਸਿਰ ਹੈ। ਇਹ ਅਦਾਰਾ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਦਰਜਾਬੰਦੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਦਰਜਾਬੰਦੀ ਵਿਚ ਸ਼ੁਮਾਰ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਠਾਹਰ ਅਤੇ ਸਫ਼ਰ ਦੀ ਢੁਕਵੀਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਵਾਡਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਖਿਡਾਰੀ ਦੀ ਕਦੇ ਵੀ ਪਰਖ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਕੋਲ ਹੁਣ ਇਹ ਛੋਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਤੋਂ ਵਿਹਲੇ ਹੋ ਕੇ ਅਵੇਸਲੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਵਾਡਾ ਦੀਆਂ ਸਾਰੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਸਾਖਾਵਾਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਨੈਸ਼ਨਲ ਐਂਟੀ ਡੋਪਿੰਗ ਏਜੰਸੀ' (ਨਾਡਾ) ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਆਲਮੀ ਢਾਂਚੇ ਕਾਰਨ ਦਰਜਾਬੰਦ ਖਿਡਾਰੀ ਹਰ ਵੇਲੇ ਵਾਡਾ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਤੋਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਖਿਡਾਰੀ, ਕੋਚ ਅਤੇ ਖੇਡ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਭਲੀ-ਭਾਂਤ ਜਾਣੂ ਹਨ। ਅਸ਼ਵਨੀ ਅਕੂਨਜੀ, ਸਿਨੀ ਜੋਸ ਅਤੇ ਮਨਦੀਪ ਕੌਰ ਵਾਡਾ ਵੱਲੋਂ ਦਰਜਾਬੰਦ ਖਿਡਾਰਨਾਂ ਹਨ। ਦਲੀਲ ਇਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਚੰਗਾ ਹੋਇਆ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਖੇਡ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਨਮੋਸ਼ੀ ਦਾ ਸਬੰਧ ਬਣ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਇਹ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਦਵਾਈ ਬਿਨਾਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਜਾਂ ਅਣਜਾਣੇ ਵਿਚ ਖਾਧੀ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਕੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ?

ਆਧੁਨਿਕ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਲਈ ਹਰ ਛੋਟੀ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਗੱਲ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਖ਼ਤ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਾਰਨ ਖਿਡਾਰੀ ਅਤੇ ਖੇਡ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਬਿਹਤਰ ਸਹੂਲਤਾਂ, ਮਿਆਰੀ ਸਿਖਲਾਈ, ਲਗਾਤਾਰ ਅਭਿਆਸ ਅਤੇ ਖੁਰਾਕ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਖਰਚ ਹੁੰਦੀ ਉਰਜਾ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਸਾਧਾਰਨ ਖੁਰਾਕ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

ਇਸ ਲਈ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਖੁਰਾਕ ਪੂਰਕਾਂ (ਸਪਲੀਮੈਂਟ) ਦੀ ਲੋੜ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੁਰਾਕ ਪੂਰਕਾਂ ਨੂੰ 'ਖੇਡ ਦਵਾਈਆਂ' ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਯੂਰਪੀ ਅਤੇ ਉੱਤਰੀ ਅਮਰੀਕੀ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ 'ਖੇਡ ਦਵਾਈਆਂ' ਬਾਬਤ ਰਸਾਲੇ ਛਪਦੇ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਹਰ ਖੇਡ ਸਿਖਲਾਈ ਕੇਂਦਰ, ਅਖਾੜੇ ਜਾਂ ਜਿਮ ਤੋਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਨਹੀਂ ਹਨ ਸਗੋਂ ਸਖ਼ਤ ਮੁਸ਼ਕਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਮੰਨੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਖਿਡਾਰੀ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਘੱਟਿਅਬੰਧੀ ਅਭਿਆਸ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿਤਨੇਮ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਰਦੀ-ਗਰਮੀ ਦਾ ਵਿਘਨ ਵੀ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਵਾਡਾ ਕਬੂਲ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ 'ਖੁਰਾਕ ਪੂਰਕ' ਖੇਡ ਖੁਰਾਕ ਦਾ ਅਹਿਮ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਦੂਜਾ ਪੱਖ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਵਾਡਾ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ 'ਖੁਰਾਕ ਪੂਰਕ' ਦੀ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਕੁਝ ਰਸਾਇਣਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦਵਾਈ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵੱਲੋਂ 'ਖੁਰਾਕ ਪੂਰਕ' ਨੂੰ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਰਸਾਇਣਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਰੱਖਣ ਦੀ ਤਵੱਕੋ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਕਈ ਕਾਰਨ ਹਨ? ਇਸ ਸਨਅਤ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਮਿਆਰ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਹੈ ਅਤੇ ਨਕਲੀ ਦਵਾਈਆਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਇਸ ਦੀ ਬਦਨਾਮੀ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ। ਰਸਾਇਣਕ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿਚ ਦਲਾਲੀਆਂ ਅਤੇ ਹਿੱਸੇ-ਪੱਤੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਲਗਾਤਾਰ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸੁਰਖੀਆਂ ਬਣਦੇ

ਵੱਲੋਂ ਵੇਚੀ ਗਈ ਦਵਾਈ ਉੱਤੇ ਮਰੀਜ਼ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਜੇ ਕੋਈ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਦਵਾਈ ਖਾਧੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਖਿਡਾਰੀ ਨਹੀਂ ਬਚ ਸਕਦਾ। ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਖੇਡ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਜੁਰਮਾਨੇ ਅਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲੱਗਣੀਆਂ ਹਨ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਬਿਨਾਂ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਚਾਂਦਮਾਰੀ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ? ਦੇਸ਼ੀ ਪਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਮਨਫ਼ੀ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ?

ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਦਵਾਈਆਂ ਖਾਣ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਚੱਲ ਰਹੀ ਬਹਿਸ ਨੂੰ ਬਰੀਕੀ ਨਾਲ ਸਮਝਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਮਸਲਾ ਸਿਰਫ਼ ਖੇਡ ਮੈਦਾਨ ਦੀ ਮਰਿਆਦਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਤੱਕ ਮਹਿਦੂਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਬਹਿਸ ਉੱਤੇ ਅਸਰਅੰਦਾਜ਼ ਸਿਆਸਤ, ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਹੌਲ ਅਤੇ ਅਗਿਆਨਤਾ ਬਾਬਤ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਖੇਡ ਮੇਲਿਆਂ, ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਅਤੇ ਮਹਿਕਮਿਆਂ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਉੱਤੇ ਵੀ ਅਸਰਅੰਦਾਜ਼ ਹੁੰਦੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਫੌਰੀ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਤੰਦਾਂ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਉਣਾ ਔਖਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸਰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਅਦਾਰੇ ਆਪਣੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਦੇ ਸੰਕਟ ਨਾਲ ਜੂਝ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ, ਘਪਲਿਆਂ, ਕੁਨਬਾਪ੍ਰਸਤੀ, ਜ਼ਖ਼ੀਰੇਬਾਜ਼ੀ ਅਤੇ ਮੁਨਾਫ਼ਾਖੋਰੀ ਨੂੰ ਨੱਥ ਪਾਉਣ ਵਿਚ ਨਾਕਾਮਯਾਬ ਰਹੇ ਅਦਾਰੇ

ਇੰਨਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਉੱਤੇ ਛਾਪਾ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਰੀ ਕਾਹਲ ਵਿਚ ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ ਸਮਝ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹਨ। ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਦਵਾਈਆਂ ਖਾਣ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੋ ਗਈ ਪਰ ਬਾਕੀ ਅਮਲੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਬਿਨਾਂ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਕਾਰਵਾਈ ਕਿਸ ਕਾਰਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ? ਐਨ.ਆਈ.ਐਸ. ਉੱਤੇ ਛਾਪਾ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮੁੱਚੇ ਅਦਾਰੇ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੁਝ ਸਾਬਕਾ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਧਿਆਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਮਿਲਖਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਖ਼ਤ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪੀ.ਟੀ. ਉਸ਼ਾ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਾਲ ਵਿਚ ਕਾਲਾ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਯੂਕਰੇਨ ਵਿਚ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸਿਖਲਾਈ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ। ਬੈਂਡਮਿੰਟਨ ਖਿਡਾਰਨ ਸਾਇਨਾ ਨੇਹਵਾਲ ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਕਈ ਖਿਡਾਰਨਾਂ ਨੇ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਦਵਾਈਆਂ ਖਾਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਬੂਲ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਖੇਡ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਲਾਸਾਨੀ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਬਾਬਤ ਮਿਲਖਾ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਸਬੰਧ ਬਣਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਹੋਈਆਂ ਰਾਸ਼ਟਰਮੰਡਲ ਖੇਡਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਿਲਖਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਅਥਲੈਟਿਕਸ ਵਿਚ ਤਮਗਿਆਂ ਦੀ ਆਸ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਬਿਆਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੋਈ। ਮਿਲਖਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਇਸ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ।

ਨੁਮਾਇਸ਼ੀ ਸ਼ੈਲੀ ਹਨ। ਸਹੂਲਤਾਂ, ਰੁਜ਼ਗਾਰ, ਤਰੱਕੀਆਂ ਅਤੇ ਰੁਤਬੇ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਸਬੰਧ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਖਿਡਾਰੀ ਮੰਡੀ ਦਾ ਬੰਧੂਕਾ ਮਜ਼ਦੂਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕ੍ਰਿਕਟ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਖੇਡ ਮਾਹਿਰ 'ਗਲਡੀਏਟਰ' ਕਰਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਖਿਡਾਰੀ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਚਮਕ-ਦਮਕ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਖੇਡ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਅਮਲੇ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਮਾਹਰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਸੱਟਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੇਡਣ ਲਾਇਕ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਕੰਮ ਖੇਡ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦਾ ਅਹਿਮ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਇਸ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਦਵਾਈਆਂ ਦਾ ਆਸਰਾ ਲੈਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਖੇਡ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਆਮ ਚੱਲਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦਵਾਈ ਲੈਣ ਅਤੇ ਛੱਡਣ ਦੀ ਜਾਚ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸਮੁੱਚੀਆਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਖੇਡ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਆਪਣੀ ਮੁਹਾਰਤ ਇਸੇ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਵੇਚਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਮਿਆਰੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਮੁਹਾਰਤ ਵਿਚ ਦਵਾਈਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਵਾਡਾ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ। ਇਹ ਨਿਖੇੜਾ ਕਰਨਾ ਔਖਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਤੂ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਬਿਹਤਰ ਹਨ ਜਾਂ ਡੋਪਿੰਗ ਵਿਚ ਫੜੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ/ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਤੋਂ ਗਿਣਤੀਆਂ-ਮਿਣਤੀਆਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਉੱਨੀ-ਇੱਕੀ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਮਸਲਾ ਉਨਾ ਸੁਖਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿੰਨਾ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਡੋਪਿੰਗ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਦੋ ਮਿਸਾਲਾਂ ਅਹਿਮ ਹਨ। ਪਹਿਲੀ ਫਰਾਟਾ ਦੌੜਾਕ ਬੈਨ ਜੌਨਸਨ ਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਆਹਫਾਮ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਦੌੜਾਕ 1988 ਦੀ ਸਿਊਲ ਉਲੰਪਿਕ ਵਿਚ ਆਲਮੀ ਰਿਕਾਰਡ ਬਣਾ ਕੇ 100 ਮੀਟਰ ਦੌੜ ਵਿਚ ਕਾਰਲ ਲੁਇਸ ਤੋਂ ਜਿੱਤਿਆ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪਰਖ ਦੌਰਾਨ ਸਿੱਧ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਦਵਾਈਆਂ ਖਾਧੀਆਂ ਸਨ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਿੰਨੀ ਰਫ਼ਤਾਰ ਨਾਲ ਉਹ ਭੱਜਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਅਜਿਹੀ ਦਵਾਈ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਬੈਨ ਜੌਨਸਨ ਤਾਂ ਗੁੰਮਨਾਮੀ ਅਤੇ ਬਦਨਾਮੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਗੁਆਚ ਗਿਆ ਪਰ 100 ਮੀਟਰ ਉਸ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਰਫ਼ਤਾਰ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਵਾਰ ਭੱਜੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਬੈਨ ਜੌਨਸਨ ਦੀ ਬਦਨਾਮੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸਮਝਣ ਵੇਲੇ ਉਸ ਦੇ ਨਸਲੀ ਪਿਛੋਕੜ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਦੂਜੀ ਮਿਸਾਲ ਅਰਜਨਟੀਨਾ ਦੇ ਮਹਾਨ ਫੁੱਟਬਾਲ ਖਿਡਾਰੀ ਦਿਆਗੋ ਮੈਰਾਡੋਨਾ ਦੀ ਹੈ। ਮੈਰਾਡੋਨਾ ਨੂੰ 1996 ਦੇ ਫੁੱਟਬਾਲ ਦੇ ਆਲਮੀ ਕੱਪ ਦੌਰਾਨ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਦਵਾਈ ਖਾਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਰਜਨਟੀਨਾ ਦੀ ਟੀਮ ਦਾ ਹਰ ਮੈਚ ਦੇਖਣ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੀ ਹੌਂਸਲਾਅਫ਼ਜ਼ਾਈ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਖੇਡ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦਾ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਨਾਇਕ ਹੀ ਰਿਹਾ। ਅਰਜਨਟੀਨਾ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਕੌਮੀ ਟੀਮ ਦਾ ਕੋਚ ਵੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਮੈਰਾਡੋਨਾ ਦਾ ਅੱਖੜ ਸੁਭਾਅ, ਬੇਪਰਵਾਹੀ ਅਤੇ ਹੁਨਰ ਲਗਾਤਾਰ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਸ ਦੀ ਬਦਨਾਮੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਉੱਤੇ ਅਸਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ। ਦੂਜਾ ਮਸਲਾ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਅਰਜਨਟੀਨਾ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਖੇਡ ਮੈਦਾਨ ਉੱਤੇ ਦਿਖਾਈ ਜਾਦੂਗਰੀ ਨੂੰ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਭੁਲਾਇਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਮੌਜੂਦਾ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਦਾ ਧੁਰਾ ਕੁੜੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਭਰੂਣ-ਹੱਤਿਆ ਅਤੇ 'ਇੱਜ਼ਤ ਲਈ ਹੁੰਦੇ ਕਤਲ' ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਨਿਮਾਣੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਤੋਂ ਇੱਥੇ ਤੱਕ ਆਪਣੇ ਸਿਰਤ ਨਾਲ ਆਈਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਹੋ ਰਹੀ ਚਾਂਦਮਾਰੀ ਵਿਚ ਸ਼ਹਿਰੀ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਮੱਧ ਵਰਗ ਦੀ ਮਰਦਾਵੀ ਸੋਚ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਭਾਰ ਹੈ?

ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੁੜੀਆਂ ਨੇ ਸਾਲਾਂਬੰਧੀ ਹੱਡ-ਤੋੜਵੀਂ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਇਹ ਮੁਕਾਮ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮਸਲਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਦਵਾਈ ਖਾਣ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਣਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਦੇਣ ਦਾ ਹੈ। ਯੂਰੀ ਉਗਰੇਦਨਿਕ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੁੜੀਆਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਵਿਚ ਨਿੰਗਰ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਉਸ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਜਾਂਚ ਕਰਕੇ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾ

(ਬਾਕੀ ਸਫ਼ਾ 25 'ਤੇ)

ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਦਵਾਈਆਂ ਖਾਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਬੇਪਰਦ ਹੋਣ ਨਾਲ ਸਮੁੱਚੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਚਰਚਾ ਛਿੜ ਗਈ ਹੈ। ਚਰਚਾ ਦਾ ਸੁਰ ਹਮਲਾਵਰ ਹੈ। ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਨਾਮਣਾ ਖੱਟਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਪਰਖ ਦੌਰਾਨ ਅਜਿਹੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਦੇ ਅੰਸ਼ ਮਿਲੇ ਹਨ ਜੋ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਮੀਡੀਆ ਵਿਚ ਚਲ ਰਹੀ ਬਹਿਸ ਵਿਚ ਇਸ ਸਮੁੱਚੇ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਨੂੰ ਘਪਲੇ ਦਾ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਮੁਜਰਮ ਕਰਾਰ ਦੇਣ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਕਾਹਲੀ ਕਿਉਂ ਅਤੇ ਕਿਸ ਨੂੰ ਹੈ?

SPORTS MEDICINE

ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ 'ਖੁਰਾਕ ਪੂਰਕ' ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਮੰਡੀ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਖਰੀਦਦੇ ਹਨ, ਸੋ ਅਣਜਾਣੇ ਵਿਚ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਰਸਾਇਣ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੋ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਵਾਡਾ ਵੱਲੋਂ 'ਖੁਰਾਕ ਪੂਰਕ' ਦੀ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਅਹਿਮ ਕਾਰਨ ਰਸਾਇਣ ਸਨਅਤ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਨੂੰ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਵਾਡਾ 'ਖੁਰਾਕ ਪੂਰਕ' ਦੀ ਚੋਣ ਖਿਡਾਰੀਆਂ, ਕੋਚਾਂ ਅਤੇ ਖੇਡ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਉੱਤੇ ਛੱਡ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਆਸਟਰੇਲੀਆਈ, ਉੱਤਰੀ ਅਮਰੀਕੀ, ਯੂਰਪੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਖੇਡ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਅਦਾਰੇ ਹਨ ਜੋ ਦਵਾਈਆਂ ਦੀ ਪਰਖ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣਪੱਤਰ ਜਾਰੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਰਸਾਇਣਕ ਤੱਤ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਖੇਡ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਧਿਆਨ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਖਿਡਾਰੀ ਪ੍ਰਮਾਣਕ 'ਖੁਰਾਕ ਪੂਰਕ' ਹੀ ਲੈਣ। ਲੋੜੀਂਦੇ ਮਿਆਰੀ 'ਖੁਰਾਕ ਪੂਰਕ' ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੇ ਕੋਈ ਖਿਡਾਰੀ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਦਵਾਈ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਖੇਡ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨਾਂ, ਸਪੋਰਟਸ ਅਥਾਰਿਟੀ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ, ਖੇਡ ਮੰਤਰਾਲਾ ਅਤੇ ਇੰਡੀਅਨ ਓਲੰਪਿਕ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਕੋਲ ਲੋੜੀਂਦੇ 'ਖੁਰਾਕ ਪੂਰਕ' ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਿਆਰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਬੰਦੋਬਸਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਟੇਕ 'ਖੁਰਾਕ ਪੂਰਕ' ਦੀ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਾਹਿਰਾਂ ਅਤੇ ਦਵਾਈਆਂ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਉੱਤੇ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਡਾਕਟਰ ਵੱਲੋਂ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਦੁਕਾਨਦਾਰ

ਬਿਨਾਂ ਯੋਗਤਾ ਤੋਂ ਹੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਬਾਬਤ ਫ਼ੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਣ ਲਈ ਕਚਹਿਰੀ ਲਗਾਈ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਦਲੀਲ ਦਾ ਇਕ ਪਾਸਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਹਰ ਬੰਦਾ ਅਤੇ ਅਦਾਰਾ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਹੈ। ਸੋ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ, ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਅਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਉੱਤੇ ਹੀ ਕਿਉਂ ਉਂਗਲੀ ਚੁੱਕੀ ਜਾਵੇ? ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਉੱਤੇ ਸਵਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਂਚ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਹੈ? ਦੂਜਾ ਪਾਸਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨਾਜ਼ੁਕ ਕਤੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣਾ 'ਨੈਤਿਕ ਰੁਤਬਾ' ਬੁਲੰਦ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਕਿਸੇ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਜੁੜਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਆਪਣਾ ਸਤਿਕਾਰ ਗੁਆ ਚੁੱਕੇ ਸਤਿਕਾਰ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਤਾਂ ਖੋਹ ਹੀ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਪਿਛਲੇ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਦਿਲਚਸਪ ਹੈ। ਕੇਂਦਰੀ ਖੇਡ ਮੰਤਰੀ ਅਜੇ ਮਾਕਨ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਜੱਜ ਮੁਕਲ ਮੋਦਗਿਲ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਦਾ ਕੰਮ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਖੇਡ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ 400 ਮੀਟਰ ਦੌੜ ਲਈ ਰੱਖੇ ਗਏ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕੋਚ ਯੂਰੀ ਉਗਰੇਦਨਿਕ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖੇਡ ਮਹਿਕਮੇ ਵੱਲੋਂ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸਪੋਰਟਸ ਅਥਾਰਿਟੀ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਦੇ ਕੋਚ ਆਰ.ਐਸ. ਸਿੰਧੂ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਅਤੇ ਰਮੇਸ਼ ਨਾਗਾਪੁਰੀ ਨੂੰ 'ਕਾਰਨ ਦੋਸ਼ੇ ਨੋਟਿਸ' ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਿਆ ਹੈ। ਨੈਸ਼ਨਲ ਇੰਨਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ (ਐਨ.ਆਈ.ਐਸ.) ਦੇ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਹੋਸਟਲ ਦੇ ਅਮਲੇ ਵਿਚੋਂ ਸੁਨੀਤਾ ਵੇਦੀ ਅਤੇ ਕਲਪਨਾ ਦੇਵਨਾਥ ਨੂੰ ਫੌਰੀ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿਹਤ ਮੰਤਰੀ ਸਤਪਾਲ ਗੋਸਾਈਂ ਨੇ ਦਵਾਈਆਂ ਵੇਚਣ ਵਾਲੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਦੇ ਲਾਈਸੈਂਸ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਨਾਡਾ ਵੱਲੋਂ ਨੈਸ਼ਨਲ

ਆਖਰ ਪਿਛਲੇ 52 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਜੇਤੂ ਰਵਾਇਤ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਸੀ। ਦੂਜਾ ਪੱਖ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਮਿਲਖਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਹੰਕਾਰ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਤਮਗਾ ਜਿੱਤਣ ਲਈ ਤਾਂ 'ਮਿਲਖਾ ਸਿੰਘ' ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਮਿਲਖਾ ਸਿੰਘ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਮੁਲਕ ਦਾ ਮਹਾਨ ਦੌੜਾਕ ਹੈ ਪਰ ਮਹਾਨ ਖਿਡਾਰੀ ਹੋਣ ਦਾ ਇਕੋ-ਇਕ ਮਿਆਰ 'ਮਿਲਖਾ ਸਿੰਘ' ਹੋਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੁੜੀਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਇਹੋ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਡਿਸਕਸ ਸੁੱਟਣ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਕੁੜੀਆਂ ਨੇ ਤਿੰਨੇ ਤਮਗੇ ਜਿੱਤ ਕੇ ਨੇ ਮੈਦਾਨ ਦਾ ਜੇਤੂ ਫੇਰਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਪੂਨੀਆ, ਹਰਵੰਤ ਕੌਰ ਅਤੇ ਸੀਮਾ ਐਤਿਲ ਨੇ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਸੋਨੇ, ਚਾਂਦੀ ਅਤੇ ਕਾਂਸੀ ਦੇ ਤਮਗੇ ਜਿੱਤੇ ਸਨ। ਮਿਲਖਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਪੂਨੀਆ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦਿੱਤੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸੀਮਾ ਐਤਿਲ ਨੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, "ਮਿਲਖਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਤਮਗਾ ਦਿਖਾ ਦੇ।" ਪੀ.ਟੀ. ਉਸ਼ਾ ਦੀ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿਚ ਤੂਤੀ ਬੋਲਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੋਚਿੰਗ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਬੇਇਤਫ਼ਾਕੀ ਜੰਗ ਜਾਹਿਰ ਹੈ। ਪੀ.ਟੀ. ਉਸ਼ਾ ਦੀ ਦਲੀਲ ਸੱਚ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਕੋਚਿੰਗ ਬਾਬਤ ਇਕੋ-ਇਕ ਦਲੀਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਇਨਾ ਨੇਹਵਾਲ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਲਿਆ ਕੇ ਡੋਪਿੰਗ ਨੂੰ ਨੱਥ ਪਾਉਣ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮੰਡੀ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖ ਕਰ ਕੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਖੇਡ ਮੰਡੀ ਵਿਚ 'ਖੇਡ ਸਮਾਨ' ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਅਰਥਚਾਰਾ 'ਖੇਡ ਦਵਾਈਆਂ' ਦਾ ਹੈ। ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਉੱਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਬਿਹਤਰੀਨ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸੁਧਾਰਨ ਦਾ ਦਬਾਅ ਹੈ। ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਖਿਡਾਰੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ

ਮਿਡਵੈਸਟ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ ਨੇ ਜਿਤਿਆ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ, ਮਿਡਵੈਸਟ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਲੋਂ ਇਥੇ 3 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਇਸ ਦੇ ਨੌਵੇਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਖੇਡ ਮੈਲੇ ਵਿਚ ਕਬੱਡੀ ਓਪਨ ਦਾ 3100 ਡਾਲਰ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ ਅਤੇ ਸੂਬੇਦਾਰ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਯਾਦਗਾਰੀ ਟਰਾਫੀ ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਦੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਹਰਾ ਕੇ ਜਿੱਤ ਲਈ ਜਦੋਂਕਿ ਕਬੱਡੀ ਦਾ 2100 ਡਾਲਰ ਦਾ ਇਨਾਮ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਦੀ ਟੀਮ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਆਇਆ। ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ ਦੀ ਟੀਮ ਵਿਚ ਅਸਲ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਖਿਡਾਰੀ ਟੋਰਾਂਟੋ ਦੇ ਸਨ ਜੋ ਕਿ ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ ਵਲੋਂ ਸਪਾਂਸਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਕਬੱਡੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ ਡੀ ਲਾਈਨ ਲੈਜ਼ੈਸਟਿਕ ਵਾਲੇ ਨਿਰਭੇਅ ਸਿੰਘ ਧਨੋਆ, ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਔਜਲਾ ਅਤੇ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਵਲੋਂ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਇਨਾਮ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਤੁਰ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਤੁਰ ਭਰਾਵਾਂ-ਰਿੱਕਾ, ਰਵੀ ਅਤੇ ਰਮਨ ਤੁਰ ਵਲੋਂ ਸਪਾਂਸਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਵਾਲੀਬਾਲ ਦੇ ਵੀ ਫਸਵੇਂ ਮੈਚ ਹੋਏ ਅਤੇ ਜੇਤੂ ਤੇ ਪਹਿਲੇ ਇਨਾਮ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੀ ਟੋਨੀ ਸੰਘੇੜਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਖੇਡ ਰਹੀ ਟੀਮ ਰਹੀ ਜਦੋਂਕਿ ਦੂਜਾ ਇਨਾਮ ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਖੇਡ ਰਹੀ ਕਰਾਉਨ ਪੁਆਇੰਟ, ਇੰਡੀਆਨਾ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਜਿਤਿਆ। ਵਾਲੀਬਾਲ ਦਾ 1000 ਡਾਲਰ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਅਤੇ 500 ਡਾਲਰ ਦਾ ਦੂਜਾ ਇਨਾਮ ਜਿਮੀ ਗਰੇਵਾਲ

ਜੇਤੂ ਟੀਮ ਕੌਂਸਲ ਜਨਰਲ ਮੁਕਤਾ ਤੋਮਰ ਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਨਾਲ

ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਰਵਿੰਦਰ ਵਾਲੀਆ ਅਤੇ ਖਜ਼ਾਨਚੀ ਇਸ ਜਿੱਤ 'ਤੇ ਪੂਰੇ ਬਾਗ ਬਾਗ ਸਨ।

ਵਾਲੀਬਾਲ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਕੁਲ ਅੱਠ ਟੀਮਾਂ ਨਿੱਤਰੀਆਂ ਜੋ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇੰਡੀਆਨਾ ਅਤੇ ਟੈਕਸਸ ਤੋਂ ਆਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਮੈਚ ਕਾਫੀ ਫਸਵੇਂ ਰਹੇ ਅਤੇ ਫਾਈਨਲ ਵਿਚ ਟੋਨੀ ਸੰਘੇੜਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠਲੀ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੀ ਟੀਮ ਦੀ ਸਰਦਾਰੀ ਰਹੀ।

ਕਬੱਡੀ ਦੀ ਕੁਮੈਂਟਰੀ ਉਚੇਚੇ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ,

ਸੂਬੇਦਾਰ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਸਪਾਂਸਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਗਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਜ਼, ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਤੋਂ ਡੈਮੋਕਰੈਟ ਆਗੂ ਸੰਨੀ ਧੂੜ ਗੈਸਟ ਆਫ ਆਨਰ ਸਨ। ਹੋਰ ਮੁਅਜ਼ਿਜ਼ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਵਿਚ ਕਰਨਲ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘਾ, ਹਰਕਿਸ਼ਨ

ਸਿੰਘ ਭੱਟੀ, ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ, ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ, ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਬੋਪਾਰਾਏ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਫਸਟ ਚੁਆਇਸ ਕਾਰਪੋਰੇਟਸ ਅਤੇ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਕੌਂਸਲ ਜਨਰਲ ਮੁਕਤਾ ਤੋਮਰ ਨੇ ਕਲੱਬ ਵਲੋਂ ਖੇਡਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਯਤਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸਪਾਂਸਰਾਂ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨ ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ।

ਮੇਲਾ ਦੇਖਣ ਲਈ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇੰਡੀਆਨਾ, ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ, ਓਹਾਇਓ, ਆਇਓਆ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਟੇਟਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਦਰਸ਼ਕ ਭਰਵੀਂ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਵੱਖ ਵੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਜਿਵੇਂ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਟਰੱਕ ਯੂਨੀਅਨ, ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ-ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਪੰਜਾਬੀ ਹੈਰੀਟੇਜ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ-ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਥ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ-ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਲਾਇਨਜ਼ ਕਲੱਬ ਪੰਜਾਬ-ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਦੇਆਬਾ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ-ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਪੰਜਾਬੀ ਅਮੈਰਿਕਨ ਯੂਥ ਕਲੱਬ-ਇੰਡੀਆਨਾ, ਪੀ ਸੀ ਐਸ ਮਿਸ਼ੀਗਨ, ਪੀ ਸੀ ਓ ਮਿਲਵਾਕੀ, ਫਾਈਵ ਰਿਵਰ ਐਂਟਰਟੇਨਮੈਂਟ ਕਲੱਬ-ਇੰਡੀਆਨਾ, ਐਸ ਆਰ ਐਸ ਕਲਚਰਲ ਐਂਡ ਸਪੋਰਟਸ ਕਮਿਊਨਿਟੀ-ਇੰਡੀਆਨਾ, ਪੀ ਸੀ ਐਸ ਸਾਊਥਬੈਂਡ ਅਤੇ ਬਾਬਾ

ਮੱਖਣ ਸ਼ਾਹ ਲੁਬਾਣਾ ਸਿੱਖ ਸੈਂਟਰ ਸਾਊਥਬੈਂਡ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਸਨ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਦਾ ਖੇਡ ਮੇਲਾ ਮਿਲਵਾਕੀ ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮੇਲੇ ਦੇ ਅਖੀਰ 'ਤੇ ਗਾਇਕ ਬਲਜੀਤ ਮਾਲਵਾ, ਜਸਦੀਪ ਗਰੇਵਾਲ ਅਤੇ ਨਿੱਮਾ ਡੱਲੇਵਾਲਾ ਨੇ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਗਾਇਕੀ ਨਾਲ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੀ ਅਤੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣਿਆ। ਚਾਹ ਦੀ ਸੇਵਾ ਤਰਲੋਚਨ ਗਿੱਲ, ਪਾਲ ਧਾਲੀਵਾਲ ਅਤੇ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਖਾਣੇ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਕੀਤੀ ਜਦੋਂਕਿ ਗਰਮ ਗਰਮ ਜਲੇਬੀਆਂ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮਾਣਕ ਨੇ ਪਰੋਸੀਆਂ।

ਮੇਲੇ ਨੂੰ ਕਾਮਯਾਬ ਕਰਨ ਲਈ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਧਨੋਆ (ਪ੍ਰਧਾਨ), ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਖੇੜਾ (ਸੀਨੀਅਰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ), ਸਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੁਸਾਣਾ (ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸਕੱਤਰ), ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ (ਖਜ਼ਾਨਚੀ), ਹਾਥੀ ਗਰੇਵਾਲ (ਜੁਆਇੰਟ ਸਕੱਤਰ), ਲੋਕ ਸੰਪਰਕ ਸਕੱਤਰ ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੁਕਰ ਅਤੇ ਕਲੱਬ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਭਰਪੂਰ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ।

ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਹੋਈ ਗਰੇਵਾਲ ਅਤੇ ਤਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ ਵਲੋਂ ਸਪਾਂਸਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮਿਲਵਾਕੀ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ, ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ, ਡੈਲਾ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਅਤੇ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਭਿੜੀਆਂ। ਫਾਈਨਲ ਮੈਚ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਅਤੇ ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਬੈਨਰ ਹੇਠ ਖੇਡ ਰਹੀ ਟੋਰਾਂਟੋ ਦੀ ਟੀਮ ਵਿਚਾਲੇ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਮੈਚ ਦਾ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਭਰਪੂਰ ਅਨੰਦ ਮਾਣਿਆ ਅਤੇ ਰੇਡਰਾਂ ਦੀ ਇਕੱਲੀ ਇਕੱਲੀ ਰੇਡ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਡਾਲਰਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀ। ਦੁੱਲੇ, ਕਿੱਦੇ, ਮੋਲੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੇ ਬੜੀ ਉਮਦਾ ਖੇਡ ਦਿਖਾਈ। ਟੀਮ ਦੀ ਜਿੱਤ ਤੋਂ ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ

ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਤੋਂ ਆਏ ਰਾਜਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੰਡਿਆਲਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਲੱਖਣ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਵਿਚ ਕੀਤੀ। ਰਾਜਵਿੰਦਰ ਨੇ ਥਾਂ ਥਾਂ ਦਿਲਚਸਪ ਟੋਟਕੇ ਅਤੇ ਤਸ਼ਬੀਹਾਂ ਦੇ ਕੇ ਕਬੱਡੀ ਦੀ ਕੁਮੈਂਟਰੀ ਨੂੰ ਦਿਲਚਸਪ ਬਣਾਈ ਰੱਖਿਆ, ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਹਰ ਖਿਡਾਰੀ ਦੀ ਚੰਗੀ ਰੇਡ ਜਾਂ ਚੰਗੀ ਸਟਾਪ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਦਾ। ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਦਿਲਚਸਪ ਸੀ ਕਿ ਬਹੁਤੇ ਕੁਮੈਂਟੇਟਰਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਉਸ ਨੇ ਸਿਰਫ ਪਤਵੰਤਿਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਜਪਣ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਹੀ ਰੱਖਿਆ।

ਇਸ ਮੇਲੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਸਨ ਸ਼ਿਕਾਗੋ 'ਚ ਕੌਂਸਲ ਜਨਰਲ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮੁਕਤਾ ਤੋਮਰ। ਮਿਲਵਾਕੀ ਤੋਂ ਬਿਜਨਸਮੈਨ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਬੱਡੀ ਦਾ ਕੱਪ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦਾ ਮੌਸਮ ਇਸ ਵਾਰ ਕਾਫੀ ਬੇਭਰੋਸਗੀ ਵਾਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕਦੇ ਮੀਂਹ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਠੰਡ ਅਤੇ ਕਦੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗਰਮੀ। ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਧੂੜਕੂ ਲੱਗਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਕਿਧਰੇ ਮੀਂਹ ਨਾ ਪੈਣ ਲੱਗ ਜਾਵੇ। ਜਦੋਂ ਦੋ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗਰਮੀ ਪਈ ਤਾਂ ਇਹ ਚਿੰਤਾ ਸਤਾਉਣ ਲੱਗੀ ਕਿ ਕਿਧਰੇ ਗਰਮੀ ਨਾ ਮੇਲੇ ਦਾ ਸਵਾਦ ਕਿਰਕਿਰਾ ਕਰ ਦੇਵੇ ਪਰ ਮੌਸਮ ਦੇਵਤਾ ਮਿਹਰਬਾਨ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦਿਹਾਤੇ ਨਾ ਬਹੁਤੀ ਗਰਮੀ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਬਹੁਤੀ ਠੰਡ। ਮੇਲੇ-ਗੇਲੇ ਵਾਲਾ ਮੁਕੰਮਲ ਮੌਸਮ।

ਇਹ ਗੱਲ ਸ਼ਾਇਦ ਮਿਡਵੈਸਟ ਦੀਆਂ ਸਟੇਟਾਂ ਦੇ ਹੀ ਹਿੱਸੇ ਆਈ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮੇਲਿਆਂ ਵਿਚ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦਾ ਮੁਫਤ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਦਾਖਲਾ ਜਾਂ ਪਾਰਕਿੰਗ ਫੀਸ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਵਾਦੀ ਕੜੀ-ਚੌਲ, ਛੋਲੇ-ਭਰੂਰੇ, ਚਾਹ, ਦੁੱਧ ਸੇਵਾ, ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਗਰਮ-ਗਰਮ ਜਲੇਬੀਆਂ ਦਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਲੱਗਦਾ ਹਾਜ਼ਰ ਸੀ। ਕਈ ਮੇਲਿਆਂ ਨੇ ਡੰਝਾਂ ਲਾਹ ਲਾਹ ਖਾਧਾ ਵੀ। ਇਹ ਵੀ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੀ ਸਿਫਤ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਥੇ ਖੇਡ ਮੇਲਿਆਂ ਵਿਚ ਬੀਬੀਆਂ ਵੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਦੀਆਂ ਹਨ। ਸੋ, ਇਸ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਵੀ ਪਹੁੰਚੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਸ਼ਾਇਦ ਬੀਬੀਆਂ ਦਾ ਹੀ ਪ੍ਰਤਾਪ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੰਦੇ ਬੋਲ ਬੁਲਾਰੇ ਤੋਂ ਅਤੇ ਉਚੀ-ਨੀਵੀਂ ਗੱਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬੋੜਾ ਗੁਰੇਜ਼ ਰੱਖਦੇ ਹਨ।

ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਲਈ ਗਾਇਕ ਬਲਜੀਤ ਮਾਲਵਾ, ਜਸਦੀਪ ਗਰੇਵਾਲ ਅਤੇ ਓਹਾਇਓ ਤੋਂ ਨਿੱਮਾ ਡੱਲੇਵਾਲਾ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਸੂਰੁਆਤ ਜਸਦੀਪ ਨੇ ਕੀਤੀ, ਫਿਰ ਇਕ ਗੀਤ ਨਿੱਮੇ ਨੂੰ ਗਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਉਪਰੰਤ ਬਲਜੀਤ ਮਾਲਵੇ ਨੇ ਧੀਆਂ ਵਾਲਾ ਗੀਤ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਖਾਸ ਕਰ ਬੀਬੀਆਂ ਭਾਵੁਕ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਬਲਜੀਤ ਨੂੰ ਸਾਹ ਦੁਆਉਣ ਲਈ ਸਟੇਜ ਸਕੱਤਰ ਨੇ ਜਸਦੀਪ

ਨੂੰ ਇਕ ਗੀਤ ਗਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਪਰ ਉਹ ਦੋ ਗਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਬਾਅਦ ਬਲਜੀਤ ਨੇ ਮੌਕਾ ਸਾਂਭਦਿਆਂ ਇਕ ਪਿਛੋਂ ਦੂਜਾ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਿਛੋਂ ਤੀਜਾ ਗੀਤ ਨਾਲ ਹੀ ਧਰ ਦਿੱਤਾ। ਮੰਚ ਸੰਚਾਲਕ ਵੀ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਪਰ ਇਸ ਸਾਰੇ ਰਾਮ ਰੋਲੇ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰੇ ਨਿੱਮੇ ਨੂੰ ਇਕੋ ਹੀ ਗੀਤ ਗਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕ ਉਸ ਦੇ ਦੂਜੇ ਗੀਤ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਦੇ ਹੀ ਰਹਿ ਗਏ।

ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਲਈ ਦਾਦ ਦੇਣੀ ਬਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾ ਸਿਰਫ ਭਾਂਤ-ਸੁਭਾਂਤੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ-ਕਾਂਗਰਸ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬਾਦਲ), ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਆਫ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਇਕੋ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਲਿਆ ਨਿਤਾਰਿਆ ਸਗੋਂ ਤਿੰਨੋਂ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਵਿਰੋਧ ਵਾਲੀਆਂ ਧਿਰਾਂ

ਝਲਕੀਆਂ

ਨੂੰ ਵੀ ਇਕੋ ਮੰਚ ਉੱਤੇ ਲਿਆ ਖਲ੍ਹਾਰਿਆ। ਖਾਤਕੂ ਸੁਰ ਵਾਲਾ ਇਕ ਧੜਾ ਅਜੇ ਕੁਝ ਹਫਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜੂਨ 84 ਦੇ ਸਾਕੇ ਵਿਰੁਧ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਕੌਂਸਲਖਾਨੇ ਮੂਹਰੇ ਮੁਜਾਹਰੇ ਉਪਰੰਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਯਾਦ ਪੱਤਰ ਨਾ ਲੈਣ ਲਈ ਆਉਣ 'ਤੇ ਕੌਂਸਲ ਜਨਰਲ ਬੀਬੀ ਮੁਕਤਾ ਤੋਮਰ ਨਾਲ ਬੇਹਦ ਖਫਾ ਸੀ ਪਰ ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਇਸ ਮੰਚ ਉੱਤੇ ਬੀਬੀ ਮੁਕਤਾ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ ਅਤੇ ਸਭ ਰੰਗਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ।

ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਜਦ ਵੀ ਕੋਈ ਮੇਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਮੇਲਾ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਮੇਲਾ ਬਣਿਆ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਕੋੜੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਦੋ ਘੁੱਟ ਨਾ ਲਾ ਲੈਣ ਅਤੇ ਆਏ ਦੋਸਤਾਂ-ਮਿੱਤਰਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੋਮਰਸ ਨਾਲ ਨਾ ਕਰ ਲੈਣ। ਇਹ ਮੇਲਾ ਵੀ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਹੋਰਨਾਂ ਮੇਲਿਆਂ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੱਖ

ਨਹੀਂ ਸੀ। ਥਾਂ ਥਾਂ ਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਡਿੱਕੀਆਂ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਦਾਰੂ ਸੇਵਾ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਹਾਸੇ ਵਿਚ 'ਕਾਰ ਸੇਵਾ' ਕਹਿ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਬੀਬੀਆਂ ਇਹ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਦੀਆਂ ਸੁਣੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕਿ ਇੰਨੀ ਦੂਰੋਂ ਕਾਰ ਪਾਰਕ ਕਰ ਕੇ ਕਾਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਾਲੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਾਂ ਕੋਲ ਦੀ ਲੰਘਦਿਆਂ ਝਿਜਕ ਜਿਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਮੰਨ ਹੀ ਲਈਏ ਕਿ ਸਾਡਾ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਇਸ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਬਿਨਾ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਬੋੜਾ ਜਿਹਾ ਪਰਦਾ ਤਾਂ ਕਰ ਹੀ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਵੈਸੇ ਇਹ ਵੀ ਗਨੀਮਤ ਰਹੀ ਕਿ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਸੱਜਣ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਅਕਸਰ ਦਾਰੂ-ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਜਾ ਜੁੜਦਾ ਹੈ, ਮੇਲੇ ਦੇ ਅਖੀਰ ਤੱਕ ਸੋਫੀ ਹੀ ਰਹੇ।

ਸੋਮਰਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਦੀ ਉਸ ਵਕਤ ਹੱਦ ਹੋ ਗਈ ਜਦੋਂ ਕਬੱਡੀ ਦਾ ਫਾਈਨਲ ਮੈਚ ਖਤਮ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਇਕ ਲਿਮੋਜੀਨ ਕਬੱਡੀ ਵਾਲੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਆ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋਈ। ਇਸ ਦੀ ਡਿੱਕੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਦਾਰੂ ਸੇਵਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਖੰਡੇ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਵਾਲੀ ਇਸ ਲਿਮੋਜੀਨ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਖਾਤਕੂ ਸਿੱਖੀ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਕੁਝ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਬੁਰਾ ਜਿਹਾ ਲੱਗਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਲਿਮੋਜੀਨ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦੀ ਚਾਰਜੋਈ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਦਰਮਿਆਨ ਕੁਝ ਤਲਖੀ ਵੀ ਹੋਈ ਪਰ ਜਦੋਂ ਇਕ ਮੋਨੇ ਸਿੱਖ ਖੇਡ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸੱਜਣ ਨੇ ਜੋਰ ਨਾਲ ਡਿੱਕੀ ਬੰਦ ਕਰਦਿਆਂ ਇਹ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਦੋ ਮਿੰਟ ਵਿਚ ਲਿਮੋਜੀਨ ਖੇਡ ਮੈਦਾਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਜਾਵੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਬੁਲਾ ਲਈ ਜਾਵੇਗੀ, ਤਾਂ ਇਹ ਲਿਮੋਜੀਨ ਮੈਦਾਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਸਾਰੇ ਵਰਤਾਰੇ 'ਤੇ ਇਕ ਦਰਸ਼ਕ ਦੀ ਟਿੱਪਣੀ ਸੀ, ਚਲੋ ਇਹ ਕਿਹੜਾ ਨਵੀਂ ਗੱਲ ਹੋਈ ਹੈ, ਜੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦਾਰੂ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਥੇ ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਦਾਰੂ ਵਾਲੀ ਲਿਮੋਜੀਨ ਆਉਣ ਨਾਲ ਕਿਹੜਾ ਲੋਹੜਾ ਆ ਗਿਆ?

ਸਮੂਹ ਮਿੱਤਰਾਂ-ਦੋਸਤਾਂ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਲੋਂ ਨੀਤੂ ਗਰੇਵਾਲ ਨੂੰ ਗਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਦੀ ਬਹੁਤ ਬਹੁਤ ਮੁਬਾਰਕ

ਨੀਤੂ ਆਪਣੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਭਰਾ ਨਾਲ

ਦਾਦੀ ਜੀ ਤੇ ਦਾਦਾ ਜੀ (ਸਰਦਾਰਨੀ ਅਤੇ ਸਰਦਾਰ ਮਲਕੀਅਤ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ)
ਨਾਨੀ ਜੀ ਤੇ ਨਾਨਾ ਜੀ (ਸਰਦਾਰਨੀ ਅਤੇ ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ)
ਮਾਤਾ ਤੇ ਪਿਤਾ (ਸਰਦਾਰਨੀ ਅਤੇ ਸਰਦਾਰ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ, ਵੈਸਟ ਬਲੂਮਫੀਲਡ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ)

HEER Entertainment & Maharaja Restaurant Rosemont
presents

For the First Time in Chicago

MISS POOJA

Sponsored by Mac Bhambra & Mr. Zahid [Combined Oil Company]

Saturday 23rd July 2011 @ 7pm

Holiday Inn 3405 Algonquin Rd, Rolling Meadows, IL

www.schaumburgi.com 847.259.5000

Nachdā Punjab

TICKETS...VVIP,\$100,\$50 & \$35

For more information Call:

Balwinder Singh 773-988-6181

Major Singh Mauji 630-823-1103

Happy Singh Heer 630-205-6575

Bindu Singh Heer 847-254-3368

Lally Sidhu [Milwaukee] 414.788.9813

Tickets Available at:

Star Foods Schaumburg 847.985.7000

Spice Mart Naperville 630.305.4347

Punjabi Dhaba Devon 773.262.2080

Singh Grocers Palatine 847.241.5189

Singh Grocers Grays Lake 847.548.0074

Shera Punjab Downers Gr. 630.971.8300

New India Palatine 847.219.7432

Best Foods Milwaukee 414.671.6986

ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੀਰ ਐਂਟਰਟੇਨਮੈਂਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ

ਸਨਿਚਰਵਾਰ 23 ਜੁਲਾਈ 2011 ਸ਼ਾਮ 7 ਵਜੇ

Holiday Inn

3405 Algonquin Rd., Rolling Meadows, IL 60008
www.schaumburgi.com Ph: 847-259-5000

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ

ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਫਸਟ ਚੁਆਇਸ ਕਾਰਪੋਰੇਟਸ) 773-988-6181

ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ ਮੌਜੀ 630-823-1103

ਹੈਪੀ ਸਿੰਘ ਹੀਰ 630-205-6575, ਬਿੰਦੂ ਸਿੰਘ ਹੀਰ 847-254-3368

ਟਿਕਟਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਟੋਰਾਂ 'ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਹਨ

ਸਟਾਰਫੂਡ, ਸ਼ਾਮਬਰਗ - 847-985-7000
ਸਪਾਈਸ ਮਾਰਟ, ਨੇਪਰਵਿਲ - 630-305-4347
ਪੰਜਾਬੀ ਢਾਬਾ, ਦੀਵਾਨ ਐਵਨਿਊ - 773-262-2080
ਸਿੰਘ ਗਰੋਸਰ, ਪੈਲਾਟਾਈਨ - 847-241-5189
ਸਿੰਘ ਗਰੋਸਰ, ਗਰੇਸ ਲੇਕ - 847-548-0074
ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ, ਡਾਊਨਰਜ਼ ਗਰੂਪ - 630-971-8300
ਨਿਊ ਇੰਡੀਆ ਕੈਰੀ ਆਊਟ - 847-219-7432
ਫਸਟ ਚੁਆਇਸ ਕਾਰਪੋਰੇਟਸ - 773-274-6969

ਟਿਕਟ
\$35
\$50
VIP

ਖੂਬ ਭਰਿਆ ਡਿਟਰਾਇਟ ਦਾ ਚੌਥਾ ਸਾਲਾਨਾ ਖੇਡ ਮੇਲਾ

ਪ੍ਰਿੰ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ, ਰਾਜ ਸਿਆਨ
ਡਿਟਰਾਇਟ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ: ਨੌਂ ਜੁਲਾਈ ਦਾ ਦਿਨ ਡਿਟਰਾਇਟ ਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਰਿਹਾ। ਲੱਗਦੇ ਰਹਿਣ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਮੇਲੇ ਮਿਲਦੀਆਂ ਰਹਿਣ ਵਧਾਈਆਂ। ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਵੱਲੋਂ ਇਥੇ ਕੈਂਟਨ ਸਿਟੀ ਦੇ ਇੰਡੀਪੈਂਡੈਂਸ ਪਾਰਕ ਵਿਚ ਚੌਥਾ ਪੰਜਾਬੀ ਖੇਡ ਮੇਲਾ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ 2008 ਵਿਚ ਬਣੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਹੀ ਹਰ ਸਾਲ ਕੈਂਟਨ ਸਿਟੀ ਵਿਚ ਖੇਡ ਮੇਲਾ ਕਰਵਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਕਬੱਡੀ ਓਪਨ ਦਾ ਫਾਈਨਲ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਿੱਖ ਸੁਸਾਇਟੀ ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ ਅਤੇ ਸ਼ੇਰ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਓਹਾਇਓ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਵਿਚਲੇ ਹੋਇਆ ਅਤੇ 5100 ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਿੱਖ ਸੁਸਾਇਟੀ ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ ਅਤੇ ਦੂਜਾ 3100 ਡਾਲਰ ਦਾ ਇਨਾਮ ਸ਼ੇਰ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਆਇਆ। ਵਾਲੀਵਾਲ ਵਿਚ ਵਿੰਡਸਰ ਯੈਲੋ ਕਲੱਬ ਨੇ 1200 ਡਾਲਰ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ 800 ਡਾਲਰ ਦਾ ਦੂਜਾ ਇਨਾਮ ਜਿੱਤਿਆ। ਕਬੱਡੀ ਅੰਡਰ 21 ਵਿਚੋਂ ਟੋਰਾਂਟੋ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ 2100 ਡਾਲਰ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਅਤੇ ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ 1100 ਡਾਲਰ ਦਾ ਦੂਜਾ ਇਨਾਮ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ।

ਗੋਰਿਆਂ ਦਾ ਪਾਰਕ ਪੰਜਾਬੀ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਦਸ ਬਾਰਾਂ ਚਿੱਟੇ ਤੰਬੂ ਔਤਾਂ ਦੀਆਂ ਮਟੀਆਂ ਵਾਂਗ ਚਮਕ ਰਹੇ ਸਨ। ਲਾਉਡ ਸਪੀਕਰ ਤੋਂ ਗੀਤ ਗੂੰਜ ਰਹੇ ਸਨ। ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ ਦਾ ਛਤਿਆਂ ਦੀ ਸਰਦਾਰੀ ਵਾਲਾ ਤਵਾ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਦੌੜਾਂ ਲੱਗ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਬਾਬੇ ਦੌੜਾਂ ਲਾਉਣ ਲਈ ਜੁੱਸੇ ਗਰਮਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਸੌਂਕਰ ਖੇਡੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਵਾਲੀਬਾਲ। ਚਾਹਾਂ ਚਿੱਤ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਪਕੌੜੇ ਤਲੇ ਜਾ ਰਹੇ, ਜਲੇਬੀਆਂ ਨਿਕਲ ਰਹੀਆਂ ਤੇ ਦਾਲਾਂ ਭਾਜੀਆਂ ਨੂੰ ਤਤਕੇ ਲੱਗ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੇਲੇ ਦੀਆਂ ਮਹਿਕਾਂ ਹਵਾ 'ਚ ਤਾਰੀ ਸਨ। ਮੈਦਾਨ ਦੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਕੁਝ ਬੂਝਾਂ ਵਿਚ ਮਨਿਆਰੀ ਦਾ ਸਮਾਨ ਸਜਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਕੁਝ ਇੰਸ਼ੌਰੈਂਸ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਬੂਝ ਸਨ। ਸਿੱਖੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਾਹਿਤ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਵੱਖ ਵੱਖ ਉਮਰ ਦੇ ਬੱਚੇ ਦੌੜਾਂ ਦੌੜ ਰਹੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਪੇ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਗਭਰੂ ਗੋਲਾ ਸੁੱਟ ਰਹੇ ਸਨ ਤੇ ਬੀਬੀਆਂ ਚਾਟੀ ਦੌੜ ਲਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਲੰਗਰ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਵਰਤ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਕੁਲਫੀਆਂ ਮੁੱਲ ਦੀਆਂ ਸਨ। ਬੱਚੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਡਾਲਰਾਂ ਨਾਲ ਮੌਜ ਮਨਾ ਰਹੇ ਤੇ ਦੁੱਝੇ ਲਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਮੇਰੇ ਵਰਗਿਆਂ ਨੂੰ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਵੇਖੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੇਲੇ ਯਾਦ ਆ ਰਹੇ ਸਨ।

ਟਰੱਕ ਉਤੇ ਹੈ। ਨਾਲੇ ਟਰੱਕ ਵਾਹੀ ਜਾਂਦੇ ਨਾਲੇ ਟੱਪੇ ਜੋੜੀ ਜਾਂਦੇ। ਉਸ ਨੂੰ ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਮੈਚਾਂ ਦੀ ਕੁਮੈਂਟਰੀ ਕਰਨ, ਹਸਾਉਣੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਾਉਣ

ਕੋਈ ਮੁੰਡਾ ਰਫੂਜ਼ੀ ਬਣ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਤਾਂ ਉਹਦੀ ਭੂਆ ਵੀ ਉਹਨੂੰ ਉੱਥੀਂ ਸਮਝਦੀ ਐ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਪੱਕਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੀ ਐ-ਸਾਕ ਤੈਨੂੰ ਮੈਂ

ਤੇ ਸ਼ੇਅਰੇ ਸ਼ੇਅਰੀ ਦਾ ਸ਼ੌਂਕ ਹੈ। ਡਿਟਰਾਇਟ ਵਾਲੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹਰ ਸਾਲ ਮੇਲੇ 'ਤੇ ਸੱਦਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਹਰ ਵਾਰ ਹਾਸਿਆਂ ਦਾ ਛੱਟਾ ਦਿੰਦਾ ਮੇਲਾ ਲੁੱਟ ਲਿਆਂਦਾ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਨੂੰ ਹਾਂ ਸੱਸਾਂ ਦੇ ਟੋਟਕੇ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਘਰ ਵਾਲੀ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਖਸ਼ਦਾ। ਮਾਈਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਉਹਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਵਧੇਰੇ ਈ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਉਹ ਚੁੰਨੀ ਦੇ ਲੜ ਉਹਲੇ ਹੱਸਦੀਆਂ ਕਹਿੰਦੀਆਂ-ਟੁੱਟ ਪੈਣਾ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਤਾਂ ਸੱਚੀਐਂ!

ਜਿਹੜੇ ਦਾਨੀ ਮੇਲੇ ਲਈ ਮਾਇਆ ਦੇਈ ਜਾਂਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਰਾਤ ਵਡਿਆਈ ਜਾਂਦਾ-ਦਾਨੀ ਤੇ ਭਗਤ ਸੂਰਮੇ ਮਾਵਾਂ ਨਿੱਤ ਨਿੱਤ ਨੀ ਜੰਮਦੀਆਂ। ਵਿਚੋਂ ਕਹਿ ਦਿੰਦਾ-ਜੇਬ ਕਤਰੇ ਨਿੱਤ ਜੰਮੀ ਜਾਂਦੇ ਆ। ਖਿਡਾਰੀ ਜੱਫੇ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਦੌੜਦਾ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦਾ-ਅੱਏਂ ਟਟੀਹਰੀ ਬਣਿਆ ਜਾਂਦੇ ਜਿਵੇਂ 'ਨੇਰੀ 'ਚ ਲਫਾਫਾ ਉਡਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੋਵੇ।

ਕਬੱਡੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਮੈਚ ਛੋਟੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਰਮਿਆਨ ਕਰਾਇਆ ਗਿਆ। ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਮੈਚ ਲਗਾਤਾਰ ਚੱਲਦੇ ਰਹੇ। ਕੁਝ ਜੂਨੀਅਰ ਟੀਮਾਂ ਸਨ ਤੇ ਕੁਝ ਓਪਨ ਟੀਮਾਂ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਮੈਚ ਰੁਕਦਾ ਤਾਂ ਮਿਊਜ਼ਿਕ ਚੱਲ ਪੈਂਦਾ-ਹਰ ਕੋਈ ਆਸ਼ਕ ਹੋਇਆ ਫਿਰਦਾ ਮੇਰੀ ਅੱਖ ਮਸਤਾਨੀ ਦਾ...। ਸੰਦੇਸ਼

ਈ ਕਰਾਉਂ। ਤਦੇ ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ ਦਾ ਗਾਣਾ ਗੂੰਜਣ ਲੱਗਾ-ਕੀ ਖੱਟਿਆ ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਹੀਰ ਬਣ ਕੇ। ਬਰਾਤ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, "ਰਾਝਾ ਕਿਹੜਾ ਡੀਸੀ ਲੱਗ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਵੀ ਮਹੀਆਂ ਈ ਚਾਰਦਾ ਰਿਹਾ।"

ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਚਾਰ ਮੈਚ ਜੂਨੀਅਰ ਟੀਮਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਖੇਡੇ ਗਏ ਤੇ ਚਾਰ ਮੈਚ ਸੀਨੀਅਰ ਟੀਮਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਏ। ਜੂਨੀਅਰ ਟੀਮਾਂ ਦਾ ਫਾਈਨਲ ਮੈਚ ਹਰਜੀਤ ਕਲੱਬ ਟੋਰਾਂਟੋ ਤੇ ਧਾਰਨੀ ਪਟਰੋਲੀਅਮ ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ ਦੀ ਬਣਾਈ ਟੀਮ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਇਆ ਜੋ ਹਰਜੀਤ ਕਲੱਬ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਜਿੱਤ ਲਿਆ। ਹਰਜੀਤ ਕਲੱਬ ਵੱਲੋਂ ਗੱਗੂ, ਜੀਵਨ, ਅਰਸ਼, ਸੁੱਖੀ, ਰਵੀ ਤੇ ਵਰਿੰਦਰ ਨੇ ਬੜੀ ਵਧੀਆ ਖੇਡ ਵਿਖਾਈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਬਿੱਲਾ ਤੇ ਸਵਰਨ ਬਾਰੇਵਾਲੀਏ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਵੀ ਖੇਡ ਰਹੇ ਸਨ।

ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਫਾਈਨਲ ਮੈਚ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਟੇਜ ਉਤੇ ਤੇ ਫਿਰ ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿਚ ਕੁੜੀਆਂ ਨੇ ਗਿੱਧਾ ਪਾਇਆ। ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਭੰਗਤਾ ਪਾ ਕੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਦਿਲ ਮੋਹ ਲਿਆ। ਮੇਲਾ ਜੋਬਨ ਉਤੇ ਆ ਗਿਆ। ਦੋ ਕੁੜੀਆਂ ਨੇ ਬੁੜ੍ਹੇ ਬੁੜ੍ਹੀ ਦਾ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕੀਤਾ। ਇਕ ਸੱਜਣ ਨੇ ਕਵੀਸ਼ਰੀ ਕੀਤੀ। ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਰਸ਼ਕ ਹਾਜ਼ਰ

ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ ਅਤੇ ਜਸਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤੇ ਅਮਰੀਕ ਹੋਰਾਂ ਦੀ ਬਣਾਈ ਟੀਮ ਸ਼ੇਰ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਇਆ। ਦੋਹਾਂ ਟੀਮਾਂ ਵਿਚ ਕਹਿੰਦੇ ਕਹਾਉਂਦੇ ਖਿਡਾਰੀ ਖੇਡ ਰਹੇ ਸਨ। ਕਿੰਦਾ ਬਿਹਾਰੀਪੁਰੀਆ, ਸੰਦੀਪ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰੀਆ, ਬਲਜੀਤ ਸੈਦੋਕੇ, ਰਵੀ ਸਰਾਏ, ਡੋਟੇ, ਦੁੱਲਾ, ਤਾਰੀ, ਰਾਣਾ ਭੰਡਾਲ, ਮੋਨਾ, ਮਾਵੀ, ਗੋਰਾ, ਕਾਲਾ, ਭੀਮਾ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੇ ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਚੰਗੇ ਜੋਹਰ ਵਿਖਾਏ। ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ ਤੋਂ ਆਏ ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਢਿੱਲੋਂ ਤੇ ਅਮਨਦੀਪ ਧਾਰਨੀ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਰੇਝਾਂ ਤੇ ਜੱਫਿਆਂ ਉਤੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਡਾਲਰਾਂ ਨਾਲ ਹੌਂਸਲਾ ਅਫਜ਼ਾਈ ਕੀਤੀ। ਧਾਰਨੀ ਹੋਰਾਂ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਫਾਈਨਲ ਮੈਚ 38-25 ਅੰਕਾਂ ਉਤੇ ਜਿੱਤ ਲਿਆ।

ਮੁਖ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਕਰਨ ਗਿੱਲ ਆਏ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਅਤੇ ਸਪਾਂਸਰਾਂ ਦਾ ਵਾਰੀ-ਵਾਰੀ ਪੰਨਵਾਦ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਜਦਕਿ ਗਰਾਉਂਡ ਵਿਚ ਸੁਖਚੈਨ ਸਿੰਘ ਬਰਾਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਕੁਮੈਂਟਰੀ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਸ. ਸੁਖਚੈਨ ਸਿੰਘ ਬਰਾਤ ਦੀ ਕੁਮੈਂਟਰੀ ਵੀ ਵਧੀਆ ਗਾਇਆਂ ਅਤੇ ਹਾਸਾ ਭਰਪੂਰ ਸ਼ਾਇਰੀ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਇਕੱਲੇ-ਇਕੱਲੇ ਖਿਡਾਰੀ ਬਾਰੇ ਹਰ ਖਬਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕੈਲਮਜ਼ ਤੋਂ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੁੰਦਰ ਰੈਫਰੀ ਵਜੋਂ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਹੱਥ ਵਟਾ ਰਹੇ ਸਨ।

ਸਾਹੀਵਾਲ ਦੇ ਅਮਜਦ ਚੌਧਰੀ ਹੋਰੀ ਆਪਣੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਪੱਚੀ ਤੀਹ ਸੱਜਣਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਮੇਲਾ ਵਿਖਾਉਣ ਲਿਆਏ ਸਨ। ਤੇਖੀ ਐਟਮ ਬੰਬ ਨਾਲ ਕਬੱਡੀ ਖੇਡਦਾ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸੀ। ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਖੋਜੀ ਬਲਜੀਤ ਬਾਸੀ ਜਲੇਬੀਆਂ ਮੁੱਕੀਆਂ ਤੋਂ ਆਇਆ ਸੀ। ਘਰ ਵਾਲੀ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਜਲੇਬੀਆਂ ਨਿਕਲਦੀਆਂ ਨੂੰ ਪੁੱਜ ਜਾਂਦਾ। ਬਰਾਤ ਬੋਲੀ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, "ਇਕ ਪ੍ਰੇਮਿਕਾ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੀ, ਮੈਨੂੰ ਤੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ 'ਚੋਂ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆ ਦਿਸਦੀ ਐ। ਘੁਮਿਆਰ ਦਾ ਗਧਾ ਗੁਆਚਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਬੀਬੀ ਵੇਖ ਕੇ ਦੱਸੀ ਮੇਰਾ ਗਧਾ ਕਿਥੇ ਐ?"

ਸਾਰੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਗਏ ਤਾਂ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਅਖਾੜਾ ਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਤਦ ਤਕ ਕੁਝ ਮੇਲੀ ਗੋਲੀ ਗੁਲਾਬੀ ਜਿਹੇ

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੌਂਕਰ, ਅਥਲੈਟਿਕਸ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵੀ ਕਰਵਾਏ ਗਏ।

ਮੇਲੇ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਆਫ ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ ਭਾਈ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਅਰਦਾਸ ਨਾਲ ਹੋਈ। ਸਵੇਰ ਤੋਂ ਹੀ ਮੌਸਮ ਸਾਫ ਅਤੇ ਧੁੱਪ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਗਰਮੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮੇਲੇ ਦਾ ਪੂਰਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣਿਆ।

ਡੈਂਕਨ ਰੋਡ 'ਤੇ ਜਾਂਦਿਆਂ ਤਕਰੀਬਨ ਇਕ ਮੀਲ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਥੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਇਕੱਠ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਖੰਡੇ ਦੇ ਸਟਿੱਕਰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਂਵਾਂ ਦੀਆਂ ਪਲੇਟਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਾਰਕ ਦੇ ਗੇਟ 'ਤੇ ਵੱਡਾ ਬੈਨਰ ਅਤੇ ਗੁਬਾਰੇ ਲਗਾਏ ਗਏ ਸਨ ਤਾਂ ਜੋ ਪਾਰਕ ਲੱਭਣ ਵਿਚ ਆਸਾਨੀ ਰਹੇ। ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਗੱਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸੀਨੀਅਰ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਅਤੇ ਸਪਾਂਸਰਾਂ ਲਈ ਵੱਖਰੇ ਟੈਂਟ, ਕੁਰਸੀਆਂ ਅਤੇ ਟੇਬਲਾਂ ਸਮੇਤ ਲਗਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਕਰਨ ਗਿੱਲ, ਕਰਮਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਰਾਜ ਜਮਰਾਏ ਤੇ ਜਸਵਿੰਦਰ ਧਾਲੀਵਾਲ ਹੋਰੀ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਮੇਲੇ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਚ ਜੁਟੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਦਿਨ ਧੁੱਪ ਵਾਲਾ ਸੀ।

ਬੱਚੇ, ਬੁੱਢੇ, ਜੁਆਨ, ਮਾਈਆਂ, ਬੀਬੀਆਂ ਤੇ ਖਿਡਾਰੀ ਪਾਰਕ ਵਿਚ 'ਕੱਠੇ' ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ।

ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਤੋਂ ਕੇ.ਕੇ. ਪੰਮਾ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਲੇਬੀਆਂ ਅਤੇ ਪਕੌੜਿਆਂ ਨਾਲ ਧੰਨ-ਧੰਨ ਕਰਵਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹਦੇ ਦੁਆਲੇ ਮੇਲੀਆਂ ਦੀ ਲੰਮੀ ਲਾਈਨ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ ਜੋ ਮੁੱਕਣ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆ ਰਹੀ। ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਮੇਲੇ 'ਚ ਵੜਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸੇ ਲਾਈਨ 'ਚ ਖੜ੍ਹਦਾ। ਅਸੀਂ ਵੀ ਇਹੋ ਕੁਝ ਕਰ ਕੇ ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵੱਲ ਗਏ ਸਾਂ।

ਮੇਲੇ ਸੰਬੰਧੀ ਇਕ ਬੁਕਲੈਟ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਟਾਈਟਲ 'ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ-ਜਿੱਤ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਦਾ ਲਾਏ ਜਾਂਦੇ ਝੰਡੇ ਨਾਲ। ਹੇਠਾਂ ਲਿਖਿਆ ਸੀ-ਚਾਰ ਹੀ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਬੰਦਾ ਕਰੇ ਕੰਮ ਸਾਰੇ, ਸ਼ੌਂਕ ਨਾਲ, ਪਿਆਰ ਨਾਲ, ਲਾਲਚ ਜਾਂ ਡੰਡੇ ਨਾਲ। ਉਸ ਬੁਕਲੈਟ ਵਿਚ ਮੇਲੇ ਲਈ ਮਾਇਕ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦਾਨੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਸੀ। ਰਾਜ ਸੰਧੂ ਤੇ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹਿਮਾਨ ਸਨ।

ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਮੈਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ ਤਾਂ ਸੁਖਚੈਨ ਬਰਾਤ ਮਾਈਕ ਤੋਂ ਕਬੱਡੀਆਂ ਪਾਉਣ ਲੱਗਾ। ਉਹਦੇ ਪਹਿਲੇ ਬੋਲ ਮਾਈਆਂ ਨੂੰ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਤੇ ਮੇਲੀਆਂ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਕਹਿਣ ਦੇ ਸਨ। ਫਿਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਅਸਲੀ ਰੰਗ 'ਚ ਆ ਗਿਆ। ਮੇਲੇ 'ਚ ਆਇਆਂ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, "ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ 'ਚ ਘਰ ਆਲੀ ਤੋਂ ਛੁੱਟੀ ਲੈਣੀ ਇਓ ਈ ਐਂ ਜਿਵੇਂ ਇੰਡੀਆ 'ਚ ਠਾਣਿਓ ਛੁੱਟਣਾ ਹੋਵੇ!"

ਕੁਮੈਂਟਰੀ ਦਾ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਸੁਖਚੈਨ ਬਰਾਤ ਬਰੈਂਪਟਨ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਹੈ ਪਰ ਰਹਿੰਦਾ ਬਹੁਤਾ

ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰਮੁਖੀ ਅੱਖਰ ਜ਼ਰੂਰ ਸਿਖਾਓ। ਜੇ ਉਹ ਗੁਰਮੁਖੀ ਅੱਖਰ ਸਿੱਖਣਗੇ ਤਦ ਹੀ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਲੜ ਲੱਗਣਗੇ। ਇਕ ਖਿਡਾਰੀ ਦੇ ਡੌਲੇ ਉਤੇ ਸ਼ੇਰ ਖੁਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਬਰਾਤ ਨੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਹ ਸੱਤ ਸੌ ਡਾਲਰ 'ਚ ਪਿਆ। ਸੱਤ ਸੌ ਦੇ ਰੁਪਈਏ ਬਣਾਈਏ ਤਾਂ ਗਿਣਦਿਆਂ ਬੁੜ੍ਹੇ ਦਾ ਬੁੱਕ ਮੁੱਕ ਜਾਂਦੇ!

ਜੂਨੀਅਰ ਟੀਮਾਂ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਮੈਚ ਵਿਚ ਹਰਜੀਤ ਕਲੱਬ ਟੋਰਾਂਟੋ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਇੰਡੀਆਨਾ ਦੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਹਰਾ ਦਿੱਤਾ। ਦੂਜਾ ਮੈਚ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਤੇ ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਬੜਾ ਖਹਿ ਕੇ ਹੋਇਆ। ਸੀਨੀਅਰ ਟੀਮਾਂ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਕਬੱਡੀ ਮੈਚ ਵਿਚ ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਕਲੀਵਲੈਂਡ ਦੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਹਰਾ ਦਿੱਤਾ। ਸੌਂਕਰ ਤੇ ਵਾਲੀਬਾਲ ਦੇ ਮੈਚਾਂ ਦੁਆਲੇ ਵੀ ਕੁਝ ਦਰਸ਼ਕ ਖੜ੍ਹੇ ਸਨ ਪਰ ਬਹੁਤਾ 'ਕੱਠ ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਮੈਚਾਂ ਦੁਆਲੇ ਸੀ। ਦਾਇਰੇ ਦੁਆਲੇ ਪੀਲੀ ਪੱਟੀ ਲਾਈ ਹੋਈ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਦਰਸ਼ਕ ਦਾਇਰੇ ਅੰਦਰ ਨਾ ਜਾਣ। ਜਦੋਂ ਮੈਦਾਨ ਖਾਲੀ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਸੁਖਚੈਨ ਬਰਾਤ ਹੱਸਣ ਹਸਾਉਣ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਾਉਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ। ਅਖੇ ਜਦੋਂ

ਸਨ। ਮਜ਼ਾਲ ਕੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕੋਈ ਬੋਲ ਕਬੋਲ ਬੋਲਿਆ ਹੋਵੇ।

ਫਿਰ ਕਬੱਡੀ ਦਾ ਫਾਈਨਲ ਮੈਚ ਖੇਡਿਆ ਗਿਆ ਜੋ ਅਮਨਦੀਪ ਧਾਰਨੀ ਤੇ ਉਹਦੇ ਦੋਸਤਾਂ ਦੀ ਬਣਾਈ ਟੀਮ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਿੱਖ ਸੁਸਾਇਟੀ

ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਸਕਿਉਰਿਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਇਸ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ ਕਿ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੇਲਾ ਹੈ ਤੇ ਵਾਧੂ ਖਰਚ ਕਾਹਦੇ ਲਈ ਕਰਨੈਂ? ਸ਼ਿੰਦਾ ਨੌਕ ਵਾਲੇ ਖੁੱਸੇ, ਪੀਲਾ ਚਾਦਰਾ ਤੇ ਕੁਝਤਾ,

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ ਜਾਰੀ)

ਤਸਵੀਰਾਂ: ਸਿਆਨ ਗੀਡੀਓ

ਮੈਂ ਕੀਹਦਾ ਕੀਹਦਾ ਮਾਣ ਰੱਖ ਲਾਂ

ਗੱਲ ਕੋਈ ਖਾਸ ਤਾਂ ਨਹੀਂ

ਸਾਲ ਲਗਾਤਾਰ ਬਹੁਤ ਘੁਮਾਏ। ਗਾਇਕਾਂ ਤੋਂ ਬੜਾ ਗਵਾਇਆ, ਰੌਣਕਾਂ ਬੜੀਆਂ ਲਾਈਆਂ ਪਰ ਕੈਨੇਡਾ 'ਚ ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਾਂ ਰੌਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਗੁਰਚਰਨ ਭੌਰਾ ਤੇ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਭੌਰਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੈਂਚੂਰੀ 21 ਵਾਲੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਪੇਂਡੂਆਂ ਤੇ ਇਲਾਕੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਵੱਡਾ 'ਕੱਠ ਕਰਕੇ' ਘਰ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਦਾ ਘਰ 'ਚ ਸਵਾਗਤ' ਵਾਂਗ ਦਿੱਤਾ ਮਾਣ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਗਿਆ। ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਆਇਆ, ਪਰਮਜੀਤ ਪੰਮਾ ਵੀ, ਗੁਰਦੀਪ ਚੇਰਾ ਵੀ, ਜਿੰਦਰ ਵੀ, ਜਸਪਾਲ ਗੁਰੂਣੀਆ ਵੀ, ਤੇ ਘੰਟਿਆਂ ਬੱਧੀ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਅਤੇ ਲਿਖਤਾਂ ਦਾ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਹਾਸੇ ਮਖੌਲ 'ਚ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ। ਮੇਰਾ ਹਮਜ਼ਮਾਤੀ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੇਰਾ ਬੜੇ ਚਿਰਾ ਬਾਅਦ ਮਿਲਿਆ।

ਸਿਰਫ਼ ਚੰਨ ਜਾਂ ਤਾਰੇ ਦੇਖਣ ਲਈ ਮੂੰਹ ਉਪਰ ਨੂੰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦੇ, ਤੇਰੇ ਸਿੱਧੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਪੈਰਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਬਹੁਤਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦੇ। ਬਰਸਾਤ 'ਚ ਵੀ ਹਰ ਥਾਂ ਮੀਂਹ ਨਹੀਂ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ, ਪਰ ਆਪਣੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਹਰ ਥਾਂ ਮਾਣ-ਸਤਿਕਾਰ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਹਾਰ ਵੀ ਪਏ ਹਨ; ਤੇ 'ਅਜੀਤ' ਅਤੇ ਸ. ਬਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹਮਦਰਦ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਮਾਣ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਹਿੱਸੇਦਾਰ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਅਤੇ ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਜੰਮੂ ਹੀ ਹਨ। ਹਲਕੇ ਪਾਧੇ ਕੋਲ ਭਾਰੀ ਪੋਥੀ ਹੋਵੇਗੀ ਤਾਂ ਉਹ ਦੁਹਾਈਆਂ ਦੇ ਦੇ ਕਰੇਗਾ, 'ਮੈਂ ਕੀਹਦਾ-ਕੀਹਦਾ ਮਾਣ ਰੱਖ ਲਾਂ'!

ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ

ਸਾਰੇ ਚਾਅ ਨਾਲ ਜਿਉਣਾ ਹੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਮਰਨਾ ਨਹੀਂ ਜਦੋਂ ਕਿ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਦੋਵੇਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਪਰਨੀਆਂ ਹੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਿਰਦਾਰ ਵਾਂਗ ਦੁਨੀਆਂ ਜਿੱਤੀ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣੀ ਪਰ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਪੰਜਾਹਵਿਆਂ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਸਤਾਈ-ਅਠਾਈ ਦੇਸ਼ ਚੱਲ ਕੇ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਦੇਖ ਲਏ ਹਨ। ਇਕ ਵਾਰ ਮੈਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਏਅਰਪੋਰਟ 'ਤੇ ਚਾਰ-ਪੰਜ ਘੰਟੇ ਬਿਠਾਈ ਰੱਖਿਆ ਕਿ ਤੂੰ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਏ ਦੀਆਂ ਹਵਾਈ ਟਿਕਟਾਂ ਮਾਸਟਰੀ 'ਚੋਂ ਕਿਵੇਂ ਖਰੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਹੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਮੇਰੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਕਮਾਈ ਨਾਲ ਸੰਭਵ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਮੈਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹਾਂ ਕਿ ਲਿਖਣਾ

ਪਿੰਡ ਭੌਰਾ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ

ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਰਹਿਣ-ਸਹਿਣ ਦਾ, ਇੰਨਾ ਵਧੀਆ ਕਿ ਮੰਡੇਰ ਨਾਲੋਂ ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਹੁਣ ਮੇਰਾ

ਟੀ.ਵੀ. ਹੋਸਟ ਸਤਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਚਰਨ ਗਿੱਲ, ਗਿੱਲ ਮੋਰਾਂਵਾਲੀ, ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਗਲੋਟੀ, ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਤੇ ਨਾਹਰ ਸਿੰਘ ਢੋਸਾ, ਮੁੰਡੀਆਂ ਵਾਲਾ ਦਰਸ਼ਨ ਸੰਘਾ, ਮੋਹਨ ਗਿੱਲ, ਅੰਗਰੇਜ਼ ਬਰਾੜ, ਇਕਬਾਲ ਝੱਟੀ, ਕੁਲਦੀਪ ਗਿੱਲ, ਦਰਸ਼ਨ ਸ਼ਾਸੀ ਆਦਿ ਮਿੱਤਰਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ 'ਚ ਗਾਇਕੀ, ਸ਼ਾਇਰੀ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਮੇਰੇ ਇਰਦ-ਗਿਰਦ ਘੁੰਮ ਕੇ ਵਾਪਰਿਆ। ਮਨਿੰਦਰ ਗਿੱਲ ਵਾਲੇ ਰੇਡੀਓ ਰੈਡ ਐਫ.ਐਮ. ਤੋਂ ਵੀ ਮੈਂ ਬੋਲਿਆ। ਹਕੀਮਪੁਰ ਖੇਡ ਮੇਲੇ ਵਾਲੇ ਪੁਰੇਵਾਲ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਬੁਲ ਬੇਰੀ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਦੇਖੀ। ਇਸ ਖੇਡ ਮੇਲੇ ਬਾਰੇ ਬਾਰਾਂ ਸਾਲ ਲਗਾਤਾਰ ਲਿਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੈਨੇਡਾ 'ਚ

ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਘੁੱਟ ਕੇ ਗਲ-ਵੱਕੜੀ ਹੋਇਆ, ਗੁਰਜੀਤ ਤੇ ਚਰਨ ਵੀ ਮਿਲੇ। ਮੈਨੂੰ ਰਾਤ ਨੂੰ ਭੋਰੇ ਲੱਭਣ ਵਾਲਾ ਵਿਦਰ ਵੀ ਟੱਕਰਿਆ। ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਵਾਰਿਸ ਪਰ ਮੇਰਾ ਮਨਮੋਹਨ ਘਰੇ ਦੁਪਹਿਰ ਦਾ ਖਾਣਾ ਖੁਆ ਕੇ ਜਸਵੀਰ ਨਾਲ ਵੈਨਕੂਵਰ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ 'ਤੇ ਛੱਡ ਗਿਆ। ਗਾਇਕੀ ਦੀ ਕਾਫ਼ੀ ਚੀਰ-ਫਾੜ ਅਸੀਂ ਏਅਰਪੋਰਟ 'ਤੇ ਹੀ ਕੀਤੀ।

ਟੋਰਾਂਟੋ 'ਚ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਕੋਲ, ਪਰ ਹੱਥਾਂ ਦੀਆਂ ਛਾਵਾਂ ਮੈਨੂੰ ਇੱਥੇ ਆ ਕੇ ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਇਉਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ 'ਚ ਮੈਂ ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਚੈਨਲਾਂ ਦੇ ਕੈਮਰੇ ਕਈ

ਹਕੀਮਪੁਰ ਖੇਡ ਮੇਲੇ ਵਾਲੇ ਪੁਰੇਵਾਲ ਭਰਾਵਾਂ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਨਾਲ

ਸੂਰੂ ਤਾਂ ਜਲੰਧਰੋਂ 'ਅਜੀਤ' ਤੋਂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਰ ਪਾਠਕ ਹਰ ਉਸ ਥਾਂ 'ਤੇ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ, ਜਿੱਥੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਸਦੇ ਸਨ। ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਮੇਰੇ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਵਿਚਲੇ ਘਰੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ ਆਏ ਤਾਂ ਮੈਂ ਵੀ ਕੈਨੇਡਾ ਜਾਣ ਦਾ ਮਨ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਸਿਰਫ਼ ਸਾਹਿਤਕ ਮਿੱਤਰਾਂ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਗਲ ਲੱਗਣ ਦੀ ਰੀਝ ਨਾਲ। ਮੰਡੇਰ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਰੁਝੇਵਿਆਂ ਕਾਰਨ ਸਰੀ 'ਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਉਹਨੇ ਆਪਣੇ ਮਿੱਤਰ ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਗਿੱਲ ਕੋਲ ਮੇਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ

ਵੱਧ ਮਿੱਤਰ ਹੈ। ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕੇਂਦਰੀ ਲਿਖਾਰੀ ਸਭਾ ਦੀ ਬੈਠਕ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਬਣਾ ਕੇ ਸਨਮਾਨ ਵੀ ਦਿੱਤਾ। ਉਸੇ ਦਿਨ ਆਥਣੇ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵੱਡਾ 'ਕੱਠ ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਦੇ ਘਰੇ ਹੋਇਆ। ਪੂਰੇ 45 ਜਣੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਪੁਰਾਣਾ ਗਾਇਕ ਦਲਜੀਤ ਕਲਿਆਣਪੁਰੀ, ਇਕ ਦਹਾਕੇ ਪਿੱਛੋਂ 'ਕਾਹਨੂੰ ਸਾਨੂੰ ਚਾਹ ਪੁੱਛਦੇ' ਵਾਲਾ ਗੀਤਕਾਰ ਲਾਲ ਪਧਿਆਣਵੀ ਵੀ, ਤੇ ਗੁਣਾਚੌਰੀਆ ਜਸਵੀਰ ਵੀ ਆਇਆ। ਗਾਇਕ ਗਿੱਲ ਹਰਦੀਪ ਨੇ ਮਹਿਫਲ ਮੇਲੇ 'ਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤੀ।

ਮਨਮੋਹਨ ਵਾਰਿਸ ਤੇ ਜਸਵੀਰ ਗੁਣਾਚੌਰੀਆ ਨਾਲ

ਮਿੱਤਰਾਂ ਦੀ ਮਹਿਫਲ 'ਤੇ ਗਿੱਲ ਹਰਦੀਪ ਗੀਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ

ਡਿਟਰਾਇਟ ਦਾ ਚੌਥਾ ਸਾਲਾਨਾ ਖੇਡ ਮੇਲਾ (ਪਿਛਲੇ ਸਫੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਰੰਗ ਬਰੰਗੀ ਜੈਕਟ ਤੇ ਪੀਲੇ ਪਰਨੇ ਨਾਲ ਸਜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਧਾਰਮਿਕ ਗੀਤ ਗਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਮਾਂਵਾਂ ਨੰਢੀਆਂ ਛਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਗੀਤ ਨਾਲ ਗਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਉਹਦਾ ਇਕ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਦਿਲਾਂ ਦੀਆਂ ਡਾਇਰੀਆਂ ਉਤੇ ਨੋਟ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਗੀਤ ਵਿਚ ਰੂਸੀਆਂ, ਰੁਮਾਨੀਆਂ, ਇਰਾਨੀਆਂ, ਜਪਾਨੀਆਂ, ਅਮਰੀਕਨਾਂ, ਹਿੰਦੋਸਤਾਨੀਆਂ ਗੱਲ ਕੀ ਵੱਖ ਵੱਖ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਦੱਸੀ। ਜੂਆ ਹਾਰਨਾ ਵੀ ਮਾਤਾ ਤੇ ਜੂਆ ਜਿੱਤਣਾ ਵੀ ਮਾਤਾ ਕਿਹਾ।

ਜਦੋਂ ਸ਼ਿੰਦੇ ਦਾ ਅਖਾਤਾ ਜੋਬਨ ਉਤੇ ਸੀ ਤੇ ਦਰਸ਼ਕ ਪੂਰਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਦੋ ਜਣੇ ਸਟੇਜ ਉਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਨੱਚਣ ਲੱਗੇ। ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਬੱਲੇ ਉਤਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਪਰ ਉਹ ਮੁਝ ਵਿਚ ਸਨ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਨਾ ਉਤਰੇ। ਸ਼ਿੰਦੇ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਵੀ ਨਾ ਮੰਨੀ ਗਈ। ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੱਲੋਮੱਲੀ ਉਤਾਰਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਅਖਾਤਾ 'ਚ ਬਦਮਜ਼ਗੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ। ਸ਼ਿੰਦੇ ਨੇ ਇਥੇ ਹੀ ਗਾਉਣਾ ਬੰਦ ਕਰਨਾ ਬਿਹਤਰ ਸਮਝਿਆ। ਮੇਲਾ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਚੱਲਿਆ ਸੀ ਪਰ ਆਖਰੀ ਮੌਕੇ ਬਦਮਜ਼ਗੀ ਹੋ ਗਈ। ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਸੋਚਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਪੰਜਵਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਖੇਡ ਮੇਲਾ ਕਿਵੇਂ ਮਨਾਉਣਾ ਹੈ?

ਕਲੱਬ ਦੇ ਇਕ ਬੁਲਾਰੇ ਕਰਨ ਗਿੱਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਨੇ 2008 ਵਿਚ ਪਹਿਲਾ ਖੇਡ ਮੇਲਾ 10,000 ਡਾਲਰ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਅੱਜ ਮੇਲੇ ਦਾ ਬਜਟ 75,000 ਡਾਲਰ ਤੋਂ ਵੀ ਉਪਰ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਸਪਾਂਸਰਾਂ, ਖੇਡ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਖੇਡ ਮੇਲੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਸ. ਚੈਨ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਆਪਣੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਰੁਝੇਵਿਆਂ ਕਾਰਨ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਸਕੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ

ਥਾਂ ਕੈਟਨ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਮੇਅਰ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਦੀ ਥਾਂ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਗਿੱਲ, ਕਰਮਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਅਰਜਨ ਗਿੱਲ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਰਾਜ ਜਾਮਾਰਾਏ, ਅਮਰਜੀਤ ਗਿੱਲ, ਰਾਜ ਨਿਜਰ, ਰਵਿੰਦਰ ਬਿੰਦ, ਅਮਰੀਕ ਰਾਏ, ਸੁਖਵੰਤ ਗਿੱਲ, ਸੁਖਦੇਵ ਸੇਖੋਂ, ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਗਿੱਲ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਗਿੱਲ ਕੀਤੀ।

ਮੇਲੇ ਦੌਰਾਨ ਡਾਇਮੰਡ ਸਪਾਂਸਰਾਂ ਵਿਚ ਜੇਰੋਇ ਸਿੰਘ, ਰਾਜ ਸੰਧੂ, ਦਰਸ਼ਨ ਗਰੇਵਾਲ, ਬੋਬ ਪਟੇਲ ਤੇ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ; ਗੋਲਡ ਸਪਾਂਸਰਾਂ ਵਿਚ ਡਾ. ਸਈਦ ਤਾਜ, ਗੋਲਡੀ ਗਰੇਵਾਲ, ਕਰਮਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਪਿੰਡ ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ, ਗਾਰਗੀ ਗਿੱਲ ਤੇ ਰਤਨ ਸੇਖੋਂ ਅਤੇ ਸਪੋਂਸਰਾਂ ਵਿਚ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਟਾਂਡਾ, ਨਰਿੰਦਰ ਮੁੰਦਰ, ਸਤਿੰਦਰ ਸੁਸਾਣਾ, ਦਰਸ਼ਨ ਬਸਰਾਓ, ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ, ਲਵਦੀਪ ਦੁਲਤ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਓਹਾਇਓ ਤੋਂ ਹਰਜੀਤ ਢਿਲੋਂ, ਇਕਬਾਲ ਬੋਪਾਰਾਏ, ਮਹਿੰਦਰ ਭੋਲਾ, ਲਾਡਾ ਢਿਲੋਂ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਗਰੇਵਾਲ ਨੇ ਵੀ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ। ਮੇਲੇ ਦੌਰਾਨ ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ ਵਿੰਡਸਰ ਕੈਨੇਡਾ, ਮਨਜੀਤ ਅਤੇ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਗਾਇਕ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸ਼ਿੰਦਾ ਨੇ ਵੀ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਰੰਗ ਬੰਨ੍ਹਿਆ।

ਇਸ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਡਿਟਰਾਇਟ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਸਟੇਟ ਦੇ ਹੋਰ ਸ਼ਹਿਰਾਂ- ਫਲਿੰਟ, ਲੈਨਸਿੰਗ, ਗਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਜ਼, ਕੈਸਲਜ਼, ਮਸਕੀਗਨ ਤੋਂ ਵੀ ਭਰਵੀਂ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਕ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੈਨੇਡਾ ਤੇ ਓਹਾਇਓ ਸਟੇਟ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਟੋਲੀਡੋ, ਕਲੀਵਲੈਂਡ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਮਿਲਵਾਕੀ, ਇੰਡੀਅਨਾਪੋਲਿਸ ਅਤੇ ਬਾਰਡਰ ਪਾਰ ਤੋਂ ਵਿੰਡਸਰ ਅਤੇ ਟੋਰਾਂਟੋ ਤੋਂ ਖਿਡਾਰੀ ਅਤੇ ਦਰਸ਼ਕ ਮੇਲੇ ਦਾ ਆਨੰਦ ਲੈਣ ਲਈ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਸਨ।

ਮਾਇਆਵਤੀ ਨੂੰ ਕਰਾਰਾ ਝਟਕਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮਾਇਆਵਤੀ ਨੂੰ ਕਰਾਰਾ ਝਟਕਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਗਰੇਟਰ ਨੋਇਡਾ 'ਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਐਕਵਾਇਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣਾ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ 10 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨਾ ਗਰੇਟਰ ਨੋਇਡਾ ਇੰਡਸਟਰੀਅਲ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਲਾਇਆ ਹੈ ਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੇ ਪੇਂਡੂਆਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੇਵੇ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਖਤ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਯੂ.ਪੀ. ਸਰਕਾਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਰਹੀ।

ਅਸਲ 'ਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਲਾਹਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੀ ਬਹਾਲ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਜਿਸ 'ਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ 156 ਹੈਕਟੇਅਰ ਜ਼ਮੀਨ ਐਕਵਾਇਰ ਕਰਨ ਦਾ ਅਮਲ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਬਿਲਡਰਾਂ ਨੂੰ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ। ਜਸਟਿਸ ਜੀ.ਐਸ. ਸਿੰਘਵੀ ਤੇ ਏ.ਕੇ. ਗਾਂਗੁਲੀ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਡਵੀਜ਼ਨਲ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗਨਾਈਡਾ ਨੇ ਉਸ ਮੰਤਵ ਦੀ ਪੂਰੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਬਿਲਡਰਾਂ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਹ ਐਕਵਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਚ ਦਖਲ-ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੀ ਬਿਲਕੁਲ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸਮਝੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਐਕਵਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ 'ਜ਼ਰੂਰੀ' ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਣਾ 'ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੱਤਾਂ ਦੇ ਸ਼ਾਮਲ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਦੀ ਤਸਵੀਰ' ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਗਨਾਈਡਾ ਤੇ ਸੁਪਰਟੈਕ ਤੇ ਅਮਰਪਾਲੀ ਰਿਅਲ ਐਸਟੇਟ ਡਿਵੈਲਪਰ ਤੇ ਬਿਲਡਰਾਂ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਕੀਤਾ।

visit us: www.punjabtimesusa.com

ਇੰਡੀਆ ਕਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਤੇ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਸਰਵਿਸ

www.011india.com

\$25
2000
MINUTES*

*SOME RESTRICTIONS APPLY

- ✓ No Pin Needed
- ✓ No Connection Fee
- ✓ No Monthly Fee

USE FROM HOME OR CELL PHONE

ਇਹ ਸਰਵਿਸ ਹਰ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਵਰਤੋਂ।
ਪੰਜਾਬੀ, ਹਿੰਦੀ ਜਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ:
1.800.914.1013

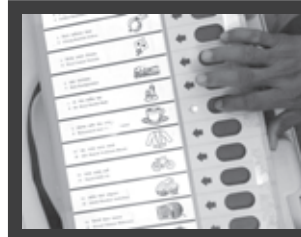
ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨਹੀਂ ਵਿਖਾਈ ਵੋਟਾਂ ਬਣਵਾਉਣ 'ਚ ਦਿਲਚਸਪੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ 'ਚ ਵੋਟਾਂ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਤਾਂ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੋਟਾਂ ਬਣਵਾਉਣ 'ਚ ਕੋਈ ਬਾਹਲੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਵਿਖਾਈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮਾਰਚ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਤੱਕ ਹਰ ਹਾਲ ਵਿਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮੁੱਖ ਚੋਣ ਅਫ਼ਸਰ ਕੁਸਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੋਟਾਂ ਪਾਉਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤੀ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿਚ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਬਣਵਾਉਣ ਲਈ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਹਿਤ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਨੂੰ ਬਕਾਇਦਾ ਫਾਰਮ ਭਰ ਕੇ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਵੋਟ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗਾ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਜੇ ਤੱਕ ਸਿਰਫ 128 ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਨਵੇਂ ਨਿਯਮਾਂ ਤਹਿਤ ਵੋਟਾਂ ਬਣਵਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤੀ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਕਾਫ਼ੀ ਸਖ਼ਤੀ ਵਰਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿਚ ਕੋਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਜਾਂ ਚੋਣ ਵਿਭਾਗ

ਵੱਲੋਂ ਕਿਸੇ ਅਣਗਹਿਲੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਫੇਰੀ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਜਾਂ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੋਵੇ।

ਉਧਰ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੋਟ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਰੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਪਰਤਾਉਣ ਲਈ ਰਣਨੀਤੀ ਬਣਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਕੁਝ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਗੇੜੇ ਲਾਉਣ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਵਿਚ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਵਸਦੇ ਹਨ। ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਪੁਆਉਣ ਲਈ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਦੀ ਵੀ ਤਿਆਰੀ 'ਚ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋਵੇਗਾ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਕਹਿਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਏਧਰ ਆ ਕੇ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਬਰਤਾਨੀਆ, ਕੈਨੇਡਾ, ਆਸਟਰੇਲੀਆ, ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ, ਇਟਲੀ, ਮੱਧ ਪੂਰਬ, ਅਮਰੀਕਾ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਹੋਣ ਵਿਚ ਤਕਰੀਬਨ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਹੀ ਸਮਾਂ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਲਈ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੂਬੇ ਦੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਕਈ ਆਗੂ ਵਿਦੇਸ਼ ਯਾਤਰਾ 'ਤੇ ਜਾਣਗੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਮਕਸਦ

ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਬਣੀਆਂ ਸਿਰਫ 128 ਵੋਟਾਂ

ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਭਰਮਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਆਗੂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਦੌਰੇ ਦੇ ਮੰਤਵਾਂ ਸੈਰ ਤੇ ਪੈਸਾ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਆਗੂ ਪੈਸਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਇਸ ਵਾਰ ਦੀਆਂ ਵਿਦੇਸ਼ ਫੇਰੀਆਂ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਹਾਸਲ ਕਰਨਾ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਵ ਹੋਵੇਗਾ। ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਬਾਰੇ ਸੈੱਲ ਰਾਹੀਂ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਕਹੇਗੀ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਪੁਆਉਣ

ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵੋਟਾਂ ਪਾਉਣ ਲਈ ਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦੇ।

ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਬਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਭੱਠਲ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਦੌਰੇ ਕਰਨਗੇ ਜਿੱਥੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਵਸਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਬਕਾਇਦਾ ਯੂਨਿਟ ਹਨ ਤੇ ਲੋੜ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਦੀ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਕਰਕੇ ਵੀ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ

ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾ ਸਕਣ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇਵਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂ ਵੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਦੌਰਿਆਂ ਦੀ ਤਿਆਰੀਆਂ ਵਿਚ ਹਨ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਮੀਡੀਆ ਸਲਾਹਕਾਰ ਹਰਚਰਨ ਬੈਂਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਹਕੀਕਤਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਲੋਕ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਸੂਬੇ ਦਾ ਨਵਾਂ ਚਿਹਰਾ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕੰਮ, ਹਵਾਈ ਅੱਡਿਆਂ, ਤੇਲ ਸੋਧ ਕਾਰਖਾਨੇ, ਫਲਾਈ ਓਵਰਾਂ ਤੇ ਬਰਮਲ ਪਲਾਂਟਾਂ ਨੂੰ ਬਣਵਾ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਇਹ ਗੱਲ ਦੇਖਣ ਵਾਲੀ ਹੋਵੇਗੀ ਉਹ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਵੋਟਾਂ ਪਾਉਣ ਆਉਣਗੇ।

ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਮਵਾਲੀਆ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੋਟ ਦਾ ਹੱਕ ਮਿਲਣਾ ਚੰਗਾ ਕਦਮ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਵੋਟ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਹੱਲ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਹੱਲ ਨਾ ਕੀਤੀਆਂ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਵੋਟ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਲਈ ਵਰਤਣਗੇ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਰਾਹ 'ਚ ਅੜਿੱਕੇ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦਰਮਿਆਨ ਟਕਰਾਅ ਦੇ ਆਸਾਰ ਬਣ ਗਏ ਹਨ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਲਈ ਮੁੱਖ ਚੋਣ ਅਧਿਕਾਰੀ (ਸੀ.ਈ.ਓ.) ਵੱਲੋਂ ਲਿਖੇ ਪੱਤਰਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾ ਕਰਨ ਕਾਰਨ ਚੋਣ ਅਧਿਕਾਰੀ ਖੁਫ਼ਾ ਹਨ। ਚੋਣ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਖੁਫ਼ਾ ਹੋਣ ਦਾ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਰਿਟਰਨਿੰਗ ਤੇ ਸਹਾਇਕ ਰਿਟਰਨਿੰਗ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਦੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਨਾ ਕਰਨਾ ਤੇ ਚੋਣ ਡਿਊਟੀ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਅਮਲੇ ਦੀ ਤਾਇਨਾਤੀ ਨਾ ਹੋਣਾ ਹੈ।

ਚੋਣ ਦਫ਼ਤਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨ ਫਿਲਹਾਲ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੀ ਹਾਲਤ 'ਚ ਨਹੀਂ ਪਰ ਜੂਨ ਮਹੀਨੇ ਦੌਰਾਨ ਮੁੱਖ ਚੋਣ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੁਸਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਲਈ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਤੇ ਹੋਰਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਜੋ ਪੱਤਰ ਲਿਖੇ ਗਏ ਸਨ, ਉਹ ਵੀ ਅਹਿਮ ਸਨ। ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਫਵਰ 15 ਜੁਲਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦੌਰੇ 'ਤੇ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੀ.ਈ.ਓ. ਦਫ਼ਤਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਨਾ ਮਿਲਵਰਤਨ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਨੂੰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਮੁੱਖ ਚੋਣ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ

ਸੀ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਤਾਇਨਾਤੀ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਫਿਰ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜੋ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਤਬਦੀਲ ਹੋਏ ਹੋਣ, ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਚੋਣ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕੁਝ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੁਲੀਸ ਮੁਖੀਆਂ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜੋ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੁਝ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਅਹਿਮ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਰ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬੀਬੀ ਕੁਸਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਧਿਆਨ 'ਚ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਦੋ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਮੁਹਾਲੀ ਤੇ ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਹੀ ਰਿਟਰਨਿੰਗ ਤੇ ਸਹਾਇਕ ਰਿਟਰਨਿੰਗ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਦੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ

ਹਨ। ਬਾਕੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ 'ਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਚੋਣ ਅਧਿਕਾਰੀ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹਨ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ 234 ਦੀ ਰਿਟਰਨਿੰਗ ਤੇ ਸਹਾਇਕ ਰਿਟਰਨਿੰਗ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ।

ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸੂਬੇ 'ਚ ਪੀ.ਸੀ.ਐਸ. ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਘਾਟ ਹੈ। ਚੋਣ ਦਫ਼ਤਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਦਫ਼ਤਰ ਵੱਲੋਂ ਚੋਣ ਤਿਆਰੀਆਂ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮੰਗੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਹਿਯੋਗ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਸਕੱਤਰ ਵੱਲੋਂ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਅਮਨ-ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਨੀਮ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਲਾਂ ਦੀਆਂ 400 ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ

ਗਈ ਹੈ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਜਟ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਲਈ ਵੀ ਪੱਤਰ ਲਿਖੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸਜ਼ਾ ਪੂਰੀ ਹੋਣ 'ਤੇ ਵੀ ਭਾਰਤੀ ਔਰਤਾਂ ਲਾਹੌਰ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਬੰਦ

ਲਾਹੌਰ: ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਇਕ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੋ ਭਾਰਤੀ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਵੀ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਹੋਣ ਦਾ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਬੰਧਤ ਵਿਭਾਗ ਤੋਂ ਇਸ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੰਗੀ ਹੈ। ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਮਦਦ ਲਈ ਜੱਜ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖਿਆ ਸੀ। ਲਾਹੌਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਇਜਾਜ਼ ਅਹਿਮਦ ਚੌਧਰੀ ਨੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਸ ਦਿਸ਼ਾ 'ਚ ਯਤਨ ਆਰੰਭ ਜਦੋਂ ਕੋਟ ਲਖਪਤ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਬੰਦ ਪ੍ਰਵੀਨ ਜਹਾਨ ਤੇ ਗੁਲ ਅਫ਼ਰੋਜ਼ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਕੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਇਕ ਮਾਮਲੇ 'ਚੋਂ ਤਾਂ ਬਰੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਤੱਕ ਰਿਹਾਅ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਸਪੋਰਟ ਤੇ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਕਲੀਅਰੈਂਸ ਲਈ ਸੂਬਾਈ ਗ੍ਰਹਿ ਸਕੱਤਰ ਕੋਲ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਿਹਾਈ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਜਾਣ ਲਈ ਜੱਜ ਤੋਂ ਮਦਦ ਮੰਗੀ ਹੈ। ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਨੇ ਕੱਲ੍ਹ ਇਸ ਪੱਤਰ ਦਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੋਟਿਸ ਲੈਂਦਿਆਂ, ਇਸ ਨੂੰ ਚਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਜੋਂ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲਿਆ।

ਨਵੀਂ ਹਲਕਾਬੰਦੀ ਕਾਰਨ ਸਿਆਸੀ ਹਲਚਲ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਹਲਕਿਆਂ ਦੀ ਨਵੀਂ ਬਣਤਰ ਕਾਰਨ ਰਾਜਸੀ ਦੁਸ਼ਵਾਰੀਆਂ 'ਚੋਂ ਲੰਘਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਕਟ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਕਈ ਹਲਕਿਆਂ ਦੇ ਟੁੱਟਣ, ਕਈਆਂ ਦੇ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਅਧੀਨ ਆਉਣ, ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਖ਼ਤਮ ਹੋਣ ਤੇ ਰਾਖਵੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਵਧਣ ਕਾਰਨ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਹਲਕਿਆਂ ਦੀ ਨਵੀਂ ਹੱਦਬੰਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਚੋਣਾਂ ਹੋਣ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਸਾਲ 2007 ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਰਾਖਵੇਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 29 ਸੀ। ਇਸ ਵਾਰੀ ਇਹ ਗਿਣਤੀ ਵਧ ਕੇ 34 ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਦਲਿਤ ਵਰਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪੰਜ ਹੋਰਾਂ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ। ਸੂਤਰਾਂ ਦਾ ਦੱਸਣਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਪਾਰਟੀਆਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਇਸ ਸਮੇਂ ਰਾਖਵੇਂ ਹਲਕਿਆਂ ਲਈ ਉਮੀਦਵਾਰ ਲੱਭਣ ਵਿਚ ਦਿੱਕਤ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਰਾਖਵੇਂ ਹਲਕਿਆਂ ਤੋਂ ਕਈ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣ ਲੜਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਇਸੇ ਲੜੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਮਾਝੇ ਤੇ ਦੁਆਬੇ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਕਈ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਖ਼ਤਮ ਹੋਣ ਨਾਲ ਦੋਵਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਕਈ ਰਾਜਸੀ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਭਵਿੱਖ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚਿੰਨ ਵੀ ਲੱਗ ਗਿਆ ਹੈ। ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਹਲਕਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 11 ਤੋਂ ਘਟ ਕੇ 10 ਰਹਿ ਗਈ ਤੇ

ਜਨਰਲ ਤੋਂ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਬਣੇ ਹਲਕੇ

ਸ੍ਰੀ ਹਰਗੋਬਿੰਦਪੁਰ, ਨਰੋਟ ਮਹਿਰਾ, ਜਗਰਾਉਂ, ਰਾਏਕੋਟ, ਦਿਤੂਬਾ, ਨਾਭਾ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਦਿਹਾਤੀ, ਆਦਮਪੁਰ, ਪਾਇਲ, ਬੁਲਾਡਾ ਰਾਖਵੇਂ ਤੇ ਜਨਰਲ ਬਣੇ ਹਲਕੇ ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ, ਦਾਖਾ, ਖੰਨਾ, ਅਮਲੋਹ, ਧਰਮਕੋਟ ਨਵੇਂ ਬਣੇ ਹਲਕੇ

ਪੂਰਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਮੋਹਾਲੀ, ਬਸੀ ਪਠਾਣਾ, ਰੋਪੜ, ਭੋਆ, ਮਹਿਲਕਲਾਂ, ਅਮਰਗੜ੍ਹ, ਸਾਹਨੇਵਾਲ, ਗਿੱਲ ਕਲਾਂ, ਰੋਪੜ, ਪਟਿਆਲਾ ਦਿਹਾਤੀ, ਮੋੜ ਮੰਡੀ, ਬਠਿੰਡਾ ਦਿਹਾਤੀ, ਭੁੱਚੇ ਮੰਡੀ, ਉਤਮੁੜ, ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ, ਬਾਬਾ ਬਕਾਲਾ, ਖੇਮਕਰਨ, ਸਾਹਕੋਟ, ਜੈਤੋ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਦੋ ਹਲਕੇ ਨਵੇਂ ਬਣੇ ਹਨ।

ਇਕ ਰਾਖਵਾਂ ਹਲਕਾ ਵਧ ਗਿਆ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੇ ਤਰਨਤਾਰਨ ਵਿਚ ਹਲਕਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 16 ਤੋਂ ਘਟ ਕੇ 15 ਰਹਿ ਗਈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਚਾਰੇ ਹਲਕੇ ਜਨਰਲ ਸਨ ਤੇ ਹੁਣ ਇਕ ਰਾਖਵਾਂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਪੂਰਥਲਾ ਤੇ ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਹਲਕਿਆਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੀ ਹੀ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ। ਜਲੰਧਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਆਮਦਪੁਰ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਅਧੀਨ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਨੁਰਮਹਿਲ ਖ਼ਤਮ ਹੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਵੀ ਹਲਕਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਇਕ ਵਧ ਗਈ ਹੈ। ਮਾਝੇ ਤੇ ਦੁਆਬੇ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਜੋ ਤਾਜ਼ਾ ਹਾਲਤ ਹੈ, ਉਸ ਮੁਤਾਬਕ ਚਾਰ ਹਲਕੇ ਘਟ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਚਾਰ ਰਾਜਸੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਸਬਰ ਦਾ ਘੁੱਟ ਭਰਨਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਰਾਖਵੇਂ ਹਲਕਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧਣ ਨਾਲ ਜਨਰਲ ਜਾਤੀ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਲਈ ਵੀ ਭਵਿੱਖ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਅੰਦਰ ਸਫ਼ਬੰਦੀ ਵੀ ਵਧ ਗਈ ਹੈ। ਰੂਪਨਗਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਹਲਕਿਆਂ ਦੀ ਟੁੱਟ-ਭੱਜ ਤਾਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਮੁਹਾਲੀ ਨਵਾਂ ਹਲਕਾ ਬਣ ਗਿਆ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਬਾਦੀ ਦੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 12 ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ 14 ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਵਿਚ ਹਲਕਿਆਂ ਦੀ ਹੱਦਬੰਦੀ ਤਾਂ ਉਹੀ ਰਹਿ ਗਈ ਪਰ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਦਿਹਾਤੀ ਹਲਕੇ ਦੇ ਰਾਖਵਾਂ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ

ਕਾਂਗਰਸ ਲਈ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ ਹੈ। ਮਾਲਵੇ ਵਿਚ ਮੋਗਾ, ਮੁਕਤਸਰ ਤੇ ਫਰੀਦਕੋਟ ਦੀ ਹਾਲਤ ਪਹਿਲਾਂ ਵਰਗੀ ਹੀ ਹੈ। ਫਰੀਦਕੋਟ ਵਿਚ ਪੰਜਗਰਾਈਂ ਹਲਕਾ ਖ਼ਤਮ ਕਰਕੇ ਜੈਤੋ ਨਵਾਂ ਹਲਕਾ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਟਿਆਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਵੀ ਰਾਖਵੇਂ ਹਲਕਿਆਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਬਦਲ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਇਕ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਾ ਵਧ ਵੀ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੰਗਰੂਰ ਵਿਚ ਦਿਤੂਬਾ ਹਲਕਾ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਅਧੀਨ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਦੋ ਹਲਕੇ ਟੁੱਟ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਨਵੇਂ ਬਣਨ ਨਾਲ ਵੀ ਕਈ ਸਿਆਸੀ ਪੁਆੜੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਰਾਜ ਵਿਚ ਹਲਕਿਆਂ ਦੀ ਨਵੀਂ ਹੱਦਬੰਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਹੁ ਗਿਣਤੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਇਕ ਅਨਾਰ ਸੋ ਬਿਮਾਰ ਵਾਲੀ ਹਾਲਤ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਿਆਂ ਦੀ ਹੱਦਬੰਦੀ ਨੇ ਜੇਕਰ ਮਾਝੇ ਤੇ ਦੋਆਬੇ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਪੱਲੇ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਪਾਈ ਹੈ ਤਾਂ ਮਾਲਵੇ ਵਾਲੇ ਖੁਸ਼ ਵੀ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਚਾਰ ਸੀਟਾਂ ਦਾ ਘਾਟਾ ਮਾਲਵੇ ਵਿਚ ਹੀ ਪੂਰਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਲੁਧਿਆਣਾ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਅਬਾਦੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਹਲਕਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧ ਗਈ। ਬਠਿੰਡਾ, ਫਰੀਦਕੋਟ ਬਰਨਾਲਾ ਤੇ ਸੰਗਰੂਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਪੰਜ ਹਲਕੇ ਖ਼ਤਮ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਨਵੇਂ ਹਲਕੇ ਬਣਾ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਹਲਕਿਆਂ ਦੀ ਟੁੱਟ-ਭੱਜ ਦਾ ਅਸਰ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ ਕੱਟਣ ਕਾਰਨ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਬਾਗੀਆਂ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਵੀ ਕਰਨਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਕਸ਼ਮੀਰ 'ਚ ਹੀ ਬਿਗਾਨੇ ਹੋਏ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਸਿੱਖ

ਕਿਸੇ ਨੇ ਸਾਡੀ ਗੱਲ ਨਾ ਸੁਣੀ

ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮਸਲੇ ਅਣਗੌਲੇ ਹੀ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਤੱਥੀ ਕੀਤੀ ਹੀ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਪੰਥਕ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਰੋਸਾ ਹੈ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਉਤੇ ਸਿਆਸਤ ਤਾਂ ਬੇਰੀ ਚਮਕਾ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਔਕੜਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਕਦੀ ਕੋਈ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਖਾਮਿਆਜਾ ਸਿੱਖ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਹੀ ਭੁਗਤਣਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੀ ਆਪਣੇ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਦਾਖਲਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ। ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਪੱਲਾ ਝਾੜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੁੱਢਲੀ ਭਾਸ਼ਾ ਪੰਜਾਬੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮਾਰਚ 2000 ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਤਤਕਾਲੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਿਲ ਕਲਿੰਟਨ ਦੇ ਭਾਰਤ ਦੌਰੇ ਵੇਲੇ ਤਾਂ ਪਿੰਡ ਛੱਟੀ ਸਿੰਘਪੁਰਾ ਦੇ 36 ਬੇਕਸੂਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 1984 ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਦੰਗਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਰਿਆਸੀ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਔਖੇ ਵੇਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਂਹ ਨਹੀਂ ਫੜੀ।

ਸਰਕਾਰਾਂ ਤੇ ਪੰਥਕ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਦੇ ਸਾਰ ਨਾ ਲਈ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਾਦੀ 'ਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੱਖ ਬੇਗਾਨੇਪਨ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅੱਜ ਤੱਕ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਸਾਰ ਨਹੀਂ ਲਈ। ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਬੇਰਖੀ ਕਾਰਨ ਵਾਦੀ ਦੇ ਸਿੱਖ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਣਗੌਲਿਆ ਸਮਝ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਬੇਹੱਦ ਰੋਸ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਿਲਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪਿਛਲੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਾਦੀ 'ਚ ਤਰਾਸਦੀ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡੇ 'ਤੇ ਹੰਢਾ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਅੱਜ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਿਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਂਹ ਨਹੀਂ ਫੜੀ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੁਣੀ ਹੈ ਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸਵਾਰਿਆ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਦੋਂ ਵੀ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਅੱਗੇ ਆਪਣਾ ਦੁਖੜਾ ਰੋਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਝੂਠੇ ਦਿਲਾਸੇ ਤੇ ਫੋਕੀਆਂ ਤਸੱਲੀਆਂ ਹੀ ਨਸੀਬ ਹੋਈਆਂ ਹਨ।

ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਵਿਗਤੇ ਹਾਲਾਤ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਬਾਹ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨੌਕਰੀਆਂ ਛੁੱਟ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀਆਂ ਨਹੀਂ

ਮਿਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਗੈਰ ਸਰਕਾਰੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਦੀ ਨਿਗੂ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਹੁਰੀਅਤ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਜ਼ੋਨਲ ਸਕੱਤਰ ਤੇ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਸਿੱਖ ਆਗੂ ਭਾਈ ਨਰਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਾਦੀ 'ਚ ਸਿੱਖ ਕੋਈ ਵਧੀਆ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਹੀਂ ਜੀਅ ਰਹੇ। ਸਿਰਫ਼ ਉਹ ਵਕਤ ਨੂੰ ਧੱਕਾ ਹੀ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਦੂਜੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਵਾਲਾ ਸਲੂਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੇਸ਼ੱਕ ਕੁਝ ਕੱਟੜਪੰਥੀ ਤਾਕਤਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਹਮਦਰਦੀ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਥੇ ਵੱਸਦੇ ਸਿੱਖ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਕੱਟੜਪੰਥੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵੇਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਉੱਘੇ ਲੇਖਕ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰੋ. ਡਾ. ਹਿੰਮਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸਰਕਾਰੀ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਹ ਗੁਰਬਤ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜੀਅ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖਿਆ ਪੱਖੋਂ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ

ਇਨਸਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਦਾਖਲਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੁੱਢਲੀ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀਆਂ ਕੱਟੜਪੰਥੀ ਤਾਕਤਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਹੀ ਇੱਜ਼ਤ ਮਾਣ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਏਅਰਟੈਲ ਕੰਪਨੀ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦੇ ਬਾਰਾਮੂਲਾ ਨਿਵਾਸੀ ਨੌਜਵਾਨ ਪਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਭਵਿੱਖ ਪ੍ਰਤੀ ਫਿਕਰਮੰਦ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੀ ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਕੋਈ ਸੁਣਵਾਈ ਨਹੀਂ। ਉਸ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਛੱਤੀ ਸਿੰਘਪੁਰਾ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹੋਏ ਕਤਲੇਆਮ ਕਾਰਨ ਅਸੀਂ ਕਾਫੀ ਡਰੇ ਹੋਏ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੇ ਬੰਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵੇਲੇ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾ ਕੇ ਸਿਆਸੀ ਲਾਹਾ ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਕਤਲੇਆਮ ਦੀ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਜਾਂਚ ਨਾ ਕਰਵਾਉਣਾ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ

ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਤੀ ਨਿਯਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਪਬਲਿਕ ਹੈਲਥ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦੇ ਪਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬੇਸ਼ੱਕ ਕੱਟੜਪੰਥੀ ਤਾਕਤਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਛੇੜਛਾੜ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਤੀਰਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਬਦਲ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਉਹ ਡਰ ਤੇ ਸਹਿਮ ਵਿਚ ਹਨ। ਅਨੰਤਨਾਗ ਲਾਗਲੇ ਪਿੰਡ ਸਾਈਮੋ ਤਰਾਲ ਵਾਸੀ ਨੌਜਵਾਨ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੋ ਕਿ ਐਮ.ਬੀ.ਏ. ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਬੇਸ਼ੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਸੌਂ ਦੇ ਕਰੀਬ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਹਨ। ਇਥੋਂ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਂਹ ਫੜ ਕੇ ਵਾਦੀ 'ਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮਸਲੇ ਹੱਲ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਯਤਨ ਕਰਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁੱਖ ਦਾ ਸਾਹ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮੁੜ 1947 ਦਾ ਸੰਤਾਪ ਹੰਡਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੁੱਖ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਮੁਸਲਿਮ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੁਝ ਹਮਦਰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਮਸਲਿਆਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਉਹ ਵੀ ਸੰਜੀਦਾ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਾਦੀ ਦੇ ਸਿੱਖ ਆਪਣੇ ਭਵਿੱਖ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕਾਫੀ ਚਿੰਤਤ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੀ।

ਉਮਰ ਅਬਦੁੱਲਾ ਵੱਲੋਂ ਇਨਸਾਫ਼ ਦਾ ਭਰੋਸਾ

ਬਾਰਾਮੂਲਾ: ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਉਮਰ ਅਬਦੁੱਲਾ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਦੇ ਠੋਸ ਹੱਲ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ਼ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਯਤਨ ਕਰਨਗੇ। ਛੇਵੀਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਸਾਹਿਬ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਮੌਕੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਛੇਵੀਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਬਾਰਾਮੂਲਾ ਵਿਖੇ ਕਰਵਾਏ ਸਮਾਗਮ 'ਚ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਉਮਰ ਅਬਦੁੱਲਾ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ ਜਿੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਸਿੱਖ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ (ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸੰਸਥਾ) ਦੇ ਕੋਆਰਡੀਨੇਟਰ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਪੀਰ ਮੁਹੰਮਦ, ਸਕੱਤਰ ਜਨਰਲ ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਨਕ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ ਵੱਲੋਂ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਸੌਂਪਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਵਾਦੀ 'ਚ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨਾਲ ਵਾਪਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਬਾਰੇ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਇਨਸਾਫ਼ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਤਲਵਾੜਾ ਵਿਖੇ ਅੱਜ ਤੋਂ 27 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਜਿੰਦਾ ਸਾੜੇ ਗਏ 16 ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਨਾ ਤਾਂ ਅਜੇ ਕੋਈ ਜਾਂਚ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਮਿਲ ਸਕੀ ਹੈ। ਮੰਗ ਪੱਤਰ 'ਚ ਛੱਤੀਸਿੰਘਪੁਰਾ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੇ ਵਾਦੀ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਦਾ ਵੀ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਆਗੂ ਜਥੇਦਾਰ ਮੱਕੜ ਤੋਂ ਖਫਾ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਮਹਿਤਾ ਨੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਬਾਰਾਮੂਲਾ ਵਿਖੇ ਲਾਏ ਗੁਰਮਤਿ ਕੈਂਪ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਨਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਰੋਸ ਵਜੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸਹਾਇਤਾ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਤਕਰੀਬਨ 3 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਇਸ ਬਾਰੇ ਖਾਮੋਸ਼ ਹਨ।

ਉਧਰ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵੀ ਮਿਲੀ ਹੈ ਕਿ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਸ਼੍ਰੀਨਗਰ ਪੁੱਜੇ ਸਨ ਪਰ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਵਿਖੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੈਣ ਲਈ ਕੋਈ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਆਗੂ ਨਹੀਂ ਪੁੱਜਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀਨਗਰ ਦੇ ਹੋਰ ਸਿੱਖਾਂ ਕੋਲ ਠਹਿਰਨਾ ਪਿਆ। ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਹੱਤਕ ਮੰਨਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਮਹਿਤਾ ਨੂੰ ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਥਿਤ ਬਾਰਾਮੂਲਾ ਵਿਖੇ ਲਾਏ ਗਏ ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਖਲਾਈ ਕੈਂਪ ਵਾਸਤੇ 2 ਲੱਖ 73 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦੀ ਮਾਇਕ ਸਹਾਇਤਾ ਭੇਟ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਮਾਇਕ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਬੱਸਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬਾਰਾਮੂਲਾ ਵਿਖੇ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ, ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਮੁਖੀ ਬਾਬਾ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਬਾਬਾ ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ ਭੂਰੀ ਵਾਲੇ ਤੇ ਹੋਰ ਪਤਵੰਤਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਇਹ ਸਹਾਇਤਾ ਰਾਸ਼ੀ ਦਾ ਚੈੱਕ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਤੇ ਸਕੱਤਰ ਜਨਰਲ ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਮਾਣ ਹੈ: ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ

ਬਾਰਾਮੂਲਾ: ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਮੁਖੀ ਬਾਬਾ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਸਣੇ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਦਲਦਲ ਵਿਚ ਫਸੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਬਾਂਹ ਫੜਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਆਉਣ। ਇਥੋਂ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਛੇਵੀਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਵਿਖੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਦੇਖ ਕੇ ਰੂਹ ਖੁਸ਼ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਵਾਦੀ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਲਈ ਆਦਰਸ਼ ਬਣਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵੇਲੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਬੇੜੀ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਡੋਬੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਵਾਦੀ ਦੇ ਕੁਝ ਸੈਂਕੜੇ ਨੌਜਵਾਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣ ਦੇ ਗੁਰ ਦੇਣ। ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਮੁਖੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਤੁਸੀਂ ਔਖੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹੋ ਤੇ ਹਰ ਵੇਲੇ ਖਤਰਾ ਤੁਹਾਡੇ ਉੱਤੇ ਛਾਇਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਤੁਸੀਂ ਅਡੋਲ ਹੋ ਤੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋ। ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਲੋੜ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਆਓ ਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਓ। ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ

ਕਸ਼ਮੀਰ 'ਚ ਲਾਏ ਕੈਂਪ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼।

ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, "ਸਾਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਬਤ ਸੂਰਤ ਸਿੱਖ ਹੋਣ 'ਤੇ ਮਾਣ ਹੈ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਿੱਖ ਆਗੂ ਇਥੇ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ (ਮਹਿਤਾ) ਵੱਲੋਂ ਲਾਏ ਤਿੰਨ ਦਿਨਾ ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਖਲਾਈ ਕੈਂਪ 'ਚ ਪੁੱਜੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਕੈਂਪ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ 400 ਦੇ ਕਰੀਬ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਕੈਂਪ ਦੇ ਆਖਰੀ ਦਿਨ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ, "ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਥੇ ਇਸ ਲਈ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਹਾਂ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਦੇਖ ਸਕਣ ਕਿ ਲੱਖ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਸਿੱਖ ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹਨ। ਇਹ 400 ਨੌਜਵਾਨ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਨਸ਼ਾ ਵਿਰੋਧੀ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਉਣਗੇ। ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਨਸ਼ਾ ਵਿਰੋਧੀ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਲਈ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ 500 ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਲੈ ਕੇ ਜਾਵਾਂਗੇ।

ਜਾਪੁ ਸਾਹਿਬ ਇੱਕ ਅਧਿਐਨ-2

ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ

ਗੁਰਮਤਿ ਦਰਸਨ ਅਨੁਸਾਰ ਮਨੁੱਖ ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਇਸ਼ਟ ਦੇਵ ਦੀ ਅਰਾਧਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਵਿਅਕਤੀਤਵ ਉਸੇ ਇਸ਼ਟ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਘੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੋਗੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਵਿਚ ਹੀ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਹਰ ਥਾਂ ਰੁੱਖ, ਬਿਰਖ, ਘਰ, ਬਾਹਰ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਭਾਵ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਵਿਚ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਵਿਆਪਕਤਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਉਹੀ ਅਸਲ ਜੋਗੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਵੀ ਮਾਇਆਵੀ ਰੁਚੀਆਂ ਉਸ ਦੇ ਮਾਰਗ ਤੋਂ ਵਿਚਲਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਘਰ-ਗ੍ਰਹਿਸਥੀ ਤਿਆਗ ਕੇ ਬਾਹਰ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਭਗਤੀ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦੱਸੇ ਰਾਹ ਤੇ ਤੁਰਦਾ ਹੈ, ਉਹੀ ਅਸਲੀ ਜੋਗੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਿਰਮਲ ਭਉ ਵਿਚ ਤੁਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਮਆਦਿਕ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਭੈ ਤੋਂ ਨਿਡਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮਨੁੱਖ ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਇਸ਼ਟ ਦੀ ਭਗਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਉਹੋ ਜਿਹਾ ਹੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ:

ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੇਵੇ ਸੋ ਜੋਗੀ ਹੋਇ॥
ਭੈ ਰਚਿ ਰਹੈ ਸੁ ਨਿਰਭਉ ਹੋਇ॥
ਜੈਸਾ ਸੇਵੈ ਤੈਸੇ ਹੋਇ॥
(ਪੰਨਾ 223-24)

ਜਾਪੁ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਹੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਫੁਰਮਾਇਆ ਹੈ, 'ਤਵ ਸਰਬ ਨਾਮ ਕਥੈ ਕਵਨ ਕਰਮ-ਨਾਮ ਬਰਣਤ ਸੁਮੱਤਿ॥' ਅਰਥਾਤ, ਹੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਤੇਰੇ ਸਾਰੇ ਨਾਮ ਕੌਣ ਗਿਣ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਕੀਤੇ ਕੰਮਾਂ ਕਰਕੇ ਪਏ ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਸ਼ੁੱਧ ਮਤਿ ਵਾਲਾ ਬਿਆਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਵੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਨੇ ਫੁਰਮਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੀ ਜ਼ਬਾਨ ਨੇ ਤੇਰੇ ਓਹ ਨਾਮ ਜਪੇ ਹਨ ਜੋ ਤੇਰੇ ਕੀਤੇ ਕੰਮਾਂ ਕਾਰਨ ਪਏ ਹਨ, ਪਰ 'ਸਤਿਨਾਮ' ਤੇਰਾ ਮੁਢਲਾ ਨਾਮ ਹੈ। ਭਾਵ ਜਦੋਂ ਤੂੰ 'ਅਫੁਰ' ਅਵਸਥਾ ਤੋਂ 'ਫੁਰ' ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਆ ਕੇ, ਨਿਰਗੁਣ ਸਰੂਪ ਤੋਂ ਸਰਗੁਣ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜਾਹਿਰ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਕਈ ਨਾਮ ਪੈ ਗਏ ਪਰ ਇਹ ਨਾਮ ਕਿ ਤੇਰੀ ਹੋਂਦ ਸਦੀਵੀ ਹੈ ਤੇਰਾ ਮੁਢਲਾ ਨਾਮ ਹੈ। ਗੁਰਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਸੁੰਨ-ਸਮਾਧ ਦੀ ਅਵਸਥਾ, ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟ ਰੂਪ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਨਿਰਗੁਣ ਅਵਸਥਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟ ਰੂਪ ਉਸ ਦੀ ਸਰਗੁਣ ਅਵਸਥਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਉਸੇ ਦਾ ਹੀ ਪ੍ਰਗਟ ਰੂਪ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਰਚਨਾ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜਾਪੁ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਕਿਰਤਮ ਨਾਂਵਾਂ ਨੂੰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਜਪਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਭਗਤੀ ਰਾਹੀਂ ਇੱਕ ਵਧੀਆ ਸਕ੍ਰਿਅ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦੀ ਘਾਤਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਗੁਰਮਤਿ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਸਾਕਾਰਤਮਕ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਅਣਗਿਣਤ ਪ੍ਰਗਟਾਅ ਉਸ ਇੱਕ ਦੀ ਹੀ ਅਭਿਵਿਅਕਤੀ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਗੁਣ ਉਸ ਇੱਕ ਤੋਂ ਹੀ ਉਪਜਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਆਦਿ-ਅਨਾਦਿ ਅਤੇ ਸਕ੍ਰਿਅ ਹਸਤੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਜਾਪੁ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਨਿਰਗੁਣ ਅਤੇ ਸਰਗੁਣ ਸਰੂਪ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਹੀ ਵਰਣਨ ਹੈ। ਜਾਪੁ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਕਿਰਤਮ ਨਾਂਵਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕੀਤੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਬੁਢਾਪੇ ਦਾ ਵੈਰੀ, ਸਾਰੇ ਹੀ ਪੰਦਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰੇਰਕ, ਬੰਧਨ-ਰਹਿਤ ਅਤੇ ਸੁਤੰਤਰ ਕਿਹਾ ਹੈ (23/24)। ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਨੇ ਫੁਰਮਾਇਆ ਹੈ, 'ਗੁਰਮੁਖਿ ਬੁਢੇ ਕਦੇ ਨਾਹੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅੰਤਰਿ ਸੁਰਤਿ ਗਿਆਨੁ॥' (ਪੰ.1418) ਉਹ ਸਾਕ-ਸਬੰਧਾਂ ਤੋਂ ਅਤੀਤ ਹੈ (ਇਸ ਨਾਲ ਅਵਤਾਰਵਾਦ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਵੀ ਖੰਡਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜਿੰਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਅਵਤਾਰ ਮੰਨੇ ਗਏ ਹਨ ਉਹ ਸਭ ਸਾਕ-ਸਬੰਧਾਂ ਵਾਲੇ ਹੋਏ ਹਨ)। ਉਹ ਨਿਡਰ, ਨਿਰਭੈ (ਡਰ ਅਤੇ ਭੈ ਮਨੁੱਖ ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ) ਰਹਿਮ ਅਤੇ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ

ਵਾਲਾ ਹੈ (24/25)। ਉਹ ਬੇਅੰਤ, ਮਹਾਨ, ਪੂਰਨ ਪ੍ਰੇਮ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ ਨਸੀਬ ਹੈ (25/26)। ਅਜਿਹੇ ਗੁਣਾਂ ਵਾਲੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਵੈਦਿਕ ਧਰਮ-ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਦੇਵ ਮੰਨੇ ਗਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਿੰਨ ਅਲੱਗ ਅਲੱਗ ਕਾਰਜ ਖੇਤਰ ਹਨ: ਬ੍ਰਹਮਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਪਾਲਣ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਸੰਘਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਗੁਰਮਤਿ ਦਰਸਨ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹੀ ਇੱਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਪਾਲਣ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਮਾਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਉਹ ਪੂਰਨ ਜੋਗੀ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਭ ਕੁੱਝ ਮਾਨਣ ਵਾਲਾ ਭਾਵ ਭੋਗੀ ਵੀ ਹੈ:

ਨਮੋ ਸਰਬ ਸੇਖੰ॥ ਨਮੋ ਸਰਬ ਪੇਖੰ॥
ਨਮੋ ਸਰਬ ਕਰਤਾ॥
ਨਮੋ ਸਰਬ ਹਰਤਾ॥ (26/27)
ਨਮੋ ਜੋਗ ਜੋਗੇ॥ ਨਮੋ ਭੋਗ ਭੋਗੇ॥
ਨਮੋ ਸਰਬ ਦਿਆਲੇ॥
ਨਮੋ ਸਰਬ ਪਾਲੇ॥ (27/28)

ਇਹ ਸਾਰੇ ਗੁਣ ਉਸ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਆਪਣੀ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਰਮੇ ਹੋਏ ਹੋਣ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਨੇ ਸਿਰੀਰਾਗੂ ਵਿਚ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਵਾਰੀ ਜਾਂਦਿਆਂ ਇਸੇ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਹੈ:

ਜੋਗੀ ਅੰਦਰਿ ਜੋਗੀਆ॥
ਤੂੰ ਭੋਗੀ ਅੰਦਰਿ ਭੋਗੀਆ॥
ਤੈਰਾ ਅੰਤੁ ਨ ਪਾਇਆ
ਸੁਰਗਿ ਮਛਿ ਪਇਆਲਿ ਜੀਉ॥1॥
ਹਉ ਵਾਰੀ ਹਉ ਵਾਰਣੈ
ਕੁਰਬਾਣੁ ਤੇਰੇ ਨਾਵ ਨੇ॥1॥ਰਹਾਉ॥(ਪੰਨਾ 71)

ਉਹ ਅਪਰੰਪਰ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਸਮਾਇਆ ਹੋਇਆ ਵੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਅਪਰੰਪਰਤਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਉਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਗਾਇਨ ਕਰਦਿਆਂ ਜਾਪੁ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਰੂਪ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਹ ਵਿਲੱਖਣ ਅਤੇ ਅਜਨਮਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜ ਭੋਤਕ ਹੋਂਦ ਤੋਂ ਉੱਤੇ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਲੇਖਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਭੇਖ ਹੈ। ਉਹ ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਨਾਮ ਤੋਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਛਾਵਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ। ਉਹ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦਾ। ਭੇਦ-ਭਾਵ ਅਤੇ ਭੈ ਆਦਿ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜਿੱਤਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਸ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਤਿੰਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਰੰਗ ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਰੂਪ ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਆਦਿ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਨਾ ਜਿੱਤਿਆ ਜਾ ਸਕਣ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਸੁਤੰਤਰ ਹੈ। ਉਸ ਬੰਧਨ ਰਹਿਤ ਨੂੰ ਕੋਈ ਖੰਡਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਉਹ ਨਿਰਲੇਪ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਕੋਈ ਬਾਹ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦਾ। ਉਹ ਹਰ ਇੱਕ ਦਾ ਸੰਗੀ ਸਾਥੀ ਹੈ। ਉਹ ਅਕਲ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਪਰੇ, ਸੁਝ ਦੁਆਰਾ ਨਾ ਜਾਣਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ, ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਉੱਤੇ ਅਤੇ ਤ੍ਰੈਗੁਣੀ ਮਾਇਆ ਤੋਂ ਅਤੀਤ ਹੈ। ਉਹ ਅਲੋਭ, ਅਸੀਮ, ਮਹਾਨ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਸ਼ਰੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਭਾਵ ਉਸ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਆਸਰੇ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਸੁਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਭਾਵ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਪਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਛੋਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਨਾ ਜਨਮਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪੰਜ ਭੂਤਕ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਲੋਕ, ਕਰਮ, ਭੈ, ਭਰਮ, ਮਾਧ ਆਦਿ ਤੋਂ ਉੱਤੇ ਹੈ। ਇਹ ਦਿਸਦਾ ਸੰਸਾਰ ਉਸੇ ਦਾ ਰੂਪ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਅਨੇਕ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਅੰਤ ਵਿਚ ਸਭ ਕੁੱਝ ਉਸੇ ਵਿਚ ਸਮਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸੇ ਇੱਕ ਦਾ ਰੂਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਨੇਕ ਹੋ ਕੇ ਭੀ ਉਹ ਇੱਕ ਹੈ:

ਅਗੰਮ ਹੈ॥ ਅਜੰਮ ਹੈ॥
ਅਭੂਤ ਹੈ॥ ਅਛੂਤ ਹੈ॥12॥40॥
ਅਲੋਕ ਹੈ॥ ਅਸੋਕ ਹੈ॥
ਅਕਰਮ ਹੈ॥ ਅਭਰਮ ਹੈ॥13॥41॥
ਅਜੀਤ ਹੈ॥ ਅਭੀਤ ਹੈ॥
ਅਬਾਹ ਹੈ॥ ਅਗਾਹ ਹੈ॥14॥42॥
ਅਮਾਨ ਹੈ॥ ਨਿਧਾਨ ਹੈ॥
ਅਨੇਕ ਹੈ॥ ਫਿਰ ਏਕ ਹੈ॥15॥43॥

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੂਰਜ ਇੱਕ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਕਿਰਨਾਂ ਫੈਲਦੀਆਂ ਹਨ ਪ੍ਰੰਤੂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਿਰਨਾਂ ਨਾਲ ਸੂਰਜ ਜੋ ਕਿ ਕਿਰਨਾਂ ਦਾ ਸੋਮਾ ਹੈ, ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ 'ਇੱਕ'

ਦੇ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਜੋਤਿ ਹੋਣ ਦਾ ਗੁਣ ਉਸ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਅਤੇ ਸਵੈ-ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਉਹ ਜੋਤਿ ਹੈ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਚਾਨਣ ਨਾਲ ਸਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਸੰਸਾਰ ਉਸੇ ਦੇ ਚਾਨਣ ਨਾਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹੈ:

ਸਭ ਮਹਿ ਜੋਤਿ ਜੋਤਿ ਹੈ ਸੋਇ॥
ਤਿਸ ਦੇ ਚਾਨਣਿ ਸਭ ਮਹਿ ਚਾਨਣੁ ਹੋਇ॥
ਗੁਰ ਸਾਖੀ ਜੋਤਿ ਪ੍ਰਗਟੁ ਹੋਇ॥ (ਪੰਨਾ 13)
ਸਾਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਸੰਸਾਰ ਉਸੇ ਤੋਂ ਹੈ। ਉਹ ਇੱਕ, ਆਪਣੀ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਇੱਕ ਰਸ ਵਿਆਪਕ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਸਰਬ-ਵਿਆਪਕ ਹੈ, ਆਪਣੀ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਸਮਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਭ ਉਸੇ ਇੱਕ ਦਾ ਪਸਾਰਾ ਹੈ, ਇਸ ਭੇਦ ਨੂੰ ਵਿਚਲਾ ਹੀ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਰਾਹੀਂ ਅਨੁਭਵ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਾਪੁ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਕਿਰਤਮ ਨਾਮ ਗਿਣਾਏ ਗਏ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਅਗਾਧ ਜਿਸ ਦੀ ਬਾਹ ਨਾ ਪਾਈ ਜਾ ਸਕੇ, ਅਨੰਦ ਸਰੂਪ, ਹਰ ਸ਼ੈ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ, ਨਿਨਾਥ ਜਿਸ ਦਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਸੁਆਮੀ ਨਹੀਂ ਭਾਵ ਆਪਣਾ ਸੁਆਮੀ ਆਪ, ਪ੍ਰਮਾਥ ਸਭ ਦਾ ਸੰਘਾਰ ਕਰਤਾ, ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ

ਗੁਰਮਤਿ ਚਿੰਤਨ

ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ, ਪ੍ਰੀਤਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰੀਤ, ਗੀਤਾਂ ਦਾ ਗੀਤ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਸਾਜਾਂ ਦਾ ਸਾਜ ਅਤੇ ਤਾਨਾਂ ਦਾ ਤਾਨ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਸੂਰਜ ਅਤੇ ਚੰਦ ਜੋ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਨਾਲ ਰੁਸ਼ਨਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਵੀ ਉਸੇ ਤੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਲੈ ਕੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਮਾਨ ਸੰਸਾਰ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਮੇਟਣ ਵਾਲਾ ਵੀ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਹੈ ਜੋ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਜੀਵ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਬੀਜਾਂ ਅੰਦਰ ਬੀਜ-ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਆਪ ਹੀ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ 'ਤੇ ਕਿਰਪਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਉਸ ਦੀ ਦਿਆਲਤਾ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਹੈ:

ਨਮੋ ਸਰਬ ਦ੍ਰਿਸੰ॥ ਨਮੋ ਸਰਬ ਕ੍ਰਿਸੰ॥
ਨਮੋ ਸਰਬ ਰੰਗੇ॥
ਤ੍ਰਿਭੰਗੀ ਅਨੰਗੇ॥8॥67॥
ਨਮੋ ਜੀਵ ਜੀਵੰ॥ ਨਮੋ ਬੀਜ ਬੀਜੇ॥
ਅਖਿਜੇ ਅਭਿਜੇ॥
ਸਮਸਤੰ ਪ੍ਰਸਿਜੇ॥9॥68॥

ਜਾਪੁ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਕਿਰਤਮ ਨਾਂਵਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸ ਸ਼ੁਧ-ਸਰੂਪ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਮੁਢਲਾ ਸਰੂਪ 'ਕ੍ਰਿ' ਕਿਹਾ ਹੈ, ਜੋ ਅਜੋਨੀ (ਅਜਨਮਾ) ਅਤੇ ਬੇਅੰਤ ਹੈ। ਉਹ ਤਿੰਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਮੰਨਿਆ ਹੋਇਆ ਇਸ਼ਟ ਹੈ ਜੋ ਬਿਨਾ ਭਿੰਨ-ਭੇਦ ਦੇ ਪਹਿਲਾ ਦਾਨੀ ਹੈ। ਉਹ ਸਭ ਨੂੰ ਪਾਲਣ ਵਾਲਾ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਭ ਦਾ ਸੰਘਾਰ ਕਰਤਾ ਵੀ ਉਹੀ ਹੈ। ਉਹ ਇਥੇ ਉਥੇ, ਹਰ ਥਾਂ ਆਪਣੇ ਵਿਰਕਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾਮ, ਨਿਕਾਣਾ, ਜਾਤ, ਵਰਣ, ਰੂਪ ਜਾਂ ਰੇਖ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਦਇਆ ਦੀ ਮੂਰਤ, ਅਜਨਮਾ, ਪੂਰਨ ਅਤੇ ਆਦਿ ਪੁਰਖ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਹੈ, ਨਾ ਕੋਈ ਖਾਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਭੇਖ ਜਾਂ ਰੂਪ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਕੋਈ ਰੇਖ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਰਾਗ-ਦਵੇਸ਼ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ। ਉਹ ਇਥੇ-ਉਥੇ ਹਰ ਦਿਸ਼ਾ ਅਤੇ ਹਰ ਕੋਨੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰੇਮ ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਵਿਆਪਕ ਹੈ। ਉਹ, ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਥਾਂ ਜਾਂ ਨਿਕਾਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਨਾਮ ਅਤੇ ਇੱਛਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਦੇਖੀਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਹਰ ਥਾਂ ਹੈ ਅਤੇ ਸਦੀਵੀ ਹੈ। ਉਸ ਇੱਕ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਨੇਕ ਰੂਪਾਂ ਵਿਚ ਦਿਸਦੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਅਨੇਕਤਾ ਵਿਚ ਵਿਅਕਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਤੋਂ ਅਨੇਕ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਹ ਸੰਸਾਰ ਰਚਨਾ ਦਾ ਕੋਤਕ ਵਰਤਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਆਪਣੀ ਖੇਡ ਰਚਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਸ ਖੇਡ ਨੂੰ ਸਮੇਟ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਆਪਣੀ ਰਚਨਾ ਨਾਲ ਨੇਤਿਓਂ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਅਪਰੰਪਰ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਰਚਨਾ ਉਸੇ ਵਿਚ ਸਮਾ ਜਾਂਦੀ ਹੈ:

ਨਾਮ ਨਾਮ ਨ ਜਾਤਿ ਜਾਕਰ
ਰੂਪ ਰੰਗ ਨ ਰੇਖ॥
ਆਦਿ ਪੁਰਖ ਉਦਾਰ ਮੂਰਤਿ
ਅਜੋਨਿ ਆਦਿ ਅਸੇਖ॥
ਦੇਸ ਅਉਰ ਨ ਭੇਸ ਜਾਕਰ
ਰੂਪ ਰੇਖ ਨ ਰਾਗ॥

ਜੱਤੁ ਤੱਤੁ ਦਿਸਾ ਵਿਸਾ
ਹੁਇ ਫੈਲਿਓ ਅਨੁਰਾਗ॥2॥76॥
ਨਾਮ ਕਾਮ ਬਿਹੀਨ ਪੇਖਤ
ਧਾਮ ਹੂੰ ਨਹਿ ਜਾਹਿ॥
ਸਰਬ ਮਾਨ ਸਰਬਤ੍ਰ ਮਾਨ
ਸਦੈਵ ਮਾਨਤ ਤਾਹਿ॥
ਏਕ ਮੂਰਤਿ ਅਨੇਕ ਦਰਸਨ
ਕੀਨ ਰੂਪ ਅਨੇਕ॥
ਖੇਲ ਖੇਲਿ ਅਖੇਲ ਖੇਲਨ
ਅੰਤ ਕੋ ਫਿਰਿ ਏਕ॥3॥77॥

ਦੇਵਤੇ ਆਦਿ ਕੋਈ ਵੀ ਉਸ ਦਾ ਮਰਮ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਸਕਿਆ। ਵੱਖ ਵੱਖ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥ ਜਿਵੇਂ ਵੇਦ (ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥ) ਅਤੇ ਕਤੋਬ (ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥ) ਆਦਿ ਵੀ ਉਸ ਦਾ ਪੂਰਾ ਭੇਦ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕੇ। ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਜਾਣ ਵੀ ਕਿਵੇਂ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾ ਕੋਈ ਰੂਪ ਹੈ, ਨਾ ਰੰਗ ਹੈ, ਨਾ ਜਾਤ ਹੈ, ਨਾ ਵੰਸ਼ ਹੈ। ਕੋਈ ਮਾਤਾ ਜਾਂ ਪਿਤਾ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਜੋ ਜਨਮ-ਮਰਨ ਤੋਂ ਉੱਤੇ ਹੈ। ਉਹ ਹਰ ਥਾਂ, ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਇੱਕ ਚੱਕਰ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘੁੰਮ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਹਰ ਥਾਂ ਵਿਆਪਕ ਹੈ ਅਤੇ ਤਿੰਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਪੂਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਪਰਮ, ਪਵਿੱਤਰ ਰੂਪ, ਪੂਰਨ ਪੁਰਖ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਪੂਜਾ ਚੌਦਾਂ ਲੋਕਾਂ ਭਾਵ ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਮੁਢਲਾ ਦੇਵ ਸਭ ਦੇ ਅਰੰਭ ਵਿਚ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਆਪਣੀ ਕੋਈ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਹ ਪਰਮ ਰੂਪ, ਪਵਿੱਤਰ ਸ਼ਵੀ ਵਾਲਾ, ਪੂਰਨ ਪੁਰਖ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਹੈ ਭਾਵ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਆਪ ਹੈ, ਮੁਢਲਾ ਦੇਵ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਸਭ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਹ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਮਿਟਾਉਣ ਵਾਲਾ ਆਪ ਹੀ ਹੈ। ਉਹ ਜੋ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਉੱਤੇ ਹੈ, ਜਨਮ ਅਤੇ ਮਰਨ ਤੋਂ ਉੱਤੇ ਹੈ, ਸਰਬਕਲਾ ਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਨਿਕਾਣਾ ਧਰਮ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਜਾਤਿ, ਪਾਤਿ, ਭਰਮ ਅਤੇ ਪੰਜ ਭੋਤਕਾਂ ਅਤੇ ਭੇਖਾਂ ਤੋਂ ਉੱਤੇ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਖਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਹ ਅਹੰਕਾਰ ਅਤੇ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਸਭ ਦਾ ਮੁਕਤੀ ਦਾਤਾ ਹੈ:

ਲੋਕ ਚਉਦਹ ਕੇ ਬਿਥੈ
ਜਗ ਜਾਪ ਹੀ ਜਿਹ ਜਾਪੁ॥
ਆਦਿ ਦੇਵ ਅਨਾਦਿ ਮੂਰਤਿ
ਬਾਪਿਓ ਸਬੈ ਜਿਹ ਬਾਪੁ॥
ਪਰਮ ਰੂਪ ਪੁਨੀਤ ਮੂਰਤਿ
ਪੂਰਨ ਪੁਰਖੁ ਅਪਾਰ॥
ਸਰਬ ਵਿਸ਼ਵ ਰਚਿਓ ਸੁਯੋਭਵ
ਗੜ੍ਹਨ ਭੰਜਨ ਹਾਰ॥5॥79॥
ਕਾਲ ਹੀਨ ਕਲਾ ਸੰਜੁਗਤਿ
ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਅਦੇਸ॥
ਧਰਮ ਧਾਮ ਸੁ ਭਰਮ ਰਹਿਤ
ਅਭੂਤ ਅਲੱਖ ਅਭੇਸ॥
ਅੰਗ ਰਾਗ ਨ ਰੰਗ ਜਾ ਕਹਿ
ਜਾਤਿ ਪਾਤਿ ਨ ਨਾਮ॥
ਗਰਬ ਗੰਜਨ ਦੁਸਟ ਭੰਜਨ
ਮੁਕਤਿ ਦਾਇਕ ਕਾਮ॥6॥80॥

ਉਹ ਆਪਣੇ ਜਿਹਾ ਆਪ ਹੀ ਹੈ, ਡੂੰਘਾ ਗੰਭੀਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸਿਫਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਉਹ ਸ਼ੁਧ-ਸਰੂਪ ਇੱਕ ਪੁਰਖ ਹੈ ਜੋ ਹੰਕਾਰ ਨੂੰ ਤੋਤਨ ਵਾਲਾ ਸਭ ਕੁੱਝ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਸਭ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਪਾਲਣ ਕਰਤਾ ਅਤੇ ਨਾਸ਼ ਕਰਤਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਧਰਮ ਸ਼ਾਸਤਰ ਉਸ ਦਾ ਭੇਦ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕੇ। ਵੇਦਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਅਨੰਤਤਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਕੇ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕਰੋੜਾਂ ਸਿਮੂਤੀ ਗ੍ਰੰਥ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣ ਆਦਿ ਸ਼ਾਸਤਰ ਉਸ ਨੂੰ ਚਿਤਵ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਕਿ ਉਹ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੈ।

ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਹੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਧਾਂਤ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਇਸ਼ਟ ਦੀ ਮਨੁੱਖ ਅਰਾਧਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਵਿਅਕਤਿਤਵ ਘੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਾਪੁ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਜਿਸ ਇਸ਼ਟ ਦੀ ਅਰਾਧਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਧਿਆਉਣ ਵਾਲੇ ਅੰਦਰ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਜੋ ਤੇਜ਼-ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸੰਚਾਰਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਅਕਤਿਤਵ ਦੀ ਘਾਤਤ ਲਈ ਕਿਸੇ ਪੌਰਾਣਕ ਕਥਾਵਾਂ ਜਾਂ 'ਚਰਿਤ੍ਰਪਖਿਆਨ' ਵਰਗੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ।

ਸਿਆਣਿਆਂ ਦਾ ਕਿਹਾ

- (1) ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਇਨਸਾਨ ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਕੋਲ ਬੈਠੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਛੋਟਾ ਮਹਿਸੂਸ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇਵੇ।
- (2) ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਭੇਦ ਦੇ ਦੇਣਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਗੁਲਾਮ ਕਰਨ ਬਰਾਬਰ ਹੈ।
- (3) ਕਿਸੇ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨਾ ਸੌਖਾ ਹੈ ਪ੍ਰੰਤੂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਵਾਉਣਾ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ।
- (4) ਮਾਂ ਜਿਹੇ ਬ੍ਰਿੱਖ ਦੀ ਠੰਡੀ ਛਾਂ ਮਾਨਣੀ ਹਰ ਇੱਕ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ।
- (5) ਖੁਸ਼ੀ ਵੰਡੀਏ ਤਾਂ ਵਧਦੀ ਹੈ। ਦੁੱਖ ਵੰਡੀਏ ਤਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਘਟਦਾ ਹੈ।
- (6) ਉਹ ਗੱਲ ਸਾਨੂੰ ਹਾਸਾ ਮਖੌਲ ਹੀ ਲਗਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨਾਲ ਵਾਪਰਦੀ ਹੈ।
- (7) ਸਿਆਣੇ ਆਦਮੀ ਜਿਉਣ ਲਈ ਖਾਂਦੇ ਹਨ, ਮੂਰਖ ਖਾਣ ਲਈ ਜਿਉਂਦੇ ਹਨ।
- (8) ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਅਸਲੀ ਮਕਸਦ ਜਿੱਤਣ ਨਾਲੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨਾ ਹੈ।
- (9) ਚੁੱਪ ਵੀ ਇੱਕ ਜ਼ਬਾਨ ਹੈ ਜੋ ਅੱਖਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਭ ਕੁੱਝ ਸਮਝਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।
- (10) ਬੁਰੇ ਆਦਮੀ ਦੇ ਬੁਰੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਾ ਦਿਉ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਹੋਰ ਵੀ ਬੁਰੇ ਸ਼ਬਦ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।
- (11) ਖੁਸ਼ੀ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੀ ਦੇ ਰਹੇ ਹੋ ਨਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਕੀ ਲੈ ਰਹੇ ਹੋ।
- (12) ਮਜ਼ਬੂਤ ਇਰਾਦਾ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਤਾਕਤ ਹੈ।
- (13) ਉਹ ਦੋਸਤ, ਦੁਸ਼ਮਣ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂੰ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਉਂਦਾ।
- (14) ਪ੍ਰਤੀਕ ਸੱਚ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਸੱਚ ਪ੍ਰਤੀਕਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।
- (15) ਪ੍ਰਤੀਕ ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਬੇਲੋੜੇ ਜਾਂ ਪੁਰਾਣੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਸੱਚ ਕਦੇ ਪੁਰਾਣਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹੀ ਨਵਾਂ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਹਾਣੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।
- (16) ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਇੱਕ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ ਜੋ ਸੱਚ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਦਾ ਸਾਧਨ ਹੈ।
- (17) ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਤੋਂ ਉਕ ਗਏ ਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀਕ ਦਾ ਕੀ ਮੁਲ?
- (18) ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਤੀਕਾਂ ਦੀ ਭਾਲ ਕੋਈ ਮਾਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸੋਚ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲਿਜਾਣਾ ਆਪਣਾ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਫਰਜ਼ ਵੀ ਹੈ।
- (19) ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਪ੍ਰਤੀਕਾਂ ਵਿਚ ਜਕੜੇ ਹੋਏ ਸੱਚ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰ ਮਨੁੱਖ ਮਾਤਰ ਦੀ ਸੋਚ/ਮਤ ਨੂੰ ਉਚੀ ਤੇ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣ ਵਿਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।
- (20) ਗੱਲ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਹੈ, ਕਿੰਦਾਂ ਪਹੁੰਚਣਾ ਹੈ, ਕਿਹੜਾ ਰਾਹ ਚੁਣਨਾ ਹੈ, ਇਹ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ।
- (21) ਪ੍ਰਤੀਕ ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਬਦਲੇ ਜਾਣ ਬੁਧੀਮਾਨਤਾ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਕੰਮ ਸਮਾਂ ਆਪ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮਰਿਆਦਾ ਠੱਲ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦੀ।
- (22) ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਪ੍ਰਤੀਕਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਪ੍ਰਤੀਕ ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ 'ਚ ਹਨ।
- (23) ਅੱਜ ਦਾ ਸਿੱਖ ਕਮੀਜਾਂ ਦੇ ਖੰਭੇ ਛਪਵਾ ਕੇ, ਕੰਧਾਂ 'ਤੇ ਖੰਭੇ ਦੇ ਚਿਤਰ ਪਾ ਕੇ, ਗਲਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਖੰਭੇ ਲਟਕਾ ਕੇ ਸਿੱਖ ਹੋਣ ਦਾ ਦਿਖਾਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।
- (24) ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਅਤੇ ਤਲਵਾਰ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੀ ਲਗਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਹੱਥ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਹੁਕਮਰਾਨ ਹੱਥ ਤਲਵਾਰ।
- (25) ਖਾਲਸਾ ਨਿਆਰਾ ਸੱਚ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਸਿਰਫ ਕਿਸੇ ਬਾਹਰੀ ਅਡੰਬਰ ਕਰਕੇ।
- (26) ਸੱਚ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਬਣਨ ਲਈ ਕਦੇ ਵੀ ਤੱਤੀ ਤਵੀ ਉਪਰ ਬੈਠਣ ਜਾਂ ਸਿਰ ਤਲੀ 'ਤੇ ਧਰ ਭੇਟ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹਿਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।
- (27) ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਦੇ ਪਿਛੇ ਛੁਪੇ ਭਾਵ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।
- (28) ਘਰ ਦੀ ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਸਮੱਸਿਆ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਹਰ ਖੇਤਰ ਤੱਕ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਦੇ ਭਾਵ ਨੂੰ ਵਰਤਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਪੇਸ਼ਕਾਰ-ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾਖਾ

ISBN # 978-0-9781624-9-8

ਨੈਣ-ਨਕਸ਼

ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ

ਸਾਡੀ ਲੋਕ ਬੋਲੀ ਐ 'ਵਿਆਹ ਕਰਤਾਰੇ ਦਾ, ਚੱਕ ਲਓ ਢੋਲਕੀ ਛੈਣੇ...' ਪਰ ਅੱਜ ਵਿਆਹ ਕਰਤਾਰੇ ਦਾ ਨਹੀਂ, ਉਹਦੇ ਮੁੰਡੇ ਦਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਨਾ ਕੋਈ ਗਾਉਣ ਵਾਲੀ ਆਈ ਸੀ, ਨਾ ਡੀ.ਜੇ., ਨਾ ਨਕਲੀਏ ਤੇ ਨਾ ਭੰਡ; ਨੱਚਣ ਨੂੰ ਫਿਰ ਵੀ ਹਰ ਇਕ ਦਾ ਜੀਅ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਰੋਹੀ ਨਾਲ ਖਾਧੀਆਂ ਕੰਧਾਂ, ਵਿਹੜੇ 'ਚ ਲੱਗੀ ਘਸਮੈਲੀ ਜਿਹੀ ਚਾਨਣੀ ਹੇਠ ਕਿਤੇ ਗਲਾਸੀਆਂ ਖੜਕ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਕਿਤੇ ਘਰ ਦੀ ਕੱਢੀ, ਕਿਤੇ ਦੇਸੀ ਤੇ ਮਾਤੀ-ਮੋਟੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸ਼ਰਾਬ ਵਰਤ ਰਹੀ ਸੀ। 'ਕੱਲੀਆਂ ਮੁਲੀਆਂ ਦੇ ਸਲਾਦ ਨੂੰ ਕੋਈ-ਕੋਈ ਹੱਥ ਲਾਉਂਦਾ ਸੀ, ਬੱਕਰੇ ਦੇ ਮੀਟ ਦੇ ਦੋ ਵਲਟੋਹੇ ਭਰੇ ਪਏ ਸਨ, ਮਾਤੋ-ਪੀਤੋ ਬੰਦੇ ਅੱਗੇ ਵੀ ਹੱਡਾ ਰੋਤੀ ਦੇ ਕੁੱਤੇ ਜਿਨੀਆਂ ਚੜ੍ਹੀਆਂ ਹੱਡੀਆਂ ਦਾ ਢੇਰ ਪਿਆ ਸੀ। ਦਰਜਨ ਕੁ ਜਣੇ ਸ਼ਰਾਬੀ ਹੋ ਕੇ ਮੰਜਿਆਂ 'ਤੇ ਛੋਟੇ ਦਾਅ ਲੁੜਕੇ ਪਏ ਸਨ।

ਕਰਤਾਰਾ ਦੁਬਈ ਤੋਂ ਜਿਹੜੀ ਵੱਡੀ ਸਾਰੀ ਟੋਪ ਰਿਕਾਰਡ ਲਿਆਇਆ ਸੀ, ਉਹਦੇ 'ਤੇ ਫੁੱਲ ਆਵਾਜ਼ ਛੱਡ ਕੇ ਗਾਣੇ ਵੱਜ ਰਹੇ ਸਨ। ਕਰਤਾਰੇ ਦੀ ਸੁਨੱਖੀ ਸਾਲੀ ਜਦੋਂ ਨੱਚਣ ਲੱਗੀ ਤਾਂ ਜਾਗਰ ਅਮਲੀ ਤੋਂ ਵੀ ਗੇਤੀ ਦੇਣੋਂ ਰਿਹਾ ਨਾ ਗਿਆ। ਸ਼ਰਾਰਤੀਆਂ ਨੇ ਗੀਲੂ ਫਸਾ'ਤੀ 'ਨੱਚਣੇ ਨੂੰ ਕਰੇ ਮੇਰਾ ਜੀਅ, ਹਾਏ ਨੀ ਤੈਨੂੰ ਨੱਚਦੀ ਵੇਖ ਕੇ, ਖੋਰੇ ਮੈਨੂੰ ਹੋਈ ਜਾਂਦਾ ਕੀ...' ਤਾਂ ਠਾਕਰ ਨੇ ਜਾਗਰ ਨੂੰ ਬਾਹੋਂ ਫੜ ਕੇ ਖਿੱਚ ਲਿਆ, 'ਸ਼ਰਮ ਕਰ ਬੁੱਢ-ਵਲੇਟ ਕੁੜੀਆਂ-ਚਿੜੀਆਂ ਨਾਲ ਲੱਕ ਹਿਲਾਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ, ਧੌਲੇ ਝਾਟੇ ਨੂੰ ਵੀ ਅਕਲ ਦਾ ਘਾਟਾ ਈ ਲਗਦੈ।'

"ਤੇਰੇ ਸੂਲ ਹੁੰਦੀ ਐ, ਅੱਜ ਕਿਤੇ ਕਰਤਾਰੇ ਦੀ ਜੋਗਿੰਦਰੇ ਜਿਉਂਦੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਬਾਹੋਂ ਫੜ ਕੇ ਬੋਲੀਆਂ ਪਾਉਣੀਆਂ ਸੀ, 'ਘੁੰਡ ਕੱਢ ਕੇ ਖੈਰ ਨਾ ਪਾਈਏ ਸਾਧ ਹੁੰਦੇ ਰੱਬ ਵਰਗੇ...'।"

"ਸਾਧ ਨੂੰ ਅਮਲੀ।"

"ਕੁਝ ਹੋਵੇ, ਵਿਚਾਰੀ ਪੁੱਤ ਦੇ ਚਾਅ ਵੀ ਪੂਰੇ ਨੂੰ ਕਰ ਸਕੀ। ਅੱਜ ਕਿਤੇ ਉਹ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਪਰੀਆਂ ਵੀ ਕੀ ਹੋਣੀਆਂ ਸੀ। ਉਹਦੇ ਸਾਹਮਣੇ, ਨੱਚਦੀ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਇੰਦਰ ਨੇ ਵੀ ਅੰਬਰੋਂ ਛਾਲ ਮਾਰ ਦੇਣੀ ਸੀ।"

"ਵਿਚਾਰੀ ਦੇ ਭਾਗ 'ਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੁੱਤ ਜੱਗੇ ਦਾ ਵਿਆਹ।"

...ਤੇ ਜਾਗਰ ਤੇ ਠਾਕਰ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਵਾਦਾਂ ਵਿਚ ਕਰਤਾਰੇ ਨੇ ਦੇਸੀ ਦੀ ਪੰਜ ਲੀਟਰ ਵਾਲੀ ਕੈਨੀ ਹੀ ਅੱਗੇ ਲਿਆ ਧਰੀ।

ਬਾਗੋ-ਬਾਗ ਹੋਇਆ ਜਾਗਰ ਉਛਲ ਕੇ ਬੋਲਿਆ, "ਕਰਤਾਰਿਆ, ਅੱਜ ਤਾਂ ਉਹ ਦਿਨ ਐ ਕਿ ਪਲਾਏਂਗਾ ਘੱਟ, ਨਲਾਏਂਗਾ ਵੱਧ।"

ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਵਿਆਹ ਤਾਂ ਆਮ ਵਿਆਹਾਂ ਵਰਗਾ ਹੀ ਸੀ, ਬੱਕਰੀਆਂ ਚਾਰਨ ਵਾਲੇ ਕਰਤਾਰੇ ਦੇ ਚੌਵੀ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤ ਜੱਗੇ ਦਾ।

ਦੁਨੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਿਆ ਕਿੱਥੇ ਦੱਸਦੇ ਭੇਤ

ਜਦੋਂ ਦਾ ਘੁੰਡ ਚੁੱਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਸ਼ਰਮ ਲੁਕ ਗਈ ਹੈ; ਤੇ ਜਦੋਂ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਕਛਹਿਰਾ ਪਾ ਕੇ ਘੁੰਮਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ ਹਨ, ਮਨੁੱਖ ਸਭਿਅਕ ਹੋਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਕਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ ਛੱਤਾਂ ਤਾਂ ਪਾ ਲਈਆਂ ਸਨ, ਪਰ ਬਨੇਰੇ ਲਿੱਪ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। ਅਜਮਾ ਕੇ ਵੇਖ ਲਿਓ, ਪੈਸੇ ਦਾ ਪੁੱਤ ਨਾ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਪੁੱਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਭਰਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਦੋਸਤ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸਵਰਗ ਜਾਣ ਦਾ ਭਰਮ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਹੜੀਆਂ ਸੁੱਖ-ਸਹੂਲਤਾਂ, ਸ਼ਾਨੋ-ਸ਼ੌਕਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਮਾਣ ਲਈਆਂ ਹਨ, ਸ਼ਾਇਦ ਸਰਵਗ ਵਿਚ ਵੀ ਨਾ ਹੋਣ। ਕਈ ਜੰਮੇ ਤਾਂ ਸਵਰਗ 'ਚ ਸੀ ਪਰ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਘੁਲਦੇ ਨਰਕ ਨਾਲ ਹੀ ਰਹੇ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਾਵਾਂ ਰੋਲੀ ਵਧਦੀ ਹੈ, ਕੋਇਲਾਂ ਖਾਮੋਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਮਾਜਿਕ ਵਰਤਾਰੇ ਵਿਚ ਕਈ ਵਾਰ ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਘਟਨਾ ਉਹ ਘਟਦੀ ਹੈ ਜਿਹਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਕੰਨ ਅਤੇ ਦੇਖ ਕੇ ਅੱਖਾਂ ਕਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ: ਰੋਵੇ ਨਾ, ਸਿਆਪਾ ਕਰੋ, ਅੱਥਰੂ ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ ਖੁਸ਼ਕ ਹੋ ਕੇ ਮਾਰੂਥਲ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਤਲਾਕ ਝੱਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਵਿਛੋੜਾ ਸਹਿ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਮੁੱਕ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਝਗੜੇ ਦੋਸਤੀ ਵਿਚ ਬਦਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਕਈ ਦੁੱਖ ਭੂਤਨੇ ਬਣ ਕੇ ਅਜਿਹੇ ਚਿੰਬੜਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਿਵਿਆਂ ਦੀ ਰਾਖ 'ਚੋਂ ਵੀ ਧਾਹਾਂ ਦੀ ਸਿੱਲ੍ਹ ਨਿਕਲ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਥਾਣੇਦਾਰ ਬੀਬਾ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਹਾਲੇ ਤੀਕਰ ਇਸ ਸੰਕਲਪ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਇਕ ਪੈਰ ਨਾਲ ਛੱਡਪੇ ਲਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਤੁਰਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜਿਹਦੇ ਕੋਲ ਪੈਰ ਨਾ ਹੋਣ, ਉਹਦੇ ਨੱਚਣ ਦੇ ਚਾਅ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਕੋਈ ਤਾਕਤ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਲਾਹੌਰ ਅਤੇ ਪਿਸ਼ੌਰ ਵਿਚ ਫਰਕ ਬੜਾ ਹੈ ਪਰ ਕਈ ਦੋਵੇਂ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਉਹ ਦੇ ਉਹੀ ਰਹੇ। ਗਲਤੀਆਂ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੋ ਹੀ ਜਾਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਈ ਮੁਨਸਿਫ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਤੇ ਅਣਜਾਣਪੁਣੇ ਵਿਚ ਗਲਤੀਆਂ ਵੀ ਵੱਡੀਆਂ ਨਹੀਂ ਸਨ ਪਰ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਬੜੀਆਂ ਸਖ਼ਤ ਮਿਲੀਆਂ ਜਿਵੇਂ...

ਕਰਤਾਰਾ ਬੱਕਰੀਆਂ ਵੇਚ ਕੇ ਪੰਜ-ਸੱਤ ਸਾਲ ਦੁਬਈ ਲਾ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ।

ਵਿਆਹ ਤਾਂ ਗਰੀਬ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਸ਼ਗਨਾਂ ਅਤੇ ਜਸ਼ਨਾਂ 'ਚ ਸਾਰਾ ਪਿੰਡ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਕੀ ਜੱਟ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ, ਕੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ-ਖੱਤਰੀ, ਛੀਂਬਾ ਜਾਂ ਨਾਈ ਜਾਂ ਝਿਉਰ, ਸਭ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਕਰਤਾਰੇ ਦੇ ਘਰ ਆਏ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਸ ਜੱਗੇ ਦਾ ਵਿਆਹ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਹਦਾ ਜਨਮ ਦੁਨੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਇਸ ਜੱਗ 'ਤੇ ਉਸ ਰਾਹੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਸੀ, ਜਿੱਥੋਂ ਸਾਰੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹਦਾ ਜਨਮ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦੇ ਹਸਪਤਾਲ 'ਚ ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸੰਭਵ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਬੰਦੂਕ ਦੀ ਗੋਲੀ ਨਾਲ ਉਹ ਮਾਂ ਦੇ ਪੇਟ 'ਚੋਂ 'ਰੰਗਲਾ ਸੰਸਾਰ' ਵੇਖਣ ਦਾ ਚਾਅ ਪੂਰਾ ਕਰਕੇ ਆਇਆ ਸੀ। ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਜੱਗੇ ਦੀ ਨਬਜ਼ ਤਾਂ ਚੱਲਦੀ ਰਹੀ ਪਰ ਮਾਂ ਜੋਗਿੰਦਰੇ ਦੀ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈ। ਵਿਆਹ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਘੁੱਟ ਲਾ ਲਈ ਸੀ ਜਿਹੜੇ ਕਦੇ ਠੇਕੇ ਦੇ ਪਿਛਵਾਤ ਤੋਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੰਘੇ ਸਨ।

ਕਰਤਾਰੇ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਡੂਢ ਲੱਖ ਜਦੋਂ ਸ਼ਗਨਾਂ ਦਾ ਪਿੰਡੋਂ ਬਣਿਆ ਤਾਂ ਸਰਪੰਚ ਮੱਘਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਨਸ਼ੇ 'ਚ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ, "ਦੁਨੀਆਂ 'ਤੇ ਜੱਗੇ ਬੜੇ ਹੋਣਗੇ, ਮਾਂਵਾਂ ਨੇ ਪੁੱਤ ਬੜੇ ਜੰਮੇ ਹੋਣਗੇ ਪਰ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਜੱਗਾ ਦੁਨੀਆਂ 'ਤੇ ਇਕੋ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਬੰਦੂਕ ਦੀ ਗੋਲੀ ਨਾਲ ਜੰਮਿਆ। ਜੀਹਦੀ ਮਾਂ, ਪੁੱਤ ਦਾ ਮੂੰਹ ਵੇਖਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਚਲੇ ਗਈ। ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਜੋਗਿੰਦਰੇ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਉਥੇ ਹੀ ਗੇਟ ਬਣਾਵਾਂਗੇ ਜਿਸ ਥਾਂ 'ਤੇ ਅਣਭੋਲ ਤੇ ਬੇਕਸੂਰ ਜੋਗਿੰਦਰੇ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ, ਪੁੱਤ ਆਏ ਵੀ ਜੰਮੇ ਜਾਂਦੇ ਆ।"

ਜਦੋਂ ਵਾਜੇ ਆਲਿਆ ਨੇ ਪੂ-ਪੂ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਜਾਗਰ ਉਠ ਕੇ ਪੈ ਗਿਆ ਟੁੱਟ ਕੇ, "ਬੰਦ ਕਰ ਓਏ ਸਾਧੂ ਰਾਮਾ ਵਡੇ-ਵਾਜਿਆਂ ਨੂੰ। ਸਾਲਿਆ, ਸਰਪੰਚ ਨੇ ਸਾਡੀਆਂ ਧਾਹਾਂ ਕਢਾ'ਤੀਆਂ, ਤੇ ਤੂੰ ਹਿੰਦੀ ਦੀਆਂ ਤਰਜ਼ਾਂ ਕੱਢਦੈ। ਆਖੇ 'ਮਾਂ ਦਾ ਲਾਡਲਾ ਵਿਗੜ ਗਿਆ।' ਕੰਜਰ ਦਿਆ, ਗਊ ਪੁੱਤ ਐ ਜੱਗਾ। ਤੂੰ ਦੱਸਦੈਂ ਲਾਡਲਾ ਵਿਗੜ ਗਿਆ। ਆਥਣੇ ਵਜਾਈ। ਹੁਣ ਕਰਨ ਦੇ ਸਾਨੂੰ ਚਾਅ ਪੂਰੇ।" ਤੇ ਚੀਡ ਲਾ ਕੇ ਕੰਗਣੀ ਆਲਾ ਦੇਸੀ ਦਾ ਗਲਾਸ ਮੱਝ ਨੂੰ ਲੂਣ ਦੇਣ ਵਾਂਗ ਅੰਦਰ ਸੁੱਟ ਲਿਆ।

ਦੇਰ ਨਾਲ ਆਏ ਪੰਚ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਪਰੋਥਲੀ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਪੈਗ ਸੜਾਕ ਕੇ ਜਾਗਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, "ਤਾਇਆ ਤੂੰ ਤਾਂ ਗਿਆ ਹੋਣੈ ਕਰਤਾਰੇ ਦੀ ਬਰਾਤੋ ਵੀ?"

"ਲੈ ਹੋਰ! ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਸਾਹ ਨੂੰ ਲਿਆ। ਗਲਾਸੀ 'ਤੇ ਗਲਾਸੀ। ਮੈਂ ਤੇ ਠਾਕਰ ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਆਏ ਸੀ ਜੋਗਿੰਦਰੇ ਦੇ ਪੇਕਿਆਂ ਤੋਂ ਟੈਪੂ ਚੜ੍ਹ ਕੇ।"

"ਤਾਇਆ, ਇਹ ਕਰਤਾਰਾ ਤਾਂ ਵਿੰਗਾ-ਟੇਡਾ ਜਿਹਾ ਹੀ ਆ। ਤੀਵੀਂ ਐਨੀ ਸੋਹਣੀ ਕਿੱਦਾ ਮਿਲ 'ਗੀ?"

"ਤਾਰਾ ਸਿਹਾਂ, ਸਹੁਰੀ ਦੀ ਕਿਤੇ ਚਾਰ ਜਮਾਤਾਂ ਪੜ੍ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਨੂੰਹ ਬਣਾ ਲੈਣੀ ਸੀ।"

"ਸੱਚੀ?"

"ਜਦੋਂ ਬਲਦਾਂ ਆਲੀ ਗੱਡੀ 'ਤੇ ਡੋਲੀ ਬਿਠਾਉਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਵਾਜੇ ਆਲਿਆਂ ਦੀ ਪੋਂ-ਪੋਂ ਨਾਲ ਬਲਦ ਡਰ ਗਏ। ਜੋਗਿੰਦਰੇ ਜਦੋਂ ਬੁੜਕ ਕੇ ਅਹੁ ਡਿੱਗੀ ਤਾਂ ਪੱਲਾ ਲਹਿ ਗਿਆ ਮੂੰਹ ਤੋਂ..."

"ਸੱਟ-ਚੋਟ ਤਾਂ ਨੂੰ ਲੱਗੀ?"

"ਤੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਸੱਟ-ਚੋਟ ਨੂੰ। ਜੋਗਿੰਦਰੇ ਤਾਂ ਤਕੜੀ ਸੀ, ਉਠ ਕੇ ਬਹਿ ਗਈ ਪਰ ਬੋਹਤ ਆਲਿਆਂ ਦਾ ਬੰਤਾ ਜਾ ਪਿਆ ਮੂੰਹ ਭਾਰ।"

"ਉਹ ਕਾਹਤੋ?"

"ਗੱਲ ਪੂਰੀ ਸੁਣੋਗਾ ਕਿ ਨਹੀਂ। ਬੱਸ ਏਨਾ ਹੀ ਮੂੰਹ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਏਦੂੰ ਤਾਂ ਹੀਰ ਵੀ ਸੋਹਣੀ ਨੂੰ ਹੋਣੀ। ਬਾਅਦ 'ਚ ਬੋਲਾ-ਵਾਜਾ ਹੋ ਕੇ ਮਰਿਆ। ਜੁਆਕ ਉਹਨੂੰ ਛੇੜਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, 'ਆ ਗਈ ਬੋਲਿਆ ਜੋਗਿੰਦਰੇ।' ਝੱਟ ਕੰਨ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਕੇ ਆਲਾ-ਦੁਆਲਾ ਦੇਖ ਕੇ ਗਾਲਾਂ ਕੱਢਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਕਿੱਥੇ ਐ ਹਰਾਮ ਦਿਓ ਬੇਡੀ ਮਾਸੀ, ਫਤਾਓ ਮੈਨੂੰ ਉਹਦਾ ਹੱਥ। ਸਾਲੇ ਜਖਮ ਛਿਲਦੇ ਐ ਮੇਰੇ।"

"ਉਂ ਅੱਖਤ ਬੜੀ ਸੀ ਜੋਗਿੰਦਰੇ।"

"ਕਿਤੇ ਬੋੜੀ ਅੱਖਤ। ਕੇਰਾਂ ਠਾਕਰ ਨੇ ਬੱਕਰੀਆਂ ਚਾਰਦੀ ਨੂੰ ਛੇੜ 'ਤਾ, ਪਈ ਭਾਭੀ ਕੋਈ ਆਪਣੇ ਵਰਗੀ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਥਿਆ ਦੇ। ਤੁੱਕੇ ਲਾਹੁਣ ਵਾਲੀ ਢਾਂਗੀ ਮਾਰੀ ਠਾਕਰ ਦੇ ਕਪਾਲ 'ਚ। ਤੂਤਰੂ ਖੋਲ੍ਹ 'ਤਾ। ਫਿਰ ਲੀਰਾਂ ਜਾਲ ਕੇ ਲਾਉਂਦਾ ਫਿਰੇ। ਤੀਵੀਂ ਤੋਂ ਕੁੱਟ ਖਾ ਕੇ ਸ਼ਰਮ ਦਾ ਮਾਰਿਆ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਵਤਿਆ।"

"ਸੱਚੀ ਤਾਇਆ, ਕਰਤਾਰਾ ਵਿਚਾਰਾ ਪਤਾ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ 'ਕੱਲਾ ਸ਼ਗਨ ਵਿਹਾਰ ਕਰਦੈ। ਵਿਚਾਰੀ ਭੰਗ ਦੇ ਭਾਤੇ ਈ ਤੁਰ ਗਈ।"

ਤੇ ਨਾਲ ਈ ਮਚ ਗਈ ਹਫੜਾ-ਦਫੜੀ। ਹੋ ਗਈ ਦਗੜ-ਦਗੜ। ਅਖੇ ਕਰਤਾਰਾ ਡਿੰਗ ਪਿਆ ਚੱਕਰ ਖਾ ਕੇ। ਗੋਣ-ਪਾਣੀ ਦਾ ਚੱਕਾ ਜਾਮ ਹੋ ਗਿਆ। ਲੈ ਗਏ ਹਸਪਤਾਲ ਨੂੰ। ਜਾਗਰ ਵੀ ਭੱਜ ਕੇ ਬਹਿ ਗਿਆ ਗੱਡੀ 'ਚ।

ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਜੰਵ ਚੜ੍ਹਨੀ ਸੀ ਤੇ ਪੈ ਗਿਆ ਅਸਲੋਂ ਹੀ ਵਿਆਹ ਵਿਚ ਕੰਮ 'ਚ ਘੜੰਮ।

ਜਾਗਰ ਅਤੇ ਕਰਤਾਰੇ ਦਾ ਸਾਲਾ ਦੀਪਾ ਰਾਤ ਹਸਪਤਾਲ ਹੀ ਰਹੇ। ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਪਿੱਛੋਂ ਜਦੋਂ ਕਰਤਾਰੇ ਨੂੰ ਹੋਸ ਆਈ, ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਸਾਰੇ ਟੱਬਰ ਦੇ ਜਾਨ 'ਚ ਜਾਨ ਪਈ।

ਸਵੇਰੇ ਛੁੱਟੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਜਾਗਰ ਨੂੰ ਕੋਲ ਬਿਠਾ ਕੇ ਦੱਸਿਆ, "ਬਜ਼ੁਰਗਾ ਦਿਲ ਦਾ ਦੌਰਾ ਪੈ ਗਿਆ ਇਹਨੂੰ। ਬੜਾ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਗਮ ਲਾ ਲਿਆ ਕੋਈ।"

"ਗਮ ਵੀ ਕਿਤੇ ਛੋਟਾ ਡਾਕਦਾਰ ਸਾਹਿਬ। ਵਿਚਾਰੇ ਦੀ ਤੀਵੀਂ ਤੁਰ ਗਈ ਸੀ ਅਣਿਆਈ ਮੌਤੋਂ..."

"ਕਿਵੇਂ?"

ਤੇ ਜਾਗਰ ਨੇ ਵਾਰਿਸ ਸਾਹ ਵਾਂਗ ਸ਼ੇਅਰ ਈ ਘੜ ਸੁੱਟਿਆ, 'ਮਾਤੋ ਲੇਖਾਂ ਵਾਲੇ ਦੀ ਏ ਬੜੀ ਦਰਦ ਕਹਾਣੀ, ਜਿਹੜੀ ਪੁੱਛਦੇ ਓ ਤੁਸੀਂ, ਉਹ ਸੁਣਾਈ ਨਹੀਂ ਓ ਜਾਣੀ...'।

"ਗੱਲ ਪੂਰੀ ਤਾਂ ਕਰ।"

ਗੱਲ ਐਂ ਆਂ ਭਾਈ ਡਾਕਟਰ ਜੀ। ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਮੁੰਡੇ ਵੀ, ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਆਲੇ ਵੀ ਰਫਲਾਂ ਚੁੱਕੀ ਫਿਰਦੇ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਕਰਤਾਰੇ ਦੀ ਤੀਵੀਂ ਜੋਗਿੰਦਰੇ ਗੋਲੀ ਨਾ ਮਾਰ 'ਤੀ।"

"ਇਹ ਵਿਚਾਰਾ ਨਾ ਕੋਈ ਲੀਡਰ, ਨਾ ਕੁਛ ਹੋਰ। ਗਰੀਬ ਤੋਂ ਕੀ ਲੈਣਾ ਸੀ?"

"ਲੈਣਾ ਸੁਣ ਲਓ। ਜੋਗਿੰਦਰੇ ਬੱਕਰੀਆਂ

ਚਾਰਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਪਿੰਡ ਦੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਪਾਸੇ ਬੱਕਰੀਆਂ ਚਾਰੇ। ਤਿੰਨ ਮੁੰਡੇ ਮੋਟਰਸਾਇਕਲ 'ਤੇ ਹਵਾ ਵਾਂਗੂੰ ਲੰਘੇ। ਪਿੱਛੇ ਪੁਲਿਸ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਤੇ ਇਸ ਅਣਭੋਲ ਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ ਸੀ ਇਹ ਕੌਣ ਮੁੰਡੇ ਨੇ, ਕਿਹੜੀ ਬੈਂਕ ਲੁੱਟ ਕੇ ਆਏ ਨੇ।"

"ਫੇਰ?"

"ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਬੱਕਰੀਆਂ ਚਾਰਦੀ ਜੋਗਿੰਦਰੇ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ-ਐਧਰ ਨੂੰ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਵੀ ਕੋਈ ਲੰਘਦਾ ਦੇਖਿਆ? ਕਹਿੰਦੀ-ਦੇਖਿਆ ਭਾਈ ਤਿੰਨ ਜਣਿਆਂ ਨੂੰ। ਮੂੰਹ ਬੰਨ੍ਹੇ ਹੋਏ ਸੀ। ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਵੱਡੀਆਂ-ਵੱਡੀਆਂ ਰਫਲਾਂ। ਅੱਗ ਲੱਗੀ ਹੁੰਦੀ ਜਿਵੇਂ, ਐਂ ਗਏ ਗੋਲੀ ਵਾਂਗੂੰ।...ਤੇ ਹੋ ਗਏ ਫੇਰ ਹੱਥ ਕਰਾਰੇ। ਅਗਲੇ ਪਿੰਡ ਹੋ ਗਿਆ ਮੁਕਾਬਲਾ। ਬੈਂਕ ਆਲਾ ਪੈਸਾ ਵੀ ਮਿਲ ਗਿਆ ਤੇ ਮਾਰੇ ਗਏ ਤਿੰਨੇ।"

"ਇਹ ਫੇ ਕਿੱਦਾਂ ਮਰ ਗਈ?"

"ਦੱਸਦਾ ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ! ਪਾਣੀ ਦਾ ਘੁੱਟ ਤਾਂ ਪਲਾਓ ਪਹਿਲਾਂ। ਜੋਗਿੰਦਰੇ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਮਹਿੰਗਾ ਬੜਾ ਪਿਆ, ਪਈ ਮੁੰਡੇ ਐਧਰ ਨੂੰ ਗਏ ਆ। ਪਤਾ ਨੂੰ ਕਿੱਥੋਂ ਸੂਹ ਲੱਗ ਗਈ... ਭਾਣਾ ਵਰਤ ਗਿਆ।"

"ਗੱਲ ਪੂਰੀ ਕਰ ਬਜ਼ੁਰਗ?"

"ਆਹ ਜਿਹੜੇ ਮੁੰਡੇ ਜੱਗੇ ਨੂੰ ਭਲਕੇ ਵਿਆਹੁਣ ਜਾਣੈ, ਇਹ ਜੋਗਿੰਦਰ ਦੇ ਪੇਟ ਸੀ। ਨੌਵਾਂ ਮਹੀਨਾ ਵੀ ਮੁੱਕਣ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਕਰਤਾਰਾ ਬਬੇਰਾ ਕਹੇ-ਜੋਗਿੰਦਰੇ ਨਾ ਪੈਰ ਘਰੋਂ ਕੱਢ ਪਰ ਕਿੱਥੇ! ਹਠੀ ਤੇ ਤਕੜੀ ਤੀਵੀਂ ਨਾ ਮੰਨੀ। ਚੌਥੇ ਦਿਨ ਉਥੇ ਬੱਕਰੀਆਂ ਚਾਰੇ ਫਿਰ। ਆਏ ਦੋ ਜਣੇ। ਦੋ ਮਾਰੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ, ਇਕ ਮੱਥੇ 'ਚ ਲੱਗੀ ਤੇ ਦੂਜੀ ਬੱਖੀ 'ਚ। ਬਲੈਡਰ ਵਾਂਗ ਪੇਟ ਪਾਤ ਕੇ ਜੱਗਾ ਨਾਤੂ-ਨੱਕਾ ਤੋੜ ਬੋਝੇ ਸਫਲ 'ਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਵਾਂਗ

ਅਹੁ ਜਾ ਪਿਆ ਭੁਤਕ ਕੇ। ਰੱਬ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਦੇਖੋ, ਜੋਗਿੰਦਰੇ ਬਾਹੋਂ ਪੂਰੀ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਜੱਗਾ ਸੁੱਖ ਨਾਲ ਚੌਵੀ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਹੋ ਗਿਐ। ਕੱਲ੍ਹ ਸਾਰਾ ਪਿੰਡ 'ਕੱਨਾ ਹੋ ਕੇ ਤਾਂ ਲੁੰਡੀਆਂ ਪਾਉਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜੱਗਾ ਰੱਬ ਦੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮੇ ਦਾ ਦੂਜਾ ਨਾਂ ਐ। ਜੁਲੈਖਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਸੁਨੱਖੀ ਜੋਗਿੰਦਰੇ ਨੂੰ ਤਾਂ ਪਿੰਡ ਦਾ ਬੱਚਾ-ਬੱਚਾ ਚੇਤੇ ਕਰਦੈ। ਕੀ ਪਤਾ ਸੀ ਚੌਵੀਆਂ ਸਾਲਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਵੀ ਕਰਤਾਰਾ ਜੋਗਿੰਦਰੇ ਦਾ ਵਿਛੋੜਾ ਏਨਾ ਮਨ ਨੂੰ ਲਾ ਲਊ।"

ਵਿਆਹ ਤਾਂ ਹੋ ਗਿਐ। ਕਰਤਾਰਾ ਰੋਕਦਿਆਂ ਰੋਕਦਿਆਂ ਬਰਾਤ ਨਾਲ ਵੀ ਨੱਚਣੋਂ ਨਹੀਂ ਹਟਿਆ, ਪਰ ਪੁੱਤ ਦੇ ਮੁਕਲਾਵੇ ਦੇ ਦਿਨ ਪੂਰੇ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਰਤਾਰਾ ਆਪਣੇ ਦਿਨ ਹੀ ਪੂਰੇ ਕਰ ਗਿਆ।

ਵਿਗਿਆਨ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਮੁੱਠੀ 'ਚ ਘੁੱਟਣ ਦਾ ਯਤਨ ਤਾਂ ਸਫਲਤਾ ਨਾਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖ ਵਧਾਉਣ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਬੇਕਸੂਰ ਵੀ ਫਾਹੇ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਅੰਤਿਕਾ:

ਫਿਰੇ ਬੇਖੋਫ ਬੰਨ੍ਹੀ ਹੁਣ ਦੁਆਲੇ ਆਪਣੇ ਬੰਦਾ, ਭਲਾ ਕੀ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ ਮੌਤ ਦੀ ਔਕਾਤ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ। ਤਰੀਕੇ ਜਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਡੇ ਨਗਰ ਹੁਣ ਨੇ ਨਿਆਰੇ, ਸਿਰਾਂ 'ਤੇ ਬੰਨ੍ਹ ਕੱਢਣ ਚੜ੍ਹੇ ਬਰਾਤ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ। ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਰੂਦ ਦੇ ਢੇਰਾਂ 'ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ, ਮਸਾਲਾਂ ਬਲਦੀਆਂ ਫਿਰ ਭੇਜਦੇ ਸੋਗਾਤ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ।
(ਹਰਜਿੰਦਰ ਕੰਗ ਦੇ 'ਚੁੱਪ ਦੇ ਟੁਕੜੇ' 'ਚੋਂ)

ਡੋਪਿੰਗ 'ਘਪਲਾ', ਸਮਾਜਿਕ ਨਾਬਰਾਬਰੀ ਅਤੇ ਮੁਕਤ ਮੰਡੀ

(ਸਫਾ 15 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਸਕਦਾ ਸੀ ਪਰ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾਲ ਖੇਡ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਖੇਡ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਤਾਕਤ ਦੀ ਨੁਮਾਇਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਯੂਰੀ ਨੂੰ ਜਲੀਲ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਖੇਡ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਉਲਾਰ ਸੁਭਾਅ ਮੁਤਾਬਕ ਸਨਸਨੀ ਫੈਲਾਈ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਖੇਡ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਕੋਈ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ। ਸਹਿਜਤਾ ਤੋਂ ਵਿਯੋਗੇ ਅੰਕੜਾ-ਮੁਖੀ ਲਿਖਤਾਂ ਨਾਲ ਰੁਤਬੇ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਖੇਡ ਲੇਖਕ ਭੁੱਲ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਖੇਡ ਭਾਵਨਾ ਸਿਰਫ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਲਈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨੇਮ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਮਾਜਿਕ ਗੁਣ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਤਵੱਕੇ ਖੇਡ ਲੇਖਕਾਂ ਅਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਖੇਡ ਵਰਗੀ ਸਮਾਜਿਕ ਸਰਗਰਮੀ ਦਾ ਮੰਡੀ ਦੀ ਭੇਟ ਚੜ੍ਹ ਜਾਣਾ ਸੋਗਵਾਰ ਹੈ। ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੁਆਲੇ ਮੰਡੀ-ਮੁਖੀ ਮਾਹੌਲ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਖਤਰਨਾਕ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਹੱਕ ਹੈ ਕਿ ਖੇਡ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਬਰਾਬਰੀ ਕਾਇਮ ਰਹੇ ਅਤੇ ਖੇਡਾਂ ਡੋਪਿੰਗ ਦੇ ਕਾਲੇ ਪ੍ਰਫਾਵੇ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਣ ਪਰ ਨਾਬਰਾਬਰੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਡੋਪਿੰਗ ਨਾਬਰਾਬਰੀ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ। ਮੁਨਾਫ਼ਾਮੁਖੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਖੇਡ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਉੱਤਮ ਸਕੂਨ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਮੰਡੀ ਦੀ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਚਾਂਦਮਾਰੀ ਕਰਨ ਨਾਲ ਇਸ ਰੁਝਾਨ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਨਹੀਂ ਪਾਈ ਜਾ

ਸਕਦੀ। ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਕਬੂਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਿਆਸਤ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦਾ ਧੂਰਾ ਹੈ ਪਰ ਅਗਲਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਵੀ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਲਾਤ ਨੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਖੇਡ ਨੂੰ ਚਾਅ ਤੋਂ ਨਿਖੇੜ ਕੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਅਤੇ ਜਿੱਤ-ਹਾਰ ਤੱਕ ਮਹਿਦੂਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਸਮੁੱਚੇ ਮੁਲਕ ਦਾ ਫਿਕਰ ਕਰਨਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਮੱਥੇ ਉੱਤੇ ਲੱਗੇ 'ਦਾਗ਼' ਨੂੰ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਜਲੀਲ ਕਰਕੇ ਧੋਣ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿਹਤ ਮੰਤਰੀ ਸਤਪਾਲ ਗੋਸਾਈਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਵਾਈਆਂ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਉਹ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਕਿਉਂ ਦਲੀਲ ਉਸਾਰ ਰਹੇ ਹਨ? ਕੀ ਉਹ ਦਵਾਈਆਂ ਮੁਲਕ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੰਡੇ-ਕੁੜੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹਨ? ਖੇਡ ਬਾਬਤ ਧਾਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਖੇਡ ਮੈਦਾਨ ਦੀ ਕਦਰ ਵਾਲੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਦੀ ਮੁਹਤਾਜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਸਿਹਤਮੰਦ ਸਮਾਜ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਸਰਗਰਮ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਖ਼ਲਾਕ ਦਾ ਸਾਰਾ ਬੋਝ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਸਿਰ ਕਿਵੇਂ ਪਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ? ਖਿਡਾਰੀ ਦੇਸੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਸਮੁੱਚੇ ਸਮਾਜਿਕ ਹਾਲਾਤ ਅਤੇ ਮੰਡੀ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਦੇ ਬੋਝ ਹੇਠ ਪਿੱਸ ਵੀ ਰਹੇ ਹਨ।

ਗੱਲ ਬਣੀ ਕਿ ਨਹੀਂ

ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ

ਸਾਈਂ

ਸਾਈਆਂ ਮੇਰਿਆ ਸੁਣੀ ਖਾਂ ਕੰਨ ਕਰਕੇ, ਲੱਗਾ ਕਰਨ ਵੀ ਇਕ ਫਰਿਆਦ ਸਾਈਂ। ਸਾਈਂ ਸਾਈਂ ਦਾ ਹੀ ਰੋਲਾ ਪਾਈ ਫਿਰਦੇ, ਪਰ ਕਰੀ ਰੱਖਦੇ ਨੇ ਖੜ੍ਹੇ ਫਸਾਦ ਸਾਈਂ। ਇਹ ਸੇਵਾਦਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਰੇਪ ਕਰਦੇ, ਤੇਰੇ ਨਾਂ ਨੂੰ ਕਰਨ ਬਰਬਾਦ ਸਾਈਂ। ਭਗਵੇ ਬਾਣਿਆਂ 'ਚ ਰਾਖਸ਼ ਨੇ ਤੁਰੇ ਫਿਰਦੇ, ਲਗਦੀ ਤੇਰੀ ਨਹੀਂ ਸੱਚੀ ਔਲਾਦ ਸਾਈਂ। ਅਰਬਾਂ-ਖਰਬਾਂ ਦਾ ਨਿਕਲਿਆ ਮਾਲ ਜਿਸ ਤੋਂ, ਕਹਾਉਂਦਾ ਉਹ ਵੀ ਰਿਹਾ ਏ ਸਾਧ ਸਾਈਂ। ਜੰਮੇ ਤੈਨੂੰ ਵੀ ਲਗਦਾ ਕੁਝ ਲੈ ਦੇ ਕੇ, ਚਲਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਦਾ ਸ਼ਰਾਧ ਸਾਈਂ। ਬੀਬੇ ਬੰਦੇ ਤੇ ਤੇਰੇ ਤੋਂ ਡਰਨ ਵਾਲੇ, ਕਹਿ ਕੇ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਨੂੰ ਕਰਦੇ ਸੀ ਯਾਦ ਸਾਈਂ। 'ਕੱਠੇ ਕਰਕੇ ਸਾਈਂ ਕਿਸੇ ਸੁੱਟ ਟੋਭੇ, ਬਣਦਾ ਜਾਂਦਾ ਏ ਸ਼ਬਦ ਵਿਵਾਦ ਸਾਈਂ।

ਓਪਰਿਆਂ 'ਚ ਵੀ ਅਜਨਬੀ:ਸਰਦਾਰ ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ

ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਾਲੀ ਅਲਮਾਰੀ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜ੍ਹਾ ਮੈਂ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਗਵਾਚੀ ਕਿਤਾਬ ਲੱਭ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਅਕਸਰ ਇੰਦਾਂ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਪਈ ਕਿਤਾਬ ਕਈ ਵਾਰ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ, ਜਿਵੇਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਕਰਦੀ ਹੋਵੇ ਕਿ ਕਿਤਾਬ

ਡਾ. ਸਵਰਾਜ ਰਾਜ*

ਦਾ ਜੀਵਨ ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਜਿਲਦ ਤੱਕ ਮਹਿਦੂਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਰੂਹ ਤਾਂ ਸੁਰਖਰੂ ਹੈ, ਪਰਵਾਜ਼ 'ਤੇ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਕ ਦਿਨ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਉਹੀ ਕਿਤਾਬ ਅਚਾਨਕ ਹੀ ਆਪਣੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਮੁੜ ਉਜਾਗਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਛੀ ਆਪਣੇ ਨਸ਼ੇਮਨ ਵਿਚ ਪਰਤ ਆਇਆ ਹੋਵੇ। ਲੱਭ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਿਤਾਬ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਮੇਰੀ ਨਜ਼ਰ ਇਕ ਦਮ ਜੇਮਜ਼ ਓ ਕੋਨਰ ਦੀ ਕਿਤਾਬ 'ਦ ਮੀਨਿੰਗ ਆਫ ਕ੍ਰਾਈਸਿਜ਼' ਉਤੇ ਜਾ ਟਿਕੀ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਫਿਰ ਅੱਜ ਉਸ ਪਾਕ-ਰੂਹ ਓਪਰੇ ਦੀ ਬਹੁਤ ਸ਼ਿਦਤ ਨਾਲ ਯਾਦ ਆਈ। ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਹੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਮੁਰਾਦ ਦਰਵੇਸ਼ ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਹੈ।

ਉਦੋਂ ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਮੈਂ ਉਂਜ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਕਲੋਨੀ ਚਲਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਐਤਵਾਰ ਦਾ ਦਿਨ ਅਤੇ ਸਵੇਰ ਦਾ ਵੇਲਾ ਸੀ। ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਵਾਂਗ ਪਿਛਲੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਤਖਤਪੋਸ਼ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਸੀ ਥੱਲੇ ਲੱਤਾਂ ਲਮਕਾਈ। ਗਤਵੀ ਚਾਹ ਦੀ ਅਤੇ ਸਟੀਲ ਦਾ ਗਲਾਸ ਨਾਲ ਪਏ ਸਨ। ਸਿਰ 'ਤੇ ਪਰਨਾ ਵਲ੍ਹੇਟਿਆ ਹੋਇਆ, ਅੱਖਾਂ ਅੱਗੇ ਨੱਕ 'ਤੇ ਟਿਕੀ ਮੋਟੀ ਜਿਹੀ ਐਨਕ ਅਤੇ ਹੱਥ 'ਚ ਅਖਬਾਰ। ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਢੇਰ।

“ਵਾਹ ਵਾਹ ਕਿਆ ਬਾਤ ਹੈ। ਪੰਨ ਭਾਗ ਸਾਡੇ। ਔਹ ਕੁਰਸੀ ਘੜੀਸ ਲਉ। ਬੈਠੋ, ਬੈਠੋ, ਬੈਠੋ...”

ਬਮੁਲੇ ਨਾਲ ਪਈ ਕੁਰਸੀ ਨੇੜੇ ਖਿਸਕਾ ਕੇ ਮੈਂ ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬੈਠ ਗਿਆ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨੀਂ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਉਤੇ ਸਿਆਸੀ ਸੰਕਟ ਜਿਹਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸਾਰੀਆਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਇਹੋ ਹੀ ਚਰਚਾ ਦਾ ਅਹਿਮ ਵਿਸ਼ਾ ਸੀ। ਗੱਲ ਤੋਰਨ ਦੇ ਮਕਸਦ ਨਾਲ ਮੈਂ ਇਸ ਸਿਆਸੀ ਸੰਕਟ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਛੇੜਿਆ। ਮੇਰੀ ਇਹ ਗੱਲ ਅਜੇ ਪੂਰੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਈ, ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਆਦਤਨ ਬੇਸਾਖ਼ਤਾ ਬੋਲ ਉਠਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਆਪੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।

“ਯਾਰ ਵਾਲੀਆ ਕੀ ਗੱਲ ਕਰਦੈ। ਤੈਨੂੰ ਸੰਕਟ ਬਾਰੇ ਖੇਹ ਪਤੈ। ਚਾਰ ਬੰਦੇ ਇਕ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਚਲੇ ਗਏ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪਾਰਟੀ 'ਚ ਰਲ ਗਏ, ਇਹ ਵੀ ਕੋਈ ਕ੍ਰਾਈਸਿਜ਼ (ਸੰਕਟ) ਐ। ਜੇ ਤੂੰ ਕ੍ਰਾਈਸਿਜ਼ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸਮਝਣੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਫਰਾਇਡ ਦੀ ਬਾਇਓਗ੍ਰਾਫੀ (ਜੀਵਨੀ) ਪੜ੍ਹ, ਨੀਤਸ਼ੇ ਦੀ ਬਾਇਓਗ੍ਰਾਫੀ ਪੜ੍ਹ। ਕ੍ਰਾਈਸਿਜ਼ ਨੂੰ ਮਨੋਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦੈ। ਜਦੋਂ ਨੀਤਸ਼ੇ ਦਾ ਰੱਬ ਮਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਪੱਛਮੀ ਸਭਿਅਤਾ 'ਤੇ ਸੰਕਟ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਤੇਰਾ ਸਿਆਸੀ ਸੰਕਟ ਤਾਂ ਪਤੀਲੇ 'ਚ ਦੁੱਧ ਦਾ ਉਬਾਲ ਐ। ਸਵਾਹ ਦਾ ਸੰਕਟ ਐ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿਆਸੀ ਕਲਾਬਾਜ਼ੀਆਂ ਨਾਲ ਬਦਲੇਗਾ ਕੀ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਐਵੇਂ ਅੱਖਰਾਂ ਦਾ ਜਾਲ ਜਿਹਾ ਬੁਣਨ ਦੀ ਆਦਤ ਐ। ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਜਾਲ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਨੂੰ ਦਿੰਦੇ। ਹੈਨੇਮੈਨ ਦੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਕ੍ਰਾਈਸਿਜ਼ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਵੱਡੇ ਸੰਕਟ ਉਹ ਝੱਖੜ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੱਛਮ ਨੂੰ ਜੜ੍ਹਾਂ ਤੱਕ ਹਿਲਾ ਕੇ ਰੱਖ 'ਤਾ, ਤੇ ਨਾਲੇ ਐਨ ਨਵਾਂ ਮਨੁੱਖ ਸਿਰਜਣਾ। ਹੰਨਾ ਆਰੈਟ ਨੇ ਜੋ ਹੋਲੋਕਾਸਟ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਐ, ਉਹ ਪੜ੍ਹ। ਫਿਰ ਪਤਾ ਲੱਗੇ, ਕ੍ਰਾਈਸਿਜ਼ ਕੀਹਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਵਾਲੀਆ ਸਾਹਿਬ, ਛੱਡ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਆਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ। ਤੂੰ ਕਹਿਨੈਂ ਤੂੰ ਫਰਾਇਡ ਪੜ੍ਹਐ, ਸਵਾਹ ਪੜ੍ਹਐ ਤੂੰ ਫਰਾਇਡ, ਜੇ ਤੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿਆਸੀ ਬਾਂਦਰਾਂ ਦੀਆਂ ਟਪੂਸੀਆਂ ਨੂੰ ਕ੍ਰਾਈਸਿਜ਼ ਦੱਸਦੈ।”

ਉਹ ਬੁੜ-ਬੁੜ ਕਰਦਾ ਉਠਿਆ ਤੇ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ 'ਚੋਂ ਲਿਆ ਕੇ “ਦ ਮੀਨਿੰਗ ਆਫ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨੀਂ ਪੰਜਾਬ ਕਤਲੋ-ਗਾਰਤ ਦੇ ਹੈਵਾਨੀ ਦੌਰ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਜ਼ਿਹਨਾਂ ਵਿਚ ਇਕੋ ਹੀ ਸਵਾਲ ਸੀ: ਹੁਣ ਕੀ ਬਣੇਗਾ? ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਤਾਂ ਸੰਤ ਹੈ। ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਬਿਆਨ ਬਹਿਸ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਬਣ ਗਿਆ। ਮੇਰੀ ਤੇ ਨਿਰਮਲ ਦੀ ਇਹ ਰਾਇ ਸੀ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਮਰਕਜ਼ੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸ਼ਾਇਦ ਸੰਤ ਨਾਲ ਅੰਦਰ-ਖਾਤੇ ਹੀ ਕੋਈ ਗੱਲਬਾਤ ਤੋਰੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਸਮਝੌਤਾ ਬਹੁਤੀ ਦੂਰ ਨਹੀਂ। ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਸਾਡੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਬਹੁਤ ਹੱਸਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਓ ਨਹੀਂ ਸਰ ਇਉਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਹ ਬਿਆਨ ਤਾਂ ਸੰਤ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਜੰਗ ਦਾ ਸੂਚਕ ਐ। ਹੁਣ ਬੀਬੀ (ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ) ਨੇ ਮਿਲਟਰੀ ਚੜ੍ਹਾਉਣੀ ਐ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ, ਤੁਸੀਂ ਦੇਖ ਲਿਓ।” ਅਸੀਂ ਉਸ ਨਾਲ ਮੁਤਫਿਕ ਨਾ ਹੋਏ। ਉਹ ਆਦਤਨ ਤਿਲਮਿਲਾ ਉੱਠਿਆ ਅਤੇ ਉੱਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, “ਉਏ ਮਹਾਰਾਜ, ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਮਝੀਦਾ ਹੁੰਦੈ। ਪਤਾ ਨੀ ਵਾਸਤਾ ਨੀ। ਫ੍ਰਾਇਡ ਨੇ ਕੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ਯਾਦ ਐ ਤੈਨੂੰ? ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਗੱਲ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਇਸ਼ਾਰੇ ਨੂੰ ਸਮਝੋ। ਜੇ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਤੇ ਨਾ ਜਾਓ। ਜੇ ਉਹ ਲਕੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਝੋ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਹੋਏਗਾ ਸਾਰਾ ਕੁੱਛ।

ਕ੍ਰਾਈਸਿਜ਼” ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਫਿਰ ਕੁਝ ਹੋਰ ਯਾਦ ਆਇਆ, ਉਹ ਪੁੱਠੇ ਪੈਰ ਵਾਪਸ ਮੁੜ ਗਿਆ ਅਤੇ ਐਰਿਕ ਫ਼ਰੋਮ ਦੀ ਕਿਤਾਬ “ਦ ਕ੍ਰਾਈਸਿਜ਼ ਆਫ ਸਾਇਕੋ-ਐਨੇਲੇਸਿਜ਼” ਲਿਆ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੀ।

ਐਨੇ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਘਰਵਾਲੀ ਪਾਣੀ ਦਾ ਗਲਾਸ ਲੈ ਕੇ ਆ ਗਈ ਅਤੇ ਚਾਹ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ। ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਤਖਤਪੋਸ਼ ਤੋਂ ਉਠ ਕੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਤਾੜੀ ਮਾਰਨ ਦੇ ਲਹਿਜੇ ਨਾਲ ਹੱਥ ਜੋੜੇ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਘਰ ਵਾਲੀ ਨੂੰ ਉਚੀ-ਉਚੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਉਏ ਜਾ ਬਾਬਾ, ਤੂੰ ਜਾਹ ਐਥੋਂ। ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਕੰਮ ਦੀ ਗੱਲ ਵੀ ਕਰ ਲੈਣ ਦੇਹ। ਤੇਰੀ ਚਾਹ-ਚੂਹ ਅਸੀਂ ਆਪੇ ਬਣਾ ਲਾਂਗੇ। ਤੂੰ ਸਾਡਾ ਖਹਿਤਾ ਛੱਡ ਬਸ ਤੇ ਐਥੋਂ ਜਾਹ।”

“ਨਾ ਸਰਦਾਰ ਜੀ, ਮੈਂ ਭਲਾ ਕੀ ਲੈਣਾ ਤੁਹਾਥੋਂ। ਕਿਹੋ ਜੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਾਹਬ ਨੂੰ ਚਾਹ ਪੁੱਛਣ ਆਈ ਸੀ।”

“ਤੂੰ ਬੱਸ ਜਾਹ ਐਥੋਂ, ਐਥੇ ਨਾ ਖੜ੍ਹ।”

ਉਸ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਮੁੜੀ ਜਾਂਦੀ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਉਸ ਕਿਹਾ, “ਪੜ੍ਹਾਈ-ਲਿਖਾਈ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੇ ਸਾਰੇ ਐਥੇ। ਪਾਗਲ ਨੇ ਪਾਗਲ।”

ਸ਼ੁਰੂ-ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਘਰਵਾਲੀ ਨਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੇਸ਼ ਆਉਂਦਾ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਉਹ ਮਰਦ ਕੱਟੜਪੁਣੇ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਜਾਪਦਾ ਪਰ ਸਮਾਂ ਪੈਣ ਨਾਲ ਉਸ ਪ੍ਰਤੀ ਮੇਰੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਬਦਲ ਗਏ। ਉਂਜ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਦੁਸ਼ਵਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਮਰਾਂ ਲੰਘ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ ਪਰ ਦਿਲ ਤੱਕ ਦਾ ਸਫਰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਰੂਹ ਕਾ ਲੰਬਾ ਸਫਰ ਹੈ
ਏਕ ਭੀ ਇਨਸਾਂ ਕਾ ਕੁਰਬ,
ਮੈਂ ਚਲਾ ਬਰਸੋਂ ਤੋਂ ਉਨ ਤਕ
ਜਿਸਮ ਕਾ ਸਾਯਾ ਗਯਾ।

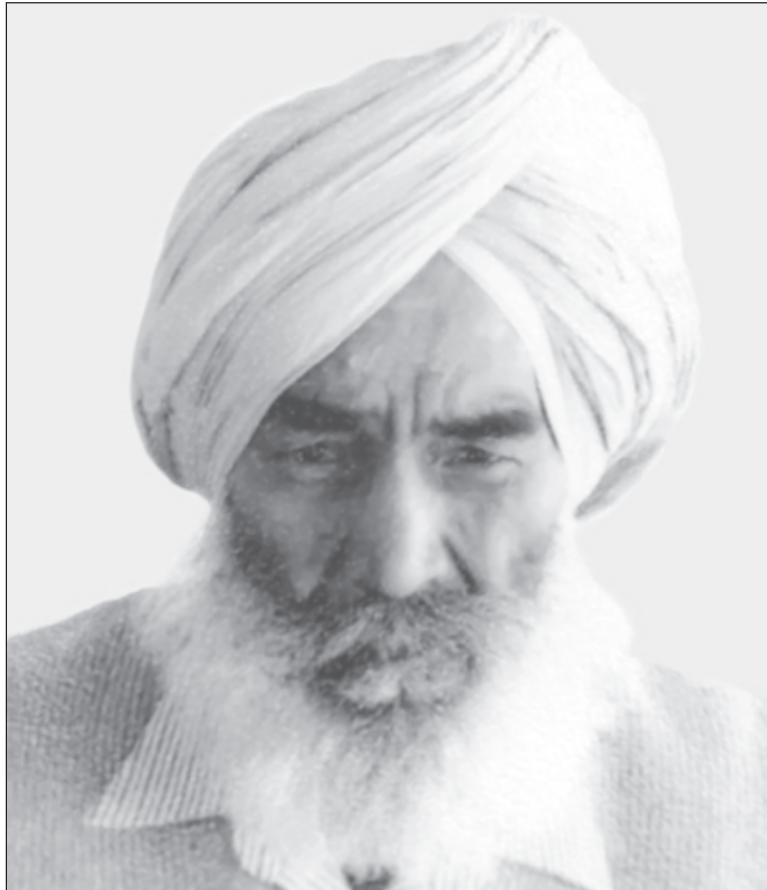
ਫਿਰ ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਵਸੇਬਾ ਹੀ ਸਾਧਾਰਨ ਅਤੇ ਆਸਾਧਾਰਨ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦੇ ਜੋਖਮ ਭਰੇ ਹਾਸ਼ੀਏ 'ਤੇ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਤਕਰੀਬਨ ਨਾ-ਮੁਮਕਿਨ ਹੀ ਹੈ। ਸਾਧਾਰਨ ਅਤੇ ਆਸਾਧਾਰਨ ਦੀ ਵੰਡ ਕਰਦੀ ਹੋਈ ਆਪਹੁਦਰੀ ਰੇਖਾ ਕਿਸ ਕਦਰ ਮਹੀਨ ਅਤੇ ਬੇਤੁਕੀ ਹੈ? ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜੀਵਨ ਇਸ ਸੱਚਾਈ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਮਹਿਬੂਬ ਚਿੰਤਕ ਨੀਤਸ਼ੇ ਵਾਂਗ ਉਹ ਜੋਖਮ ਭਰਿਆ ਜੀਵਨ ਜੀਅ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਮਾਮੂਲੀ ਜਿਹਾ ਅਹਿਸਾਸ ਉਦੋਂ ਵੀ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਮੇਰੀ ਉਸ ਨਾਲ ਪਹਿਲੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਹੋਈ ਸੀ।

ਇਹ 1980 ਦੇ ਸਿਆਲਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਸੇ ਸਾਲ ਮੋਦੀ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਲੈਕਚਰਾਰ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਆਰੰਭ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਐਮ.ਏ. ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੌਰਾਨ ਮੇਰੀ ਖੁਸ਼ਕਿਸਮਤੀ ਸੀ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਡਾ. ਗੁਰਭਗਤ ਸਿੰਘ ਵਰਗਾ ਵਿਦਵਾਨ ਮੁਰਸ਼ਿਦ ਮਿਲਿਆ। ਡਾ. ਗੁਰਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕਾਂ ਅਤੇ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਸਾਂਝ ਪਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਖਲਬਲੀ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਫਿਰ ਮੇਰਾ ਉਨਣ-ਬੈਠਣ ਮੋਦੀ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਵੀ.ਐਮ. ਕਪੂਰ ਨਾਲ ਹੋ ਗਿਆ ਜਿਹੜਾ ਆਪਣੀ ਹੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਕਲੰਦਰ ਸੀ। ਉਹ ਵੀ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦਾ ਸ਼ੁਦਾਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮੇਰੀ ਸਿੱਤਰਤਾ ਮੋਦੀ ਕਾਲਜ ਦੇ ਹੀ ਇਕ ਹੋਰ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਹੋ ਗਈ ਜਿਸ ਨੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮੋਦੀ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਕਪੂਰ

ਅਤੇ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਮਿਕਨਾਤੀਸ ਦੇ ਦੋ ਵਿਰੋਧੀ ਸਿਰਿਆਂ ਵਾਂਗ ਸਨ। ਕਪੂਰ ਰੋਮਾਂਟਿਕ ਮਿਜ਼ਾਜ, ਕਾਮੁਕਤਾ ਵਿਚ ਸੁਹਜ ਅਤੇ ਸੁਹਜ ਵਿਚ ਕਾਮੁਕਤਾ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਬੇਮੁਹਾਰਾ ਕਲੰਦਰ ਅਤੇ ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਹਿਣ ਮੁਤਾਬਕ ਛੈਲਾ ਬਾਬੂ। ਨਿਰਮਲ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਿਚ ਹਰਚੋਵਾਲ ਨੇੜੇ ਪਿੰਡ ਮਨੋਲੇ ਤੋਂ ਆਇਆ ਸਾਧਾਰਨ ਇਨਸਾਨ। ਸੂਰਤ ਅਤੇ ਸੀਰਤ ਦੋਹਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਸੁਨੱਖਾ, ਫੂਕ-ਫੂਕ ਕੇ ਕਦਮ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ। ਕਪੂਰ ਨਾਬੋਕੋਵ ਦੇ ਨਾਵਲ ‘ਲੌਲਿਟਾ’ ਦਾ ਹੰਬਰਟ ਅਤੇ ਨਿਰਮਲ ਤਾਲਸਤਾਇ ਦੇ ‘ਐਨਾ ਕੈਰੇਨੀਨਾ’ ਦਾ ਲੈਵਿਨ। ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਕਪੂਰ ਨੇ ਹੀ ਕਰਵਾਈ ਸੀ।

ਅਸੀਂ ਤਿੰਨੋਂ ਇਕ ਦਿਨ ਖਾਲੀ ਪੀਰੀਅਡ ਵਿਚ ਕਾਲਜ ਦੇ ਬਾਹਰ ਗਿਆਨੀ ਦੀ ਰੋਹਤੀ 'ਤੇ ਚਾਹ ਦੀਆਂ ਚੁਸਕੀਆਂ ਲੈਂਦੇ ਕੋਸੀ-ਕੋਸੀ ਧੁੱਪ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣ ਰਹੇ ਸਾਂ। ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਵੀ ਉਥੇ ਆ ਗਿਆ। ਭਾਰੀ ਭਰਕਮ ਦੇਹ, ਸਿਰ 'ਤੇ

ਰਲ ਜਾਂਦੇ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਕਦੇ ਉਸ ਦੀ ਗੱਲ ਵਿਚੋਂ ਕੱਟ ਕੇ ਟੋਕਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਉਹ ਝੱਟ ਭਬਕ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਕਹਿੰਦਾ, “ਓ ਨਹੀਂ ਸਰ, ਨਹੀਂ ਨਹੀਂ...ਇਉਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਤੁਸੀਂ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਮਝੋ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਵਿਚ ਫਲਾਣੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਫਲਾਣੀ ਕਿਤਾਬ ਪਈ ਹੈ। ਉਹ ਪੜ੍ਹੋ ਫਿਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਗੱਲ ਸਮਝ ਆਉਗੀ।” ਉਹ ਗੱਲ ਕਰਦਾ-ਕਰਦਾ ਕੁਝ ਚਿਰ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਨੂੰ ਇਉਂ ਝਟਕਾ ਦਿੰਦਾ ਜਿਵੇਂ ਬਹੁਤ ਵਾਰ ਉਹ ਬੰਦੇ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਨੂੰ ਝਟਕਦੇ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਬੋਲਣ ਲੱਗੇ ਹਕਲਾਉਂਦੇ ਹੋਣ। ਸਾਡੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਪ੍ਰਤੀ ਉਸ ਦਾ ਰਵੱਈਆ ਬਰਤਰਫੀ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ਉਹ ਰਚ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਮੈਂ ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਜਿਹਾ ਕਿਸੇ ਕੋਲੋਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸੁਣਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੇ ਆਕਰਸ਼ਤ ਵੀ ਕੀਤਾ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਵਿਚ ਅਣਘੜੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦੀ ਕਚਿਆਈ ਵੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਈ। ਉਸ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਨਫਾਸਤ ਨਜ਼ਰ

ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ

ਢੱਠੀ ਜਿਹੀ ਸਲੇਟੀ ਰੰਗ ਦੀ ਪੱਗ। ਕਰਤ-ਬਰਤ ਦਾੜ੍ਹੀ। ਗਲ ਵਿਚ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਜਿਹੀ, ਹੱਥ ਦੀ ਬੁਣੀ ਹੋਈ ਕੋਟੀ। ਤੇਤ ਘਸਮੇਲੀ ਜਿਹੀ ਮਿੱਟੀ ਰੰਗੀ ਪੈਂਟ। ਪੈਰੀਂ ਜਲਸਾ ਅਤੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਦੋ ਕਿਤਾਬਾਂ। ਉਹ ਤੁਰਿਆ ਆਉਂਦਾ ਮੈਨੂੰ ਰਿਫ਼ ਜਿਹਾ ਜਾਪਿਆ। ਕਪੂਰ ਨੇ ਸਾਡਾ ਉਸ ਨਾਲ ਤੁਆਰਫ਼ ਕਰਵਾਇਆ। ਇਸ ਮੁੱਢਲੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਚਿੰਤਕ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਉਹ ਇਕੋ ਸਾਹ ਵਿਚ ਯੁੰਗ ਦੇ ਸਿਨਕ੍ਰੋਨੀਸਟੀ ਅਤੇ ਹੇਜ਼ਨਬਰਗ ਦੇ ਅਨਿਸਚਿਤਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਜਾਂਦਾ। ਮਨੋਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਅਤੇ ਕੁਐਂਟਮ ਫ਼ਿਜ਼ਿਕਸ ਨੂੰ ਬੜੀ ਸਰਲਤਾ ਨਾਲ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਜੋੜਦਾ ਰਿਹਾ। ਵਿਚੇ ਹੀ ਕਿਤੇ ਬੁਧਿਜ਼ਮ ਅਤੇ ਤਾਉਇਜ਼ਮ ਵੀ

ਨਾ ਆਈ ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਨਿਰਾਦਰਤਾ ਦਾ ਸੰਗ ਕਰਦੇ ਖਰੂਵੇਪਣ ਵਿਚ ਦਿਲ-ਖਿਚਵੀਂ ਕਸ਼ਿਸ਼ ਜ਼ਰੂਰ ਸੀ।

ਉਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਜਬ ਇਨਸਾਨ ਸੀ, ਬਹੁਤ ਦਿਲਚਸਪ। ਉਸ ਨੇ ਸਾਡੀ ਚਾਹ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਇਸ ਕਰਕੇ ਠੁਕਰਾ ਦਿੱਤੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਕੁਝ ਚਿਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੋ ਜੱਗ ਕੱਚੀ ਲੱਸੀ ਪੀ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਲੱਸੀ ਇਸ ਕਰਕੇ ਪੀਤੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੋ ਦਿਨ ਨਿੰਮ ਪੀਂਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਆਪਣੀ ਕੌੜੀ ਜ਼ਬਾਨ ਦੀ ਕੁਝਿਤਣ ਤੋਂ ਨਿਜਾਤ ਪਾਉਣ ਲਈ। ਹੋਮਿਉਪੈਥਿਕ ਪੱਧਰੀ ਦਾ ਇਹੋ ਸਿਧਾਂਤ ਸੀ-ਕੁਝਿਤਣ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋੜੀ ਨਿੰਮ ਦੀ ਵਰਤੋਂ। ਉਸ ਦੀ ਆਮਦ ਵਾਵਰੋਲੇ ਵਾਂਗ ਸੀ, ਜਿਹੜਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਹਲਚਲ ਸਿਰਜਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਡ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਹਿਜੇ-

ਸਹਿਜੇ ਉਸ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ। ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨੀਂ ਕੌਰ ਜੀ ਦੀ ਹਵੇਲੀ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਜਿਹੜੀ ਰਿਆਸਤੀ ਪਟਿਆਲੇ ਦੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸੀ ਜਿਹੜੀਆਂ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪਟਿਆਲੇ ਦਾ ਸ਼ਾਹੀ ਇਤਿਹਾਸ ਵੀ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ। ਕੌਰ ਜੀ ਦੀ ਹਵੇਲੀ ਮੋਦੀ ਕਾਲਜ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਹੀ ਸੀ।

ਉਹ ਤਕਰੀਬਨ ਹਰ ਸਨਿਚਰਵਾਰ ਮੋਦੀ ਕਾਲਜ ਆ ਜਾਂਦਾ। ਪੇਸ਼ੇ ਤੋਂ ਉਹ ਸਿਵਲ

ਸਫਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ

ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਸੀ ਅਤੇ ਲੋਕ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚ ਬਤੌਰ ਐਸ.ਡੀ.ਓ. ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਹੋਮਿਓਪੈਥੀ ਦਾ ਉਸ ਨੂੰ ਜਨੂੰਨ ਸੀ ਅਤੇ ਹੋਮਿਓਪੈਥੀ ਨੂੰ ਉਹ ਅਧਿਆਤਮਕ ਵਿਗਿਆਨ ਦੱਸਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਹੋਮਿਓਪੈਥੀ ਦੀ ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ ਵੀ ਕਰਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਲੋਕ ਉਸ ਨੂੰ ਡਾ. ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣਦੇ ਸਨ। ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਸ਼ਫਾ ਸੀ। ਦਵਾਈਆਂ ਬਿਲਕੁਲ ਮੁਫ਼ਤ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦਵਾਈਆਂ ਦੇ ਐਨਾ ਵਿਰੁਧ ਕਿ ਕਿਸੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੁਆਈ ਨੂੰ ਹੱਥ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਾਉਂਦਾ ਅਤੇ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਨੇੜੇ ਦੀ ਵੀ ਨਾ ਲੰਘਦਾ। ਪੜ੍ਹਨ-ਲਿਖਣ ਦਾ ਸ਼ੁਦਾਈ ਅਤੇ ਮਨੋਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਵਿਚ ਖਾਸ ਰੁਚੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ। ਦੁਫ਼ਾਤ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਉਸ ਦਾ ਪਸੰਦੀਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਸੀ। ਹਰ ਸਾਹ 'ਚ ਫਰਾਇਡ, ਯੁੰਗ, ਵਿਨੀਕੋਟ ਅਤੇ ਆਰ.ਡੀ. ਲੈਂਗ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਾ।

ਉਸ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਸਵੈਮਾਣ ਨੂੰ ਜਿੰਚ ਕਰਦਾ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਵੀ ਹੋਇਆ ਕਿ ਕਹਿਣ-ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਅਦਬ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ ਪਰ ਦਰਅਸਲ ਅਦਬ ਅਤੇ ਅਦੀਬਾਂ ਨਾਲ ਨੇੜਤਾ ਦਾ ਤਾਂ ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਖਾਸ ਹੱਕ ਹੈ, ਉਹ ਮਨੁੱਖ ਜਿਹੜੇ ਪੇਸ਼ੇਵਰਾਨਾ ਅਦਬ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਦਾਚਾਰਕ ਬੰਦਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰਹੇ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮੌਲਿਕ ਸੋਚ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨ (ਪੇਸ਼ੇ) ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ 'ਤੇ ਕੁਰਬਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ।

ਅਸੀਂ ਉਸ ਦੀ ਦਾਸਤਾਨ ਤੋਂ ਹੋਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਾਕਿਫ਼ ਹੁੰਦੇ ਗਏ। ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕੇ ਅਬੋਹਰ ਦੇ ਪਿੰਡ ਕੋਠੇ ਦਾ ਇਹ ਜੰਮਪਲ ਜਦੋਂ ਕੁਰੁਕਸ਼ੇਤਰ ਵਿਚ ਰੀਜਨਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਕਾਲਜ ਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪੇਟ ਦੀ ਕਿਸੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦਵਾਈ ਚੱਲ ਗਈ ਸੀ। ਉਹ ਮੌਤ ਦੇ ਮੂੰਹ 'ਚੋਂ ਵਾਪਸ ਪਰਤਿਆ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਸੋਚ ਲਿਆ ਕਿ ਬਾਕੀ ਦਾ ਜੀਵਨ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰੇਗਾ। ਇਸੇ ਸਮਰਪਣ ਦੇ ਅਹਿਦ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਵਿਧਵਾ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਮਝ ਕੇ ਪਾਲਿਆ।

ਸਾਡੀਆਂ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਵਧਦੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਉਸ ਕੋਲ ਕਈ ਨਵੇਂ ਜਾਣਕਾਰ, ਕਈ ਨਵੇਂ ਮਰੀਜ਼ ਆਉਂਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਰਾਹ ਤੁਰ ਗਏ। ਉਸ ਨੇ ਕਦੀ ਕਿਸੇ ਛੱਡ ਜਾਣ ਵਾਲੇ 'ਤੇ ਗਿਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਸਾਨੂੰ ਉਹ ਅਕਸਰ ਕਹਿੰਦਾ, “ਬਹੁਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੁੱਖ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਜਦ ਤੱਕ ਦੁੱਖ ਤਕਲੀਫ਼ ਐ, ਲੋਕ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਆਉਣਗੇ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦੁੱਖ ਕੱਟਿਆ ਗਿਆ, ਉਹ ਆਉਣਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਣਗੇ। ਬੱਸ ਐਨੀ ਗੱਲ ਈ ਐ।” ਮਨੁੱਖੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਉਸ ਦਾ ਇਹ ਉਦਾਰ ਨਜ਼ਰੀਆ ਬਹੁਤ ਹੱਦ ਤਕ ਮਨੋਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦੇ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰੈਂਸ ਅਤੇ ਕਾਉਂਟਰ-ਟ੍ਰਾਂਸਫਰੈਂਸ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਸੀ। ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਸਾਡੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਰਿਸ਼ਤੇ ਬਾਰੇ ਵੀ ਸੁਚੇਤ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਸਾਡੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਤੋਂ ਸਦੀਵੀ ਮੁਹੱਬਤ ਜਾਂ ਸਤਿਕਾਰ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਤੁਹਾਡੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਉਹ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਆਉਣਗੇ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕਸ਼ਟਾਂ ਦਾ ਨਿਵਾਰਨ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਆਉਣਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਣਗੇ। ਉਹ ਇਕ ਹੋਰ ਗੱਲ ਵੀ ਕਰਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਗਹਿਰੀ ਸੱਚਾਈ ਹੈ। ਜਦ ਤੱਕ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਹਿਰਦ ਤੁਹਾਡੇ ਪਰਛਾਵੇਂ ਹੋਣ ਰਹਿਣਗੇ, ਉਹ ਵਿਲਖਣ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਵਿਰੁਧੇ ਰਹਿ ਜਾਣਗੇ। ਵੱਖਰੀ ਪਛਾਣ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ

ਤੁਹਾਡੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਣਾ ਹੀ ਪਵੇਗਾ। ਮਨੁੱਖੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਰਲੇਪਤਾ ਅਸੀਂ ਸੂਫੀਆਂ ਨਾਲ ਹੀ ਜੋੜਦੇ ਹਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੰਦਿਆਂ ਨਾਲ ਜਿਹੜੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਵੀ ਸੰਸਾਰਕ ਮੋਹ-ਮਾਇਆ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਮੈਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹੀ ਗ਼ਾਲਿਬ ਦਾ ਇਹ ਸ਼ਿਅਰ ਯਾਦ ਦਿਵਾਉਂਦਾ:

ਬਨਾ ਕਰ ਫ਼ਕੀਰੋਂ ਕਾ ਹਮ ਭੇਸ ਗ਼ਾਲਿਬ
ਤਮਾਸ਼ਾ-ਏ-ਅਹਿਲੇ ਕਰਮ ਦੇਖਤੇ ਹੈ।

ਪਰ ਇਸ ਸ਼ਿਅਰ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਇਹ ਖਿਆਲ ਵੀ ਆਉਂਦਾ ਕਿ ਗ਼ਾਲਿਬ ਦੇ ਫ਼ਕੀਰ ਨੇ ਤਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਫ਼ਕੀਰੀ ਦਾ ਭੇਸ ਧਾਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਅਸਲੋਂ ਫ਼ਕੀਰ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਫ਼ਕੀਰੀ ਕੋਈ ਢੋਂਗ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮਹਿਜ਼ ਪਹਿਰਾਵੇ ਦਾ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਫ਼ਕੀਰ ਸੀ, ਮਨ ਤੋਂ ਅਮੀਰ, ਰੂਹ ਤੋਂ ਅਮੀਰ।

ਉਸ ਦੀ ਰੂਹਾਨੀ ਅਮੀਰੀ ਦਾ ਕਾਇਲ ਮੈਂ ਉਸ ਦਿਨ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਦਿਨ ਉਸ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਇਕ ਸ਼ਾਮ ਕਿਲਾ ਮੁਬਾਰਕ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਕੰਧ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਲਗਦੀ ਸਬਜ਼ੀ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਹੋਈ। ਇਹ ਗੱਲ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਸਾਕੇ ਤੋਂ ਕੁੱਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਹੈ। ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਬਹੁਤ ਹੀ ਗ਼ਰੀਬ ਬਿਰਧ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਵੇਚਣ ਵਾਲੇ ਤੋਂ ਸਬਜ਼ੀ ਖ਼ਰੀਦ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪੀਲੇ ਹੋ ਗਏ ਬਾਸੀ ਕਰੇਲੇ, ਫਿੱਸੇ ਹੋਏ ਕੀੜਿਆਂ ਦੇ ਖਾਧੇ ਬੈਗਣ ਅਤੇ ਨਰਮ ਜਿਹੇ ਗੋਲ ਕੱਦੂ ਲਈ ਉਹ ਬਜ਼ੁਰਗ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਹੀ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੂੰਹ ਮੰਗੀ ਕੀਮਤ ਦੇ ਕੇ ਉਸ ਬਾਬੇ ਤੋਂ ਕੁੱਝ ਸਤੀਆਂ-ਗਲੀਆਂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਖ਼ਰੀਦ ਲਈਆਂ। ਮੇਰਾ ਮਨ ਕਚਿਆਣ ਨਾਲ ਭਰ ਗਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਮੌਲੀਅਰ ਦੇ ਸੂਮ ਹਰਪਾਗੋਨ ਨੂੰ ਵੀ ਪਿੱਛੇ ਛੱਡ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਨੂੰ ਭਾਂਪ ਲਿਆ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਬਿਨਾਂ ਕੁੱਝ ਪੁੱਛਿਆਂ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਏਸ ਬੰਦੇ ਤੋਂ ਇਸ ਦੀ ਸਬਜ਼ੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੈਣੀ, ਤੇ ਉਹ ਭੁੱਖਾ ਹੀ ਸੋਂ ਜਾਂਦਾ। ਬੇਰਾਤ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਦੇਣੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਬਜ਼ੀ ਦੇ ਪੈਸੇ ਦੇ 'ਤੇ। ਜੇ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਬੇਰਾਤ ਦੇ ਦਿੰਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਬਹੁਤ ਛੋਟਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ। ਪੜ੍ਹਿਆ ਨੂੰ ਫਰਾਇਡ ਬੰਦੇ ਦੀ ਈਗੋ ਬਾਰੇ ਕੀ ਕਹਿੰਦੈ।” ਉਸ ਨੇ ਕੁੱਝ ਦੂਰ ਜਾ ਕੇ ਉਹ ਸਾਰੀ ਸਬਜ਼ੀ ਗੰਦੇ ਨਾਲੋਂ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਫਰਾਇਡ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਵਿਖਿਆਨ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ।

ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਉਸ ਤੋਂ ਰੁਖ਼ਸਤ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਬਹੁਤ ਅਜੀਬ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਸ ਦੀ ਫਰਾਖਦਿਲੀ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਮੁਤਾਸਰ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਜੀਵਨ ਦੇ ਰੋਜ਼ਮੇਰੇ ਦੇ ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ ਮਨੋਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦੇ ਲੈਨਜ਼ ਵਿਚੋਂ ਦੇਖਣ ਦੇ ਝੁਕਾਅ ਤੋਂ ਮੈਂ ਕੁਝ ਬੇਜ਼ਾਰ ਜ਼ਰੂਰ ਸੀ। ਮੇਰਾ ਮੰਨਣਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨਾ ਫਰਾਇਡ ਦੀ ਪੈਚੀਦਗੀ ਨੂੰ ਖੀਣ ਕਰਕੇ ਅਤਿ ਸਰਲਤਾ ਦੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਘਟਾਉਣ ਬਰਾਬਰ ਹੈ ਪਰ ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਅਜੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਜਾਨਣਾ ਬਾਕੀ ਸੀ!

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨੀਂ ਪੰਜਾਬ ਕਤਲੋ-ਗ਼ਾਰਤ ਦੇ ਹੈਵਾਨੀ ਦੌਰ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਜ਼ਿਹਨ ਵਿਚ ਇਕੋ ਹੀ ਸਵਾਲ ਸੀ: ਹੁਣ ਕੀ ਬਣੇਗਾ? ਸਬਜ਼ੀ ਮੰਡੀ ਵਾਲੀ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਹੀ ਦਿਨ ਮੈਂ ਅਤੇ ਨਿਰਮਲ, ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਚਲੇ ਗਏ। ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਤਾਂ ਸੰਤ ਹੈ। ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਬਿਆਨ ਬਹਿਸ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਬਣ ਗਿਆ। ਮੇਰੀ ਤੇ ਨਿਰਮਲ ਦੀ ਇਹ ਰਾਇ ਸੀ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਮਰਕਜ਼ੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸ਼ਾਇਦ ਸੰਤ (ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ) ਨਾਲ ਅੰਦਰਖਾਤੇ ਹੀ ਕੋਈ ਗੱਲਬਾਤ ਤੋਰੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਸਮਝੌਤਾ ਬਹੁਤੀ ਦੂਰ ਨਹੀਂ। ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਸਾਡੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਬਹੁਤ ਹੱਸਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਓ ਨਹੀਂ ਸਰ ਇਉਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਹ ਬਿਆਨ ਤਾਂ ਸੰਤ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਜੰਗ ਦਾ ਸੂਚਕ ਐ। ਹੁਣ ਬੀਬੀ (ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ) ਨੇ ਮਿਲਟਰੀ ਚਤੁਰਤਾਈ ਐ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ, ਤੁਸੀਂ ਦੇਖ ਲਿਓ।” ਅਸੀਂ ਉਸ ਨਾਲ ਮੁਤਫ਼ਿਕ ਨਾ ਹੋਏ। ਉਹ ਆਦਤਨ ਤਿਲਮਿਲਾ ਉਠਿਆ ਅਤੇ ਉਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, “ਉਏ ਮਹਾਰਾਜ, ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਮਝੀਦਾ ਹੁੰਦੈ। ਓ ਨਿਰਮਲ ਤੂੰ ਵੀ ਇਸ ਬਾਹਲੇ ਸਿਆਣੇ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਮੂਰਖਾਂ ਆਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰੀ ਜਾਨੈਂ। ਪਤਾ ਨੀ ਵਾਸਤਾ ਨੀ। ਫਰਾਇਡ ਨੇ ਕੀ ਕਿਹਾ ਸੀ, ਯਾਦ ਐ ਤੈਨੂੰ? ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਗੱਲ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਇਸ਼ਾਰੇ ਨੂੰ ਸਮਝੋ। ਜੇ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਤੇ ਨਾ ਜਾਓ। ਜੇ ਉਹ ਲੁਕੇ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਝੋ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਹੋਏਗਾ ਸਾਰਾ ਕੁੱਛ। ਤੁਸੀਂ ਸਰਕਾਰ

ਦੀ ਧੁਨੀ 'ਚ ਜੇ ਡੱਕੇ ਮਾਰਦੇ ਰਹੋ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਕਦ ਤਾਈਂ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰੂ। ਸਟੇਟ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨੂੰ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਲਗਾਤਾਰ ਵੰਗਾਰਦੇ ਰਹੋਗੇ ਤਾਂ ਇਹਦੀ ਕੋਈ ਕੀਮਤ ਤਾਂ ਦੇਣੀ ਪਵੇਗੀ।”

ਉਹ ਸੰਸਥਾਗਤ ਧਰਮ ਦੇ ਬਹੁਤ ਵਿਰੁਧ ਸੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਮੱਸਿਆ ਬਾਰੇ ਸਾਡੇ ਵਾਂਗ ਭਾਵੁਕ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਵੀ ਮਨੋਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਹੀ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਯੁੱਗ ਦੇ ਨਸਲੀ ਅਵਚੇਤਨ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਦਾ ਵਾਸਤਾ ਦੇ ਕੇ ਹਿੰਦੂ ਮਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਮਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਮਨ ਦੀਆਂ ਡੂੰਘੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੈਚੀਦਾ

ਦਾ ਬੱਚਿਆਂ ਵਾਲਾ ਨਿਹਚਲ ਗੁੱਸਾ; ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਕਈ ਗੁਣਾ ਵਾਧਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਉਸ ਦਿਨ ਝੱਲਣਾ ਪਿਆ ਜਿਸ ਦਿਨ ਮੈਂ ਨਿਉਰੋ ਸਾਇਕਾਲੋਜੀ ਦੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਫਰਾਇਡ ਨੂੰ ਕਿਤੇ ਨਿੰਦ ਬੈਠਿਆ। ਫਿਰ ਕੀ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕੋਸਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਉਚੀ-ਉਚੀ, “ਵਾਲੀਆ, ਹੁਣ ਤੇਰਾ ਬੋਲੇ ਡਿੱਗਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ। ਤੂੰ ਮੁਧੇ ਮੂੰਹ ਗਿਰੇਂਗਾ। ਤੇਰੇ 'ਚ ਹੰਕਾਰ ਆ ਗਿਆ ਨਾ ਹੁਣ...।” ਤੇ ਹੋਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਕੁਝ। ਨਿਰਮਲ ਉਸ ਦਿਨ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਚੁੱਪ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ

ਦਿਨ ਰਾਤ ਬਜਾ ਕਰ ਨਕਾਰਾ। ...

ਸਬ ਨਾਠ ਪੜਾ ਰਹਿ ਜਾਏਗਾ
ਜਬ ਲਾਦ ਚਲੇਗਾ ਬੰਜਾਰਾ।

ਫਰਕ ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਸਾਧਾਰਨ ਮਨੁੱਖਾਂ ਅਤੇ ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਵਿਚ ਐਨਾ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਮਨ ਦੀ ਇਹ ਕੈਫੀਅਤ ਕੁਝ ਛਿਣਾਂ ਦੀ ਮਹਿਮਾਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਫੱਕਰ ਇਸ ਅਹਿਸਾਸ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕਲੇਜੇ ਨਾਲ ਲਾ ਕੇ ਜਿਉਂਦੇ ਨੇ।

ਕੋਈ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਿਹਤ ਵਿਗੜ ਗਈ। ਉਸ ਨੂੰ ਬਲੈਂਡ ਪ੍ਰੋਸ਼ਰ ਹੋ ਗਿਆ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦਵਾਈ ਨਾ ਖਾਧੀ। ਜੇ ਉਸ ਦੀ ਘਰਵਾਲੀ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ

ਬੁੱਢਾ ਨਾਇਕ ਸੈਂਟੀਐਗੋ ਯਾਦ ਆ ਗਿਆ। ਸੈਂਟੀਐਗੋ ਜਦੋਂ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਜੀਵਾਂ ਨਾਲ ਲੰਬੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਰਤਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਮੋਢੇ 'ਤੇ ਮਸਤੂਲ ਚੁੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਈਸਾ ਮਸੀਹ ਦੀ ਸਲੀਬ ਵਾਂਗ। ਉਹ ਟੁੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਸੀ ਪਰ ਹਾਰਿਆ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਉਹ ਫਿਰ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦੇ ਮਨਸੂਬੇ ਘੜ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲ ਜਾਂ ਫਿਰ ਇਹ ਕਹਿ ਲਵੇ ਕਿ ਮੌਤ ਨਾਲ ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਫੈਸਲਾਕੁਨ ਦੌਰ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਲੜ ਤਾਂ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਵੀ ਸੀ ਕਿ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਬਾਕੀ ਸਫ਼ਰ ਹੁਣ ਬਹੁਤ ਤਵੀਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਠਰੰਮੇ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰੂਹ ਤਾਂ ਹੁਣ ਬੱਸ ਉਡਾਰੀ ਮਾਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ, ਬੱਸ ਚੰਦ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਹੀ ਮਹਿਮਾਨ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕਤਾ ਵਿਚ ਅਜੀਬ ਜਿਹੀ ਵੀਰਾਨੀ ਸੀ।

ਮੈਂ ਨਿਰਮਲ ਨੂੰ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਿਹਤ ਬਾਰੇ ਬੇਗ਼ਮ ਅਖ਼ਤਰ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਗਜ਼ਲ ਦਾ ਸ਼ਿਅਰ ਕਿਹਾ:

ਆਤੀ ਹੈ ਕਿਸ ਤਰਹਾ ਸੇ

ਮੇਰੀ ਕਬਜ਼-ਏ-ਰੂਹ ਕੋ

ਦੇਖੁ ਤੋਂ ਮੌਤ ਢੂੰਡ ਰਹੀ ਹੈ ਬਹਾਨਾ ਕਯਾ।

ਉਸ ਦੀ ਸਿਹਤ ਵਿਗੜਦੀ ਗਈ...ਤੇ ਅੰਤ ਉਹ 26 ਜਨਵਰੀ 2011 ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਸਾਹਿਬਾਂ ਤੋਂ ਸਦਾ ਲਈ ਰੁਖ਼ਸਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਨਿੱਪੀ ਨੇ ਅਖ਼ੀਰ ਤੱਕ ਉਸ ਦੀ ਬਹੁਤ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ। ਕਪੂਰ ਵੀ ਹਰ ਐਤਵਾਰ ਬਿਨਾ ਨਾਗਾ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ।

1956 ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਬਹੁ-ਚਰਚਿਤ ਕਿਤਾਬ ‘ਦ ਆਊਟਸਾਈਡਰ’ ਵਿਚ ਕੋਲਿਨ ਵਿਲਸਨ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਆਊਟਸਾਈਡਰ ਜਾਂ ਓਪਰੇ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸੰਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਿਹੜੇ ਜਾਂ ਤਾਂ ਕਲਾਕਾਰ ਹਨ, ਲੇਖਕ ਹਨ ਜਾਂ ਫ਼ਕਰ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਉਹ ਬੇਗ਼ਾਨੇ ਬਣ ਕੇ ਹੀ ਵਿਚਰੇ। ਸਮਾਜ ਨੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੇਗ਼ਾਨਾ ਜਾਂ ਅਜਨਬੀ ਹੀ ਸਮਝਿਆ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਆਊਟਸਾਈਡਰ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਹੋਰ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਉਹ ਕਲਾਕਾਰ ਅਤੇ ਫਿਲਾਸਫਰ ਵੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤੀ ਪਰ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਨਾ ਸਵੀਕਾਰਿਆ, ਇਸ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿਚ ਆ ਗਏ। ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਇਕੱਲਾ ਹੀ ਰਿਹਾ ਸਾਰੀ ਉਮਰ, ਓਪਰਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਅਜਨਬੀ। ਉਸ ਨੇ ਰਾਹ ਹੀ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਚੁਣਿਆ ਸੀ।

ਪੱਥਰ ਸੁਲਗ ਰਹੇ ਥੇ

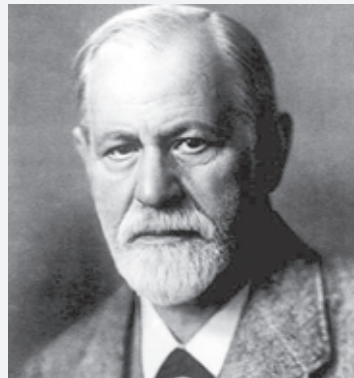
ਕੋਈ ਨਕਸ਼-ਏ-ਪਾ ਨਾ ਥਾ।

ਹਮ ਉਸ ਤਰਫ਼ ਚਲੇ ਥੇ

ਜਿਧਰ ਰਾਸਤਾ ਨਾ ਥਾ।

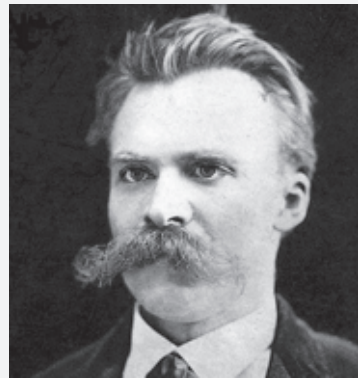
ਜੇ ਕਿਤੇ ਕੋਲਿਨ ਵਿਲਸਨ ਦੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਇਹ ਗੁਮਨਾਮ ਦਰਵੇਸ਼ ਕੋਲਿਨ ਵਿਲਸਨ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਮੁੱਖ ਪਾਤਰ ਹੁੰਦਾ!

***ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਭਾਗ, ਸਰਕਾਰੀ ਮਹਿੰਦਰਾ ਕਾਲਜ, ਪਟਿਆਲਾ।**

ਸਿਰਗਿੰਡ ਫਰਾਇਡ

ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਜਿਸਦਾ ਵਸੇਬਾ ਹੀ ਸਾਧਾਰਨ ਅਤੇ ਆਸਾਧਾਰਨ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦੇ ਜੋਖਮ ਭਰੇ ਹਾਸ਼ੀਏ 'ਤੇ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਤਕਰੀਬਨ ਨਾ-ਮੁਮਕਿਨ ਹੀ ਹੈ। ਸਾਧਾਰਨ ਅਤੇ ਆਸਾਧਾਰਨ ਦੀ ਵੰਡ ਕਰਦੀ ਹੋਈ ਆਪਹੁਦਰੀ ਰੇਖਾ ਕਿਸ ਕਦਰ ਮਹੀਨ ਅਤੇ ਬੇਤੁਕੀ ਹੈ, ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜੀਵਨ ਇਸ ਸੱਚਾਈ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਮਹਿਬੂਬ ਚਿੰਤਕ ਨੀਤਸ਼ੇ ਵਾਂਗ ਉਹ ਜੋਖਮ ਭਰਿਆ ਜੀਵਨ ਜੀਆ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਨੀਤਸ਼ੇ

ਅਤੇ ਗਹਿਰੇ ਹੋਣ ਦੀ ਦੁਹਾਈ ਦਿੰਦਾ। ਅਸੀਂ ਬੇਯਕੀਨੀ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਦੇ ਰਹੇ। ਸਾਨੂੰ ਪੂਰਾ ਯਕੀਨ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋ ਹੀ ਜਾਵੇਗਾ ਪਰ ਜਦੋਂ ਕੁਝ ਚਿਰ ਬਾਅਦ ਹੀ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਸਾਕਾ ਵਾਪਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਗੱਲ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ। ਜਦੋਂ ਹੀ ਕਰਫਿਊ ਖੁੱਲ੍ਹਿਆ, ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਫਿਰ ਉਸ ਕੋਲ ਗਏ। ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਬਹੁਤ ਅਸ਼ਾਂਤ ਸੀ, ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਭਰੇ ਹੋਏ। ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਖਾਮੋਸ਼ ਸੀ, ਉਦਾਸ ਵੀ। ਉਹ ਬਹੁਤਾ ਨਾ ਬੋਲਿਆ। ਬੱਸ, ਸਾਨੂੰ ਵਾਪਸ ਮੁੜਦਿਆਂ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਇਕੋ ਹੀ ਗੱਲ ਕਹੀ ਕਿ ਅਜੇ ਦੋਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੋਹਿਆ ਨਹੀਂ, ਅਜੇ ਬਹੁਤ ਖੂਨ ਬਹਿਣਾ ਬਾਕੀ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤੀ ਪਿੱਛੋਂ ਉਹ ਕਿਤਾਬਾਂ ਨਾਲ ਹੋਰ ਜੁੜ ਗਿਆ। ਹਾਇਡੇਗਰ, ਕਿਰਦੇਗਾਰਦ, ਵਿਟਗਿੰਸਟਾਈਨ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਸਾਂਝ ਹੋਰ ਗਹਿਰੀ ਹੋ ਗਈ। ਉਹ ਹਰ ਹਫ਼ਤੇ ਤਕਰੀਬਨ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਚੱਕਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਦੇ ਲਾ ਆਉਂਦਾ। ਸਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਤਾਬਾਂ ਲਿਆ ਕੇ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ ਕਰਦਾ। ਮੈਨੂੰ ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬੋਲ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕੋਈ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹਾਇਡੇਗਰ, ਵਿਟਗਿੰਸਟਾਈਨ ਅਤੇ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਉੱਤੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਪੜ੍ਹਿਆ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਉਹ ਕਿਸ ਲੋਹੜੇ ਦੇ ਸ਼ੋਕ ਅਤੇ ਆਵੇਗ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਖਬਰਤ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਕਿ ਇਕ ਵਾਰ ਬਾਬੇ ਬੋਲ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਨੀਂਦ ਨਾ ਆਈ ਜਦੋਂ ਤਕ ਉਹ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਜਾ ਕੇ ਰੇਅ ਮੇਕ ਦੀ ਕਿਤਾਬ “ਵਿਟਗਿੰਸਟਾਈਨ: ਦ ਡਿਊਟੀ ਆਫ਼ ਜੀਨੀਅਸ” ਨਾ ਖ਼ਰੀਦ ਲਿਆਇਆ।

ਹਾਂ, ਬਸ ਇਕ ਫ਼ੋਟੋ ਕਾਪੀ ਕਰਾਉਣ 'ਤੇ ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਖ਼ਤ ਇਤਰਾਜ਼ ਸੀ। ਉਹ ਫ਼ੋਟੋ ਕਾਪੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਨੇੜੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਂਦਾ। ਉਸ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਕਾਫ਼ੀ ਵਧ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਕਈ ਨਵੇਂ ਮੁਰੀਦ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਾਗਿਰਦੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮੁੱਖ ਇਕ ਨੌਜਵਾਨ ਵਕੀਲ ਗੁਨਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਨਿੱਪੀ) ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਥਾਨ ਹੈ। ਗੁਨਿੰਦਰ ਨੇ ਹੀ ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਆਖ਼ਰੀ ਸਾਹਾਂ ਤੱਕ ਉਸ ਦੀ ਬਹੁਤ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ।

ਜਿਉ-ਜਿਉ ਵਕਤ ਬੀਤਦਾ ਗਿਆ, ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਲੰਗਪੁਣੇ 'ਤੇ ਹੋਰ ਸ਼ਬਾਬ ਆਉਂਦਾ ਗਿਆ। ਐਸੋ-ਇਸਰਤ ਦੇ ਹਰ ਅਸਬਾਬ ਤੋਂ ਕਿਨਾਰਾਕਸ਼ੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਹੁਣ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਬੇਨਿਆਜ਼ੀ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧ ਗਈ। ਨਾ ਧਨ ਦੀ ਹਿਰਸ, ਨਾ ਕੱਪੜੇ-ਲੱਤੇ ਦਾ ਫਿਕਰ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕਿ ਕੋਈ ਕੀ ਕਹੇਗਾ! ਨਾ ਕਿਸੇ ਦੇ ਘਰ ਜੰਮਣ 'ਤੇ ਜਾਣਾ ਅਤੇ ਨਾ ਮਰਨ 'ਤੇ। ਵਿਆਹ-ਸਾਦੀ 'ਤੇ ਜਾਣਾ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਦੀ ਗੱਲ ਸੀ।

ਉਸ ਦੀ ਬੇਬਾਕੀ, ਉਸ ਦਾ ਉਤਾਵਲਪਣ, ਬੌਧਿਕ ਮੀਡੀਐਂਕਰਿਟੀ ਪ੍ਰਤੀ ਉਸ ਦੀ ਅਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਅਤੇ ਨੌਕ 'ਤੇ ਹੀ ਧਰਿਆ ਉਸ

ਸੁਣਦੇ ਰਹੇ। ਮੈਂ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਇਕੋ ਗੱਲ ਹੀ ਕਹੀ, “ਤੂੰ ਹੁਣ ਬੱਸ ਚੁੱਪ ਕਰ, ਤੂੰ ਬੋਲ ਨਾ।” ਬੇੜੀ ਜਿਹੀ ਨਾਮੋਸ਼ੀ ਤਾਂ ਹੋਈ ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦਾ ਗੁੱਸਾ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸਭ ਕੁੱਝ ਠੀਕ-ਠਾਕ ਹੋ ਗਿਆ। ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਸਾਨੂੰ ਅਕਸਰ ਸੂਫ਼ੀ ਮੁਰਸ਼ਿਦਾਂ ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜਿਹੜੇ ਆਪਣੇ ਮੁਰੀਦਾਂ ਨੂੰ ਗਾਲਾਂ ਕੱਢਦੇ ਸਨ। ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਵਲੋਂ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਤੀ ਨੇੜਤਾ ਨੂੰ ਤਸਲੀਮ ਕਰਨ ਦਾ ਜਜ਼ਬਾ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ।

ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਮਨ ਨੂੰ ਸਕੂਨ ਮਿਲਦਾ। ਇਸ ਤਸਕੀਨ ਦੀ ਫ਼ਿਤਰਤ ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੀ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਸਕੀਨ ਕਿਸੇ ਪੀਰ ਦੀ ਦਰਗਾਹ 'ਤੇ ਜਾਂ ਕਬਰਗਾਹ ਜਾਂ ਫਿਰ ਸ਼ਮਸ਼ਾਨਘਾਟ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਹਾਸਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਥਾਂਵਾਂ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਇਉਂ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਵੱਲੋਂ ਹੱਥ ਪੈਰ ਮਾਰਨਾ, ਭਾਵ ਹਉਮੈ ਦੀ ਚਾਕਰੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਜਾਂ ਧਨ-ਦੌਲਤ ਇਕੱਤਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਬਿਲਕੁਲ ਬੇਮਾਅਨੀ ਅਤੇ ਫ਼ਜ਼ੂਲ ਹੈ। ਸੁਆਸਾਂ ਦਾ ਕੀ ਪਤਾ, ਹੁਣ ਆਉਣ ਤੇ ਅਗਲੇ ਪਲ ਨਾ ਆਉਣ। ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਰੀਬ ਜਾ ਕੇ ਵੀ ਇਉਂ ਹੀ ਲਗਦਾ:

ਹਿਰਸੋ-ਹਵਾ ਕੇ ਛੋੜ ਮੀਆਂ,

ਮਤ ਦੇਸ ਬਿਦੇਸ ਫਿਰੇ ਮਾਰਾ।

ਕਜ਼ਾਕ ਅਜ਼ਲ ਕਾ ਲੂਣੇ ਹੈ

ਹਾਅਕਿੰਗ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਤੇ ਵਿਗਿਆਨ ਦਾ ਤਰਕ

‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਵਿਚ ਛਪੇ ਲੇਖ ‘ਰੂਹਾਨੀ ਤਸੱਲੀ ਤੋਂ ਸੱਖਣੇ ਹਨ ਸਟੀਫ਼ਨ ਹਾਅਕਿੰਗ ਦੇ ਜਵਾਬ’ ਵਿਚ ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹਾਅਕਿੰਗ ਵੱਲੋਂ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੇ ਕਿਸੇ ਰਚਨਹਾਰ ਅਤੇ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ 'ਤੇ ਕਿੰਤੂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਅਕਿੰਗ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਕੱਚੇ-ਪਿੱਲੇ, ਅਧੂਰੇ ਅਤੇ ਰੂਹਾਨੀ ਤਸੱਲੀ ਤੋਂ ਮਹਿਰੂਮ ਹਨ। ਵਰਨਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ ਦੇ ਚਿੰਤਨ ਦੌਰਾਨ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਚਿੰਤਕ ਅਲਬਿਊਜ਼ਰ ਨੇ ਪ੍ਰਾਬਲਮੈਟਿਕ ਦਾ ਇਕ ਸੰਕਲਪ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਲਬਿਊਜ਼ਰ ਮੁਤਾਬਕ ਹਰ ਵਿਚਾਰ-ਤੰਤਰ ਦੀ ਆਪਣੀ ਆੰਤਰਿਕ ਇਕਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਲਬਿਊਜ਼ਰ ਪ੍ਰਾਬਲਮੈਟਿਕ ਦੀ ਸੰਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਬਲਮੈਟਿਕ ਹੀ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਪਾਅ ਸੋਚੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਹਾਅਕਿੰਗ ਅਤੇ ਲੇਖਕ ਦੋਵੇਂ ਆਪਣੇ ਵੱਖਰੇ-ਵੱਖਰੇ ਪ੍ਰਾਬਲਮੈਟਿਕ ਵਿੱਚੋਂ ਆਪਣੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਹਾਅਕਿੰਗ ਦੀ ਨਾਸਤਿਕਤਾ ਦਾ ਆਧਾਰ ਵਿਗਿਆਨਕ ਤਰਕ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਨੀਤਸ਼ੇ ਦੀ ਨਾਸਤਿਕਤਾ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਇਸਾਈ ਨੈਤਿਕਤਾ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਵਿਚੋਂ ਜਨਮੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਨੀਤਸ਼ੇ ਮੁਤਾਬਕ ਇਸਾਈ ਨੈਤਿਕਤਾ ਮਹਿਜ਼ ਕਠੌਰ ਸੱਚਾਈ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹੈ ਅਤੇ ਸੱਚ ਦਾ ਸੰਕਲਪ

ਕਰਨੀ ਕਿ ਸਰਦਾਰ ਜੀ ਦਵਾਈ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਪੱਕਾ ਜਵਾਬ ਹੁੰਦਾ, “ਮੈਡਮ ਤੇਰੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਪਤੈ। ਮੈਨੂੰ ਦਵਾਈਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਕਿਤਾਬਾਂ ਤੇ ਮਨੋਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦੀ ਲੋੜ ਐ, ਤੇ ਉਹ ਮੈਂ ਆਪੇ ਪੂਰੀ ਕਰ ਲੂਂਗਾ।”

ਅਸੀਂ ਉਸ ਪ੍ਰਤੀ ਫਿਕਰਮੰਦ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਕਿਸੇ ਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸੁਣਦਾ। ਫੇਰ ਉਹੀ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਦਾ ਖ਼ਦਸ਼ਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਲਕਵਾ ਮਾਰ ਗਿਆ। ਜ਼ੁਬਾਨ 'ਤੇ ਅਸਰ ਹੋਇਆ ਤੇ ਸਰੀਰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਜ਼ਬਰਨ ਹਸਪਤਾਲ 'ਚ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਇਆ ਤੇ ਉਹ ਕੁਝ ਠੀਕ ਵੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਥੋੜ੍ਹਾ-ਬਹੁਤ ਤੁਰਨ-ਫਿਰਨ ਤੇ ਆਪਣਾ ਢੰਗ ਸਵਾਰਨ ਜੋਗਾ ਪਰ ਜ਼ੁਬਾਨ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਠੀਕ ਨਾ ਹੋਈ।

ਗੱਲ ਸਮਝਾਉਣ ਲੱਗਿਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜਦੋਂਜਹਿਦ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ। ਗੁੱਸਾ ਜਿਉਂ ਦਾ ਤਿਉਂ ਕਾਇਮ ਸੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਦੀ ਦਵਾਈ ਦਸ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਖਾਣੀ ਅਤੇ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਪਤੈ, ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ।

ਇਕ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਉਸ ਕੋਲ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਤਖਤਪੁੱਥ 'ਤੇ ਬੈਂਤ ਦੀ ਨਵੀਂ ਡੰਗੋਰੀ ਪਈ ਸੀ। ਹੁਣ ਉਹ ਇਸ ਡੰਗੋਰੀ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈ ਕੇ ਤੁਰਦਾ ਸੀ। ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ-ਕਰਦੇ ਉਸ ਨੇ ਉਹ ਡੰਗੋਰੀ ਚੁੱਕੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਮੋਢੇ 'ਤੇ ਰੱਖ ਲਈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ, ਹੈਮਿੰਗਵੇ ਦੇ ਨਾਵਲ ‘ਬੁੱਢਾ ਅਤੇ ਸਮੁੰਦਰ’ ਦਾ

ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਅਲੰਕਾਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਅੰਤਮ ਸੱਚ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਅੰਤਮ ਸੱਚ ਜੀਵਨ ਦੇ ਨਿਰੰਤਰ ਵਗ ਰਹੇ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨੂੰ ਸੰਕਲਪਾਂ ਵਿੱਚ ਕੈਦ ਕਰਕੇ ਬਿਰਤਾਂਤਕ ਸੰਯੋਗ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਬੰਨ੍ਹਣ ਦੇ ਯਤਨ ਵਧੇਰੇ ਜਾਪਦੇ ਹਨ।

—ਡਾ. ਸਵਰਾਜ ਰਾਜ, ਪਟਿਆਲਾ।

ਭੰਡਹੁ ਹੀ ਭੰਡ ਉਪਜੈ

ਸੰਪਾਦਕ ਜੀ,
ਬਲਜੀਤ ਬਾਸੀ ਇੱਕ ਸਥਾਪਤ ਪੱਤਰਕਾਰ/ਲੇਖਕ ਹਨ। ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਬੇਹੱਦ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮੇਰੇ ਲੇਖ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ। ਮੈਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੀਤੇ ਅਰਥਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵਿਰੋਧਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 4 ਜੂਨ ਵਾਲੇ ਲੇਖ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਜੀ.ਐਸ. ਰਿਆਲ ਦੀ ਸੰਗਤ ਮਾਣਨ ਦਾ ਸੁਭਾਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਵਨ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਵਿਭਾਗ ਪਹਿਲੀ ਮੰਜਲ 'ਤੇ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿਭਾਗ, ਜਿਥੇ ਰਿਆਲ ਸਾਹਿਬ ਸ਼ਬਦ ਕੋਸ਼ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਦੂਸਰੀ ਮੰਜਲ 'ਤੇ ਹੈ। ਉਹ ਲੰਘਦੇ ਕਰਦੇ ਮੇਰੇ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਵਾਰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਇੱਕੋ ਅਰਥ ਵਾਲੇ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਉਹ ਬੜੀ ਦਿਲਚਸਪ ਵਿਆਖਿਆ

ਸੰਪਾਦਕ ਦੀ ਡਾਕ

ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਬੜੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਾਂ। ਉਹ ਸ਼ਬਦ-ਗਿਆਨ ਦਾ ਭੰਡਾਰ ਸਨ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਹੀ ਮੇਰਾ ਗੱਲ ਕਰਨ ਨੂੰ ਜੀ ਕਰ ਆਇਆ ਹੈ।

ਬਾਸੀ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਵਿਆਖਿਆ ਰਿਆਲ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਵੀ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਆਪਣੀਆਂ ਇਸਤਰੀ ਸਬੰਧੀ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ ਇਸਤਰੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਸਾਂਚਾ ਕਹਿੰਦੀ ਹਾਂ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਘਾਤਤ ਜਾਂ ਸਿਰਜਣਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਜ਼ਹਿਨ ਵਿਚ ਰਿਆਲ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਕੀਤੀ ਵਿਆਖਿਆ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਲੋਕ ਦੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਪੰਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਜੋੜਦਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ‘ਭੰਡਹੁ ਹੀ ਭੰਡ ਉਪਜੈ’ ਦੇ ਇਹ ਅਰਥ ਠੀਕ ਜਾਪੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸਤਰੀ ਜੋ ਕਿ ਰਾਜਿਆਂ, ਮਹਾਰਾਜਿਆਂ, ਰਿਸ਼ੀਆਂ-ਮੁਨੀਆਂ ਦੀ ਜਨਨੀ ਹੈ, ਇਸਤਰੀ ਤੋਂ ਹੀ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਹੋਂਦ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਮਾਜ ਦੀ ਹੋਂਦ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬਾਸੀ ਜੀ ਦਾ ਬਹੁਤ ਬਹੁਤ ਪੰਨਵਾਦ। ਮੈਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੇਖ ਬਹੁਤ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਦੀ ਹਾਂ ਬਾਸੀ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਨਿਰੁਕਤ ਗਿਆਨ ਕਮਾਲ ਦਾ ਹੈ।

—ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ (ਡਾ.),

ਸਾਬਕਾ ਮੁਖੀ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬੀ ਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ।

ਮਝੈਲ ਸਿੰਘ ਸਰਾਂ

ਜਿੰਦਾਂ ਜਿੰਦਾਂ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵੱਧੀ ਜਾਂਦੈ, ਸੰਤਵਾਦ ਅਤੇ ਡੋਰਾਵਾਦ ਦਾ ਪਸਾਰਾ ਵੀ ਉਦੋਂ ਵੱਧ ਹੋਈ ਜਾਂਦੈ। ਸੰਤ ਬਣਨਾ ਕੋਈ ਗੁਨਾਹ ਬੋਝਾ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਰਹਿਮਤ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਜੀਵ ਜਾਂ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਰਗਾ ਕਰਕੇ ਸੰਤ ਨਾਮ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਹੁੰਦੀ, ਨਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਪਹਿਰਾਵੇ ਤੋਂ ਜਾਂ ਵੱਡੇ ਸੰਗਮਰਮਰੀ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਡੋਰੇ ਜਾਂ ਠਾਠ ਤੋਂ, ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਥੇ ਅਣਗਿਣਤ ਚੌਕੀਆਂ ਭਰਨ ਵਾਲੀ ਭੀੜ ਤੋਂ। ਰੱਬ ਦੇ ਸੰਤ ਤਾਂ ਹੋਥੀ ਜੁੱਤੀਆਂ ਬਣਾਉਂਦੇ ਸਨ, ਹਲ ਵਾਹ ਕੇ ਟੱਬਰ ਪਾਲਦੇ ਸਨ, ਹੱਥੀ ਖੱਦਰ ਬੁਣ ਕੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਸਨ ਤੇ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ (1) ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ। ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਸਾਡੇ ਚੇਲੇ ਬਣੋ, ਤਾਂ ਹੀ ਤਾਂ ਅੱਜ ਵੀ ਉਹ ਸਦੀਆਂ ਬਾਅਦ ਸਾਡੇ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸਰੋਤ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਉਲਟ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਰੱਬ ਦੇ ਸ਼ਰੀਕ ਬਣਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕੀਤਾ, ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚੋਂ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਮਨਫੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਜਿੰਦਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਤੇਤੀ ਕਰੋੜ ਦੇਵੀਆਂ-ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ, ਇਹੋ ਹਾਲ ਸੱਚ ਜਾਣਿਓ, ਹੁਣ ਸਿੱਖ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਕਰ ਦੇਣੈ। ਜੇ ਕਰੋੜਾਂ 'ਚ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਲੱਖਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਛੇਤੀ ਹੋ ਜਾਉ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ। ਕਮਾਲ ਇਹ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਕਿ ਨਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦਾ ਵਰਤ ਕੇ, ਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਅਰਥ ਗੁਰਮਤਿ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਕਰਕੇ; ਤੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਾਂ ਦੇ ਓਹਲੇ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਡੇਰੇਦਾਰ (ਸੰਤ) ਨੂੰ ਰੱਖ ਕੇ ਉਹਦੇ ਸਿੱਖ ਬਣਾਈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਉਂਦੇ ਨੇ ਤੇ ਮਰਿਯਾਦਾ ਡੇਰੇ ਦੀ ਪੱਕੀ ਕਰਾਉਂਦੇ ਨੇ ਜਿਹੜੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬੁਰਾਈਆਂ ਤੋਂ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵਰਜਿਆ ਸੀ, ਉਹੋ ਦੁਣ-ਸਵਾਈਆਂ ਕਰਕੇ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਗੱਜ-ਵੱਜ ਕੇ ਸੰਤ ਆਪਣੇ ਠਾਠਾਂ-ਡੇਰਿਆਂ 'ਤੇ ਕਰੀ-ਕਰਵਾਈ ਜਾਂਦੇ ਆ, ਤੇ 'ਵਿਚਾਰੇ ਸਿੱਖ' ਕੁਝ ਅਣਜਾਣਪੁਣੇ ਵਿਚ ਕੁਝ ਲਾਈਲੋਗ ਬਣ ਕੇ, ਕੁਝ ਸੰਤ ਦੇ ਸਰਾਪ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਤੇ ਕੁਝ ਅੰਨ੍ਹੀ ਸ਼ਰਧਾਵੱਸ ਸਭ ਕੁਝ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ 'ਸਤਿਗੁਰ ਦੇ ਸਚਿਆਰ ਸਿੱਖ' ਸਮਝ ਕੇ ਵੱਡੇ ਧਰਮੀ ਹੋਣ ਦਾ ਭਰਮ ਵੀ ਪਾਲੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ; ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਬੇਖ਼ਬਰ ਕਿ ਆਪਣੇ ਉਸੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਤੋਂ ਉਲਟ ਜਾ ਕੇ ਕਿੰਦਾਂ ਸਚਿਆਰ ਹੋਵਾਂਗੇ?

ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਸਚਿਆਰਾ ਬਣਨ ਲਈ ਕੋਈ ਬਹੁਤਾ ਤਰੱਦਦ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ। ਬੱਸ

ਸਮੇਂ ਦੀ ਰਫ਼ਤਾਰ ਨਾਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਰੰਗ-ਢੰਗ, ਤੌਰ-ਤਰੀਕਿਆਂ ਵਿਚ ਇਨਕਲਾਬੀ ਤਬਦੀਲੀ ਆਈ ਹੈ। ਹਰ ਕੰਮ ਵਿਚ ਤੇਜ਼ੀ, ਫਰਤੀ, ਤੀਬਰ ਸੰਵੇਗ, ਦੌੜ-ਭੱਜ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਜੀਵਨ ਮਿਆਰ ਵਿਚ ਆਧੁਨਿਕ ਰੰਗੀਨੀਆਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਉਥੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਸੇ, ਹੋਰਵੇ, ਤਣਾਓ,

ਕਸ਼ਮਕਸ਼ ਨਾਲ ਕਈ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਵੀ ਪੈਦਾ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਜੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਭ ਕੁੱਝ ਹੈ, ਜਾਨ ਨਾਲ ਜਹਾਨ ਹੈ। ਜੇ ਜਾਨ ਬਚੀ ਤਾਂ ਸਭ ਕੰਮ ਅਗੇਤੇ ਪਿਛੇ

ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ
ਫੋਨ: 408-608-4961

ਹੋ ਜਾਵੇ ਨੇ ਤੇ ਜੇ ਜੀਵਨ ਹੀ ਨਾ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਸਭ ਝਮੇਲੇ, ਰੁਝੇਵੇਂ, ਉਦੇਵੇਵੇਂ, ਟੈਨਸ਼ਨ ਖਤਮ। ਰਹਿੰਦੇ ਕੰਮ ਜਿਸ ਵਾਸਤੇ ਏਨੀ ਭੱਜ ਦੌੜ ਲਗਾ ਰੱਖੀ ਹੈ, ਕੌਣ ਕਰੇਗਾ।

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਵਧ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਹੋੜ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਮਸ਼ੀਨ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜੇ ਕੱਲ੍ਹ ਕਰਨਾ ਹੈ ਅੱਜ ਕਰੋ, ਜੇ ਅੱਜ ਕਰਨਾ ਹੈ ਹੁਣੇ ਕਰੋ। ਕਈ ਸੱਜਣ ਇਸ ਬਾਰੇ ਯਾਦ ਕਰਾਉਣ ਜਾਂ ਵਰਜਣ ਤੋਂ ਬੜੇ ਫਖਰ ਨਾਲ ਸਿਰ ਉਚਾ ਚੁੱਕਦੇ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇਣ ਲਗਦੇ ਹਨ, ਅਖੇ 'ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਲਿਖੀ ਹੈ, ਉਤਨਾ ਚਿਰ ਮੌਤ ਨਹੀਂ ਆਉਣੀ, ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਛਾਲ ਮਾਰੋ ਤਾਂ ਲਹਿਰਾਂ ਧੱਕ ਕੇ ਬਾਹਰ ਸੁੱਟ ਦੇਣਗੀਆਂ, ਸਕਾਈ-ਡਾਈਵ ਕਰੋ, ਜਹਾਜ਼ ਵਿਚੋਂ ਛਾਲ ਮਾਰ ਦਿਓ, ਛਤਰੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਵੇਗੀ ਜਾਂ ਰਸਤੇ ਦਾ ਕੋਈ ਦਰਖਤ ਬਚਾ ਲਏਗਾ। ਅੱਗ ਵਿਚ ਬੈਠ ਜਾਓ, ਜੇ

ਸਤਿਗੁਰ ਦੇ ਸਚਿਆਰ ਸਿੱਖ

ਇਕ ਭਰੋਸਾ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ 'ਤੇ ਹੀ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵਿਚੋਲੇ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ, ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਸਚਿਆਰ ਸਿੱਖਾਂ ਬਾਰੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਸਾਖੀਆਂ ਵਿਚ ਜ਼ਿਕਰ ਹੋਇਆ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਪਰ ਗੁਰੂ ਦੇ ਕਈ ਸਿੱਖ ਤਾਂ ਇੰਨੇ ਮਹਾਨ ਹੋਏ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਬੇਨਾਮੀ ਹੀ ਹਨ ਜਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਸਿੱਖ ਵਜੋਂ ਹੀ ਆਇਆ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਅੱਜ ਆਪਾਂ ਉਸ ਸਿੱਖ ਬਾਬਤ ਗੱਲ ਸਾਂਝੀ ਕਰਾਂਗੇ ਜਿਸ ਦਾ ਗੁਰੂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਲਾਮਿਸਾਲ ਸੀ, ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸ਼ਾਇਦ ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸਰੋਤ ਬਣ ਜਾਵੇ ਤੇ ਅਸੀਂ ਸਿਵਾਏ ਗੁਰਬਾਣੀ ਤੇ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਵੱਲ ਮੂੰਹ ਨਾ ਕਰੀਏ।

ਇਹ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਦੇ ਵਕਤ ਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਨਾਂ ਭਾਈ ਤਿਲਕੂ ਸੀ। ਇਹ ਗੜ੍ਹਸ਼ੰਕਰ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਘਰ ਗ੍ਰਹਿਸਥੀ ਕਬੀਲਦਾਰ ਕੰਮ-ਕਾਜੀ ਬੰਦਾ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਭਾਈ ਤਿਲਕੂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਇਕੋ ਵਾਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਤੇ ਇਸ ਇਕੋ ਮਿਲਣੀ ਨੇ ਉਹ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦੁੱਖ ਦਲਿੰਦਰ ਪਰਾਂਹ ਵਗਾਹ ਮਾਰੇ। ਜਿਹੜਾ ਬੰਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਸਵਰਗਾਂ-ਨਰਕਾਂ ਦੇ ਚੱਕਰਾਂ 'ਚ ਫਸਿਆ ਹਰ ਮੂਰਤੀ ਮੋਹਰੇ ਧੂਫ਼ ਧੁਖਾਈ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਹਰ ਸਾਧ ਦੇ ਧੂਣੇ ਤੋਂ ਸੁਆਹ ਦੇ ਤਿਲਕ ਲਵਾਈ ਫਿਰਦਾ ਸੀ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਜਦ ਉਹਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਛੁਪੇ ਰੱਬੀ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਤੁਣਕਾ ਮਾਰਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਵੋਂਗ ਨੂੰ ਸਦਾ ਲਈ ਲੋੜ ਮਾਰ ਕੇ ਇਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਇਬਾਦਤ ਵਿਚ ਐਸਾ ਜੁੜਿਆ ਕਿ ਉਹਨੂੰ ਸਵਰਗਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਪਰਵਾਹ ਹੀ ਨਾ ਰਹੀ। ਇਕੋ ਗੁਰੂ ਮਤ-ਕਿਰਤ ਕਰਨੀ, ਨਾਮ ਜਪਣਾ ਤੇ ਵੰਡ ਛਕਣਾ ਉਤੇ ਰਹਿੰਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਠੋਕ ਕੇ ਪਹਿਰਾ ਦਿੱਤਾ। ਕਿਸੇ ਸਾਧ-ਸੰਤ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਫਿਰ, ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਸਵਰਗ ਦੀਆਂ ਦਾਤਾਂ ਬਖਸ਼; ਤੇ ਜੇ ਕੋਈ ਉਹਦੇ ਦਰ 'ਤੇ ਸਵਰਗ ਦੇਣ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਹਨੇ ਲੈਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਦਾ ਬੋਝਾ ਜਿਹਾ ਵਿਸਥਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਥੇ ਦੱਸ ਦਿਆਂ ਕਿ ਭੂਗੋਲਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੜ੍ਹਸ਼ੰਕਰ ਸ਼ਿਵਾਲਿਕ ਦੀਆਂ ਪਹਾੜੀਆਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਵਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹਦੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਪਹਾੜੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਤੇ ਲਹਿੰਦਾ ਪਾਸਾ ਪੂਰਾ ਮੈਦਾਨੀ ਹੈ। 15ਵੀਂ-16ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਸਾਧੂ-ਮਹਾਤਮਾ

ਹੁੰਦੇ ਸੀ, ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਪਹਾੜਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਤਪੱਸਿਆ ਕਰਦੇ ਸੀ, ਤੇ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਹੀ ਮੈਦਾਨੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵੱਲ ਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਸਾਰੇ, ਯਾਨਿ ਮੈਦਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਹਾੜਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣ ਲੱਗਿਆਂ ਤੇ ਫਿਰ ਪਹਾੜਾਂ ਤੋਂ ਉਤਰ ਕੇ ਮੈਦਾਨਾਂ ਵੱਲ ਜਾਣ ਲੱਗਿਆਂ, ਇਕ ਪਤਾਅ ਗੜ੍ਹਸ਼ੰਕਰ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਦੇ। ਹਰ ਸਾਧੂ-ਸੰਤ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤੀ ਦੀਆਂ ਜੁਗਤਾਂ ਵੀ ਦੱਸਦਾ ਹੋਣਾ ਤੇ ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਹਰ ਸਾਧ ਮਗਰ ਲੱਗ ਵੀ ਜਾਂਦੇ ਹੋਣੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਜ਼ਮਾਨਾ ਹੀ ਵਹਿਮਾਂ-ਭਰਮਾਂ, ਟੂਣੇ-ਟਾਮਣਾਂ ਦਾ ਸੀ ਤੇ ਭਾਈ ਤਿਲਕੂ ਵੀ ਇਸ ਅਸਰ ਤੋਂ ਕਿੰਦਾਂ ਅਭਿੰਨ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਵੀ ਆਉਂਦੇ-ਜਾਂਦੇ ਸਾਧਾਂ 'ਤੇ ਬੇਬੇਰੀ ਕਮਾਈ ਲੁਟਾਈ ਹੋਣੀ। ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿਚ ਇੱਧਰ ਆਏ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਬਾਬਾ ਲੱਖੇ ਜੀ ਪਿੰਡ ਭਾਰਟਾ ਕੋਲ ਰੁਕੇ। ਇੱਥੇ ਹੀ ਭਾਈ ਤਿਲਕੂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬਚਨ ਸੁਣੇ ਤਾਂ ਸਦਾ ਲਈ ਗੁਰੂ ਦੇ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਗਏ। ਸਾਧਾਂ ਦੇ ਪਾਏ ਸਭ ਭਰਮ-ਭੁਲੇਖੇ ਦੂਰ ਹੋ ਗਏ।

ਗੜ੍ਹਸ਼ੰਕਰ ਵਿਚ ਹੀ ਇਕ ਹੋਰ ਧਾਰਮਿਕ ਜਗ੍ਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਹੇਸ਼ਆਣਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਮੰਦਿਰ ਵੀ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇੱਥੇ ਮਹੇਸ਼ ਨਾਂ ਦਾ ਯੋਗੀ ਆਇਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਯੋਗ-ਮਤ ਅਤੇ ਯੋਗੀਆਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਮਾਨਤਾ ਸੀ ਤੇ ਇਹ ਯੋਗੀ ਰਿੱਧੀਆਂ-ਸਿੱਧੀਆਂ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਦੇ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਕੁਦਰਤੀ ਸੀ ਕਿ ਲੋਕੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਵੱਲ ਜ਼ਿਆਦੇ ਖਿੱਚੇ ਜਾਂਦੇ। ਇਸ ਯੋਗੀ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਥੇ ਕਈ ਦਿਨ ਤਪੱਸਿਆ ਕੀਤੀ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਚੰਗੀ ਭੱਲ ਵੀ ਬਣਾ ਲਈ। ਆਖਿਰ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਯੋਗ ਕੀਤਾ ਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਇਹ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸ ਯੋਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਉਹਦੇ (ਯੋਗੀ ਮਹੇਸ਼ ਦੇ) ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਆਉਂਦਾ, ਉਹਦੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਰੇ ਪਾਪ ਕੱਟੇ ਜਾਣਗੇ ਤੇ ਅਗਲੇ ਸੰਸਾਰ ਭਾਵ ਮਰਨ ਉਪਰੰਤ ਸਵਰਗ ਨਸੀਬ ਹੋਵੇਗਾ। ਬੱਸ ਫਿਰ ਕੀ ਸੀ! ਗੜ੍ਹਸ਼ੰਕਰ ਤਾਂ ਕੀ, ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਾਲੇ ਭਲਾ ਕਾਹਨੂੰ ਮੁਫਤੋਂ-ਮੁਫਤੀ ਦੇ ਸਵਰਗ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਜੇ ਕੁਝ ਘਰ ਸੀ, ਲਿਆ ਅਤੇ ਯੋਗੀ ਦੇ ਚੜ੍ਹਾਵਾ ਚਾੜ੍ਹ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਸਿਲਸਿਲਾ ਕਈ ਦਿਨ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਯੋਗੀ ਸਵਰਗ ਦੇ ਬੂਹੇ ਦੀ ਕੁੰਜੀ

ਹਰ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਫੜਾਈ ਗਿਆ।

ਜਦੋਂ ਸਭ ਨੂੰ ਸਵਰਗ ਬਖਸ਼ਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਯੋਗੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਚੇਲਿਆਂ ਜਾਂ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਮੋਹਤਬਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜੇ ਵੀ ਜੇ ਕੋਈ ਰਹਿ ਗਿਆ ਤਾਂ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹਦਾ ਵਾਸਾ ਵੀ ਸਵਰਗ ਵਿਚ ਹੋ ਕੇ ਸਕੇ। ਯੋਗੀ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬਾਕੀ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਤਾਂ ਛੱਡੋ, ਆਹ ਤੁਹਾਡੇ ਇਸ ਤਪ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਮਸਾਂ 5 ਕੁ ਗਜ਼ 'ਤੇ ਤਿਲੋਕਾ ਨਾਂ ਦਾ ਬੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਉਹ ਨਾ ਤਾਂ ਕਦੇ ਤੁਹਾਡੇ ਪ੍ਰਵਚਨ ਸੁਣਨ ਆਇਆ, ਨਾ ਹੀ ਯੋਗ ਵਿਚ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹੁਣ ਤੁਹਾਡੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਆਇਆ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਕਿਹਾ ਵੀ ਤਾਂ ਉਹ ਠੋਕ ਕੇ ਕਹਿ ਦਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਨਈਂ ਜਾਣਾ ਇਸ ਪਖੰਡੀ ਦੇ, ਨਾ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਲੋੜ ਹੈ ਇਹਦੇ ਸਵਰਗ ਦੀ। ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਯੋਗੀ ਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਇਹ ਬੰਦਾ ਤਾਂ ਉਹਦੇ ਕੀਤੇ-ਕਰਾਏ 'ਤੇ ਪਾਣੀ ਫੇਰਨ ਲੱਗਾ ਹੈ, ਯੋਗੀ ਨੇ ਭਾਈ ਤਿਲਕੂ ਦੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹਨੂੰ ਲਿਆਓ ਜ਼ਰੂਰ ਤਾਂ ਕਿ ਉਸ 'ਤੇ ਵੀ ਮੇਰਾ ਪਰਉਪਕਾਰ ਹੋ ਸਕੇ ਪਰ ਭਾਈ ਤਿਲਕੂ ਨੇ ਨਾ ਆਉਣਾ ਸੀ ਤੇ ਨਾ ਆਇਆ।

ਯੋਗੀ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਹੇਠੀ ਲੱਗੀ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਚੇਲਿਆਂ ਤੇ ਹੋਰ ਮੋਹਤਬਰਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਆਪ ਉਹਦੇ ਘਰ ਨੂੰ ਚੱਲ ਪਿਆ। ਜਦ ਭਾਈ ਤਿਲਕੂ ਨੂੰ ਯੋਗੀ ਦੇ ਆਉਣ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਉਸ ਆਪਣੇ ਕੋਠੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੜ ਕੇ ਅੰਦਰੋਂ ਕੁੰਡ ਬੰਦ ਕਰ ਲਿਆ ਤਾਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਢੋਂਗੀਆਂ ਦੇ ਮੱਥੇ ਨਾ ਹੀ ਲੱਗਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਚੰਗਾ। ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਹਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੜਕਾਇਆ ਤੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਯੋਗੀ ਮਹਾਰਾਜ ਆਪ ਤੈਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣ ਆਏ ਆ, ਤੂੰ ਬੂਹਾ ਖੋਲ੍ਹ; ਤਾਂ ਭਾਈ ਤਿਲਕੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹਨੂੰ ਕਹੋ ਕਿ ਇੱਥੋਂ ਚਲਾ ਜਾਵੇ। ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਇਹਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ। ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਤੈਨੂੰ ਸਰਾਪ ਦੇ ਦੇਣਗੇ ਤਾਂ ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਇਹ ਜੋ ਮਰਜ਼ੀ ਸਰਾਪ ਦੇ ਦੇਵੇ, ਮੈਂ ਇਹਦੇ ਸਰਾਪਾਂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਡਰਦਾ। ਯੋਗੀ ਨੂੰ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਉਮੀਦ ਦੇ ਉਲਟ ਹੁੰਦਾ ਦੇਖ ਕੇ ਬੜੀ ਨਮੋਸ਼ੀ ਹੋਈ ਕਿ ਕਿੱਥੇ ਤਾਂ ਲੋਕੀਂ ਉਹਦੇ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਡਿੱਗੀ ਫਿਰਦੇ ਨੇ ਤੇ ਕਿੱਥੇ ਇਹ ਗਰੀਬਤਾ ਜਿਹਾ ਮੈਨੂੰ ਹੀ ਲਲਕਾਰਾ ਮਾਰੀ ਜਾਂਦਾ। ਅੰਤ ਨੂੰ ਯੋਗੀ ਨੇ ਆਪ ਬਾਹਰੋਂ ਆਵਾਜ਼ ਮਾਰ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤਿਲਕੂ ਤੂੰ ਕੁੰਡਾ ਤਾਂ ਖੋਲ੍ਹ, ਮੈਂ

ਤੇਰੇ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੁਸ਼ਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਵਰਗ ਬਖਸ਼ ਦਿਆਂਗਾ। ਤਦ ਉਹਨੇ ਅੰਦਰੋਂ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਪਾਪ ਤਾਂ ਉਦਣ ਹੀ ਕੱਟੇ ਗਏ ਸਨ, ਜਿਸ ਦਿਨ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦੀਦਾਰੇ ਕਰ ਲਏ ਸੀ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਹੋਰ ਪਾਪ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਬਾਕੀ ਰਹੀ ਗੱਲ ਤੇਰੇ ਸਵਰਗ ਦੀ, ਉਹਦੀ ਮੈਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ, ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਹੀ ਰੱਖ। ਮੇਰਾ ਸਵਰਗ ਤਾਂ ਉਥੇ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਮੇਰਾ ਗੁਰੂ ਮੈਨੂੰ ਰੱਖ।

ਯੋਗੀ ਦੀ ਵਾਹ ਨਾ ਚੱਲੀ ਤਾਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਜੇ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਦਰਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਕਰਨੇ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਦੇਹ, ਤਾਂ ਤਿਲਕੂ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਪਖੰਡੀ ਦੇ ਮੱਥੇ ਨਹੀਂ ਲੱਗਣਾ ਜਿਹੜਾ ਰੱਬ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਲੁੱਟਦਾ ਹੋਵੇ। ਯੋਗੀ ਹਾਰ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਮੈਂ ਇਹ ਸਭ ਛੱਡ ਦੂੱਗਾ, ਤੈਨੂੰ ਤੇਰੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਵਾਸਤਾ! ਕੁੰਡਾ ਖੋਲ੍ਹ ਤਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਦੇਖ ਸਕਾਂ ਕਿ ਸੱਚ ਸਿੱਖ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੁੰਦੇ ਜਿਹੜਾ ਆਪਣੇ ਸਤਿਗੁਰੂ 'ਤੇ ਐਨਾ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਦੈ ਕਿ ਸਵਰਗ ਨੂੰ ਨੁੱਭ ਮਾਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਤੇਰਾ ਗੁਰੂ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਦਰਅਸਲ, ਭਾਈ ਤਿਲਕੂ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਸਾਂਝੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਮੇਰਾ ਮਤਲਬ ਇਹੋ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਵੀ ਸਿੱਖੀ ਭੇਖ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪਖੰਡੀ ਸੰਤ-ਸਾਧ ਡੇਰੇ ਜਮਾਈ ਬੈਠੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਅਣਦੇਖੀ ਦੁਨੀਆਂ (ਸਵਰਗ) ਦੇ ਭਰਮਾਂ 'ਚ ਪਾ ਕੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੁੱਟ-ਮਚਾਈ ਫਿਰਦੇ ਹਨ; ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਵੀ ਭਾਈ ਤਿਲਕੂ ਵਾਂਗ ਆਪਣੇ ਸਤਿਗੁਰੂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਬਣ ਜਾਵੇ ਜਿਹਦੇ ਲੜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਬਲੀਦਾਨ ਕਰਵਾ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਹੀ ਆਪਾਂ ਵੀ ਸਚਿਆਰ ਸਿੱਖ ਅਖਵਾਉਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਬਣਾਂਗੇ। ਹੁਣ ਗੜ੍ਹਸ਼ੰਕਰ ਵਿਚ ਭਾਈ ਤਿਲਕੂ ਦਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਇਲਾਕੇ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ 25 ਕੁ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਬਣਾਇਆ। ਇਹ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ-ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਰੋਡ 'ਤੇ ਗੜ੍ਹਸ਼ੰਕਰ ਵਿਚ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ ਜਿਹੜਾ 'ਸਚਿਆਰ ਸਿੱਖ' ਦੀ ਯਾਦ ਦਿਵਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਲੀਡਰ

ਮਾਂ ਮੈਂ ਲੀਡਰ ਬਣਨਾ ਚਾਹੁਨਾਂ ਵਾਂ ਦਿਨ ਰਾਤ ਫਰੋਡੀਆਂ ਕਰ ਕਰਕੇ ਘਰ ਆਪਣਾ ਭਰਨਾ ਚਾਹੁਨਾਂ ਵਾਂ। ਨਾ ਲੋੜ ਹੈ ਬਹੁਤ ਪੜ੍ਹਾਈਆਂ ਦੀ ਨਾ ਕੀਤੀਆਂ ਨੇਕ ਕਮਾਈਆਂ ਦੀ ਤੇਰੇ ਪੈਰੀਂ ਹੱਥ ਮੈਂ ਲਾਉਨਾਂ ਵਾਂ।

ਚਾਹੇ ਕੋਈ ਕੁੱਤਾ ਬਿਲਾ ਆ ਜਾਵੇ ਘਰ ਬਹਿ ਕੇ ਫੁਲਕਾ ਖਾ ਜਾਵੇ ਵੇਟਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਾਏ ਮੇਰੀਏ, ਮੈਂ ਕਾਹਤੋਂ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਡਰਨਾਂ ਵਾਂ। ਮਾਂ ਮੈਂ...।

ਹਰ ਛੋਟਾ ਵੱਡਾ ਅਫਸਰ ਪੁੱਤ ਤੇਰੇ ਦੇ ਜਦ ਚਰਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਆ ਬੈਠੁਗਾ ਤੂੰ ਆਪੇ ਆ ਕੇ ਕਹਿ ਦੇਵੀਂ ਮੈਨੂੰ ਤੂੰ ਕੰਮ ਤੋਂ ਬਣ ਗਿਆ ਕਰਮਾਂ ਵਾਂ। ਮਾਂ ਮੈਂ...।

ਕਈ ਕੋਠੀਆਂ ਕਈ ਕਾਰਾਂ ਹੋਣਗੀਆਂ ਹਰ ਕੋਠੀ ਵਿਚ ਨਵੀਆਂ ਨਾਰਾਂ ਹੋਣਗੀਆਂ ਹਰ ਇਕ ਨੂੰ ਦੁੱਧ ਤਸੱਲੀ ਮੈਂ ਤੇਰਾ ਹੁਣੇ ਕੰਮ ਮੈਂ ਕਰਨਾਂ ਵਾਂ। ਮਾਂ ਮੈਂ...।

ਸਵਿੱਸ ਬੈਂਕ 'ਚ ਹੋਊ ਖਾਤਾ ਤੇਰੇ ਪੁੱਤ ਦਾ ਕਾਲੀ ਖਾ, ਡੋਡੇ ਪੀ ਦੇਖੀ ਮੈਂ ਫਿਰ ਫੱਟੇ ਚੁੱਕਦਾ ਜਥੇਦਾਰ ਕਹਾਊ, ਮੁੜ ਪਿੰਡ ਨਾ ਫੇਰਾ ਪਾਊ ਸੋਚ ਲਿਆ ਹੁਣ ਅੱਗੇ ਮੈਂ ਨਾ ਪੜਨਾਂ ਵਾਂ।

ਮਾਮੇ ਦਾ ਪੁੱਤ ਚੇਅਰਮੈਨ ਬਣਾਊਗਾ ਮੰਡੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਪੈਸਾ ਤਾਂ ਖਾਊਗਾ ਭੂਆ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਦਾ ਵਿਸਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਬਾਪੂ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੇ ਓਹਦੀ ਬਾਂਹ ਫੜਨਾਂ ਵਾਂ।

ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਾਂ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਲਾਊਗਾ ਪਿੰਡੋਂ ਕੋਈ ਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਬਾਹਰ ਬਠਾਊਗਾ ਛੱਡ ਪੁਠੇ ਸਿਧੇ ਨਾਂਵਾਂ ਨੂੰ, ਨਾਂ ਨਾਲ ਸਰਦਾਰ ਲਵਾਉਨਾਂ ਵਾਂ।

ਲਖਵਿੰਦਰ ਨੂੰ ਨਾਲ ਰਲਾਊਗਾ ਓਹਨੂੰ ਬੱਗਿਓਂ ਜਾ ਲਿਆਊਗਾ ਮੋਹਰੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਓਹਨੂੰ ਬਣਾਉਨਾਂ ਵਾਂ।

ਮਾਂ ਮੈਂ ਲੀਡਰ ਬਣਨਾ ਚਾਹੁਨਾਂ ਵਾਂ

-ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੱਟੂ
ਫੋਨ: 513-300-4020

ਸੈਲ ਫੋਨ/ਅੰਨਾ ਮੋੜ

ਦਾਣਾ-ਪਾਣੀ ਬਚਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅੱਗ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਾੜੇਗੀ, ਉਸ ਨੇ ਸੁਭਾ ਬਦਲ ਲੈਣਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਨੇ ਬੰਮੂ ਤੇ ਕੀਤੀ ਤੁਰਦੀ ਵੇਖ ਕੇ ਤੱਤੇ ਬੰਮੂ ਨਾਲ ਜੱਫੀ ਪਾ ਲਈ। ਅੱਗ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਮੌਤ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰਿਆ ਪਰ ਹੋਲਕਾ ਦੀ ਚਾਦਰ ਉਡ ਕੇ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ 'ਤੇ ਜਾ ਪਈ ਅਤੇ ਮੌਤ ਉਸ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਕੇ ਹੋਲਕਾ 'ਤੇ ਜਾ ਪਈ। ਜੇ ਹੋਈ ਵੇਖੀ ਜਾਏਗੀ।

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬੜੀ ਵਡਮੁੱਲੀ ਹੈ ਤੇ ਮੰਗਿਆਂ ਕਿਸੇ ਭਾਅ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਭੰਗ ਦੇ ਭਾਤੇ ਅਜਾਈਂ ਗਵਾ ਦੇਣਾ ਨਾ ਬਹਾਦਰੀ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਸਿਆਣਪ। ਵੈਸੇ ਕੈਨੇਡਾ-ਅਮਰੀਕਾ ਵਰਗੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਮੌਤ ਨੂੰ ਮਖੌਲਾਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਈ ਕਾਰਨਾਮੇ ਹਨ ਜੋ ਲੋਕ ਸ਼ੌਕ ਵਜੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਡਰਾਈਵਰ ਗੱਡੀ ਚਲਾਉਂਦਿਆਂ ਸੈਲ ਫੋਨ ਵਰਤ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਤਾਂ ਖੜਕੇ ਵਿਚ ਪਾਉਂਦੇ ਹੀ ਹਨ, ਨਾਲ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਉਲਝਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਡਰਾਈਵਰ ਦੀ ਕੁਤਾਹੀ ਸਦਕਾ ਗੱਡੀਆਂ ਵਿਚ ਗੱਡੀਆਂ ਵੱਜਦੀਆਂ ਬੜਾ ਵਿਨਾਸ਼ਕਾਰੀ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਕਿਸ਼ੋਰ ਉਮਰ ਦੇ ਔਲੂਤ ਅਣਜਾਣ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਸੈਲ ਫੋਨ, ਇੰਟਰਨੈਟ ਤੇ ਹੋਰ ਅਜਿਹੇ ਸਾਧਨਾਂ ਕਰਕੇ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਬੰਦੇ ਦੀ ਮੁੱਠੀ ਵਿਚ ਕੈਦ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੁਨਾਸਬ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਸ਼ਗਨ ਦੀ ਥਾਂ ਬਦਸ਼ਗਨ, ਅਸੀਸ ਦੀ ਥਾਂ ਬਦਅਸੀਸ ਤੇ ਵਰ ਦੀ ਥਾਂ ਸਰਾਫ਼ ਹੋ ਨਿੱਬੜਦੇ ਹਨ। ਸੈਲ ਫੋਨ ਅਜੇਕੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਇਵੇਂ ਚੰਬੜਿਆ ਪਿਆ ਹੈ ਕਿ

ਰੋਟੀ ਖਾਣ ਵੇਲੇ ਜਾਂ ਨਹਾਉਣ ਵੇਲੇ ਵੀ ਪਿੱਛਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦਾ।

ਅਮਰੀਕਾ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਸਟੇਟਾਂ ਵਿਚ ਗੱਡੀ ਚਲਾਉਂਦਿਆਂ ਸਪੀਕਰ ਫੋਨ, ਬਲੂਟੂਥ ਜਾਂ

ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਹੈਂਡਜ਼ ਫਰੀ ਸਾਧਨਾਂ ਬਿਨਾ ਸੈਲ ਫੋਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਹੈ। ਅਵੱਗਿਆ ਲਈ ਕੈਦ ਤੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ। 170 ਡਾਲਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 500 ਡਾਲਰ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵਧੇਰੇ ਤੱਕ ਦੀ ਟਿਕਟ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਸੜਕ ਮੁਸਾਫ਼ਰਾਂ ਦੀ ਸਲਾਮਤੀ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਬਣਾਏ ਹਨ। ਫਿਰ ਵੀ ਕਈ ਚਾਲਕ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਛਿੱਕੇ ਟੰਗ ਕੇ ਸੈਲ ਫੋਨ 'ਤੇ ਲੱਗੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਟੈਕਸਟ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਈਮੇਲ

ਚੈਕ ਕਰਦੇ ਤੇ ਮੋੜਦੇ ਹਨ ਤੇ ਅਜੇਕੇ ਆਧੁਨਿਕ ਫੋਨ ਯੰਤਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੰਪਿਊਟਰ ਵਾਂਗ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਮਰਜ਼ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੀੜਤ ਔਲੂਤ ਕਿਸ਼ੋਰ ਚਾਲਕ ਹਨ ਪਰ ਬਾਲਗ ਵੀ ਇਸ ਤੋਂ ਬਚੇ ਨਹੀਂ।

ਡਰਾਈਵਰ ਸੈਲ ਫੋਨ 'ਤੇ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਕਈ ਵਾਰ ਭਾਵੁਕ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਤੇਜਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸੇ ਰਉਂ ਵਿਚ ਸਟੇਅਰਿੰਗ ਤੋਂ ਦੋਹੇਂ ਹੱਥ ਛੱਡ ਕੇ ਲੋਟ ਪੋਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕੂਧ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਟੇਅਰਿੰਗ ਡੋਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਜਦ ਭਾਣਾ ਵਰਤ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਿਸਮਤ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਗੱਡੀ ਚਲਾਉਂਦਿਆਂ ਸੈਲ ਫੋਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਵਿਘਨ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਅਖ਼ਬਾਰ ਪੜ੍ਹਨਾ, ਮੇਕ-ਅਪ ਕਰਨਾ, ਸੀਸੇ ਵਿਚਦੀ ਬੱਸ/ਕਾਰ ਵਿਚਲੀ ਅਦਭੁਤ ਸਵਾਰੀ/ਵਸਤੂ ਵੱਲ ਵੇਖ ਕੇ ਅੱਖਾਂ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰਨਾ, ਜਾਂ ਬਾਹਰ ਕਿਸੇ ਨਵੀਂ ਨਿਵੇਕਲੀ ਚੀਜ਼ ਵੱਲ ਬਿਟਰ ਬਿਟਰ ਤੱਕੀ ਜਾਣਾ ਆਦਿ। ਸੈਲ ਫੋਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਡਰਾਈਵਰ ਦਾ ਇਕਾਗਰ ਸੰਤੁਲਨ ਵਿਗੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਵੇਰਾਂ ਫੋਨ ਸਕਰੀਨ 'ਤੇ ਹੀ ਚੈਟਿੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਆਤਮਯਾਤੀ ਹੋ ਨਿੱਬੜਦੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਕਈ ਨੌਜੁਆਨ ਕੁੜੀਆਂ ਮੁੰਡੇ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਭਰ ਜੁਆਨੀ 'ਚ ਅਜਿਹੇ ਹਾਦਸਿਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਕੇ ਮੌਤ ਨੂੰ ਜੱਫੀ ਪਾ ਗਏ ਅਤੇ ਪਿਛਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਵਿਰਾਗ ਵਿਚ ਭਟਕਦੇ ਸੁੱਟ ਗਏ। ਉਹ ਜਾਂ ਆਪ ਫੋਨ ਕਰਦੇ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਲਿਪਟ ਗਏ ਜਾਂ ਹੋਰਾਂ ਚਾਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਏ।

ਹਮੇਸ਼ਾ ਯਾਦ ਰੱਖੋ, ਪਿਛੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੋਈ ਉਡੀਕ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੈਲ ਫੋਨ ਦੀ ਅੰਨੀ ਵਰਤੋਂ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰੋ।

ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਮਹਿਕ

ਲਾਹੌਰ ਦੀ ਪਰਿਕਰਮਾ

ਅਜੀਤ ਕੌਰ

ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਮੈਂ ਉਸ ਚਿਰ-ਵਿਛੜੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਕਦਮ ਰੱਖਿਆ, ਦੁਪਹਿਰ ਢਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਸੰਦਲੀ ਧੁੱਪ ਤੇ ਰੁਕ-ਰੁਕ ਕੇ ਪੋਲੇ ਪੈਰੀਂ ਤੁਰਦੀ ਹਵਾ। ਮੈਂ ਅਸਮਾਨ ਵੱਲ ਤੱਕਿਆ। ਉਹ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਢਲਦੀ ਦੁਪਹਿਰ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਅਸਮਾਨ ਹੁੰਦਾ ਏ। ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਗਰਦ-ਗੁਬਾਰ ਵਿਚ ਲਿਪਟਿਆ, ਹਲਕਾ ਨੀਲਾ ਤੇ ਹਲਕਾ ਸੁਰਮਈ ਜਿਹਾ।

ਮੈਂ ਜ਼ਮੀਨ ਵੱਲ ਤੱਕਿਆ; ਉਸ ਮਹਿਬੂਬ ਮਿੱਟੀ ਵੱਲ ਜਿਸ ਨੇ ਅੱਧੀ ਸਦੀ ਪਹਿਲੋਂ ਮੈਨੂੰ ਘੜਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਵੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੀ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਮਿੱਟੀ ਅਗਸਤ ਦੀ ਢਲਦੀ ਦੁਪਹਿਰ ਵੇਲੇ ਹੁੰਦੀ ਏ। ਪਿਆਸੀ ਜਿਹੀ, ਬੇਹਵਾਸ ਜਿਹੀ, ਗਰਦ-ਆਲੂਦ ਜਿਹੀ, ਬੇਸਹਾਰਾ ਜਿਹੀ। ਇਹ ਉਹੀ ਸ਼ਹਿਰ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਮੈਂ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਪਹਿਲਾ ਸਾਹ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਉਹੀ ਸ਼ਹਿਰ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਇਕ ਨੀਮ-ਕਸ਼ ਤੀਰ ਵਾਂਗੂ ਇੰਨੇ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਮੇਰੇ ਕਲੋਜੇ ਵਿਚ ਖੁੰਭਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਉਹੀ ਸ਼ਹਿਰ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਇੰਨੇ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਮੇਰੇ ਚੇਤੇ ਵਿਚ ਮਿਸ਼ਰੀ ਵਾਂਗੂ ਘੁਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਉਹੀ ਸ਼ਹਿਰ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਦੇ ਮੇਰੇ ਬਚਪਨ ਦੀਆਂ ਸਹੇਲੀਆਂ, ਰੋਹਿਨੀ ਤੇ ਪਰਕਾਸ਼ ਤੇ ਕਿਸ਼ਵਰ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ, ਤੇ ਸੰਤਾਲੀ ਦੇ ਵਾ-ਵਰੋਲੇ ਵਿਚ ਗੁਆਚ ਗਈਆਂ ਸਨ।

ਲਾਹੌਰ! ਲਾਹੌਰ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਕਦਮ ਰੱਖਦਿਆਂ ਹੀ ਮੇਰੀ ਰੂਹ ਲਰਜ਼ ਗਈ।

ਇਹ ਚਿਰਾਂ ਮਗਰੋਂ ਮਿਲੀ ਮਹਿਬੂਬ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਮੁੜ ਕੇ ਮਿਲਣ ਦੀ ਲਰਜ਼ਿਸ਼ ਸੀ! ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਹੂ ਦੀਆਂ ਤਮਾਮ ਤਤੀਰੀਆਂ ਅਤੇ ਅੱਗ ਦੀਆਂ ਲਾਟਾਂ ਦਾ ਮੁੜ ਕੇ ਮੇਰੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਸਾਕਾਰ ਹੋ ਜਾਣ ਦੀ ਦਹਿਸ਼ਤ ਦੀ ਕੰਬਣੀ ਸੀ!!

ਮਾਜ਼ੀ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜੇ ਭੁੱਲੇ-ਵਿਸਰੇ ਚਿਹਰੇ ਤੇ ਘਟਨਾਵਾਂ ਮੇਰੇ ਦੁਆਲੇ ਝੁਰਮਟ ਪਾ ਕੇ ਆ ਬੈਠੀਆਂ ਸਨ!

ਜਿਸ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਤੁਸਾਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਸੁਰਜ ਦੀ ਲੋਅ ਤੱਕੀ ਹੋਵੇ, ਜਿਸ ਧਰਤੀ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਤੁਹਾਡਾ ਪਹਿਲਾ ਤੋਤਲਾ ਬੋਲ ਸੁਣਿਆ ਹੋਵੇ, ਜਿਸ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਤੁਸਾਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਮਾਂ ਦੇ ਦੁੱਧ ਦਾ ਕੋਸਾ ਤੇ ਸ਼ੀਰੀਂ ਸੁਆਦ ਬੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਨਾਲ ਛੁਹਾਇਆ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਧਰਤੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਤੁਰਦੀ ਏ। ਤੁਸੀਂ ਭਾਵੇਂ ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਚਲੇ ਜਾਓ; ਭਾਵੇਂ ਸੱਤਾ ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਪਾਰ ਚਲੇ

ਜਾਓ, ਉਹ ਧਰਤੀ ਤੁਹਾਡੀ ਛਾਤੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲੁਕ ਕੇ ਬੈਠੀ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਰੇ ਸਫਰ ਤੈਅ ਕਰਦੀ ਏ।

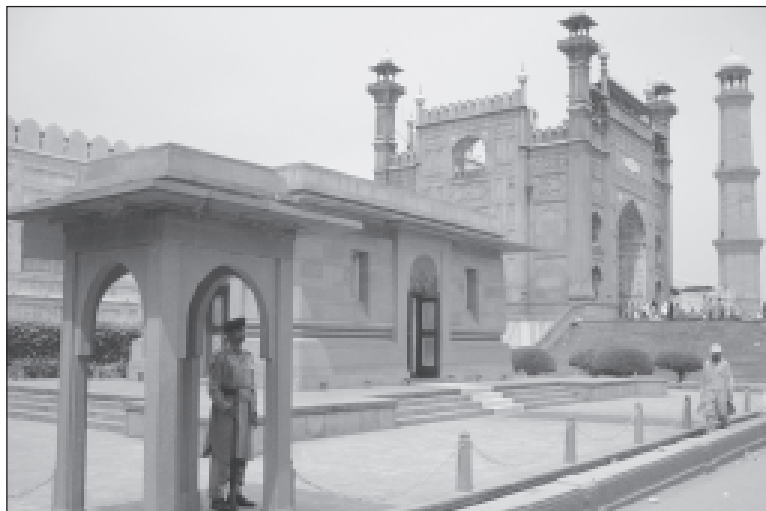
ਏਅਰਪੋਰਟ 'ਤੇ ਕਸਟਮ ਵਾਲੇ ਮੇਰੇ ਬਕਸੇ ਦੀ ਫੋਲਾ-ਫਾਲੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸਾਂ, “ਮੂਰਖੋ, ਇਹ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਸ਼ਹਿਰ ਐ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਆਈ ਆਂ, ਇੰਨੇ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਮਗਰੋਂ। ਤੇ ਤੁਸੀਂ ...।”

ਏਅਰਪੋਰਟ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲੀ ਤਾਂ ਕੁਝ ਦੋਸਤ ਮੈਨੂੰ ਲੈਣ ਆਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਮੁਸਕਰਾਹਟਾਂ ਦੇ ਤੋਹਫੇ ਲੈ ਕੇ। ਹਮਸਾਇਰੀ ਤੇ ਦੋਸਤੀ ਦੀ ਨਰਮ ਧੁੱਪ ਲੈ ਕੇ।

ਹੋਟਲ ਵੱਲ ਜਾਂਦਿਆਂ ਮੈਂ ਸੜਕਾਂ ਨੂੰ, ਇਮਾਰਤਾਂ ਨੂੰ ਹਸਰਤ ਨਾਲ ਦੇਖਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸਾਂ। ਉਹੀ ਮਹਿਬੂਬ ਸੜਕਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇੰਨੇ ਵਰ੍ਹੇ ਮੈਨੂੰ ਸੁਪਨੇ ਆਉਂਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਕੋਈ ਰੀਸ ਸੀ ਭਲਾ ਲਾਹੌਰ ਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਦੀ! ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਵੀ ਚਲੀ ਜਾਵਾਂ, ਉਥੋਂ ਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਮੈਨੂੰ ਲਾਹੌਰ ਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਵਾਂਗੂ ਸਾਫ਼ ਤੇ ਮੁਲਾਇਮ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦੀਆਂ। ਲਾਹੌਰ ਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ... ਜਿਵੇਂ ਸੁਰਮਈ ਰੇਸ਼ਮ ਦੇ ਬਾਨ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਫੈਲੇ ਹੋਣ!

ਪਰ ਅੱਜ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੜਕਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ? ਧੂੜ ਨਾਲ ਭਰੀਆਂ! ਰੱਦੀ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਚਿੰਦੀਆਂ ਤੇ ਸੁੱਕੇ ਅਵਾਰਾ ਪੱਤੇ ਬਦਹਵਾਸ ਉਡ ਰਹੇ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਦਨ 'ਤੇ। ਉਡ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਰਹੇ, ਮਹਿਜ਼ ਲੜਕ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਕੁਝ-ਕੁਝ ਹੋਣ ਲੱਗਾ। ਕਲੋਜੇ ਵਿਚੋਂ ਬੇਮਲੂਮਾ ਜਿਹਾ ਹੋਲ ਉਠ ਕੇ ਸੰਘ ਵੱਲ ਆਉਣ ਲੱਗਾ।

“ਨਹੀਂ ਨਹੀਂ, ਸਭ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਮੈਂ ਜ਼ਰਾ ਜਾ ਕੇ ਨਹਾ ਲਵਾਂ, ਕੱਪੜੇ ਬਦਲ ਲਵਾਂ, ਕੰਘੀ ਵਾਹ ਲਵਾਂ, ਇਹ ਸਭ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।”

ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਇਰ ਮੁਹੰਮਦ ਇਕਬਾਲ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ। (ਫੋਟੋ: ਦਲਜੀਤ ਅਮੀ)

“ਸੜਕਾਂ ’ਤੇ ਧੂੜ ਤਾਂ ਹੋਣੀ ਈ ਹੋਈ। ਮੌਸਮ ਈ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਹੈ। ਪੱਤੇ ਦਰਖਤਾਂ ਤੋਂ ਡਿੱਗ ਕੇ ਸੜਕ ’ਤੇ ਚਹਿਲ-ਕਦਮੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ, ਤਾਂ ਕੀ ਚਿੜੀਆਂ ਵਾਂਗੂ ਆਸਮਾਨ ਵੱਲ ਉਡ ਜਾਣਗੇ? ਬੇਵਕੂਫ਼ ਔਰਤ!” ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਸਮਝਾ ਰਹੀ ਸਾਂ।

ਹੋਟਲ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਲੱਗਾ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਟਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਲਾਟੂਆਂ ਦੀ ਮਸਨੂਈ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਚਹਿਕਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਮਸਰੂਫ਼! ਰੀਸੈਪਸ਼ਨ ਡੈਸਕ, ਬੈਲ ਬੁਆਏ, ਲਿਫਟ, ਲਕ-ਦਕ ਕਮਰਾ! ਠੰਡੇ ਪਾਣੀ, ਗਰਮ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਟੂਟੀਆਂ। ਮੋਟੇ ਕਾਲੀਨ, ਮੋਟੇ ਪਰਦੇ, ਮੋਟੇ ਬੈਡ ਕਵਰ। ਹਰ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਇਹੀ ਤਾਂ ਹੁੰਦਾ ਏ। ਜੇ ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਹੋਟਲ ਹੋਵੇ ਤਾਂ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਐਸ ਮੌਸਮ ਵਿਚ ਫਰਸ਼ ਨੰਗਾ ਰੱਖਾਂ ਤਾਂ ਕਿ ਪੈਰਾਂ ਦੀਆਂ ਤਲੀਆਂ ਨੂੰ ਰਤਾ ਠਾਰ ਆਵੇ।

ਬੈਡਕਵਰ ਅਤੇ ਚਾਦਰਾਂ ਸਭ ਸਫੈਦ ਮਲਮਲ ਦੀਆਂ ਵਿਛਾਵਾਂ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੂਲੀ ਮਲਮਲ ਦੇ ਦੁਪੱਟਿਆਂ ਦੀਆਂ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਤੋਂ ਮੇਰੀ ਨਾਨੀ ਬੁੱਕਲਾਂ ਮਾਰਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ।

ਪਰ ਹੋਟਲ ਹੀ ਕਿਉਂ, ਮੇਰਾ ਤੇ ਘਰ ਹੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ! ਆਪਣੇ ਬਚਪਨ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਗਲ ਲੱਗ ਕੇ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਰੋਣ ਹੀ ਤਾਂ ਆਈ ਸਾਂ ਮੈਂ ਇੱਥੇ। ਉਂਜ, ਉਹ ਘਰ ਕਿਧਰੇ ਗਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਿਸ ਜਿਸ ਨਵੇਂ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਅਸੀਂ ਉਜੜਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਨੇ ਮੁੜ ਕੇ ਵਸਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਉਹ ਘਰ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਤੁਰਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪਹਿਲੋਂ ਸ਼ਿਮਲੇ, ਫੇਰ ਜਲੰਧਰ ਤੇ ਫੇਰ ਆਖਰਕਾਰ ਦਿੱਲੀ।

ਦਿੱਲੀ ਹੀ ਕਿਉਂ, ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਜਿਸ ਕਿਸੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਮੈਂ ਗਈ ਸਾਂ, ਉਸੇ ਲਾਹੌਰ ਵਾਲੇ

ਲਾਹੌਰ ਦੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਮਸਜਿਦ ਤੋਂ ਖਿੱਚੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਡੇਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਤਸਵੀਰ। ਇਹ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੰਜਵੀਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦ 'ਚ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। (ਫੋਟੋ: ਦਲਜੀਤ ਅਮੀ)

ਘਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਲੋਜੇ ਵਿਚ ਚੁੱਕੀ ਫਿਰੀ ਸਾਂ। ਲਾਹੌਰ ਵਾਲਾ ਘਰ, ਲਾਹੌਰ ਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ, ਲਾਹੌਰ ਦਾ ਆਸਮਾਨ।

ਸ਼ਾਮ ਵੇਲੇ ਸੁਰਮਈ ਆਸਮਾਨ ਦੇ ਕੈਨਵਸ 'ਤੇ ਲੀਕਾਂ ਵਾਂਗੂ ਦੀਆਂ ਕਾਂਵਾਂ ਦੀਆਂ ਡਾਰਾਂ। ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜਦੇ ਕਾਂ! ਇਕੋ ਹੀ ਪਾਸੇ, ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਇਕੋ ਹੀ ਪਾਸੇ ਉਡਦੇ! ਸਾਡੇ ਘਰ ਦੇ ਉਤੋਂ ਦੀ ਇਕ ਗੁੱਠੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਦੂਜੀ ਗੁੱਠ ਵੱਲ ਉਡਾਰੀ ਮਾਰਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖੰਭ! ਕਦੇ-ਕਦੇ ਢਲਦੇ ਸੂਰਜ ਦੀ ਕੋਈ ਸੁਨਹਿਰੀ ਕਿਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਾਹ ਕਾਲੇ ਖੰਭਾਂ ਵਿਚ ਅੜ ਜਾਂਦੀ, ਤੇ ਬਲੌਰ ਵਾਂਗੂ ਚਮਕ ਉਠਦੀ। ਤੇ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਹਵਾ ਵਿਚ ਅਵਾਰਾਗਰਦੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਇੱਲਾਂ! ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਉਡਦੀਆਂ, ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਧੌਣ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਨਿਵਾਈ, ਨੀਝ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਗੱਡੀ, ਝੱਪਟਾ ਮਾਰਨ ਲਈ ਬੇਤਾਬ! ਪਰ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਉਹ ਵੀ ਆਸਮਾਨ ਦੇ ਬੇਕਿਨਾਰ ਨੀਲੇ ਪਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਬੇਨਿਆਜ਼ ਹੋ ਕੇ ਤਾਰੀਆਂ ਲਾਉਂਦੀਆਂ। ਕਦੇ ਖੰਭਾਂ ਨੂੰ ਤੋਲਦੀਆਂ, ਕਦੇ ਡੁੱਬਦੀਆਂ-ਉਭਰਦੀਆਂ! ਮਗਨ! ਉਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਹੁਣੇ ਬੱਦਲ ਘਿਰ ਆਉਣਗੇ, ਮੀਂਹ ਵੱਸੇਗਾ। ਇੱਲਾਂ ਦੀ ਮਟਕ-ਉਡਾਰੀ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਬੱਦਲਾਂ ਦੀ ਤੇ ਮੀਂਹ ਦੀ ਪੇਸ਼ੀਨਗੋਈ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸੱਚੀ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦੀ।

“ਬੀਜੀ, ਕੋਠੇ ਤੋਂ ਢੀਂਗਰੀਆਂ ਦਾ ਹਾਰ ਲਾਹ ਲਿਆਵਾਂ? ਮੰਜੀਆਂ ਵਰਾਂਡੇ ਦੇ ਉਹਲੇ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਕਰ ਦਿਆਂ? ਮੀਂਹ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਏ।”

“ਸੁਣੋ! ਮੀਂਹ ਕਿੱਥੇ?” ਉਹ ਆਸਮਾਨ ਵੱਲ ਵੇਖਦੇ। “ਬੱਦਲਾਂ ਦਾ ਤੇ ਕਿਧਰੇ ਨਾਂ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ, ਤੇ ਇਹਨੂੰ ਮੀਂਹ ਪਿਆ ਦਿੱਸਦਾ ਏ। ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਕੋਠੇ 'ਤੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਕਰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਏ! ਕੀ ਉਟ-ਪਟਾਂਗ ਗੱਲਾਂ ਸੋਚਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਏ।” ਇਕ ਤਾਂ ਦਿਲ ਕਰਦਾ, ਮਸਤ ਲੋਟੀ ਰਵਾਂ। ਇੱਲਾਂ ਦਾ ਡੁੱਬਣਾ-ਉਭਰਨਾ, ਤੇ ਖੰਭਾਂ ਨੂੰ ਅਡੋਲ

ਰੋਕ ਕੇ ਹਵਾ ਵਿਚ ਰੁਕ ਜਾਣ ਦੀ ਖੇਡ ਵੇਖਦੀ ਰਵਾਂ। ਹੋ ਜਾਣ ਗਿੱਲੀਆਂ ਢਿੰਗਰੀਆਂ ਤੇ ਮਿਰਚਾਂ, ਤੇ ਮੋਥੀ, ਤੇ ਮੰਜੀਆਂ। ਮੈਨੂੰ ਕੀ!

ਪਰ ਮੈਂ ਚੁਪ-ਚਾਪ ਉਸ ਸਾਰੇ ਖਲਾਰੇ ਨੂੰ ਸਮੇਟਣ ਲੱਗਦੀ। ਪੌੜੀਆਂ ਵਿਚ ਲੁਕਾ ਕੇ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਸਭ ਕੁਝ। ਆਪਣੀ ਢਿੱਲੀ ਦੌਣ ਵਾਲੀ ਤੇ ਘਸ-ਘਸ ਕੇ ਕੂਲੇ ਹੋ ਗਏ ਵਾਣ ਵਾਲੀ ਮੰਜੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੀਆਂ ਮੰਜੀਆਂ ਉਹਲੇ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਕਰ ਦਿੰਦੀ। ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਦੌਣ ਵਾਲਾ ਪਾਸਾ ਹੇਠਾਂ ਵੱਲ, ਤੇ ਦੂਜਾ ਪਾਸਾ ਉਤਾਂਹ ਵੱਲ। ਬੀਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ, ਦੌਣ ਵਾਲਾ ਪਾਸਾ ਉਤਾਂਹ ਕਰ ਕੇ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਕਰਨਾ ਔਗਣ ਹੁੰਦਾ ਏ।

“ਔਗਣ।” ਇਹ ਖਾਸ ਲਫਜ਼ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਬੀਜੀ ਵਰਤਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। “ਵੀਰ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਲੜੀਦਾ, ਔਗਣ ਹੁੰਦਾ ਏ।...ਚਿੱਕ ਚੁੱਕ ਕੇ ਬਾਹਰ ਛੱਜੇ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਖੜ੍ਹੇਦੀਦਾ, ਔਗਣ ਹੁੰਦਾ ਏ।...ਦਗੜ-ਦਗੜ ਕਰ ਕੇ ਪੌੜੀਆਂ ਨਹੀਂ ਉਤਰਦੀਆਂ-ਚੜ੍ਹਦੀਆਂ, ਔਗਣ ਹੁੰਦਾ ਏ।...ਉੱਚੀ ਨਹੀਂ ਹੱਸੀਦਾ, ਔਗਣ ਹੁੰਦਾ ਏ।...ਉੱਚੀ ਨਹੀਂ ਬੋਲੀਦਾ, ਔਗਣ ਹੁੰਦਾ ਏ।...ਕਾਕਾ ਬਾਹਰ ਖੇਡਣ ਪਿਆ ਜਾਵੇ, ਸੌ ਵਾਰੀ ਜਾਵੇ ਭਾਵੇਂ, ਪਰ ਕੁੜੀਆਂ ਨਹੀਂ ਬਾਹਰ ਖੇਡਣ ਜਾਂਦੀਆਂ, ਔਗਣ ਹੁੰਦਾ ਏ।...ਕਿਸੇ ਪਰਾਏ ਮਰਦ ਨਾਲ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰੀਦੀ, ਔਗਣ ਹੁੰਦਾ ਏ।” ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਗੱਲਾਂ ਔਗਣ ਸਨ। ਸਿਰਫ਼ ਲੋਲੇ ਵਾਂਗੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਰ ਹੁਕਮ ਦੀ ਤਾਮੀਲ ਕਰੀ ਜਾਣੀ।

ਸਿਰਫ਼ ਸਕੂਲ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਹੀ ਪੜ੍ਹਨੀਆਂ। ਚਿੱਕ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਰਹਿਣਾ। ਰਸੋਈ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨੀ ਤੇ ਸਬਜ਼ੀ ਕੱਟਣੀ ਚਿੰਨ੍ਹਣੀ ਸਿੱਖਣੀ। ਬੱਸ ਇਹੀ ਦੋ-ਚਾਰ ਗੱਲਾਂ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਸਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਔਗਣ ਨਹੀਂ ਸਨ।

ਕਾਵਿ ਕਿਆਰੀ

ਗੁਰਭਜਨ ਗਿੱਲ ਦੀਆਂ ਗਜ਼ਲਾਂ

ਜਗਦੀਸ਼ ਧਾਲੀਵਾਲ ਦੇ ਨਾਂ ਧਰਤ ਬੇਗਾਨੀ, ਕੋਈ ਨਾ ਮੈਨੂੰ, ਲੈ ਕੇ ਨਾਮ ਬੁਲਾਵੇ। ਏਸੇ ਕਰਕੇ ਮਨ ਦਾ ਚੰਬਾ, ਖਿੜਦਾ ਨਹੀਂ, ਕੁਮਲਾਵੇ।

ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ-ਭੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਏਥੇ, ਲੰਮੇ ਸਲੀਮੇ ਪੈਂਡੇ, ਏਥੋਂ ਇਕ ਵੀ ਸੜਕ ਸਲੇਟੀ, ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਨਾ ਜਾਵੇ।

ਰੇਸ ਕੋਰਸਾਂ ਸਰੱਪਟ ਦੌੜਨ, ਅੱਥਰੇ ਘੋੜੇ ਵੇਖੋ, ਬੈਲੀ ਸਾਹ ਕਿਉਂ ਜੇਤੂ ਬਣਦੇ ਜਦੋਂ ਨਤੀਜਾ ਆਵੇ!

ਚੰਨ ਚੜ੍ਹਿਆ ਪਿੰਡ ਜਾ ਕੇ, ਕੋਠੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਤੱਕਣਾ ਚਾਹਾਂ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਦੋਂ ਘੜੀ ਸੁਲੱਖਣੀ ਮੇਰੇ ਭਾਗੀ ਆਵੇ।

ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨੇ ਬਿਰਖੁ ਬਰੁਟੇ, ਫੁੱਲ ਪੱਤੀਆਂ ਖੁਸ਼ਬੋਆਂ, ਸਭ ਕੁਝ ਹੁੰਦਿਆਂ ਸੁੰਦਿਆਂ, ਚੇਤੇ ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਅੰਬ ਸਾਵੇ।

ਕੱਲ-ਮੁਕੱਲੇ ਚੁੜੇ ਡੁਸਕਣ, ਸੱਖਣੇ ਪਲੱਘ ਪੰਘੂੜੇ, ਕਿਸਤਾਂ ਵਿਚ ਤਕਸੀਮ ਦਿਹਾੜੀ, ਰਾਤੀਂ ਨੀਂਦ ਸੜਾਵੇ।

ਤੁਸੀਂ ਕਹੋਗੇ ‘ਮਨ ਦਾ ਰੋਗੀ’ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀਹ ਬੋਲੇ,

ਕਰਕ ਕਲੋਜੇ ਵਾਲੀ ਮੇਰੀ, ਕੋਈ ਨਾ ਵੈਦ ਸੁਣਾਵੇ।

ਸੁਣ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਗੀਤ ਵੀ, ਸੁਰ ਤਾਲ ਤੇਰੇ। ਮੈਂ ਬਰਾਬਰ ਤੁਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਨਾਲ ਤੇਰੇ।

ਕਿਉਂ ਤੇਰੇ ਬੋਲਾਂ ‘ਚੋਂ ਜਾਵੇ ਕੰਬਣੀ ਨਾ, ਮੈਂ ਖਲੋਤਾ ਹਾਂ ਜਦੋਂ ਕਿ ਨਾਲ ਤੇਰੇ।

ਤੂੰ ਚਿਰਾਗਾਂ ਨੂੰ ਬੁਝਾ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਨਾ ਹੋਵੀਂ, ਉਮਰ ਭਰ ਰਹਿਣਾ ਹਨ੍ਹੇਰਾ ਨਾਲ ਤੇਰੇ।

ਜਾਗਣਾ ਪੈਣੈ ਨਿਰੰਤਰ ਜੇ ਤੂੰ ਚਾਹੁੰਨੈ, ਸੂਰਜ ਤੇ ਚੰਨ ਚਮਕਣ ਨਾਲ ਤੇਰੇ।

ਆਪਣੇ ਤੂੰ ਸਫ਼ਰ ਦਾ ਲੇਖਾ ਕਰੀ ਜਾਹ, ਵਕਤ ਨਾ ਗਿਣਦਾ ਕਦੇ ਇਹ ਸਾਲ ਤੇਰੇ।

ਗੌਰ ਕਰਕੇ ਵੇਖ ਖੁਦ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋ ਕੇ,

ਤੁਰ ਰਿਹਾ ਨਾ ਜਿਸਮ ਵੀ ਹੁਣ ਨਾਲ ਤੇਰੇ।

ਖੁਦ-ਬ-ਖੁਦ ਦੇ ਨਾਲ ਵੀ ਕਿਉਂ ਝੂਠ ਬੋਲੇਂ, ਕਿੰਝ ਸੁਧਰਨਗੇ ਭਲਾ ਦੱਸ ਹਾਲ ਤੇਰੇ।

ਜੇ ਤੁਰਿਆਂ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਪਾਰ ਜਾਵੀਂ। ਸਦੀਵੀ ਜਿੱਤ ਖ਼ਾਤਰ ਹਾਰ ਜਾਵੀਂ।

ਜੁਰਾਬਾਂ ਵਾਂਗ ਲਾਹ ਲਈਂ ਰੁਤਬਿਆਂ ਨੂੰ, ਜਦੋਂ ਵੀ ਰੂਹ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਜਾਵੀਂ।

ਜੇ ਤਰਨਾ ਜਾਣਦਾ ਨਹੀਂ, ਫੇਰ ਸੁਣ ਲੈ, ਨਦੀ ਦੇ ਨਾ ਕਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਜਾਵੀਂ।

ਵਰ੍ਹੀਂ ਘਨਘੋਰ ਬੱਦਲ ਬਣ ਕੇ ਏਨਾ, ਤੂੰ ਬਲਦੇ ਹਿਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਠਾਰ ਜਾਵੀਂ।

ਕਦੇ ਵੀ ਜਿਸਮ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਨਾ ਪਰਤੀਂ, ਜਦੋਂ ਜਾਵੇਗਾ ਰੂਹ ਦੇ ਪਾਰ ਜਾਵੀਂ।

ਸਮਾਂ ਜੇ ਜਾਗਦੇ ਮਿਲਦਾ ਨਹੀਂ ਤਾਂ, ਕਦੇ ਸੁਪਨੇ ‘ਚ ਗੇੜਾ ਮਾਰ ਜਾਵੀਂ।

ਤੂੰ ਰੁੱਸ ਕੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸੋਚੀਂ ਕਦੇ ਨਾ, ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਖਾਂ ਵਾਰ ਜਾਵੀਂ।

ਜੇ ਅਨਹਦ ਨਾਦ ਚਾਹੇਂ ਰੂਹ ‘ਚ ਗੂੰਜੇ, ਸਦੀਵੀ ਚੁੱਪ ਨੂੰ ਟੁਣਕਾਰ ਜਾਵੀਂ।

ਰੁਬਾਈ

ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇ ਨਾਲ ਸਿਰੀ, ਦਸਤਾਰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਰੱਖ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਬੇਅਣਖੇ ਬੰਦੇ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ, ਲੱਖ ਹੁੰਦੀਆਂ ਵੀ ਕੱਖ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਦਸ ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਨਿਸ ਦਿਨ, ਸਾਨੂੰ ਇਕੋ ਸਬਕ ਪੜ੍ਹਾਵੇ।

ਅਸਲੀ ਨਕਲੀ ਪਰਖਣ ਵਾਲੀ, ਤੀਜੀ ਵੱਖਰੀ ਅੱਖ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਮੇਮਨਪਾੜੇ ਵਿਚ ਇਕ ਘਰ ਕਾਨ੍ਹਾ ਦੇਵੀ ਦਾ ਵੀ ਹੈ। ਉਹਦੇ ਆਸੇ-ਪਾਸੇ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਹਿੰਦੂ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਉਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਦਾ ਸਮੁੰਦਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਸੜਕਾਂ, ਗਲੀਆਂ ਨੂੰ ਕੱਟਣ-ਵੱਢਣ ਨਾਲ ਬਣੀਆਂ ਲਕੀਰਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਕੋਈ ਟਾਪੂ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਇਹ ਲੋਕ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਲੋਕ ਹਮੇਸ਼ਾ ਤੋਂ ਹੀ ਇੱਥੇ ਰਹਿੰਦੇ

■ ਹਸਨ ਮੰਜ਼ਰ

ਅਏ ਹਨ। ਕਦੀ-ਕਦੀ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਾਈਟ, ਦੂਰ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਸਮੁੰਦਰ ਦੀ ਲਹਿਰ ਵਾਂਗ ਉਸ ਟਾਪੂ ਨੂੰ ਭਿਉਂ ਕੇ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਾਈਟ, ਦੂਰ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਸਮੁੰਦਰ ਦੀ ਲਹਿਰ ਵਾਂਗ ਉਸ ਟਾਪੂ ਨੂੰ ਭਿਉਂ ਕੇ ਮੁੜ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਉਸੇ ਪੁਰਾਣੀ ਤੋਰੇ ਕਾਨ੍ਹਾ ਦੇਵੀ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਵੀ ਚਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਘਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਬਣਦੀਆਂ ਤੇ ਵਿਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਿੱਤਲ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਢਾਲੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਸਿੰਧੀ ਪੇਂਡੂ ਖੱਡੀ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਨਾਲ ਬਾਜ਼ਾਰ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਲੋਕ ਜਦ ਮੋਢੇ ਨਾਲ ਮੋਢਾ ਜੋੜ ਕੇ ਚਲਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੌਣ ਹਿੰਦੂ ਹੈ ਤੇ ਕੌਣ ਮੁਸਲਮਾਨ। ਵੇਸੇ ਵੀ ਸਭ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਸਲਾਮ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੀ ਹਨ ਅਤੇ ਇੱਥੇ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਵੱਡਿਆਂ ਦੇ ਪੈਰੀਂ ਹੱਥ ਲਾਉਣ ਦੀ ਰਸਮ ਤੋਂ ਇਹ ਪਛਾਨਣਾ ਨਾ-ਮੁਮਕਿਨ ਹੈ ਕਿ ਪੈਰ ਫੋਹਣ ਵਾਲਾ ਹਿੰਦੂ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਹਿੰਦੂ ਹੋਣ ਜਾਂ ਦੋਵੇਂ ਮੁਸਲਮਾਨ। ਅਲਬੱਤਾ, ਕੁਝ ਚੀਜ਼ਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵੀ ਹਨ ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੁਕਾਨਾਂ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀਆਂ, ਜਿਵੇਂ: ਪੂਜਾ ਦੀਆਂ ਮੂਰਤੀਆਂ, ਭਗਵਦ ਗੀਤਾ ਅਤੇ ਘਰ ਵਿਚ ਲਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਆਰਟ ਪੇਪਰ 'ਤੇ ਛਪੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ-ਵੱਡੀਆਂ ਰੰਗੀਨ ਤਸਵੀਰਾਂ ਜੋ ਕਾਨ੍ਹਾ ਦੇਵੀ ਦੀ ਬੈਠਕ ਦੀਆਂ ਦੀਵਾਰਾਂ 'ਤੇ ਲੱਕੜੀ ਦੇ ਭਾਰੇ ਸੁਨਹਿਰੀ ਫਰੇਮਾਂ ਵਿਚ ਲਟਕਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਲੁਕੇ ਹੋਏ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਪੂਜਾ ਦੇ ਕਮਰੇ ਨੂੰ ਵੀ ਵੇਸੇ ਹੀ ਛੋਟੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਨਾਲ ਸਜਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਇਕ ਤਾਕ 'ਤੇ ਪਿੱਤਲ ਦੀ ਸ਼ਿਵ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਤੇ ਪਿੱਤਲ ਦਾ ਚਿਰਾਗ ਵੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਕਮਰਿਆਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਦੂਸਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਆ ਗਏ ਹਾਂ; ਉਹ ਦੁਨੀਆਂ ਜੋ ਕਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਵੱਸਦੀ ਸੀ...ਲੁਕ ਕੇ ਮੱਖਣ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸ਼ਨ ਗੁਪਾਲ, ਸੁੰਡ ਵਾਲੇ ਗਣੇਸ਼, ਸ਼ਿਵ-ਪਾਰਬਤੀ, ਦੁਸ਼ਾਸਨ ਦਾ ਦਰੋਪਤੀ ਦੀ ਸਾੜੀ ਖਿੱਚਣਾ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਅਣਦੇਖੇ ਨੀਲੇ ਹੱਥ ਦਾ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਛੋਟ ਦਿੰਦੇ ਜਾਣਾ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੋਈ ਪਤੰਗ ਉਡਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਮਾਜੇ ਤੇ ਡੋਰ ਨੂੰ ਢਿੱਲ ਦਿੰਦਾ ਜਾਵੇ...ਦਿੰਦਾ ਜਾਵੇ...ਐਨੀ ਕਿ ਖਿੱਚ ਕੇ ਕੱਟ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਖਿਝ ਕੇ ਬੈਠ ਜਾਵੇ, ਤੇ ਇਹੋ ਦਰੋਪਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਔਰਤ ਜਦ ਤਕ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਕਟੀ-ਪਤੰਗ ਬਣਾਉਣ 'ਤੇ ਉਤਾਰ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਉਸ ਦੀ ਸਾੜੀ ਦੇ ਪੱਲੇ ਚਾਹੇ ਕਿੰਨੇ ਵੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਖੁੱਲ੍ਹਦੇ ਜਾਣ, ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਵਿਚ ਲੁਕੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ; ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਦੁਸ਼ਾਸਨ ਜਿਹੇ ਲੋਭੀ ਦੇ ਹੱਥ ਵੀ ਬੱਕ ਕੇ ਚੁਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਇਹ ਸਭ ਦੱਸਦੇ ਹੋਏ ਕਾਨ੍ਹਾ ਦੇਵੀ ਆਪ ਸਤੀ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਚਿੰਤਰ ਵਿਚ ਰਾਮਚੰਦਰ ਦੀਆਂ ਖੜਾਵਾਂ, (ਛੋਟਾ ਭਰਾ) ਭਰਤ ਉਤਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਲਿਜਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗ਼ੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ

ਕਾਨ੍ਹਾ ਦੇਵੀ ਦਾ ਘਰਾਣਾ

ਹਸਨ ਮੰਜ਼ਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਡਾ. ਸਈਦ ਹਸਨ ਮੰਜ਼ਰ ਦਾ ਕਲਮੀ ਨਾਂ ਹੈ। ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਵਿਚ ਉਹ ਸਾਇਕੈਟਰਿਕ ਕਲੀਨਿਕ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ (ਭਾਰਤ) ਦੇ ਮੇਰਠ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਹਾਪੁੜ ਵਿਖੇ 4 ਮਾਰਚ 1934 ਨੂੰ ਜਨਮੇ ਹਸਨ ਮੰਜ਼ਰ ਦੀਆਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਈ ਕਿਤਾਬਾਂ ਛਪ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ, ਰਿਹਾਈ (1981), ਨਦੀਦੀ (ਅਣਭਿੱਠ-1982), ਇਨਸਾਨ ਕਾ ਦੇਸ਼ (1990), ਸੋਈ ਭੂਕ (2000) ਅਤੇ ਏਕ ਔਰ ਆਦਮੀ (2000)। ਦੋ ਨਾਵਲ ਅਣਛਪੇ ਪਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਨਸ਼ੀ ਪ੍ਰੇਮ ਚੰਦ ਦੇ ਆਖਰੀ ਅਤੇ ਅਧੂਰੇ ਨਾਵਲ 'ਮੰਗਲ ਸੂਤਰ' ਦਾ ਉਰਦੂ ਤਰਜਮਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਬਜ਼ਰਗ ਨੇ 1857 ਵਾਲੇ ਗਦਰ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਟੱਬਰ 1947 ਦੀ ਵੰਡ ਵੇਲੇ ਲਾਹੌਰ ਚਲਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਪਾਤਰ ਆਵਾਮ ਦੀ ਹਕੀਕਤ ਬਿਆਨਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਸਾਹਿਤਕ-ਧਾਰਮਿਕ ਰੁਚੀਆਂ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਆਪਣੀ ਅੰਮੀ ਦੇ ਸਿਰ ਸਜਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉੱਗਲ ਫੜ ਕੇ ਤੁਰਨਾ ਸਿਖਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਹ ਕਹਾਣੀ 'ਕਾਨ੍ਹਾ ਦੇਵੀ ਦਾ ਘਰਾਣਾ' ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਜ਼ਿਹਨ ਦੀ ਪਰਤ-ਦਰ-ਪਰਤ ਫਰੋਲਦੀ ਇਨਸਾਨ ਅਤੇ ਧਰਮ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਵਿੱਥ ਨਹੀਂ ਪੈਣ ਦਿੰਦੀ। ਹਾਂ! ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਹਿੱਸਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਉਤੇ ਉਹ ਬਹੁਤ ਸੂਖਮ ਚੋਟ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਇਕ ਪਾਤਰ ਰਾਹੀਂ ਧਰਤੀ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਉਤੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਵੀ ਕਬਜ਼ਾ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਅਖਵਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਹੱਦਾਂ-ਸਰਹੱਦਾਂ ਪਾਰ ਕਰਕੇ ਸਾਡੇ ਗੁਰੂਆਂ-ਪੀਰਾਂ-ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਹੀ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੁਨੇਹੇ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਆਵਾਮ ਹੀ ਬੈਠਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਹਰ ਵਾਰ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਵਿਚ ਸਿੰਘਾਸਨ 'ਤੇ ਰੱਖ ਦੇਵੇ ਅਤੇ ਆਪ ਬਜਾਏ ਸਿੰਘਾਸਨ ਉਤੇ ਬੈਠਣ ਦੇ, ਉਸ ਦੇ ਆਸੇ-ਪਾਸੇ ਕਿਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਕੇ ਪ੍ਰੋਕਸੀ ਨਾਲ ਰਾਜ ਕਰੇ। ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਤਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੋਚਿਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਪ੍ਰੋਕਸੀ ਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਭਲਾ ਖੁਦ ਕਿਵੇਂ ਰਾਜਗੱਦੀ ਤੋਂ ਮਹਿਰੂਮ ਹੋਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਗੱਦੀ ਛੱਡ ਕੇ ਕਿਉਂ ਜੰਗਲ ਨੂੰ ਜਾਵੇਗਾ?...ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਆਪਣੀਆਂ ਖੜਾਵਾਂ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਕੇ!

ਕਾਨ੍ਹਾ ਦੇਵੀ ਦੀ ਭੈਣ, ਸੋਮਰ ਯਾਨਿ ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਸ਼ਿਵ ਦਾ ਵਰਤ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹਦਾ ਦੇਵਰ ਜੋ ਸਾਲ ਦੇ ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਹੀ ਠੀਕ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੁਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਚੀਕ-ਚਿਹਾੜੇ ਦੇ ਦੌਰੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ, ਸੁਬਾ-ਸਵੇਰੇ ਉਠ ਕੇ ਪੰਛੀਆਂ ਨੂੰ ਦਾਣਾ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਛੱਤ ਅਤੇ ਬਨੇਰਿਆਂ ਉਤੇ ਚਿਤੀਆਂ ਉਤਰ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਤੇ ਪਰਸੂ ਮੱਲ ਸਿੰਧੀ ਵਿਚ ਭਗਵਦ ਗੀਤਾ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ ਜੋ ਅੱਠ-ਦਸ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਲਿਆ ਕੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਇਸ ਦਾ ਇਹ ਮਤਲਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਠੀਕ ਹੈ ਅਤੇ ਪੂਰਾ ਘਰਾਣਾ ਸੁੱਖ ਦਾ ਸਾਹ ਲੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਜਦ ਇਸ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ੀ ਦਾ ਦੌਰਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਖੁਦ ਆਪਣੀ ਬਰਾਦਰੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਦੇਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਉਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਗਵਦ ਪੜ੍ਹਨਾ ਉਸ ਦੀ ਸਿਹਤਮੰਦੀ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ, ਤੇ ਉਸ ਉਤੇ ਉਸ ਦਾ ਰੱਬੀ ਗਿਆਨ ਬਾਅਦ ਦੇ ਤੇਜ਼ ਦੌਰਿਆਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਬਾਪ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਭਾਈਆਂ ਨੂੰ ਬਾਣੀਏ ਕਹਿ ਕੇ ਬੁਲਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸੂਦ 'ਤੇ ਰੁਪਏ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਗੋਸ਼ਤ ਖਾਂਦੇ ਹਨ, ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਂਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਗੀਤਾ ਵਿਚ ਨੀਚ ਕੰਮ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਚੜ੍ਹੇ ਮੱਲ, ਮਿਰਚੂ ਮੱਲ, ਘੂਮਤੀ, ਸੀਤਾ, ਅਸ਼ੋਕ ਹਾਲਾਂਕਿ ਖੁਦ ਕਾਨ੍ਹਾ ਦੇਵੀ ਤੱਕ ਖਿਝ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਨੌਕ ਦੀ ਨੌਕ ਛੋਹ ਕੇ ਕੰਨਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ, "ਬਾਪ

ਰੇ ਬਾਪ, ਈਸ਼ਵਰ ਨੇ ਐਨਾ ਗਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਬੁੱਧੀ ਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹੀ ਲਗਾਮ ਵੀ ਲਾ ਦਿੰਦਾ।"

"ਐਨੀ ਅਕਲ ਪਰਸੂ ਮੱਲ ਨੂੰ ਦੇ ਕੇ ਅੱਲਾ ਨੇ ਸਾਡੀ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।" ਭਲਾ ਕੋਈ ਕਹੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਕਾਨ੍ਹਾ ਦੇਵੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਹਨ?

ਇਹ ਲੋਕ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਲਾਮ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੀ ਹਨ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੱਲਾ ਅਤੇ ਇੱਸ਼ਾਅੱਲਾ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਬਾਨ ਤੋਂ ਦਿਨ-ਰਾਤ ਨਿਕਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ 'ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਟੋਕਦਾ। ਕਿਸੇ ਦੀ ਆਸਥਾ ਦੇ ਵੱਖ ਹੋਣ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ ਤਾਂ ਵੱਖ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ!

ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਅਕਸਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਗੁਵਾਂਢੀ ਪਰਸੂ ਮੱਲ ਨੂੰ ਸਮਝਾ-ਬੁਝਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਉਸ ਨੂੰ ਤਵੀਤ ਲਿਆ ਕੇ ਪਾਉਂਦਾ, ਕੋਈ ਪੈਰ ਦੇ ਅੰਗੂਠੇ ਅਤੇ ਕੂਹਣੀਆਂ 'ਤੇ ਕਾਲਾ ਧਾਗਾ ਬੰਨ੍ਹਦਾ ਅਤੇ ਕੋਈ ਔਰਤ ਕਿਸੇ ਮਜ਼ਰ ਦਾ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਪਾਣੀ ਇਸ ਨੂੰ ਹਜ਼ਾਰ ਮਿੰਨਤਾਂ ਨਾਲ ਪਿਆਉਂਦੀ ਅਤੇ ਪਰਸੂ ਮੱਲ ਜੋ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਵੈਸ਼ਨੋ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਗਲਾਸ ਦਾ ਪਾਣੀ ਅਕਸਰ ਪੀ ਹੀ ਲੈਂਦਾ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ, "ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਗਲਾਸ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪੀਵਾਂਗਾ। ਤੁਸੀਂ ਲੋਕ ਗੋਸ਼ਤ ਖਾਂਦੇ ਹੋ।" ਉਹ ਦੀਵਾਨਗੀ ਦੇ ਇਸ ਆਲਮ ਵਿਚ ਉਹ ਕੁਝ ਕਹਿ ਬੈਠਦਾ ਹੈ ਜੋ ਆਦਮੀ ਵਿਚ ਵਾਕਿਆ ਹੀ ਬੁਰਾ ਹੈ; ਉਹ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਸ਼ਿਸ਼ਟਤਾ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੀਹ-ਬੱਤੀ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਉਥੇ ਦੇ ਉਥੇ ਹੀ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਦੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੰਨੂੰ ਨੇ ਛੱਡਿਆ ਸੀ। ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦੇ ਬੰਧਨਾਂ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅਕਸਰ ਬੱਚੇ ਹਿੰਦੀ ਲਿਖਦੇ-

ਬੋਲਦੇ ਹਨ, ਤੇ ਜਦ ਉਹ ਕਾਨ੍ਹਾ ਦੇਵੀ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਖੇਡਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਾਨ੍ਹਾ ਦੇਵੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ, ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕੱਟੜ ਬੁੱਢੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਹੈਰਾਨੀ ਨਾਲ ਇਹ ਸੀਨ ਦੇਖਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਕਾਨ੍ਹਾ ਦੇਵੀ ਦੇ ਪਾੜੇ ਦੇ ਬੱਚੇ ਤਾਂ ਬੱਚੇ ਵੱਡੇ-ਬੁੱਢਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਚੁਬਾਈ ਸਦੀ ਵਿਚ ਛੂਤ-ਛਾਤ, ਜਾਤ-ਪਾਤ ਤੇ ਉਚੀਆਂ-ਨੀਵੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਟੱਪ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਆ ਗਏ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸ਼੍ਰੀਰਾਮ ਦਾ ਲੜਕਾ ਧੁਮੀ ਮੱਲ ਬਾਣੀਏ ਦੀ ਲੜਕੀ ਨਾਲ ਸ਼ਾਦੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਲੈ ਰਿਹਾ।

ਇਹੀ ਨਹੀਂ, ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਸੂਦਰ ਜਾਤ ਦੇ ਲੋਕ ਰਾਮ ਲੀਲਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਓਥਾ ਦਾ ਲੜਕਾ ਪਿਛਲੇ ਛੇ-ਸੱਤ ਸਾਲ ਤੋਂ ਰਾਜਾ ਹਰੀਸ਼ ਚੰਦਰ ਬਣ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਲੜਕੇ ਅਕਸਰ ਇਕ ਹੀ ਗਲਾਸ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਪੀਂਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਨ੍ਹਾ ਦੇਵੀ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਖੇਡਣ ਵਾਲੇ ਬੱਚੇ; ਤੇ ਬਾਵਜੂਦ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ, ਕਾਨ੍ਹਾ ਦੇਵੀ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਖੁੜਕਦੀ ਕਿ ਉਹ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਵੱਖਰੇ ਗਲਾਸ ਰੱਖੇ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਕੱਟੜ ਹਿੰਦੂ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਦੇ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦੇ ਭਾਂਡੇ ਵੱਖਰੇ।

ਹਾਲਾਂਕਿ ਜਦ ਕਾਨ੍ਹਾ ਦੇਵੀ ਆਪਣੇ ਲੜਕੇ ਲਈ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਦੁਲਹਨ ਵਿਆਹ ਕੇ ਲਿਆਈ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਅਜੀਬ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਣਾਅ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਜਿਸ ਤੋਂ ਉਹ ਆਪ ਕਾਫ਼ੀ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਅਣਜਾਣ ਰਹੀ। ਉਹਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਪਾਪਤ ਵੇਲਦਿਆਂ ਗੁਜ਼ਰੀ ਸੀ ਜੋ ਘਰ ਲਈ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਚਾਹੀਂਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਪਾਪਤ ਮੁਹੱਲੇ ਵਿਚ ਵੀ ਵੰਡਦੇ ਅਤੇ ਆਉਣ-ਜਾਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਖਾਤਿਰਦਾਰੀ ਵਿਚ ਵੀ ਕੰਮ ਆਉਂਦੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਸਾਲ ਭਰ ਆਚਾਰ ਪਾਉਂਦੀ ਰਹਿੰਦੀ। ਤਿਉਹਾਰਾਂ 'ਤੇ ਮਿੱਠੀਆਂ ਟਿੱਕੀਆਂ ਅਤੇ ਹਲਵਾ ਬਣਾਉਂਦੀ। ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖਾਣਾ ਬਣਾਉਣਾ ਉਹਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੀ: ਇਕ ਉਹ ਜਿਸ ਵਿਚ ਅੰਡਾ, ਮੱਛੀ, ਗੋਸ਼ਤ ਸਭ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਤੇ ਦੂਜਾ ਉਹ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਉਹ ਚਮਚਾ ਵੀ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਗੋਸ਼ਤ ਦਾ ਸ਼ੋਰਬਾ ਹਿਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਹਮੇਸ਼ਾ ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਉਸ ਦੇ ਜ਼ਿੰਮੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਕੀ ਬਾਪ ਦਾ ਘਰ ਤੇ ਕੀ ਪਤੀ ਦਾ!

ਪਰਸੂ ਦੀ ਬੀਵੀ ਉਸ ਦੀ ਛੋਟੀ ਭੈਣ ਸੀ ਅਤੇ ਪਤੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਅੱਧੀ ਪਾਗਲ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਹੀ ਕੰਮ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਸ਼ਿਵ ਦੀ ਅਗਰਬੱਤੀ ਧੁਖਾਉਣੀ, ਸ਼ਿਵ ਦਾ ਵਰਤ ਰੱਖਣਾ; ਲੇਕਿਨ ਅੱਲਾਦ ਉਸ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਰੌਲੇ-ਰੱਧੇ ਵਿਚ ਜਿੱਥੇ ਘਰ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਜੀਅ ਸਾਉਣ ਵਿਚ ਜੁਆ ਖੇਡਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਆਸ 'ਤੇ ਜਿਉਂਦੇ ਸਨ ਕਿ ਕਦੇ ਹੌਲੀ, ਦੀਵਾਲੀ ਆਵੇ ਤੇ ਨਸ਼ਾ ਕਰਨ ਨੂੰ ਮਿਲੇ। ਕਾਨ੍ਹਾ ਦੇਵੀ ਹੀ ਜਾਣਦੀ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸ

ਜਿਹਰੇ ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ ਘਰ ਨੂੰ ਚਲਾਇਆ ਸੀ!

ਬਹੁ ਦੇ ਆਉਣ ਤੱਕ ਉਹ ਆਪਣੀ ਬਕਾਵਟ ਮੰਨ ਚੁੱਕੀ ਸੀ, ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਤੈਅ ਕਰ ਬੈਠੀ ਸੀ ਕਿ ਬਹੁ ਦੇ ਆਉਣੇ ਸਾਰ ਹੀ ਉਹ ਘਰ ਦਾ ਸਾਰਾ ਚਾਰਜ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇ ਕੇ ਦਿਨ ਭਰ ਬੁਲੇ 'ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਗਵਾਂਢਣਾਂ ਦੀ ਕਚਹਿਰੀ ਲਾਇਆ ਕਰਾਂਗੀ, ਪਾਨ ਖਾਉਂਗੀ, ਸਿਗਰਟ ਪੀਵਾਂਗੀ ਤੇ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਪੱਕਾ ਪਕਾਇਆ ਖਾਣਾ ਬਹੁ ਉਸ ਨੂੰ ਪਰੋਸਿਆ ਕਰੇਗੀ।

ਲੇਕਿਨ ਦਮਯੰਤੀ ਨੇ ਚਾਰਜ ਲੈਂਦੇ ਸਮੇਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਠੀਕ ਹੈ ਕੰਮ ਮੈਂ ਕਰਾਂਗੀ, ਲੇਕਿਨ ਦੱਸਣਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਕਿੰਨੇ ਪਾਪਤ ਬਣਨਗੇ, ਕਿਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਕਿੰਨਾ ਖਰਚ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਕਿਸ ਦਿਨ ਕੀ ਪਕਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਕਾਨ੍ਹਾ ਦੇਵੀ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਹੋਇਆ, ਦੋ-ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਬੈਠੀ-ਬੈਠੀ ਦਮਯੰਤੀ ਅੰਦਰ ਹੀ ਅੰਦਰ ਖੌਲਦੀ ਰਹੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਆਸੇ-ਪਾਸੇ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਘਰ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਦੌੜਨਾ-ਭੱਜਣਾ ਚੁਭਣ ਲੱਗਾ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਂਦਾ ਤਾਂ ਅਸਲ ਗੱਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਨਫ਼ਰਤ ਨਹੀਂ ਸੀ; ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਾਵਰਦੀਖਾਨੇ ਵਿਚ ਬੇ-ਰੋਕ-ਟੋਕ ਆਉਣਾ-ਜਾਣਾ ਉਸ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਚੁਭਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਦਮਯੰਤੀ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਮਹਿਮਾਨ ਬੁਰੇ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਹ ਸਵਾਗਤ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਚਾਹੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੁਹੱਬਤ ਇੱਥੇ ਖਿੱਚ ਕੇ ਨਾ ਲਿਆਈ ਹੋਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੁਰਸ਼ਦ ਦੇ ਮਜ਼ਾਰ 'ਤੇ ਉਹ ਕਰਜ਼ਾ ਲਾਹੁਣਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਜੋ ਮੰਨਤ ਮੰਗਦੇ ਸਮੇਂ ਉਹ ਖੁਦ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਾ ਬੈਠਦੇ ਸਨ। ਜਿਵੇਂ ਖੁਦ ਕਾਨ੍ਹਾ ਦੇਵੀ ਅਜਮੇਰ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਦੇਣ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਮਹਿਮਾਨ ਬਾਸਮਤੀ ਦੀ ਸੁਗਤ ਲਿਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਰੰਗ-ਬਿਰੰਗੀਆਂ ਬਿੰਦੀਆਂ, ਸਾੜੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪ ਆਦੀ ਸੀ ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਉਸ ਦੇ ਸਹੁਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਫਿਲਮੀ ਰਸਾਲੇ ਤੇ ਉਥੋਂ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ।

ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਤਾਂ ਗੱਲ ਸਮਝ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ ਸੀ, ਲੇਕਿਨ ਘਰਾਣੇ ਦੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਰੜਕਣ ਲੱਗੀਆਂ। ਇਹ ਗੱਲ ਕਾਨ੍ਹਾ ਦੇਵੀ ਦੇ ਗਿਆਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੁਸਲਮਾਨ ਔਰਤਾਂ ਤੇ ਮਰਦ ਅਤੇ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਤੋਂ ਅਣਭਿੰਨ ਹਿੰਦੂ ਮਹਿਮਾਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਿਆਲੀਆਂ ਵਿਚ ਚਾਹ ਪੀਂਦੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਚਾਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਟੱਬਰ ਪੀਂਦਾ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੇਖੇ ਬਿਨ ਬੁਲਾਇਆ ਮਹਿਮਾਨ ਸੀ।

ਕਾਨ੍ਹਾ ਦੇਵੀ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਘਰ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਕਿ ਖੁਦ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾਲ ਲੈ ਜਾਣ 'ਤੇ ਉਤਾਰੂ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਇਉਂ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਧਰਮ ਯਾਨਿ ਉਸ ਨੂੰ ਜਿਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਉਹ ਜਾਣਦੀ ਸੀ, ਦਮ ਤੋੜ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਦੀਵਾਰਾਂ 'ਤੇ ਲੱਗੀਆਂ ਸਰਸਵਤੀ, ਲਕਸ਼ਮੀ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਗੋਪੀਆਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਘਰ ਵਿਚ ਬਰਕਤ ਅਤੇ ਹਿਫ਼ਾਜ਼ਤ ਲਈ ਹੀ ਲੱਗੀਆਂ ਸਨ; ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਗੈਰ-ਧਰਮ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਨਫ਼ਰਤ ਨਾ ਹੋਣਾ, ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਸੀ ਕਿ ਇੱਥੋਂ ਵਾਲੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਢਿੱਲੇ ਸਨ। ਵੇਸੇ ਵੀ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲੋਂ ਉਸ ਦਾ ਗਿਆਨ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੀ। ਭਗਵਦ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਬਾਨੀ ਯਾਦ ਸੀ। ਹਿੰਦੂ ਨਾਂਵਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਉਹ ਜਾਣਦੀ ਸੀ, ਤੇ ਐਨੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਜਿਸ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਉਹ ਪਿੱਛੇ ਛੱਡ ਕੇ ਆਈ ਸੀ, ਉਥੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕਈ ਫਿਰਕੂ ਦੰਗਿਆਂ, ਲੜਾਈਆਂ ਅਤੇ ਹਰੀਜਨਾਂ ਤੋਂ ਉਚੀ ਜਾਤ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਆਏ ਦਿਨ ਦੇ ਟਕਰਾਅ ਨੇ ਉਸ ਵਿਚ ਧਰਮ ਦਾ ਉਹ ਅਹਿਸਾਸ ਜਗਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜੋ ਨਫ਼ਰਤ 'ਤੇ ਪਲਦਾ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿੰਨੇ ਲੋਕ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਨ ਜੋ ਭਾਰਤ ਗਏ ਸਨ, ਤੇ ਯਾਤਰਾ ਕਰਕੇ ਵਾਪਸ ਪਰਤ ਆਏ ਸਨ।

ਇਕ ਰਾਤ ਉਸ ਨੇ ਕਿਸ਼ਨ ਚੰਦ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, "ਆਪਾਂ ਸਦਾ ਇੱਥੇ ਹੀ ਰਹਾਂਗੇ?"

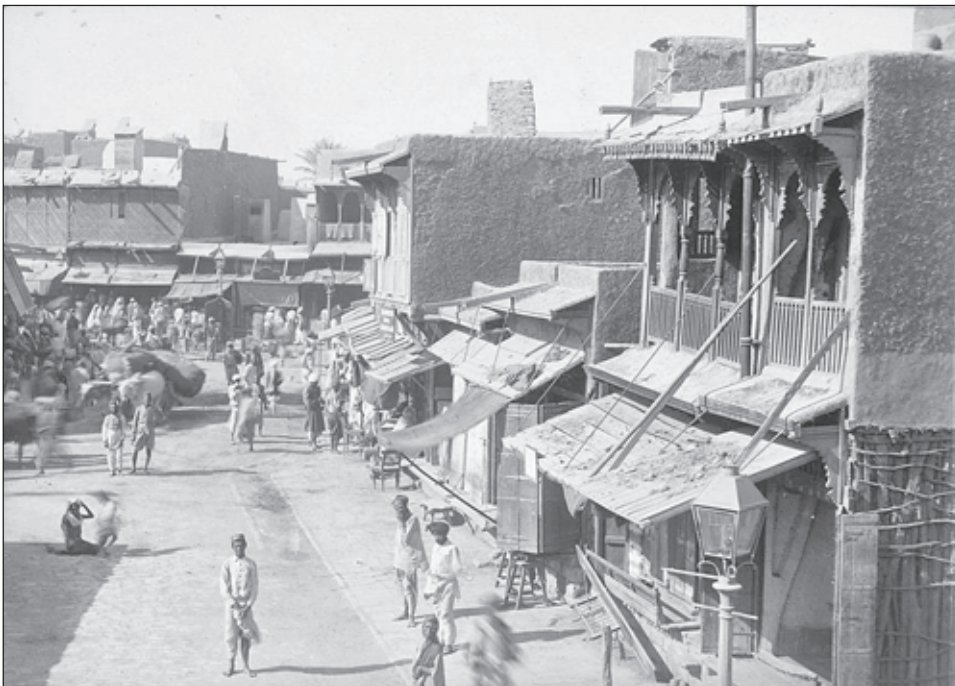
"ਸਦਾ ਮਤਲਬ?" ਕਿਸ਼ਨ ਨੇ ਤੁਝਕ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਨੀਂਦ ਆ ਚੱਲੀ ਸੀ, ਤੇ ਦਮਯੰਤੀ ਦਾ ਇਹ ਸਵਾਲ ਉਸ ਦੇ ਦਿਮਾਗ 'ਤੇ ਬੰਬ ਵਾਂਗ ਚੱਲਿਆ।

"ਤੈਨੂੰ ਇੱਥੇ ਰਹਿਣਾ ਪਸੰਦ ਏ?"

"ਤੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਸੰਦ?" ਕਿਸ਼ਨ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, ਦਮਯੰਤੀ ਖਾਮੋਸ਼ ਰਹੀ।

"ਕਿਉਂ ਮੈਂ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਹਾਂ? ਕਿਸ ਨੂੰ ਛੱਡ ਆਈ ਏ ਉਥੇ?" ਉਸ ਨੇ ਖੜਕੇ ਨੂੰ ਹਾਸੇ 'ਚ ਉਡਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

"ਤੇਰੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਇੱਥੇ

ਘਰਾ ਵੱਸਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਕਰਾਚੀ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਇਕ ਬਾਜ਼ਾਰ

ਦਾ ਕਹਿ ਰਹੀ ਸਾਂ।”

“ਇੱਥੇ ਤਾਂ ਇੱਥੇ ਹੋ ਗਈ।” ਕਿਸ਼ਨ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਮੈਂ ਖੁਦ ਇੱਥੋਂ ਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਥਾਂ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਤਾਂ ਕਿਸ ਨੂੰ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਸ ਥਾਂ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਾਗਾਂ ਤਾਂ ਫਿਰ ਹੋਰ ਕਿਸ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਕਰਾਗਾ।”

ਦਮਯੰਤੀ ਗੋਡਿਆਂ ਵਿਚ ਸਿਰ ਦੇ ਕੇ ਬੈਠੀ ਸੀ। ਬਹੁਤ ਸੋਚ-ਸਮਝ ਕੇ ਉਹ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਰ ਲੜਕੀ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸ਼ੌਹਰ ਨਾਲ ਦੁਨੀਆਦਾਰੀ ਦੀ ਗੱਲ ਝਿਜਕਦੀ-ਝਿਜਕਦੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦੀ ਤਾਨ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਹੁਰੇ ਵਾਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਉਸ ਦੀ ਰਾਏ ‘ਤੇ ਟੁੱਟਦੀ ਹੈ। ਬੋਲੀ, “ਮੈਨੂੰ ਇੱਥੋਂ ਦਾ ਰਹਿਣ-ਸਹਿਣ ਅਜੀਬ ਜਿਹਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ।”

“ਤੁਹਾਡਾ ਕੁਝ ਅੱਡ ਸੀ?” ਕਿਸ਼ਨ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਹਾਂ।” ਦਮਯੰਤੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਉਥੇ ਅਸੀਂ ਲੋਕ ਬਰਾਬਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲਦੇ ਸਾਂ। ਹਰ ਐਰਾ-ਗੈਰਾ ਰਸੋਈ ਵਿਚ ਜੁੱਤੀਆਂ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੁਰਿਆ ਆਉਂਦਾ, ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਘਰ ਵਿਚ ਗੋਸ਼ਤ ਪੱਕਦਾ ਸੀ।”

ਕਿਸ਼ਨ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਮੈਂ ਤਾਂ ਜਦ-ਜਦ ਵੀ ਗਿਆ, ਮੈਨੂੰ ਖਾਣ ਲਈ ਗੋਸ਼ਤ ਮਿਲਿਆ।”

“ਹੋਰਨਾਂ ਦੇ ਘਰ ਮਿਲਿਆ ਹੋਵੇਗਾ, ਸਾਡੇ ਨਹੀਂ?”

“ਫਿਰ ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਦੇ ਮਰਦ ਗੋਸ਼ਤ ਕਿੱਥੇ ਖਾਂਦੇ ਆ?”

“ਹੋਟਲ ਵਿਚ।” ਦਮਯੰਤੀ ਨੇ ਹੱਸ ਕੇ ਕਿਹਾ।

“ਅੱਛਾ, ਫੇ ਤੇਰਾ ਮਤਲਬ ਐ ਕਿ ਮੈਂ ਅਤੇ ਘਰ ਦੇ ਬਾਕੀ ਮਰਦ ਇੱਥੇ ਵੀ ਹੋਟਲਾਂ ਵਿਚ ਖਾਣਾ-ਖਾਣ ਲੱਗ ਪਈਏ।”

ਦਮਯੰਤੀ ਨੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਗੱਲ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣਾ ਚਾਹਿਆ ਲੇਕਿਨ ਲੱਗਦਾ ਇਉਂ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਉਹ, ਰੇਡੀਓ ਦੀਆਂ ਦੋ ਵੱਖਰੀਆਂ ਵੇਵਲੈਂਥ ‘ਤੇ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।

ਆਖਰਕਾਰ ਕਿਸ਼ਨ ਚੰਦ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਮੇਰਾ ਖਿਆਲ ਹੈ, ਜੇ ਤੂੰ ਵੀ ਇੱਥੇ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਹੁੰਦੀ, ਅੱਜ ਅੰਮੀ ਵਰਗੀ ਹੁੰਦੀ। ਆਪਣੇ ਧਰਮ ‘ਤੇ ਕਾਇਮ ਵੀ, ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਧਰਮ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਨਫ਼ਰਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਭਲਾ ਇਹ ਮੁਲਕ ਕਿਉਂ ਛੱਡਣ ਲੱਗਾ, ਦਿਸ ਇਜ਼ ਦੇ ਲੈਂਡ ਆਫ਼ ਅਪਾਰਚੂਨਿਟੀ।”

“ਉਹ ਕੀ?” ਦਮਯੰਤੀ ਨੇ ਭੋਲੇਪਨ ਨਾਲ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਮਤਲਬ, ਇਹ ਕਿ ਮੈਂ ਭਾਰਤ-ਵਾਰਤ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ। ਮੈਂ ਇੱਥੇ ਹੀ ਖੁਸ਼ ਹਾਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਪਲ ਕੇ ਵੱਡਾ ਹੋਇਆ ਹਾਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਆਪਣਾ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ। ਇਹ ਤੇਰੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਸੀ ਕਿ ਜਿਸ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਤੂੰ ਸੀ, ਉਥੇ ਉਕਸਾਉਣ ਵਾਲੇ ਭਰੇ ਪਏ ਸਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧੰਦਾ ਕਦੇ ਇਸ ਧਰਮ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਉਸ ਧਰਮ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਭੜਕਾ ਕੇ ਚਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਦੇ ਇਕ ਜਾਤ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦੂਸਰੀ ਜਾਤ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼। ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਖੁਸ਼ਕਿਸਮਤ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਦੌਰ ਵਿਚ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਹਬ ਦੇ ਨਾਂ ‘ਤੇ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਭੜਕਾਉਣ ਵਾਲੇ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਆ।”

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਈ ਵਾਰ ਦਮਯੰਤੀ ਨੇ ਇਕੱਲ ਵਿਚ ਘਰ ਦੇ ਛੋਟਿਆਂ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਗੱਲ-ਗੱਲ ‘ਤੇ ਇੰਸਾਅਲਾ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਟੋਕਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਿਆਲੀ ਅੱਡ ਕਰ ਲਈ, ਤੇ ਜੇ ਕਾਨ੍ਹਾ ਦੇਵੀ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਪਾਤੇ ਦੀ ਕਿਸੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਔਰਤ ਦੇ ਘਰ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਅਤੇ ਉਥੇ ਹੋਟਲ ਵਿਚੋਂ ਚਾਹ ਮੰਗਵਾਈ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਬਹਾਨੇ ਬਿਨਾ ਚਾਹ ਪੀਤੇ ਉਠ ਜਾਂਦੀ।

ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਕਾਨ੍ਹਾ ਦੇਵੀ ਦਾ ਪਤੀ ਜੇ ਕਪਾਹ ਦਾ ਆੜੂਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਵਿਆਜ ‘ਤੇ ਪੈਸਾ ਵੀ ਲਾਉਂਦਾ ਸੀ, ਇਕ ਸਵੇਰੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਘਰ ਮੁੜ ਆਇਆ। ਪੁੱਛਣ ‘ਤੇ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਸਨਅਤੀ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਦੋ ਧਾਰਮਿਕ ਫਿਰਕਿਆਂ ਵਿਚ ਟਕਰਾਅ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਾਂਗ ਕਾਨ੍ਹਾ ਦੇਵੀ ਨੇ ਬਿਨਾ ਦਿਲਚਸਪੀ ਲਏ ਪੁੱਛਿਆ, “ਆਖਰ ਕੀ ਇਰਾਦਾ ਹੈ? ਸਮਾਨ ਬੰਨ੍ਹਾਂ?”

ਬਾਵਰਚੀਖਾਨੇ ਵਿਚ ਦਮਯੰਤੀ ਦੇ ਹੱਥ ਰੁਕ ਗਏ। ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਕਾਨ੍ਹਾ ਦੇਵੀ ਦੇ ਲਹਿਜੇ ਵਿਚ ਵਿਅੰਗ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਪਿਛਲੇ ਤੀਹ-ਬੱਤੀ ਸਾਲ ਤੋਂ ਇਸ ਘਰ ਵਿਚ ਇਉਂ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਆਇਆ ਸੀ। ਚੰਦੂ ਮੱਲ ਕਾਰੋਬਾਰ ਤਾਂ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਲੇਕਿਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਪੰਛੀ ਟਾਹਟੀ ‘ਤੇ ਬੈਠਾ, ਉਡਣ ਲਈ ਪਰ ਤੋਲ

ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਰੁਪਈਆ ਫਸਾਉਣ ਦਾ ਆਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦੂਸਰੇ ਬਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਫਿਕਰ ਛੋਹ ਕੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਦੇ ਬੇਕਰੀ ਸੀ, ਕਿਸੇ ਦਾ ਹੋਟਲ, ਕੋਈ ਫਿਲਮ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਕੋਈ ਠੇਕੇਦਾਰ ਸੀ। ਸਿਰਫ਼ ਚੰਦੂ ਮੱਲ ਹੀ ਹਵਾਈ ਘੋੜੇ ‘ਤੇ ਸਵਾਰ ਸੀ। ਜਦ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਫਸਾਦ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚਦੀ ਸੀ ਤਾਂ ਝੁਲੇ ‘ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਘਬਰਾਹਟ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਠੋਡੀ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਵਾਲ ਚੁਣ-ਚੁਣ ਕੇ ਉਖਾਤਨ ਲੱਗਦਾ। ਲੋਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਰਸੂ ਮੱਲ ਵਾਲੀ ਬਿਮਾਰੀ ਦੇ ਲੱਛਣ ਇਸ ਵਿਚ ਵੀ ਹਨ।

ਉਸ ਦਿਨ ਵੀ ਇਹੋ ਹੋਇਆ। ਜਦ ਉਹ ਬਾਜ਼ਾਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਸਿਰਫ਼ ਫੋਟੋਗਰਾਫਰ ਲੀਲੂ ਰਾਮ ਨੇ ਹੌਲੀ ਜਿਹੀ ਪੁੱਛਿਆ, “ਸਵੇਰੇ ਬੀ.ਬੀ.ਸੀ. ਸੁਣਿਆ ਸੀ?”

“ਨਹੀਂ। ਕਿਉਂ?” ਚੰਦੂ ਮੱਲ ਨੇ ਘਬਰਾ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ, “ਤੂੰ ਸੁਣਿਆ ਸੀ?”

“ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਦੰਗੇ ਹੋਏ ਆ।”

“ਕਿੱਥੇ?” ਚੰਦੂ ਮੱਲ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਜਵਾਬ ਉਸ ਨੂੰ ਖੁਦ ਪਤਾ ਸੀ।

“ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਚਾਚਾ।” ਲੀਲੂ ਰਾਮ ਨੇ ਕਿਹਾ।

ਦੇਵਾਂ ਨੇ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਅੱਖਾਂ ਪਾ ਕੇ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹਿਆ। ਥੋੜ੍ਹੀ ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਅਖ਼ਬਾਰ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਆਉਣ ਲੱਗੀਆਂ: ਹਿੰਦੂ-ਮੁਸਲਮ ਦੰਗਿਆਂ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਸੌ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ।...ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਹਜ਼ੂਮ ‘ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਫਾਇਰਿੰਗ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਪਿੱਛੇ ਰੋਹ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਰੋਹ ‘ਤੇ ਜੀਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਲੁਕੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਅਖ਼ਬਾਰ ਵੇਚਣ ਵਾਲੇ ਖੁਸ਼ ਸਨ ਕਿ ਅੱਜ ਕੰਮ ਛੇਤੀ ਮੁੱਕ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਿਰਫ਼ ਚੰਦੂ ਮੱਲ ਦੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆ ਰਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਕੀ ਕਰੇ। ਉਹਨੇ ਇਕ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਸਿਰੇ ਤੱਕ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦਾ ਚੱਕਰ ਲਾਇਆ, ਇਹ ਜਾਨਣ ਲਈ ਕਿ ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕੀ ਮੁਝ ਸੀ, ਲੇਕਿਨ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਹੋਰ ਫਿਕਰਾਂ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਪੋਲੀਓ ਮਾਰੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਹਸਪਤਾਲ ਜਾਣਾ ਸੀ, ਕਿਸੇ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ੀ ਸੀ। ਹਿੰਦੂ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਹੋਰ ਦਿਨਾਂ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਰੁੱਝੇ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋਣ।

ਦੀਪਕ ਟੋਲਰ ਮਾਸਟਰ ਸਿਰ ਝੁਕਾਈ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਫੈਲੇ ਕੱਪੜੇ ‘ਤੇ ਨੀਲੇ ਚਾਕ ਨਾਲ ਲਕੀਰਾਂ ਖਿੱਚ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਲੜਕਾ, ਬਲੇਚ ਨੌਜਵਾਨ ਦਾ ਨਾਪ ਲੈ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਇਹ ਰਾਤ ਦਮਯੰਤੀ ਨੂੰ ਬੜੀ ਲੰਬੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਈ ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਸ਼ਨ ਨੇ ਦੰਗੇ-ਫਸਾਦ

ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨਾਲ ਫਿਲਮ ਦੇਖ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ, ਤੇ ਪੈਦਾ ਹੀ ਸੌਂ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਸ ਦੇ ਮੰਜ਼ਲਾ ਮਕਾਨ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੰਦਰਾਂ-ਪੰਦਰਾਂ ਆਦਮੀ ਰਹਿ ਰਹੇ ਸਨ, ਵਿਚ ਉਹ ਖੁਦ ਨੂੰ ਇਕੱਲਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਖੁੜਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕੁਝ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਚੌਕੀਦਾਰ ਦੀ ਹਰ ਸੀਟੀ ‘ਤੇ ਉਹ ਤੁੜਕ ਪੈਂਦੀ ਸੀ।

ਸਵੇਰ ਦੇ ਸਮੇਂ ਜਦ ਆਸੇ-ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਅਜ਼ਾਨ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਹਵਾ ਵਿਚ ਗੂੰਜਣ ਲੱਗੀਆਂ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਅਜੇ ਹਨੇਰਾ ਹੀ ਸੀ ਤਾਂ

ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਲੋਕ ਜਦ ਮੋਢੇ ਨਾਲ ਮੋਢਾ ਜੋੜ ਕੇ ਚਲਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੌਣ ਹਿੰਦੂ ਹੈ ਤੇ ਕੌਣ ਮੁਸਲਮਾਨ। ਵੈਸੇ ਵੀ ਸਭ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਸਲਾਮ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੀ ਹਨ ਅਤੇ ਇੱਥੇ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਵੱਡਿਆਂ ਦੇ ਪੈਰੀਂ ਹੱਥ ਲਾਉਣ ਦੀ ਰਸਮ ਤੋਂ ਇਹ ਪਛਾਨਣਾ ਨਾ-ਮੁਮਕਿਨ ਹੈ ਕਿ ਪੈਰ ਛੋਹਣ ਵਾਲਾ ਹਿੰਦੂ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰ ‘ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਹਿੰਦੂ ਹੋਣ ਜਾਂ ਦੋਵੇਂ ਮੁਸਲਮਾਨ। ਅਲਬੱਤਾ, ਕੁਝ ਚੀਜ਼ਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵੀ ਹਨ ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ‘ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀਆਂ, ਜਿਵੇਂ: ਪੂਜਾ ਦੀਆਂ ਮੂਰਤੀਆਂ, ਭਗਵਦ ਗੀਤਾ ਅਤੇ ਘਰ ਵਿਚ ਲਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਆਰਟ ਪੇਪਰ ‘ਤੇ ਛਪੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ-ਵੱਡੀਆਂ ਰੰਗੀਨ ਤਸਵੀਰਾਂ ਜੋ ਕਾਨ੍ਹਾ ਦੇਵੀ ਦੀ ਬੈਠਕ ਦੀਆਂ ਦੀਵਾਰਾਂ ‘ਤੇ ਲੱਕੜੀ ਦੇ ਭਾਰੇ ਸੁਨਹਿਰੀ ਫਰੇਮਾਂ ਵਿਚ ਲਟਕਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਲੁਕੇ ਹੋਏ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਪੂਜਾ ਦੇ ਕਮਰੇ ਨੂੰ ਵੀ ਵੈਸੇ ਹੀ ਛੋਟੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਨਾਲ ਸਜਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਉਸ ਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਹਾਲਾਤ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿੱਥੇ ਲਿਆ ਪਟਕਾਇਆ ਸੀ ਜਿੱਥੋਂ ਫਰਾਰ ਹੋਣ ਦਾ ਕੋਈ ਰਾਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਨਿਕਲਦਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਹਾਲਤ ਉਹ ਜਾਨਵਰ ਵਰਗੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿੱਲੇ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਮਾਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨ-ਅਸਮਾਨ ਦਾ ਫਰਕ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ, ਜਦ ਉਹ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸੀ। ਇਹੋ ਖ਼ਬਰ ਉਸ ਨੇ ਅੱਜ ਉਥੇ ਬੈਠ ਕੇ ਸੁਣੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਉਸ ਦੇ ਕੰਨ ‘ਤੇ ਜੂੰ ਨਾ ਸਰਕਦੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਨੀਂਦ ਉਡਦੀ।

ਬਿਨਾਂ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਦੇ ਬੱਚੇ ਵਾਂਗ ਹਰ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਵੀ ਡਰਨ ਦੀ ਆਦਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਤਦ ਕਿਸ਼ਨ ਸੁੱਤਾ ਹੋਇਆ ਬੁੜ-ਬੁੜਾਇਆ ਤੇ ਬੋਲਿਆ, “ਤੂੰ ਉਠ ਗਈ। ਸਵੇਰ ਹੋ ਵੀ ਗਈ?” ਤਾਂ ਦਮਯੰਤੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਮੈਂ ਸੁੱਤੀ ਹੀ ਕਦ ਸੀ?”

ਕਿਸ਼ਨ ਨੇ ਲੇਟੇ-ਲੇਟੇ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੂ ‘ਚ ਬੈਠੀ ਸੁੱਜੇ ਹੋਏ ਪਪੋਟਿਆਂ (ਪਲਕਾਂ) ਵਾਲੀ ਦਮਯੰਤੀ ਦੇ ਗਲ ਵਿਚ ਬਾਹਾਂ ਪਾ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ, “ਕਿਉਂ ਕੀ ਹੋਇਆ? ਕਿਸੇ ਨੇ ਤੇਰੇ ਗਲਾਸ

ਵਿਚੋਂ ਪਾਣੀ ਪੀ ਲਿਆ?”

“ਉਹ ਤਾਂ ਇੱਥੇ ਹੁੰਦਾ ਈ ਰਹਿੰਦਾ ਏ। ਕੌਣ ਕਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਬਚ ਕੇ ਰਹਿ ਸਕਦਾ।”

“ਫੇ ਬਚਣਾ ਛੱਡ ਕੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਜਾ।” ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਵਾਲਾਂ ਦੀ ਲਟ ਨਾਲ ਖੇਡਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

ਦਮਯੰਤੀ ਨੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਧੌਣ ਕੱਢ ਲਈ ਤੇ ਬੋਲੀ, “ਤੁਸੀਂ ਭਾਰਤ ਚੱਲੋ ਮੇਰੇ ਨਾਲ। ਇਥੇ ਮੈਨੂੰ ਕਦੀ ਵੀ ਚੈਨ ਦੀ ਨੀਂਦ ਨਸੀਬ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ।”

“ਕਿਉਂ?” ਇਥੇ ਕਿਹੜਾ ਮੱਛਰਦਾਨੀ ਵਿਚ

ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਲੋਕ ਜਦ ਮੋਢੇ ਨਾਲ ਮੋਢਾ ਜੋੜ ਕੇ ਚਲਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੌਣ ਹਿੰਦੂ ਹੈ ਤੇ ਕੌਣ ਮੁਸਲਮਾਨ। ਵੈਸੇ ਵੀ ਸਭ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਸਲਾਮ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੀ ਹਨ ਅਤੇ ਇੱਥੇ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਵੱਡਿਆਂ ਦੇ ਪੈਰੀਂ ਹੱਥ ਲਾਉਣ ਦੀ ਰਸਮ ਤੋਂ ਇਹ ਪਛਾਨਣਾ ਨਾ-ਮੁਮਕਿਨ ਹੈ ਕਿ ਪੈਰ ਛੋਹਣ ਵਾਲਾ ਹਿੰਦੂ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰ ‘ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਹਿੰਦੂ ਹੋਣ ਜਾਂ ਦੋਵੇਂ ਮੁਸਲਮਾਨ। ਅਲਬੱਤਾ, ਕੁਝ ਚੀਜ਼ਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵੀ ਹਨ ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ‘ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀਆਂ, ਜਿਵੇਂ: ਪੂਜਾ ਦੀਆਂ ਮੂਰਤੀਆਂ, ਭਗਵਦ ਗੀਤਾ ਅਤੇ ਘਰ ਵਿਚ ਲਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਆਰਟ ਪੇਪਰ ‘ਤੇ ਛਪੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ-ਵੱਡੀਆਂ ਰੰਗੀਨ ਤਸਵੀਰਾਂ ਜੋ ਕਾਨ੍ਹਾ ਦੇਵੀ ਦੀ ਬੈਠਕ ਦੀਆਂ ਦੀਵਾਰਾਂ ‘ਤੇ ਲੱਕੜੀ ਦੇ ਭਾਰੇ ਸੁਨਹਿਰੀ ਫਰੇਮਾਂ ਵਿਚ ਲਟਕਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਲੁਕੇ ਹੋਏ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਪੂਜਾ ਦੇ ਕਮਰੇ ਨੂੰ ਵੀ ਵੈਸੇ ਹੀ ਛੋਟੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਨਾਲ ਸਜਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕੰਡੇ ਉਗਦੇ ਆ?”

“ਇਹ ਤੇਰਾ ਮੁਲਕ ਨਹੀਂ ਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਏ।”

“ਕਿਹੜੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ?” ਕਿਸ਼ਨ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਚਾਹੇ ਪਾਸਿਓਂ ਘੇਰੀ ਬੈਠੇ ਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ ‘ਤੇ ਬਣਾਇਆ ਏ।”

ਕਿਸ਼ਨ ਕੁਝ ਦੇਰ ਤਾਂ ਉਹਦੇ ਚਿਹਰੇ ‘ਤੇ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਤਹਿਰੀਰ ਪੜ੍ਹਦਾ ਰਿਹਾ। ਫਿਰ ਬੋਲਿਆ, “ਜੇ ਕੋਈ ਔਰਤ ਕਿਸੇ ਦੀ ਬੀਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੋਈ ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਦੀ ਮਾਂ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਟੁਕੜਾ ਜੋ ਇਕ ਹੀ ਫਿਰਕੇ ਦੇ ਲਈ ਕਾਬਲ-ਏ-ਇੰਜ਼ਤ ਹੋਵੇ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ ‘ਤੇ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਦੂਜੇ ਲਈ ਮਾਤਭੂਮੀ ਹੋਣ ਦੇ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਕਿਉਂ ਪੂਜਾ ਦੇ ਲਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ? ਜਦ ਤੂੰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਮਾਂ ਬਣ ਜਾਵੇਂਗੀ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਬੀਵੀ ਨਹੀਂ ਰਹੇਂਗੀ? ਜਾਂ ਇਹ ਕਿ ਦੇ ਬੀਵੀਆਂ ਹੋਣ, ਤਦ ਹੀ ਇਹ ਸੋਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਮਾਂ ਦੂਜੀ ਬੀਵੀ।”

ਉਹ ਹੱਸ ਪਈ, ਲੇਕਿਨ ਅੰਦਰੋਂ ਦਿਲ

ਧੱਕ-ਧੱਕ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਅਜ਼ਾਨ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਇੰਨੀ ਕਰੀਬ ਤੋਂ ਉਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸੁਣੀ ਸੀ। ਸਵੇਰੇ-ਸਵੇਰੇ ਜਦ ਉਹ ਛੱਤ ‘ਤੇ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਗਈ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਪਰਸੂ ਮੱਲ ਰੱਜ ਵਾਂਗ ਚਿੜੀਆਂ ਨੂੰ ਦਾਣੇ ਪਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੰਮ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਬਿਮਾਰੀ ਵਿਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਭੁੱਲਦਾ। ਇਸ ਘਰ ਦਾ ਤਾਂ ਆਵਾ ਹੀ ਉਤਿਆ ਪਿਆ ਸੀ! ਕੀ ਸੌਂਸ, ਕੀ ਪਤੀ ਤੇ ਕੀ ਪਤੀ ਦਾ ਚਾਚਾ ਪਰਸੂ ਮੱਲ; ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇੰਦਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਕੌਣ ਬੇ-ਫਿਕਰ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਤੇ ਚਿੜੀਆਂ ਨੂੰ ਦਾਣਾ ਪਾਉਣ ਦੀ ਸੋਚ ਸਕਦਾ ਸੀ! ਉਹ ਕੰਮ ਖ਼ਤਮ ਕਰਕੇ ਮੁੜਨ ਦੀ ਥਾਂ ਉਥੇ ਹੀ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਪਰਸੂ ਮੱਲ ਨੂੰ ਦੇਖਦੀ ਰਹੀ ਜੋ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਸੂਰਜ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਹੀ ਕੁਝ ਪੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਸੀ।

“ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਕੁਝ ਪੁੱਛਣਾ ਏ?” ਪਰਸੂ ਮੱਲ ਨੇ ਕੁਝ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਮੁਹੱਬਤ ਨਾਲ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਹਾਂ।” ਦਮਯੰਤੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਕੱਲ੍ਹ ਹਿੰਦੂ-ਮੁਸਲਮਾਨ ਫਸਾਦ ਹੋਇਐ।”

“ਕਿੱਥੇ?” ਪਰਸੂ ਨੇ ਬੇਦਿਲੀ ਜਿਹੀ ਨਾਲ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਇੰਡੀਆ ਵਿਚ।”

“ਉਥੇ ਤਾਂ ਹੁੰਦਾ ਈ ਰਹਿੰਦੈ।” ਪਰਸੂ ਮੱਲ ਨੇ ਇਉਂ ਕਿਹਾ ਜਿਵੇਂ ਜੁਕਾਮ ਤਾਂ ਹੁੰਦਾ ਈ ਰਹਿੰਦੈ।

“ਤੁਸੀਂ ਇੰਡੀਆ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦੇ।” ਦਮਯੰਤੀ ਨੇ ਕਿਹਾ।

“ਨਹੀਂ, ਇਹ ਗੱਲ ਤੇਰਾ ਸਹੁਰਾ ਸੋਚਦੈ-ਮੇਰਾ ਵੱਡਾ ਭਰਾ। ਮੈਂ ਨਹੀਂ।”

“ਤੁਹਾਨੂੰ ਡਰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕ ਜੋ ਭੜਕ ਗਏ ਤਾਂ ਚਾਹੇ ਪਾਸੇ ਉਹ ਈ ਹਨ। ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਚਾਤ ਭਰ ਨੀਂਦ ਨਹੀਂ ਆਈ।”

ਪਰਸੂ ਮੱਲ ਨੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਅਸਮਾਨ ਵੱਲ ਇਕ ਤਰਫ਼ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ, “ਦੇਖ, ਉਹ ਕੀ ਏ।”

ਦਮਯੰਤੀ ਨੇ ਓਧਰ ਦੇਖ ਕੇ ਕਿਹਾ, “ਮਸਜਿਦ ਦਾ ਮੀਨਾਰ।”

ਪਰਸੂ ਮੱਲ ਨੇ ਆਪਣੀ ਛੱਤ ‘ਤੇ ਦਾਣੇ ਕਬੂਤਰਾਂ ਵੱਲ ਸਰਕਾ ਕੇ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ, “ਇਹ ਕਬੂਤਰ ਰਾਤ ਨੂੰ ਉਥੇ ਹੀ ਸੌਂਦੇ ਨੇ, ਤੇ ਹੁਣ ਮੈਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਾਂਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬੋਲਣ ਦੀ ਮੈਨੂੰ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ।”

ਉਹ ਪੁੱਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾਲ? ਲੇਕਿਨ ਪਰਸੂ ਮੱਲ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੂਜਾ ਵਿਚ ਮਗਨ ਦੇਖ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਖਮੋਸ਼ ਰਹਿਣਾ ਪਿਆ। ਹੇਠਾਂ ਆ ਕੇ ਦਮਯੰਤੀ ਨੇ ਜਦ ਕਾਨ੍ਹਾ ਦੇਵੀ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਦੱਸੀ ਤਾਂ ਬਜਾਏ ਹੱਸਣ ਦੇ, ਉਹਨੇ ਬੜੀ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, “ਪਰਸੂ ਮੱਲ ਨੂੰ ਲੋਕ ਲੱਖ ਪਾਗਲ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਣ ਪਰ ਉਸ ਵਰਗਾ ਗਿਆਨਵਾਨ ਇਸ ਪਾਤੇ ਵਿਚ ਤਾਂ ਕੀ, ਪੂਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗਾ।”

#

ਵਕਤ ਦੀ ਆਵਾਜ਼:ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਦੋਸਤੀ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਰਾਜ਼*

ਪਰਦੇਸੀ ਵਸਦੇ ਅਸੀਂ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਸਦੇ ਸਾਂ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਦੇਸ਼ ਸਵਰਗ ਲੱਗਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸੀ; ਬਿਲਕੁਲ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਉਥੋਂ ਦੀ ਅਜੋਕੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਸਮਝਦੀ ਹੈ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਹ ਭਰਮ ਉਦੋਂ ਹੀ ਟੁੱਟੇਗਾ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਵੀ ਸਾਡੇ ਵਾਂਗ ਇੱਥੇ ਆ ਕੇ ਇੱਥੋਂ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਸਮਝਣਗੇ।

ਇੱਥੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਥੋਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਇੰਨੀ ਸੁਖਾਲੀ ਨਹੀਂ ਜਿੰਨੀ ਉਪਰੋਂ ਝਾਤ ਮਾਰਿਆਂ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਬੋਝ ਮਾਨਸਿਕ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਹਰ ਵਰਗ ਹੀ ਇਸ ਬੋਝ ਥੱਲੇ ਪਿਸ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਭਾਰ ਇਸ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਜਵਾਨੀ ਵਿਚ ਪੈਰ ਧਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਾਤਾਂ ਦੀ ਨੀਂਦ ਇਸ ਫਿਕਰ ਵਿਚ ਹੀ ਉਡਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਇੰਨੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਮਾਹੌਲ ਦੀ ਹਵਾ ਤੋਂ ਕਿਸ ਕੰਬਲ ਨਾਲ ਲਪੇਟ ਕੇ ਬਚਾਉਣ? ਉਹ ਹੁਣ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਲਾਚਾਰ ਅਤੇ ਬੇਵੱਸ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਫਿਕਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਸਾਥੋਂ ਸਦਾ ਲਈ ਦੂਰ ਚਲੇ ਜਾਣਗੇ, ਤੇ ਫਿਰ ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵਾਂਗ ਕਦੇ-ਕਦਾਈਂ ਹੀ ਫਾਦਰ ਜਾਂ ਮਦਰ ਡੇਅ ‘ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ

ਯਾਦ ਕਰਨਗੇ। ਮਾਪੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਤੋਂ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਰਵਰਿਸ਼ ਭਾਲਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਰ ਖੁਸ਼ੀ-ਗਮੀ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਾਂਝੇ ਪਰਿਵਾਰ ਸਨ ਤਾਂ ਬਹੁਤੀ ਵਾਰ ਆਪਣੇ ਚਾਅ ਅਤੇ ਰੀਝਾਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਭੈਣਾਂ-ਭਰਾਵਾਂ ਜਾਂ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਲਈ ਹੀ ਮਾਰ ਦਿੰਦੇ ਸਾਂ ਕਿ ਕਿਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੁਰਾ ਨਾ ਲੱਗੇ; ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੁਰਾ ਨਾ ਲੱਗੇ ਅਤੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਵਿਹਾਰ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੀ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਤੋਂ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਕਠਿਨ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਨਾ-ਮੁਮਕਿਨ ਹੀ ਲੱਗਦਾ ਹੈ।

ਉਂਜ, ਜੇ ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਠਰੰਮੇ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਾਲ ਬਦਲ ਰਹੇ ਸਮੇਂ ਉਤੇ ਝਾਤ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਵੀ ਤਾਂ ਬਦਲ ਰਹੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਚੱਲੇ ਸਾਂ। ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਆਪਣੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਦੀਆਂ ਚਾਲੀ ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਨੀਆਂ ਚੰਗੀਆਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗਦੀਆਂ। ਅਸੀਂ ਵੀ ਤਾਂ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਗੱਲ ਟਾਲ ਦਿੰਦੇ ਸਾਂ ਕਿ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਹੁਣ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਬਾਪੂ! ਹੁਣ ਜ਼ਮਾਨਾ ਬਹੁਤ ਬਦਲ ਗਿਆ ਏ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਉਮਰ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਈਏ ਤਾਂ ਉਹ ਤੀਹ ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੀ ਗੱਲ ਏ, ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਹਜ਼ਮ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ। ਅਸੀਂ ਅਮਰੀਕਾ, ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਬੱਚਿਆਂ

ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਂਝੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਮਾਹੌਲ ਵਾਂਗ ਰਹਿਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ। ਫਿਰ ਕਿਹੜਾ ਤਰੀਕਾ ਅਪਨਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਡਰ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਸਕੀਏ?

ਗੱਲ ਸਾਫ਼ ਏ-ਕਦੇ ਜ਼ਮਾਨਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਾਈ ਜਾਂ ਪੁਰੋਹਿਤ ਹੀ ਰਿਸ਼ਤੇ ਤੈਅ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖ-ਦਖਾਈ ਜਾਂ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਗਈ, ਤੇ ਫਿਰ ਕੁਝ ਪੁੱਛ-ਪਤਤਾਲ। ਉਸ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਜ਼ਮਾਨਾ ਬਦਲਿਆ ਤੇ ਮੰਡਾ-ਕੁਤੀ ਦੀ ਦੇਖ-ਦਖਾਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਗਈ, ਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਸੀ ਗੱਲਬਾਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਗਈ। ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਉਸ ਥਾਂ ‘ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹਾਂ, ਜਿੱਥੇ ਮੰਡੇ-ਕੁਤੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਸ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਨਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਜਿਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਲੱਗਦਾ ਏ, ਤੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ। ਇਹ ਗੱਲ ਭਾਵੇਂ ਸੁਣਨ ਵਿਚ ਕੌੜੀ ਲਗਦੀ ਏ, ਤੇ ਹਰ ਥਾਂ ਲਾਗੂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਪਰ ਬਹੁਤੀ ਵਾਰ ਇੰਦਾਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੱਛਮ ਵਿਚ ਤਾਂ ਹੋ ਈ, ਏਸ਼ੀਆ ਵਿਚ ਵੀ ਇੰਦਾਂ ਹੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਫਿਰ ਤਾਂ ਭਾਈ ਸਾਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨੇ ਨਾਲ ਹੀ ਚੱਲਣਾ ਪੈਣਾ ਏ! ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਸਮਾਂ ਦੇਣਾ ਬੜਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਟੀ.ਵੀ. ਇੰਟਰਨੈਟ ‘ਤੇ ਹੀ ਬੈਠੇ-ਬੈਠੇ ਸਾਡੇ ਹੱਥੋਂ ਨਾ ਨਿਕਲ ਜਾਣ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ

ਨੂੰ ਵਧੀਆ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ, ਪਰਿਵਾਰਕ ਫਰਜ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਵਾਂਗੇ ਤਾਂ ਉਹ ਕੋਈ ਵੀ ਵੱਡਾ ਕਦਮ ਪੁੱਟਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਨੂੰ ਭਰੋਸੇ ਵਿਚ ਲੈਣਗੇ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸਿਖਾਇਆ, ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਆਪਣੇ ਡਰ ਨਾਲ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਸਹੀ ਰਾਹ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਕਦਮ ਪੁੱਟਣ ਤੋਂ ਰੋਕ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਡਰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਚੋਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਸੀਮਾ ‘ਚ ਰਹਿ ਕੇ ਦੋਸਤਾਨਾ ਰੱਖਣਾ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਏ ਤਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਕਦਮ ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਦਾ ਸਾਨੂੰ ਪਤ

ਵਿਚ ਪਰਦੇਸਾਂ ਦੇ:ਲੱਖ ਰੋਕਿਆਂ ਵੀ ਹੰਝੂ ਵਹਿ ਪੈਣ ਥੋੜ੍ਹੇ-ਥੋੜ੍ਹੇ

ਆਪਣੀ ਜਨਮ ਭੋਇ ਛੱਡ ਕੇ ਕਿਸੇ ਪਰਾਏ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਜਾ ਵੱਸਣ ਨਾਲ ਇਨਸਾਨ ਪਰਦੇਸੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਸ ਦਾ ਦਿਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਮਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਦੀਆਂ ਪੱਕੀਆਂ ਰੋਟੀਆਂ ਛੱਡਣ ਨੂੰ, ਤੇ ਕਿਸ ਦਾ ਦਿਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਲਾਲ ਚੂੜੇ ਵਾਲੀ ਤੋਂ ਵਿਛੜਨ ਨੂੰ? ਜੇ ਨਾ ਹੋਣ ਮਜਬੂਰੀਆਂ ਤਾਂ ਕਾਹਨੂੰ ਪੈਣ ਦੁਰੀਆਂ! ਕੁਝ ਸਪਰਾਂ, ਕੁਝ ਮਨ ਦੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ, ਕੁਝ ਲਾਲਸਾਵਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਬਿਗਾਨੇ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਰਾਹ ਤੋਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੋਢੇ ਟੰਗਿਆ ਕੱਪੜਿਆਂ ਵਾਲਾ ਬੈਰਾ ਤੇ ਉਹ ਵਿਦਾਇਗੀ ਵਾਲੇ ਆਖਰੀ ਪਲ ਹਰ ਪਰਦੇਸੀ ਲਈ ਕਦੀ ਵੀ ਨਾ ਭੁੱਲਣ ਵਾਲੇ ਪਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਭਨਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਦਿਆਂ ਅੰਬਰਾਂ 'ਤੇ ਵਿਛੋੜੇ ਦੀਆਂ

ਨਿਮਾ ਡੱਲੇਵਾਲਾ
ਫੋਨ:513-432-9754

ਘੁਕ ਘਟਾਵਾਂ ਅਤੇ ਨੈਣਾਂ ਵਿਚ ਹੰਝੂਆਂ ਦੇ ਮੀਂਹ ਦੀਆਂ ਕਣੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੰਝੂਆਂ ਦੀਆਂ ਕਣੀਆਂ ਪਿੱਛੇ ਛੁਪੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕੁਝ ਰੰਗ-ਬਰੰਗੇ ਸੁਪਨੇ ਨੇ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨੇ ਦੇਖੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇਨਸਾਨ ਸੱਤ ਸਮੁੰਦਰ ਪਾਰ ਦੇ ਰਾਹ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਮੁੰਦਰੋਂ ਪਾਰ ਜਾਣ ਵਾਸਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਰਸਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਕ ਅੱਖ ਵਿਚ ਹੰਝੂ ਤੇ ਦੂਜੀ 'ਚ ਸੁਨਹਿਰੀ ਸੁਪਨੇ। ਦਿਲ ਦੇ ਇਕ ਕੋਨੇ ਵਿਚ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਦਾ ਚਾਅ, ਤੇ ਦੂਜੇ ਵਿਚ ਪਰਿਵਾਰ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋਣ ਦੀ ਚੀਸ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਜਹਾਜ਼ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਉਡਣ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਪਰਦੇਸੀ ਹੋ ਰਹੇ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਖੰਭ ਕੱਟੇ ਜਾਣੇ ਨੇ। ਦਿਲ ਕੁਝ ਹੌਕੇ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਭਰਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਜਹਾਜ਼ ਅਸਮਾਨ ਵੱਲ ਪੁਲਾਘਾਂ ਪੁੱਟਦਾ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ-ਤਿਵੇਂ ਵੱਡੀਆਂ-ਵੱਡੀਆਂ ਬਿਲਡਿੰਗਾਂ ਛੋਟੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਦੇਖ ਕੇ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਅੱਖ ਭਰਦੀ ਹੈ। ਅੰਬਰੀ ਉਡਿਆ ਪਰਦੇਸੀ ਸੋਚਾਂ ਦੇ ਗਹਿਰੇ ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਵਿਚ ਡੁੱਬਿਆ ਸੋਚਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਮੁੜ ਕਦੋਂ ਵਤਨੀਂ ਪੈਰ ਪੈਣਗੇ?

ਚੰਗੇ ਭਾਗ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੋ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਤੋਂ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਸਿੱਧੇ ਪਰਦੇਸਾਂ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਆਣ ਪੈਰ ਧਰਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਵਿਚਾਰੇ ਗਲਤ ਏਜੰਟਾਂ ਦੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ ਅਸਮਾਨੋਂ ਡਿੱਗ ਖੰਜੂਰ 'ਤੇ ਲਟਕ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਟੀ ਤੋਂ ਭੁੱਖੇ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਜੰਗਲਾਂ ਦੀਆਂ ਠੋਕਰਾਂ ਖਾਧੇ ਬਿਨਾਂ ਮੰਜ਼ਿਲਾਂ ਨਸੀਬ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਕਈ ਮਾਂਵਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤ, ਭੈਣਾਂ ਦੇ ਵੀਰ ਘਰੋਂ ਤਾਂ ਸੁਨਹਿਰੀ ਸੁਫਨੇ ਲੈ ਕੇ ਚੱਲੇ ਪਰ ਅਫਸੋਸ! ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਲਈ ਸੁਫਨੇ ਹੀ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਏ। ਬਰੂਹਾਂ ਵਿਚ ਤੇਲ ਚੋਅ ਕੇ ਵਿਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਮਾਂਵਾਂ ਦੇ ਪੱਲੇ ਹੰਝੂ ਹੀ ਰਹਿ ਗਏ।

ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰੀਕੇ ਪਰਦੇਸ ਪਹੁੰਚੇ ਪਰਦੇਸੀ ਨੂੰ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਸਾਕ-ਸਬੰਧੀਆਂ ਅਤੇ ਆਪਣੇ-ਪਰਾਇਆਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਵਤਨ ਦਾ ਲਾਲ ਲਹੂ ਇੱਥੇ ਆ ਕੇ ਕਿੰਨਾ ਸਫੈਦ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਨਸਾਨ ਜੋ ਸੋਚ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਚੱਲਦਾ ਹੈ, ਪਰਦੇਸਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਭ ਭੁਲੇਖੇ ਉਦੋਂ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਸਕੀ ਭੈਣ ਇਹ ਕਹਿ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵੀਰਾ ਹੋਰ ਕਿੰਨੇ ਦਿਨ ਰਹਿਣਾ ਹੈ? ਅਗਰ ਇਹੀ ਭੈਣ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਆਪਣੇ ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਇਸ ਨੇ ਘਰ ਗਏ ਵੀਰ ਨੂੰ ਕਹਿਣਾ ਸੀ, ਵੀਰਾ ਇਕ ਦਿਨ ਹੋਰ ਰੁਕ ਜਾ! ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਸ਼ਗਨਾਂ ਅਤੇ ਵਾਜਿਆਂ-ਗਾਜਿਆਂ ਨਾਲ ਜੋੜੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਵੀ ਉਦੋਂ ਫਿਕੇ ਪੈਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਸਾਲਾ ਭਣੇਈਏ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿ ਦੇਵੇ ਕਿ ਅਗਰ ਨਾਲ ਰਹਿਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਰੈਂਟ ਗਰੋਸਰੀ ਦੇਣੇ ਪੈਣਗੇ। ਮੰਨਿਆ ਇਹ ਇੱਥੇ ਬਿਲਕੁਲ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਕੌੜਾ ਸੱਚ ਉਸ ਨਵੇਂ ਨਕੋਰ ਪਰਦੇਸੀ ਦੇ ਸੱਪ ਵਾਂਗੂੰ ਲੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦਾ ਆਪਣਾ ਸੁਭਾਅ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸ਼ਾਇਦ ਪਰਦੇਸ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਦਾ

ਪਰਦੇਸਾਂ ਵਿਚ ਉਮਰ ਦੇ ਕੀਮਤੀ ਸਾਲ ਗੁਆ ਕੇ ਪੈਸੇ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਹ ਮੌਹ-ਮੁਹੱਬਤ ਦੀ ਖੱਟੀ ਵੀ ਤਾਂ ਖੱਟਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਪਿਛਲਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਲਹੂ ਨੂੰ ਸਫੈਦ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੰਦੀ; ਪਰ ਪਿਛਲਿਆਂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਜ਼ਰੂਰ ਫਿਕਾ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਦੇ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਘਰ ਮੁੜ ਆ, ਦਿਲ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਪਰ ਪਰਦੇਸੀ ਉਸ ਦਿਨ ਦਾ ਬੜੀ ਬੇਸਬਰੀ ਨਾਲ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕੱਚੇ ਕੋਠੇ ਲਿਪਦੀ ਛੱਡ ਕੇ ਆਈ ਮਾਂ ਨੂੰ ਮਿਹਨਤ ਕਰਕੇ ਬਣਾਈ ਕੋਠੀ ਵਿਚ ਬੈਠੀ ਦੇਖੇ, ਬਲਦ ਹਿੱਕਦੇ ਬਾਪ ਨੂੰ ਨੀਲੇ ਫੋਰਡ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਨੂੰ ਕਦੋਂ ਮਿਲੇਗਾ? ਛੋਟਾ ਭਰਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਬਿਨਾਂ ਮਗਰਾੜਾਂ (ਮੱਡਗਾਰਡ) ਤੋਂ ਸਾਇਕਲ ਚਲਾਉਂਦੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ, ਉਹ ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਦੀ ਸਫ਼ਾਰੀ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਲੱਗੇਗਾ

ਕੋਈ ਅਸਰ ਹੋਵੇ। ਉਂਜ, ਅੱਖਾਂ ਤੋਂ ਇਕ ਹੋਰ ਪੱਟੀ ਜ਼ਰੂਰ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਂਦੀ ਹੈ:

ਮੁਲਕ ਪਰਾਇਆ, ਪੈਰ-ਪੈਰ 'ਤੇ ਪੈਂਦੇ ਦਰਦ ਹੰਢਾਉਣੇ।

ਆਪਣੇ ਵੀ ਜਿੱਥੇ ਗੈਰ ਬਣੇ, ਉਥੇ ਕਿਸ ਨੇ ਦਰਦ ਵੰਡਾਉਣੇ।

ਪਰਦੇਸੀ ਤੇ ਗਮ ਚੰਦਰੇ ਸਾਰੇ, ਸੌਂਦੇ ਦੌਣ ਸਰਹਾਣੇ।

ਆਪਣੀ ਵੀ ਤੇ ਸਭਨਾਂ ਦੀ ਸੱਚ 'ਨਿੱਮੇ' ਕਹੀ ਨਿਮਾਣੇ।

ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਦੀਆਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਇਥੇ ਆ ਕੇ ਨਾਂ-ਮਾਤਰ ਜਿਹੀਆਂ ਬਣ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਕੰਮ ਲੱਗਣ ਸਾਰ ਹੀ ਘੱਟ ਕੀਤੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਕਸਰ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮੇਰੇ ਵਰਗਿਆਂ ਨੂੰ ਸਕੂਲੋਂ ਘਰ ਨੂੰ ਭੱਜਣ ਵਾਲਾ ਵਕਤ ਯਾਦ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਸ਼! ਕੁਝ ਹੋਰ ਪੜ੍ਹ ਲੈਂਦੇ। ਆਪਣੇ ਘਰੇ ਘੜੇ ਵਿਚੋਂ ਪਾਣੀ ਦਾ ਗਲਾਸ ਵੀ ਜਿਸ ਨੇ ਹੱਥੀਂ ਨਹੀਂ ਪੀਤਾ ਹੁੰਦਾ, ਪਰਦੇਸਾਂ ਵਿਚ ਬਾਤੂ-ਪੋਚੇ ਤੇ ਭਾਂਡੇ ਵੀ ਮਾਂਜਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਪਰਦੇਸ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਹਰ ਕੋਈ ਪੜ੍ਹਨੇ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਨੇ ਕਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚੋਂ ਸਬਜ਼ੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਖਰੀਦੀ ਹੁੰਦੀ, ਪਰਦੇਸ ਉਸ ਨੂੰ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਤਤਕੇ ਲਾਉਣੇ ਬੜੀ ਜਲਦੀ ਸਿਖਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਲਾਰਮ ਦੀ ਘੰਟੀ ਜਦੋਂ ਬਾਹਰੋਂ ਫੜ ਕੇ ਉਠਾਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਹਾਵਤ ਯਾਦ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, 'ਜੋ ਸੁੱਖ ਛੱਜੂ ਦੇ ਚੁਬਾਰੇ, ਬਲਖ ਨਾ ਬੁਖਾਰੇ।' ਉਦੋਂ ਬਾਪੂ ਜ਼ਰੂਰ ਯਾਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਛਤਰ ਛਾਇਆ ਹੇਠਾਂ ਮੌਜਾਂ ਮਾਣੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਤੇਜ਼ ਰਫ਼ਤਾਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਪਰਦੇਸੀ ਦੇ ਖਾਨੇ ਪਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਂ ਹੀ ਪੈਸਾ ਹੈ। ਪਰਦੇਸ ਦੇ ਪਟੇ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਿਆ ਪਰਦੇਸੀ ਸੂਰਜ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਕਿਰਨ ਨਾਲ ਕੰਮ 'ਤੇ ਨਿਕਲਿਆ ਜਦੋਂ ਆਖਰੀ ਕਿਰਨ ਨਾਲ ਘਰੇ ਵੜਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅੱਗੇ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਪਾਣੀ ਦਾ ਗਿਲਾਸ ਪੁੱਛਣ ਵਾਲਾ। ਉਲਟਾ ਸਵੇਰੇ ਕਾਹਲੀ ਵਿਚ ਛੱਡੋ, ਧੋਣ ਵਾਲੇ ਭਾਂਡੇ ਹਾਕਾਂ ਮਾਰ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਹਿੰਮਤ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਪਾਣੀ ਦਾ ਗਿਲਾਸ ਲੈਣ ਦੀ, ਤੇ ਭੁੱਖਾ ਫਿੱਛ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤਦੇ 'ਤੇ ਹੱਥ ਫੁਕਣ ਲਈ। ਉਦੋਂ ਭੁਲੇਖਾ ਦੂਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਹਰੋਂ ਪੈਸੇ ਘੱਲ ਕੇ ਮਹਿਲਾਂ ਵਰਗੀਆਂ ਕੋਠੀਆਂ ਇੰਨੀਆਂ ਸੌਖੀਆਂ ਨਹੀਂ ਬਣਦੀਆਂ, ਡਾਲਰ ਰੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੇ। ਇੰਜ ਲਗਦੇ ਜਿਵੇਂ 'ਕੱਲੀ-ਕੱਲੀ ਇੰਟ ਖੂਨ-ਪਸੀਨੇ ਵਿਚ ਚਿਣ ਕੇ ਕੋਠੀਆਂ ਬਣਦੀਆਂ ਹੋਣ। ਸੋਚਾਂ ਵਧ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਤੇ ਨੀਂਦਾਂ ਘਟ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਫਿਕਰ ਕਮਾਈਆਂ ਦਾ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਦਰਦ ਜੁਦਾਈਆਂ ਦਾ। ਗਹਿਣੇ ਪਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਫਿਕਰ, ਸਿਰ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਪੰਡ ਦਾ ਭਾਰ ਪਰਦੇਸੀ ਨੂੰ ਹਿਲਣ ਜੋਗਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦਾ:

ਇਕ 'ਕੱਲੀ-ਕਹਿਰੀ ਜਾਨ,
ਉਤੋਂ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਵਿਛੋੜੇ।
ਲੱਖ ਰੋਕਿਆਂ ਵੀ ਹੰਝੂ,
ਵਗ ਪੈਣ ਥੋੜ੍ਹੇ-ਥੋੜ੍ਹੇ।
ਇੱਥੇ ਲੋੜੇ ਪਰਦੇਸੀ,
ਉਥੇ ਚੂੜੇ ਵਾਲੀ ਲੋੜੇ।
ਜਾਣੇ ਕੋਈ ਵੀ ਨਾ ਕਦੋਂ,
ਪੈਣ ਵਤਨਾਂ ਨੂੰ ਮੋੜੇ।

ਕੋਈ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਘਰ ਹੀ ਫੋਨ ਸੀ। ਘੰਟਿਆਬੰਧੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫੋਨ ਮਿਲਣਾ ਤਾਂ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇਣਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਘਰੋਂ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਓ। ਜਿੰਨੇ ਚਿਰ ਨੂੰ ਮਾਂ ਨੇ ਆਉਣਾ, ਇੰਨੇ ਨੂੰ ਫੋਨ ਆਖਰੀ ਦਮਾਂ 'ਤੇ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਕੱਟ ਕੇ ਲਾਉਣਾ ਤਾਂ ਦੁਬਾਰਾ ਨਾ ਮਿਲਣਾ। ਮਾਂ ਵਿਚਾਰੀ ਨੇ ਪੁੱਤ ਨਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਿਲ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਮੁੜ ਘਰ ਚਲੀ ਜਾਣਾ, ਤੇ ਇੱਧਰ ਕਰਮਾਂ

ਸੋਚ ਵਾਲੀ ਸੁਈ ਸਿੰਧੀ ਉਸ ਦੇ ਲੜ ਲੱਗੀ ਉਤੇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਪੈਸੇ ਘੱਲਣੇ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ। ਦੇਸ਼ ਉਸ ਬਿਗਾਨੀ ਧੀ 'ਤੇ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਭੋਲਾ ਪਰਦੇਸੀ ਇੰਨਾ ਵੀ ਭੋਲਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸਕੇ ਉਸ ਨਾਲ ਚੁਸਤ-ਚਲਾਕੀਆਂ ਕਰਨੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਣ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਹੁਣ ਉਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਦੇ ਡਾਲਰ-ਪੌਂਡਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਉਹ ਪਰਦੇਸੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪੱਟੀ-ਪੱਟੀ ਹੀ ਬਣੀ ਰਹੇ ਤਾਂ ਕਿ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾ ਬਿਖਰੇ, ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਏਕਾ ਬਣਿਆ ਰਹੇ; ਕਿਉਂਕਿ ਪਰਦੇਸੀ ਨੂੰ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਭੁੱਖ ਹਮੇਸ਼ਾ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਪਰਦੇਸਾਂ ਵਿਚ ਉਮਰ ਦੇ ਕੀਮਤੀ ਸਾਲ ਗੁਆ ਕੇ ਪੈਸੇ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਹ ਮੌਹ-ਮੁਹੱਬਤ ਦੀ ਖੱਟੀ ਵੀ ਤਾਂ ਖੱਟਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਪਿਛਲਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਲਹੂ ਨੂੰ ਸਫੈਦ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੰਦੀ; ਪਰ ਪਿਛਲਿਆਂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਜ਼ਰੂਰ ਫਿਕਾ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਦੇ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਘਰ ਮੁੜ ਆ, ਦਿਲ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਪਰ ਪਰਦੇਸੀ ਉਸ ਦਿਨ ਦਾ ਬੜੀ ਬੇਸਬਰੀ ਨਾਲ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕੱਚੇ ਕੋਠੇ ਲਿਪਦੀ ਛੱਡ ਕੇ ਆਈ ਮਾਂ ਨੂੰ ਮਿਹਨਤ ਕਰਕੇ ਬਣਾਈ ਕੋਠੀ ਵਿਚ ਬੈਠੀ ਦੇਖੇ, ਬਲਦ ਹਿੱਕਦੇ ਬਾਪ ਨੂੰ ਨੀਲੇ ਫੋਰਡ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਨੂੰ ਕਦੋਂ ਮਿਲੇਗਾ? ਛੋਟਾ ਭਰਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਬਿਨਾਂ ਮਗਰਾੜਾਂ (ਮੱਡਗਾਰਡ) ਤੋਂ ਸਾਇਕਲ ਚਲਾਉਂਦੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ, ਉਹ ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਦੀ ਸਫ਼ਾਰੀ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਲੱਗੇਗਾ, ਤੇ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਉਹ ਪਿੰਡ ਜਿਹੜੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਇਕ ਘਰ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹੀਆਂ ਸਨ, ਤੇ ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਬਚਪਨ ਗੁਜ਼ਾਰਿਆ ਸੀ, ਤੇ ਜਵਾਨੀ ਵਿਚ ਪੈਰ ਧਰ ਕੇ ਘਰੋਂ ਪੈਰ ਪੁੱਟਿਆ ਸੀ!

ਸੋ ਸੁੱਖਾਂ ਅਤੇ ਲੱਖ ਅਰਦਾਸਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਰ ਪਰਦੇਸੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਆਖਿਰ ਉਹ ਦਿਨ ਆ ਹੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਉਡੀਕ ਉਸ ਨੂੰ ਪਰਦੇਸਾਂ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਪੈਰ ਧਰਨ ਸਾਰ ਹੀ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਈ ਦੁੱਖ-ਸੁੱਖ, ਤੱਤੀਆਂ-ਠੰਢੀਆਂ ਹਵਾਵਾਂ, ਮੁਸੀਬਤਾਂ-ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਹਰ ਪੜਾਅ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਦਾ ਹੋਇਆ ਵਤਨਾਂ ਵੱਲ ਮੋੜੇ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਦਿੱਲੀ ਏਅਰਪੋਰਟ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਹਾਰ ਲੈ ਕੇ ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਖੜ੍ਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹੀ ਮਾਂ, ਉਹੀ ਬਾਪ, ਉਹੀ ਭੈਣ-ਭਰਾ, ਸਭ ਉਹੀ, ਪਰ ਫਰਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ। ਮਾਂ-ਬਾਪ ਜਵਾਨੀ ਵਿਚੋਂ ਬੁਢਾਪੇ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕਾਲੇ ਵਾਲਾਂ ਵਿਚ ਸਫੈਦੀ ਭਰ ਗਈ ਹੁੰਦੀ ਏ। ਛੋਟੇ ਭੈਣ-ਭਰਾ ਆਪਣੇ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਬਾਅਦ ਪਰਤੇ ਪਰਦੇਸੀ ਦੀ ਦਿਲੀ ਤਮੰਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਾਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲਾ ਕੇ ਮਾਂ ਦੇ ਸੀਨੇ ਲੱਗਾਂ। ਉਹੀ ਵਿਦਾਇਗੀ ਵਾਲੇ ਹੰਝੂ ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ ਅੱਖੀਂ ਭਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੰਝੂਆਂ ਵਿਚੋਂ ਖੁਸ਼ੀ ਝਲਕ ਰਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਿੰਡੇ ਲੁਕੇ ਸੁਫਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਆਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸੁਪਨੇ

ਪੂਰੇ ਕਰਕੇ ਆਏ ਪਰਦੇਸੀ ਦਾ ਚਾਅ ਚੱਕਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਮਾਂ ਨੂੰ ਇੰਜ ਲਗਦੇ ਕਿ ਪੁੱਤ ਕਾਮਯਾਬੀ ਵਿਆਹ ਕੇ ਲਿਆਇਆ, ਤੇ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਉਹ ਦਰਾਂ ਵਿਚ ਤੇਲ ਚੋਅ ਕੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਵਾੜਦੀ ਹੈ। ਬਾਪ ਆਪਣੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਤੇਲ ਡੋਲੂ ਕੇ ਨਹੀਂ, ਬੋਤਲ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਵਿਛੋੜੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਹਰ ਇਕ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ! ਅਜਿਹੇ ਪਰਦੇਸੀ ਪੁੱਤਰ ਖੁਸ਼ਕਿਸਮਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਪੇ ਘਰ ਮੁੜੇ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਚਾਅ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਕਈਆਂ ਦੇ ਮਾਪੇ ਤਾਂ ਉਡੀਕ ਉਡੀਕ ਕੇ ਹੀ ਇਸ ਜਹਾਨੋਂ ਤੁਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਰਦੇਸੋਂ ਪਰਤੇ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਦਿਲ 'ਤੇ ਕੀ ਗੁਜ਼ਰਦੀ ਹੈ, ਬਿਆਨੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ।

ਪਰ ਇਸ ਸਾਰੀ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਤ੍ਰਾਸਤੀ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਦਿਨ ਪਰ ਦਿਨ ਇਹ ਖੁਸ਼ੀ ਪ੍ਰਫਾਵਿਆਂ ਵਾਂਗ ਢਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਹਫ਼ਤੇ-ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਮਹਿਮਾਨ ਨਿਵਾਜ਼ੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਜ਼ਬਾਤ ਦਾ ਕਤਲ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੁਰਖਿਆਂ ਦੀ ਚਲਦੀ ਰੀਤ ਵੰਡਾਰੇ ਦੀ ਗੱਲ ਚੱਲਦੀ

ਪਰਦੇਸਾਂ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਅੱਖਾਂ ਤੋਂ ਕਈ ਪੱਟੀਆਂ ਖੁਲ੍ਹਦੀਆਂ ਹਨ, ਤੇ ਇਕ ਪੱਟੀ ਉਹ ਖੁਦ ਅੱਖਾਂ 'ਤੇ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਕਮਾਈਆਂ ਕਰ-ਕਰ ਪਿੱਛੇ ਘੱਲੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਉਹ ਪੱਟੀ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਸਾਰ ਹੀ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਤੋਂ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤੇ ਉਦੋਂ ਵਕਤ ਗੁਜ਼ਰ ਚੁੱਕਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਗਰ ਲੱਖ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ ਤਾਂ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਮਿੱਤਰ ਕੋਲੋਂ ਫੜ ਕੇ ਪੂਰਾ ਲੱਖ ਕਰਕੇ ਘੱਲਣਾ। ਪਿੱਛੇ ਵਾਲੀਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਫੋਨ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਰਾਤਾਂ ਦੀ ਨੀਂਦ ਤਾਂ ਪਰਦੇਸੀ ਦੀ ਉਡਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਭੋਲੇ ਪਰਦੇਸੀ ਨੂੰ ਪਰਦੇਸ ਆਉਣ ਵੇਲੇ ਇਹ ਗੁੜਤੀ ਮਿਲੀ ਹੁੰਦੀ ਏ ਕਿ ਤੂੰ ਕਮਾਈ ਕਰਨ ਚੱਲਿਆ ਏਂ, ਤੇ ਕਮਾਈ ਕਰਕੇ ਘਰੇ ਘੱਲਣੀ ਉਸ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਹੈ ਅਤੇ ਪਰਦੇਸੀ ਆਪਣੇ ਭੇਜੇ ਪੈਸਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸੱਜੀ ਬਾਂਹ ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਭਰਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਹੜੇ ਪੈਸੇ? ਜੇ ਤੂੰ ਕਮਾਈ ਕੀਤੀ ਏ ਤਾਂ ਕਿਸੇ 'ਤੇ ਅਹਿਸਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਵੀਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਖਿਸਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਅਸਮਾਨ ਸਿਰੋਂ ਹਟ ਗਿਆ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵੀ ਸੁਣੀਆਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਸਭ ਕੁਝ ਹੱਤਥ ਕਰ ਚੁਕੇ ਭਰਾਵਾਂ ਆਪਣੇ ਪਰਦੇਸੋਂ ਪਰਤੇ ਵੀਰ ਨੂੰ ਇੰਨਾ ਡਰਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਮੁੜ ਵਤਨ ਵਰਤੇ ਹੀ ਨਾ ਜਾਂ ਇਸ ਜਹਾਨੋਂ ਹੀ ਤੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਬਬੇਰੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਦੇ ਖੂਨ ਸਫੈਦ ਹੁੰਦੇ ਵੀ ਵੇਖੇ ਹਨ।

ਮੱਧ ਵਰਗੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਅਗਰ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਪੂਰੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹੋਣ ਤਾਂ ਕਿਉਂ ਕੋਈ ਪਰਦੇਸੀ ਹੋਵੇ? ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਲਈ ਸਭ ਕੁਝ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਪਰਦੇਸੀ ਆਪਣਿਆਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਵੀ ਇਕੱਲਾਪਣ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਡੰਗ ਦੀ ਡੰਗ ਕਰਕੇ ਖਾਣ ਵਾਲਾ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਕਿੱਥੋਂ ਮਹਿਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਿੱਥੋਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਖਰੀਦ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਇਕ ਪਰਦੇਸੀ ਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਇਕੱਲਾ-ਇਕੱਲਾ ਪਿੰਡ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਹੈ। ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਪਰਦੇਸੀ, ਸਾਇਕਲ ਚਲਾਉਂਦਿਆਂ ਨੂੰ ਕਾਰਾਂ ਬੁਟਾਉਣ ਵਾਲਾ ਪਰਦੇਸੀ, ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਮਾਲਿਕ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ ਪਰਦੇਸੀ, ਆਪਣੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਪਰਦੇਸੀ ਆਖਿਰ ਇਕ ਦਿਨ ਬੁਰਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ:

ਘਰ-ਘਰ ਵਿਚ ਖਿੜੇ
ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਗੁਲਾਬ ਅੱਜ।
ਪਿੰਡ-ਪਿੰਡ ਟੋਭਿਆਂ ਦੇ
ਬਣੇ ਨੇ ਤਲਾਬ ਅੱਜ।
ਕਰ-ਕਰ ਘੱਲੀਆਂ
ਕਮਾਈਆਂ ਪਰਦੇਸੀਆਂ ਨੇ।
ਤਾਈਓਂ ਖੁਸ਼ਹਾਲ
ਮੇਰਾ ਰੰਗਲਾ ਪੰਜਾਬ ਅੱਜ।

ਪਰਦੇਸੀ ਹੋਏ ਕੁਝ ਪੰਜਾਬੀ ਦਿੱਲੀ ਏਅਰਪੋਰਟ 'ਤੇ

ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਰੁਪਏ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਫਿਲਤ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ 'ਚਾਰ ਫਿਲਤ' ਵਾਕੰਸ਼ ਵਿਚ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਬੋਝੇ ਪੈਸੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸ਼੍ਰੋਤ ਫਿਲਤ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਖਾਲਸਾ ਜਾਂ ਸਿੰਘ ਬੋਲਿਆਂ ਦੇ ਪਦ ਨਾਲ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਨਿੰਗਰ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਇਕ ਬੋਲੇ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਦੋ ਭਾਵ ਦਸਦਾ ਹੈ, "ਰੁਪਯਾ, ਰਜਤਪਣ"। ਅਸੀਂ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ 'ਰੁਪਿਆ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਿਉਂਤਪਤੀ ਵਿਚਾਰ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਰੁਪਿਆ ਰੁਪਾ (ਰਜਤ, ਚਾਂਦੀ) ਤੋਂ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਇਆ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੁਰਾਣੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿਚ ਕਰੰਸੀ ਧਾਤ ਦੇ ਸਿੱਕਿਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਕਾਗਜ਼ੀ ਨੋਟ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਵੇਲੇ ਛਾਪੇ ਜਾਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ। ਸੋ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਮੁਢਲੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਫਿਲਤ ਸ਼ਬਦ ਇਸ ਦੇ ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਸਿੱਕੇ ਹੋਣ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਰੁਪਏ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੱਜ ਇਸ ਨੂੰ ਚਾਂਦੀ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਧਾਤ ਜਾਂ ਕਾਗਜ਼ੀ ਕਰੰਸੀ ਵਜੋਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ 'ਰਜਤਪਣ' (ਚਾਂਦੀ ਦਾ ਗੁਣ) ਕਰਨਾ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਸ਼ਾਇਦ ਕੁਝ ਅਜਿਹੀ ਸਮਝ ਬਣੀ ਹੋਵੇ ਕਿ ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਚਿਲਕਵੇਂ ਗੁਣ ਕਾਰਨ ਚਿਲਕ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਫਿਲਤ ਬਣਿਆ ਹੋਵੇਗਾ, ਆਖਰ ਚਾਂਦੀ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਧਾਤੂ 'ਚੰਦ' ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਭਾਵ ਚਮਕ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਏਥੇ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਤੁਕ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ। ਕੁਝ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਮਨੋਨ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਫਿਲਤ ਸ਼ਬਦ ਫਿਲ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਾਲੇ ਫਿਲਤ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਇਹ ਮੁਢਲੇ ਤੌਰ 'ਤੇ

ਚਾਰ ਫਿਲਤ

ਧਾਤ ਦਾ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਕਾਗਜ਼ ਦਾ ਰੁਪਿਆ ਹੈ। ਮਾਇਆ ਨੂੰ 'ਹੱਥਾਂ ਦੀ ਮੈਲ' ਦੱਸਣ ਵਾਲਾ ਮੁਹਾਵਰਾ ਇਸ ਦੇ ਫਿਲਤ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਵਿਉਂਤਪਤ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਮਾਨੋ ਫਿਲਤ ਮੈਲ ਦੀਆਂ ਵੱਟੀਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਿਆਜ਼ ਦੇ ਫਿਲਤ ਨਿਆਈਂ ਹਨ। ਸਿੰਘ ਬੋਲਿਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੀ ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਦੀ ਇਕ

ਤੇ ਗਜ਼ਾ ਕਰਨ ਨੂੰ ਮੁਆਮਲਾ ਉਗਰਾਹੁਣਾ ਕਹਿ ਕੇ ਸੁਹਿਨਸਾਹ ਬਣ ਬਹਿੰਦੇ ਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ...। ਆਉ ਜ਼ਰਾ ਇਸ ਫਿਲਤ ਦੇ ਫਿਲਤ ਉਤਾਰੀਏ। ਦੱਸੇ ਜਾਂਦੇ ਸਾਰੇ ਸਿੰਘ ਬੋਲੇ ਨਿੰਗਰਾਂ ਦੇ ਹੀ ਬਣਾਏ ਸਾਬਿਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ

ਮੈਦਾਨ ਮਾਰਨਾ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਮੈਦਾਨ ਜਾਣਾ ਵੀ ਪਿਸ਼ਾਬ ਜਾਂ ਸੁੱਚ ਜਾਣਾ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਰੁਪਏ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਾਲਾ ਫਿਲਤ ਆਮ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਸੀ, ਭਲੇ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਮਾਇਆ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ ਰਹਿੰਦੇ ਨਿੰਗਰ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਫਿਲਕਾ ਸਮਝ ਕੇ ਠਿੱਠ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਤਾਂ ਫਿਰ ਰੁਪਏ ਦੇ ਅਰਥ ਦਿੰਦਾ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਕਿਸ ਹੋਰ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਰੂਪ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਧਿਆਨਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਭਾਰਤੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਭਾਨ ਅਰਥਾਤ ਟੁੱਟੇ ਹੋਏ ਪੈਸੇ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਪ੍ਰਚਲਤ ਹੈ, ਚਿੱਲਰ ਜਾਂ ਚਿੱਲਤ। ਹਿੰਦੀ ਉਰਦੂ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਰੇਜ਼ਗਾਰੀ ਜਾਂ ਖੁਰਦਾ ਵੀ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ

ਕਵਿਤਾ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਫਿਲਤ ਅਤੇ ਸਿੱਕਿਆਂ ਨੂੰ ਠੀਕਰੇ ਦੱਸ ਕੇ ਅਜਿਹੇ ਭੁਲੇਖੇ ਨੂੰ ਹੋਰ ਬਲ ਦਿੰਦੀ ਹੈ:

ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਫਿਲਤ, ਸਿੱਕਿਆਂ ਨੂੰ ਠੀਕਰੇ

ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਿਆਪਕਤਾ ਦੇਖ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਚਿੱਲਰ/ਚਿੱਲਤ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਔਖਿਆਈ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਜਾਣ ਕੇ ਕਿ ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਹਿੰਦੀ

ਵਿਚ ਵੀ ਫਿਲਤ ਰੁਪ ਭਾਨ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਵਰਤਿਆ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਚਿੱਲਰ ਸ਼ਬਦ ਨਿੱਕੇ ਮੋਟੇ ਭੇਦ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਦਰਾਵਤੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕੰਨੜ, ਤਾਮਿਲ, ਤੈਲਗੂ, ਤੁਲੂ ਆਦਿ ਵਿਚ ਭਾਨ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਉਪਲਬਧ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮਰਾਠੀ, ਗੁਜਰਾਤੀ, ਕੋਂਕਣੀ ਆਦਿ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਰੂਪ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਗੁਜਰਾਤੀ ਵਿਚ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਭੇਦ 'ਸ਼ਿਲਕ' ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਸੰਗਵਸ਼ ਇਕ ਦਿਲਚਸਪ ਸੰਜੋਗ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਅਰਬੀ ਵਿਚ ਵੀ ਭਾਨ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ 'ਸ਼ਿਲਕ' ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਹਥਲੇ ਚਿੱਲਰ/ਚਿੱਲਤ/ਫਿਲਤ ਨਾਲ ਕੋਈ ਧਾਤੂਮੂਲਕ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੁਝ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਚਿੱਲਰ ਸ਼ਬਦ ਮੁਢਲੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਾਵਤੀ ਹੈ। ਤਾਮਿਲ ਦੇ ਇਕ ਕੋਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ 'ਚਿੱਲਰੇ' ਦੇ ਇਹ ਅਰਥ ਹਨ: ਨਿਕ ਸੂਕ, ਫੁਟਕਲ, ਪਰਚੁਣ, ਬਕਾਇਆ, ਬਾਕੀ, ਭਾਨ; ਤੁੱਛ ਜਾਂ ਨਿਗੂਣੀ ਚੀਜ਼; ਵਾਲੀ।

ਕੰਨੜ ਦਾ ਇਕ ਕੋਸ਼ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ: ਛੋਟਾਪਣ, ਲਘੂਤਾ; ਹੋਛਾਪਣ, ਕਮੀਨਗੀ; ਦਸ਼ਮਲਵ ਰਾਸ਼ੀਆਂ (ਅਰਥਾਤ ਅੱਧਾ, ਪੌਣਾ ਆਦਿ); ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਮੁਦਰਾ।

ਤਾਮਿਲ ਤੇ ਕੰਨੜ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵਸਤੂ ਦੇ ਅਨੇਕ ਖੰਡਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਇਕ ਵੱਲ ਸੰਕੇਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮਰਾਠੀ ਵਿਚ ਨਿੱਕੇ ਨਿਆਣਿਆਂ ਜਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸਤੋਲ ਨੂੰ ਚਿੱਲੇ ਪਿੱਲੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਤਾਮਿਲ ਕੋਸ਼ ਤਾਮਿਲ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ 'ਚਿਲਰੇ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੰਧੀ-ਛੇਦ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ: ਚਿਲਰੇ=ਚਿਲ+ਅਰੂ। ਤਾਮਿਲ ਵਿਚ 'ਚਿਲ' ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਛੋਟਾ, ਨਿੱਕਾ, ਬੋਝਾ, ਟੋਟਾ ਅਤੇ 'ਅਰੂ' ਦਾ ਅਰਥ ਤੋੜਨਾ, ਭੰਨਣਾ, ਵੱਢਣਾ ਹੈ। ਸੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਨਾਂ ਟੋਟਿਆਂ ਨੂੰ ਜੋੜ ਕੇ ਜੋ ਸ਼ਬਦ ਹੱਥ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਸਮਾਨੰਤਰ ਅਜਿਹੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਬਦ ਰੱਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ: ਵੱਢ-ਟੁੱਕ, ਟੁੱਟ-ਭੱਜ, ਨਿਕ-ਸੂਕ।

ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸੇਧ ਵਿਚ ਚਿਲਰੇ

ਸ਼ਬਦ ਝਰੋਖਾ

ਬਲਜੀਤ ਬਾਸੀ

ਫੋਨ: 734-454-4958

ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਟੁੱਟੇ ਪੈਸੇ ਜਾਂ ਭਾਨ ਦੇ ਅਰਥ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਣਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੀ ਹੈ। ਪਰ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਚਿੱਲਰ ਸ਼ਬਦ ਪੂਰੀ ਵਸਤੂ ਦੇ ਖੰਡਾਂ ਦਾ ਅਰਥਾਵਾਂ ਹੈ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਸਾਬਤ ਸਬੂਤ ਖਰੇ ਰੁਪਏ ਦੇ ਅਰਥ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪਿਆ? ਕੁਝ ਸਦੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਗਜ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦੀ, ਇਸ ਲਈ ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਸਿੱਕਿਆਂ ਲਈ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਪ੍ਰਚਲਤ ਹੋਇਆ। ਮੇਰਾ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਦਾ ਪਹੁੰਚਦਾ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਪਹਿਲਾਂ ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਰੁਪਏ ਤੇ ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰੁਪਏ ਲਈ ਰੂੜ ਹੋ ਗਿਆ।

ਅੱਜ ਪਿਆਜ਼ ਦੀ ਕੀਮਤ ਅਸਮਾਨੇ ਚੜ੍ਹਨ ਲੱਗ ਪਈ ਹੈ ਤੇ ਉਧਰ ਰੁਪਏ ਦੀ ਵੱਕਤ ਏਨੀ ਗਿਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਰੁਪਏ ਲਈ (ਪਿਆਜ਼ ਦੇ) ਫਿਲਤ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਣਾ ਪਿਆਜ਼ ਦੀ ਸਰਾਸਰ ਹੋਣੀ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਇਕ ਮਾਅਰਕੇ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੋਈ ਹੈ: ਸਰਕਾਰ ਨੇ 150 ਰੁਪਏ ਦਾ ਸਿੱਕਾ ਚਾਲੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਟੈਕਸ-ਲੁਆਈ ਦੇ 150 ਸਾਲ ਪੂਰੇ ਹੋ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਨਵੇਂ ਤੋਂ ਨਵੇਂ ਸਿੱਕੇ ਢਾਲ ਕੇ ਇਸ ਦੇ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਜੇ ਇਕ ਰੁਪਏ ਦਾ ਸਿੱਕਾ ਉੜ ਗਿਆ ਤੇ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਸਿੱਕੇ ਹੀ ਰਹਿ ਗਏ ਤਾਂ ਫਿਲਤ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਰਹਿ ਜਾਵੇਗਾ? ਹਿੰਦੀ ਵਾਲੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, "ਅਬ ਤਕ ਨੋਟ ਕਾ ਚਿੱਲਰ ਕਰਾਤੇ ਥੇ, ਅਬ ਚਿੱਲਰ ਕਾ ਚਿੱਲਰ ਕਰਵਾਨਾ ਪੜੇਗਾ।"

ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਲਈ ਛੋਟੇ ਤੇ ਵੱਡੇ ਪਰਦੇ ਨੇ ਕਦਰਾਂ ਵਿਸਾਰੀਆਂ

ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਪਰਦੇ ਨੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਗਠਜੋੜ 'ਚੋਂ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਮਨਫ਼ੀ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਮਨੋਰੰਜਨ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਜੋ-ਜੋ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ, ਉਸ ਨਾਲ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕਿਸੇ ਦੇ ਪੱਲੇ ਅਕਲ ਦੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਪੈਂਦੀ ਹੋਵੇ। ਛੋਟਾ ਪਰਦਾ ਟੀ.ਆਰ.ਪੀ. ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਜੋ-ਜੋ ਕੁੱਝ ਕਰਦੇ ਤੇ ਵੱਡਾ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜੇਬਾਂ ਹਲਕੀਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਜੋ-ਜੋ ਦਿਖਾਉਂਦੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਖ ਬਹੁਤੀ ਵਾਰ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਹੱਥ ਆਪਣੇ ਆਪ ਧਰਿਆ ਜਾਂਦੇ। ਕਮਾਲ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਤਿੰਨ-ਤਿੰਨ ਘੰਟਿਆਂ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਅੱਸੀ-ਨੱਬੇ ਮਿੰਟ ਦੀਆਂ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਨੇ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਵਾਂਗ ਹੀ ਹੀਰੋਇਨਾਂ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਘਟ ਰਹੇ ਨੇ, ਇਸ ਦੀ ਥਾਂ ਉਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵਧ ਰਹੇ ਨੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਨੀਲੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ' ਵਾਲੇ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦੇ। ਛੋਟਾ ਪਰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੇ ਬੈਡਰੂਮਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦਾ ਸਿੱਖਿਆ ਨਾਲ ਗਠਜੋੜ ਰਹਿਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੀ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਇਸ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਜਨਮ ਦੇ ਰਾਜ਼, ਸਵੈਂਬਰਾਂ ਤੇ ਸੀਰੀਅਲਾਂ ਜ਼ਰੀਏ ਘਰਾਂ 'ਚ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਾਤਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਸਿਆਣੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਟੀ.ਵੀ. ਨੂੰ 'ਮੂਰਖਾਂ ਦਾ ਡੱਬਾ' ਕਰਾਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਪਹਿਲਾਂ ਟੀ.ਵੀ. ਜੋ ਬੋਲਦਾ ਸੀ, ਜ਼ਮਾਨਾ ਉਸ 'ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਹੁਣ ਟੀ.ਵੀ. ਜੋ-ਜੋ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ ਹਿੰਸਾ, ਕਾਮ ਉਤੇਜਨਾ ਅਤੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਵੱਧ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਨਾਜ਼ੁਕ ਫ਼ੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ 'ਸਵੈਂਬਰਾਂ' ਦਾ ਰੂਪ ਦੇਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸੌਖਾ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਚੈਨਲਾਂ ਦਾ ਮਕਸਦ ਸਿਰਫ਼ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਬੇਵਕੂਫ਼ ਬਣਾਉਣਾ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਰਾਖੀ ਸਾਵੰਤ ਵਰਗੀ 'ਸ਼ਰੀਫ਼' ਕੁੜੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਤਿੰਨ-ਤਿੰਨ ਦਰਜਨ ਮੁੰਡੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ, ਤਾਂ ਮਰਜ਼ੀ ਦਾ ਇੱਕ 'ਬੱਕਰਾ' ਲੱਭਣਾ ਭਲਾ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਔਖਾ ਹੁੰਦਾ? ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਆਹ ਦੇ ਲਾਲਚ 'ਚ ਆਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿੱਕੀ-ਨਿੱਕੀ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ਲੀਲ ਕਰਨਾ ਤੇ ਬਾਅਦ 'ਚ ਇੱਕ ਨੂੰ ਚੁਣ ਉਹਦੇ ਵਰਮਾਲਾ ਪਾ ਕੁੱਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਕਹਿ ਛੱਡਣਾ, 'ਉਹ ਮੁੰਡਾ

ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਮੈਂ ਉਸ ਨਾਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਭਰ ਰਹਿਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੀ...ਵਗੈਰਾ ਵਗੈਰਾ...' ਤਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਅਡੰਬਰਾਂ' ਦਾ ਮਕਸਦ ਸਿਰਫ਼ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਘਰ ਵਸਾਉਣਾ ਨਹੀਂ। ਨਾਲੇ ਜਦੋਂ ਲਾੜਿਆਂ ਦੀ ਚੋਣ ਐਸ.ਐਮ.ਐਸ. ਜ਼ਰੀਏ ਹੁੰਦੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਦੇਰ ਨਿਭ ਸਕੇਗੀ, ਇਹਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਆਪੇ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦੇ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰਮੋਦ ਮਹਾਜਨ ਦੇ 'ਲਾਡਲੇ' ਰਾਹੁਲ ਮਹਾਜਨ ਲਈ ਕੁੜੀ ਲੱਭਣ ਲਈ ਅਡੰਬਰ ਰਚਿਆ ਗਿਆ। ਪਹਿਲੀ ਥਾਂ ਹੋਏ ਛੱਡ-ਛਡਾਅ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਡਿੱਧੀ ਮਿਲ ਗਈ ਤਾਂ ਕੁੱਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਲੜਾਈ ਦਾ ਕਾਰਾ ਸਾਹਮਣਾ ਆ ਗਿਆ। ਬਾਅਦ 'ਚ ਬਦਨਾਮੀ ਡਰੋਂ ਦੇਵੇਂ ਇਕੱਠੇ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਗਏ ਤੇ ਹੁਣ ਇੱਕ-ਦੋ ਸੀਰੀਅਲਾਂ ਕਰਕੇ ਚਰਚਾ 'ਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਰਤਨ ਰਾਜਪੂਤ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਅਭਿਨਵ ਲੱਭ ਗਿਆ ਪਰ ਉਹਨੇ ਵੀ ਵਿਆਹ ਦੀ ਅਗਲੀ ਤਾਰੀਕ ਇੰਜ ਪਾਈ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਪੇਸ਼ੀ ਭੁਗਤਣ ਆਏ ਮੁਜਰਿਮ ਨੂੰ ਜੱਜ ਅਗਲੀ ਤਾਰੀਕ ਦੇ ਛੱਡਦੇ। ਹੋ ਸਕਦੇ ਇਹ ਵਿਆਹ ਵੀ ਸਿਰੇ ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲੀਰਾਂ ਵਾਲੀ ਖਿੱਦੇ ਵਾਂਗ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਜਾਵੇ।

ਟੀ.ਵੀ. 'ਤੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਭਰਮਾਉਣ ਲਈ ਨਵੇਂ-ਨਵੇਂ ਢੰਗ ਲੱਭੇ ਜਾ ਰਹੇ ਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਜਾਪਦੇ ਕਿ ਬਹੁਤ ਜਲਦੀ 'ਸਵੈਂਬਰਾਂ' ਵਾਲਾ ਅਡੰਬਰ ਪੁਰਾਣਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਇਹਦੀ ਥਾਂ 'ਤਲਾਕ' ਵਾਲੇ ਲੜੀਵਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਲੱਗਣਗੇ। ਨਵੇਂ-ਨਵੇਂ ਤਰੀਕੇ ਦੱਸੇ ਜਾਇਆ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਖਹਿਤਾ ਛੁਡਾਉਣੇ ਤਾਂ ਏਦਾਂ ਕਰੋ, ਓਦਾਂ ਕਰੋ।

ਇਹ ਗੱਲ ਪੱਕੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਚੈਨਲ ਦਾ ਜਿੰਨਾ ਵੱਡਾ ਦਾਇਰਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਸ ਦੀ ਡਰਾਮੇਬਾਜ਼ੀ ਵੀ ਓਨੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵੱਡੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਪਿਛਾਹ ਵੱਲ ਨਜ਼ਰ ਦੌੜਾਓ।

'ਰਾਜ਼ ਪਿਛਲੇ ਜਨਮ ਕਾ' ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਵੱਡੀਆਂ-ਵੱਡੀਆਂ ਹਸਤੀਆਂ ਪਹਿਲੇ ਜਨਮ ਦਾ ਹਾਲ ਜਾਨਣ ਲਈ ਪਹੁੰਚੀਆਂ ਸਨ। ਸਭ ਕੁੱਝ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਇੰਜ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਤਰਕ ਨਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਾ ਰਹਿ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਕਮਾਲ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਚੈਨਲ ਪੂਰਾ

ਦਿਨ ਵਿਗਿਆਨਕ ਖ਼ਬਰਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਿਆਂ 'ਸਭ ਸੇ ਆਗੇ' ਦਾ ਦਮ ਭਰਦੇ ਨੇ, ਰਾਤੀ 12 ਵਜੇ ਉਹੀ ਰਾਸ਼ੀਆਂ ਦੱਸਣ ਲੱਗਦੇ ਨੇ। ਪਹੁ ਫੁਟਾਲੇ ਮੌਕੇ ਚੈਨਲਾਂ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਡਰਾਉਣੇ ਚਿਹਰਿਆਂ ਵਾਲੇ ਤਾਤਰਿਕ ਪੂਰਾ ਦਿਨ ਵਧੀਆ ਲੰਘਾਉਣ ਦੇ ਗੁਰ ਦੱਸਦੇ ਨੇ, ਭਾਰੀ ਨਗ ਅਤੇ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਰੰਗਾਂ ਵਾਲੇ ਕੱਪੜੇ ਪਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਦੇ ਹਨ।

ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ 'ਸਚ ਕਾ ਸਾਮਨਾ' ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਨੇ ਆਲੋਚਨਾ ਦੀਆਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਪਾਰ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ, ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਸਾਰੇ ਵਾਕਫ਼ ਹਨ। ਹੈਰਾਨੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਵੀ ਹੈ ਕਿ 'ਬਿਗ ਬੋਸ' ਵਰਗੇ ਸ਼ੋਆਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਲੱਗਾ, ਜਿਹੜੇ ਆਪਣੇ ਅਪਰਾਧੀ ਪਿਛੋਕੜ ਕਰਕੇ ਬਦਨਾਮੀ ਦੀਆਂ ਸੁਰਖੀਆਂ ਵਿਚ ਛਾਏ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਕਦੇ ਸੀਮਾ ਪਰਹਾਰ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਅੰਦਾਜ਼ 'ਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦੇ, ਕਦੇ ਅੱਬੂ ਸਲੇਮ ਦੀ ਸਹੇਲੀ ਮੇਨਿਕਾ ਬੇਦੀ ਨੂੰ ਵੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਮਨੋਰੰਜਨ ਤੇ ਅਪਰਾਧ ਜਗਤ ਦੀ ਭਾਈਵਾਲੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਸਿਰ ਖੁਰਕਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸੋਚਣ ਲਈ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਜਬੂਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਮੰਗੇਤਰ ਨੀਰਜ ਦੇ ਤਿੰਨ ਸੌ ਟੁਕੜੇ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਮਾਰੀਆ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਰਿਐਲਟੀ ਸ਼ੋਆਂ ਤੇ ਫਿਲਮ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕਾਂ ਦੀਆਂ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ਾਂ ਆਉਣ ਲੱਗਦੀਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਕਿ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਤੇ ਫਿਲਮਾਂ ਤੋਂ ਨਵਾਂ ਪੋਚ ਕੀ ਸੇਧ ਲਵੇਗਾ? ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਅੰਤ 'ਤੇ ਖਲਨਾਇਕ ਦੀ ਮੌਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਸੱਚਾਈ ਜਿੱਤਦੀ ਹੈ ਪਰ ਕੀ ਅਸਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਖੂਨ ਖਰਾਬਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ ਰੋਲ ਮਾਡਲ ਬਣਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਨੇ? ਇਹ ਇਕ ਵੱਡਾ ਸਵਾਲ ਹੈ।

ਹੈਰਾਨੀ ਹੈ ਕਿ ਟਾਡਾ ਤਹਿਤ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਸੈਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸੰਜੇ ਦੱਤ ਬਾਹਰ ਆ ਕੇ ਜਦੋਂ 'ਖਲਨਾਇਕ' ਫਿਲਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸੁਪਰ ਸਟਾਰ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਹਿਰਨ ਮਾਰਨ ਤੇ ਬਾਅਦ 'ਚ ਸੁੱਤੇ ਪਏ ਗ਼ਰੀਬਾਂ 'ਤੇ ਗੱਡੀ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਸਲਮਾਨ ਖ਼ਾਨ ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਬਦਨਾਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਿਉਂ-ਤਿਉਂ ਮੀਡੀਏ ਵੱਲੋਂ ਉਹਨੂੰ ਲੋਕ ਮਨਾਂ ਦਾ ਮਹਿਬੂਬ ਬਣਾਉਣ

**ਕੀ ਮੈਂ
ਝੂਠ
ਬੋਲਿਆ...**

**ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ
ਟਹਿਣਾ***

***ਫੋਨ: 91-98141-78883**

ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਵਧਣ ਲੱਗੀਆਂ ਨੇ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਇਉਂ ਜਾਪਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਘਰੇਲੂ ਨੌਕਰਾਣੀ ਨਾਲ ਜਬਰ ਜਨਾਹ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਸ਼ਾਇਨੀ ਆਹੂਜਾ ਜਦੋਂ ਬਰੀ ਹੋ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹੋਂ ਬਾਹਰ ਆਵੇਗਾ, ਫਿਲਮ ਪ੍ਰੋਡਿਊਸਰ ਤੇ ਚੈਨਲਾਂ ਵਾਲੇ ਉਸ ਦਾ ਨਿੱਘਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਨਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਉਸ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਵੱਲ ਨਹੀਂ, ਅਪਰਾਧ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਈਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਮਸ਼ਹੂਰੀ 'ਤੇ ਟਿਕੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਗਲੈਮਰ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਜਿਸ ਕਦਰ ਕਾਤਲਾਂ, ਔਸ਼ਾਸ਼ਾਂ, ਮੱਕਾਰਾਂ ਤੇ ਗ਼ਲਤ ਕਿਰਦਾਰ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ 'ਜੀ ਆਇਆ' ਆਖ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਜਾਪਦੇ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਅੱਬੂ ਸਲੇਮ ਵੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਹੀਰੋ ਬਣਿਆ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਦਾਉਦ ਕਿਸੇ ਰਿਐਲਟੀ ਸ਼ੋਅ ਵਿਚ ਇੱਕ ਕਰੋੜ ਦਾ ਇਨਾਮ ਜਿੱਤਣ ਪਹੁੰਚ ਜਾਵੇ। ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਕਿ ਕਿਸੇ ਪੰਜਾਬੀ ਚੈਨਲ ਜਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਿੰਸ ਮੱਕੜ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾਲ ਤੋਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਪਿਛਲੇ ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਉਹ ਵੀ ਆਪਣੇ ਕਾਰੇ ਕਰਕੇ ਸੁਰਖੀਆਂ ਦਾ ਸਿੰਗਾਰ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਕੱਲ੍ਹ ਤੱਕ ਜਿਹੜੇ ਚੈਨਲ ਤੇ ਫਿਲਮਾਂ ਵਾਲੇ 'ਨੰਬਰਿੰਗ' ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਿਖਦੇ ਸਨ, 'ਇਸ ਫਿਲਮ/ਸੀਰੀਅਲ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਾਤਰ ਕਾਲਪਨਿਕ ਹਨ, ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਕੀਕਤ ਨਾਲ ਕੋਈ ਮੇਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ 'ਕ੍ਰਿਸ਼ਮਾ' ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇ', ਹੋ ਸਕਦੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਉਹ ਲਿਖਣ, 'ਇਸ ਫਿਲਮ/ਸੀਰੀਅਲ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਾਤਰ ਅਪਰਾਧੀ ਹਨ, ਜੋ ਕੋਈ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਦਿਸ ਪਵੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਮਾਫ਼ੀ ਚਾਹਾਂਗੇ।' ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਿਆਣਿਆਂ ਕੋਲੋਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਾਗਰਿਕ ਨਹੀਂ, 'ਜੁਗਤੂ' ਨਾਗਰਿਕ ਬਣਨ ਦੀ ਹੀ ਉਮੀਦ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਵਿਲੱਖਣ ਤੇ ਮਿਸਾਲੀ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਮਣੀ ਕੌਲ

ਮਣੀ ਦੇ ਸਿਰਜੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਆਪ-ਮੁਹਾਰੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਸਨ...

ਮਣੀ ਕੌਲ ਦੀ ਸਬੂਤੀ ਵਿਦਾਈ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਸਿਨੇਮਾ ਦੇ ਉਸ ਦੌਰ ਦਾ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਖੁਸ਼ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਸਿਨੇਮਾ ਵਿਚ ਲੀਹ-ਪਾਤਵੇਂ ਹੰਭਲੇ ਮਾਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਦੋਂ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਕਤ ਅੰਗਰਾਈ ਲੈ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤੀ ਸਿਨੇਮਾ ਵੀ ਕਰਵਟ ਬਦਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਬੀਤੇ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹਨ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਮਣੀ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਗਲਾ ਜਣਾ ਝੱਟ ਉਤਸੁਕਤਾ ਜਿਹੀ ਨਾਲ ਪੁੱਛਦਾ ਹੈ-ਮਣੀ ਰਤਨਮ। ਮਣੀ ਰਤਨਮ ਤਾਂ ਮਣੀ ਰਤਨਮ ਹੈ, ਇਹ ਮਣੀ ਤਾਂ ਮਣੀ ਕੌਲ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਾਨੂੰ ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਜੋ ਸਿੱਧੇ ਬੰਦੇ ਦੇ ਜ਼ਿਹਨ ਵਿਚ ਖੌਰ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਦੀ ਖਾਸੀਅਤ ਹੀ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬੋਲਣ ਲਾ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਪਦੀ। ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਸਿਰਜੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਇੰਨੇ ਹੀ ਮੂੰਹ-ਜ਼ੋਰ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਮਨ-ਆਈ ਕਰਨ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਰੱਖਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਗੱਲ ਅਗਾਂਹ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਪੁੱਜਦੀ ਵੀ ਸੀ, ਤੇ ਪੁੱਜਦੀ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸੁੱਚੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੀ। ਉਹ ਤੁਹਾਡੇ ਜ਼ਿਹਨ ਦੇ ਸਭ ਜਾਲੇ ਸਾਫ ਕਰਨ ਦੀ ਤਾਕਤ ਰੱਖਦਾ ਸੀ। ਉੱਥੇ ਇਹ ਸਾਡੇ ਸਮਿਆਂ ਦਾ ਦੁਖਾਂਤ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਅਗਾਂਹ ਸਫਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀਆਂ। ਇਹ ਹੁਣ ਗਿਣੇ-ਚੁਣੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਹਨ। 'ਉਸਕੀ ਰੋਟੀ', 'ਦੁਵਿਧਾ', 'ਅਸਾਤ ਕਾ ਏਕ ਦਿਨ', 'ਨੌਕਰ ਕੀ ਕਮੀਜ਼', 'ਸਤਿਹ ਸੇ ਉਠਤਾ ਆਦਮੀ', 'ਸਿਧੇਸ਼ਵਰੀ' ਅਤੇ 'ਇਡੀਅਟ' ਵਰਗੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਸਦਾ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਰਹੀਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਗੱਲ ਅਜਿਹੇ ਵੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਗੱਲ ਬੰਦੇ ਤੋਂ ਬੰਦੇ ਤੱਕ ਸਫਰ

ਤੈਅ ਕਰਦੀ ਸੀ।

ਮਣੀ ਕੌਲ ਬ੍ਰੈਜ਼ਨ, ਤਰਕੋਵਸਕੀ, ਰਿਤਵਿਕ ਘਟਕ ਜਿਹੇ ਧੁਨੰਤਰਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹਾਸਲ ਕਰਕੇ ਉਹ ਜੋ ਕੁਝ ਫਿਰ ਆਪਣਾ ਸਿਰਜਣਾ ਸੀ, ਉਹ ਨਿਰੋਲ ਉਸ ਦਾ ਆਪਣਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਹਰ ਸਿਰਜਣਾ ਵਿਚ ਨਵਾਂ ਹੀ ਮੁਹਾਵਰਾ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਦਰਸ਼ਕ ਉਸ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਨੂੰ ਸਾਹ ਰੋਕ ਕੇ ਦੇਖਦਾ/ਸੁਣਦਾ ਸੀ। ਆਲੋਚਕ ਉਸ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ 'ਤੇ ਰਸ਼ਕ ਕਰਦੇ ਸਨ। 1969 ਵਿਚ ਜਦ ਉਸ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਫਿਲਮ 'ਉਸਕੀ ਰੋਟੀ' ਆਈ ਤਾਂ ਸਭ ਦੰਗ ਰਹਿ ਗਏ। ਉਸ ਦਾ ਇਹ ਰੰਗ ਅੰਤ ਤੱਕ ਬਰਕਰਾਰ ਰਿਹਾ। ਉਹ ਖੁਦ ਆਖਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਦਾ ਮਤਲਬ ਕੁਝ ਨਵਾਂ ਸਿਰਜਣਾ ਹੈ। ਜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਔਖਾਂ ਵਿਚ ਔਖਾਂ ਪਾ ਕੇ ਕੋਈ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਜੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਇਹ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਅਗਾਂਹ ਜਾਣਾ ਕਿੱਥੇ ਹੈ?

ਬਹੁਤ ਸਾਲ ਗੁਜ਼ਰ ਗਏ, ਮਣੀ ਕੌਲ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਕਿਤੇ ਚਰਚਾ ਨਹੀਂ ਸੁਣੀ ਪਰ ਸਿਨੇਮਾ ਬਾਰੇ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਚੰਗੇਰਾ ਯਾਦ ਹੈ, ਉਹ ਇਸ ਸ਼ਖ਼ਸ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਸਮੇਟਿਆ ਹੋਇਆ ਸੱਚ ਹੈ। ਮਸਲਨ: ਮੀਤਾ ਵਸ਼ਿਸ਼ਟ 'ਸਿਧੇਸ਼ਵਰੀ' ਵਿਚ 'ਪਰਫੈਕਟ ਪਰਫਾਰਮੈਂਸ' ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਸ਼ਾਹਰੁਖ ਖਾਨ ਦਾ ਸੁਪਰਸਟਾਰੀ ਕਰੀਅਰ 'ਇਡੀਅਟ' ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਸੀ। 'ਇਡੀਅਟ' ਚਾਰ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਸੀ, ਪਰ ਪਿੱਛੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਕੱਟ-ਵੱਢ ਕੇ ਤਿੰਨ ਘੰਟੇ ਦੀ ਫੀਚਰ ਫਿਲਮ ਬਣਾ

ਕੇ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਸ਼ਾਹਰੁਖ ਖਾਨ ਮਣੀ ਕੌਲ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਇੰਨਾ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਬੋਲਦੇ ਨੂੰ ਚੁੱਪ ਕਰਾਉਣਾ ਔਖਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਮਣੀ ਕੌਲ ਦਾ ਜਾਦੂ ਹੀ ਅਜਿਹਾ ਸੀ, ਜੋ ਨੇੜੇ ਆਏ ਹਰ ਕਲਾਕਾਰ ਦੇ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹ ਬੋਲਦਾ ਸੀ। 'ਇਡੀਅਟ' ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਸ਼ਾਹਰੁਖ ਖਾਨ ਦਾ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਤੋਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵੱਲ ਰਾਹ ਖੁੱਲਿਆ। 'ਉਸਕੀ ਰੋਟੀ' ਦਾ ਉਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਕਿਸ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਪਤੀ ਤਰੱਦਦ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਰੋਟੀ ਤੋਂ ਮੂੰਹ ਭੁਆ ਕੇ ਤੁਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਤਨੀ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਸਥਿਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 'ਦੁਵਿਧਾ' ਦੀ ਤਾਂ ਗੱਲ ਹੀ ਕੀ ਕਰਨੀ ਹੋਈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਮਣੀ ਕੌਲ ਨੇ ਅੰਤਾਂ ਦਾ ਨਾਟਕ ਭਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਫਿਲਮ ਵਿਜੈਦਾਨ ਦੇਨਾ ਦੇ ਨਾਵਲੈੱਟ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਅਮੋਲ ਪਾਲੇਕਰ ਨੇ ਵੀ ਸ਼ਾਹਰੁਖ ਖਾਨ ਅਤੇ ਰਾਣੀ

ਇਮਦਾਦ ਵੀ ਨਾ ਮਿਲੀ। ਉੱਥੇ, ਆਪਣੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਉਸ ਨੇ ਜੋ ਇਨਕਲਾਬ ਲਿਆਂਦਾ, ਉਹ ਬੇਜੋੜ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਫਿਲਮ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਢਾਂਚੇ, ਬਿਰਤਾਂਤ ਅਤੇ ਪਾਤਰ ਉਸਾਰੀ ਨੂੰ ਮਾਲਾ ਦੇ ਮੋਤੀਆਂ ਵਾਂਗ ਸਭ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖਿਲਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਫਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਿਖਰੇ ਮੋਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ-ਇਕ ਮੋਤੀ ਚੁਗ ਕੇ ਫਿਲਮਾਂ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਕੌਤਕ ਕਰ ਕੇ ਦਿਖਾਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਹਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਨੂੰ ਮੁਕੰਮਲ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਦੀ ਹਰ ਫਿਲਮ ਦਾ ਹਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਮੁਕੰਮਲ ਕਹਾਣੀ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਇਹੀ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਜਦੋਂ 'ਦਰੁਪਦ' ਬਾਰੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਬਣਾਈ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਚ ਸੰਗੀਤ ਅਤੇ ਇਮਾਰਤਸਾਜ਼ੀ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਦਿਖਾ ਕੇ ਸਭ ਨੂੰ ਦੰਗ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਦਾ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇਕੱਲਾ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਹ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਵੀ ਸੀ, ਗਾਇਕ ਵੀ, ਤੇ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਵੀ ਸੀ। ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਕਲਾਵਾਂ ਜਦੋਂ ਸੰਗਮ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਦੀਆਂ ਸਨ ਤਾਂ ਉਹ ਜਲੌਂ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ ਜੋ ਸਭ ਨੂੰ ਖਿੱਚਦਾ ਸੀ।

ਉੱਥੇ, ਇੰਨੀਆਂ ਕਲਾਵਾਂ ਦਾ ਸੰਗੀ-ਸਾਥੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹ ਇਕੱਲਾ ਸੀ। ਸਿਨੇਮਾ

ਦਰਅਸਲ ਸਮੂਹਕ ਹੰਭਲੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਮਣੀ ਕੌਲ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਹੋ ਨਾ ਸਕਿਆ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕੀਤਾ, ਉਹ ਉਹਦੇ ਮੂਰਦ ਹੋ ਗਏ। ਸੰਗੀਤ ਅਤੇ ਚਿੱਤਰਕਲਾ ਤਾਂ ਉੱਥੇ ਵੀ ਇਕਹਿਰੇ ਅਤੇ ਇਕੱਲੇ ਮਨ ਦੀਆਂ ਉਡਾਣਾਂ ਹੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਕਲਾਵਾਂ ਉਸ ਦੇ ਧੁਰ ਅੰਦਰ ਫੈਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਸ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਉੱਤੇ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਿਸਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਬਿਨਾ ਆਵਾਜ਼ ਤੋਂ ਬੋਲਦੇ ਹਨ।

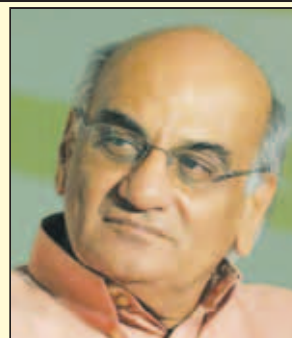
ਮਣੀ ਕੌਲ ਪਹਿਲਾ ਭਾਰਤੀ ਫਿਲਮਸਾਜ਼

ਫਿਲਮ 'ਉਸਕੀ ਰੋਟੀ' ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼

ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਰਵਾਇਤ ਤੋਂ ਲਾਂਭੇ ਹੋ ਕੇ ਤੁਰਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਫਿਲਮ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਠੁੱਕ ਸਿਰ ਕੀਤਾ। ਉਦੋਂ ਕੁਮਾਰ ਸਹਾਨੀ ਅਤੇ ਸ਼ਿਆਮ ਬੈਨੋਗਲ ਵਰਗੇ ਵੀ ਸਿਨੇਮਾ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਪੈ ਰਹੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਪੈੜਾਂ ਵਿਚ ਭਾਈਵਾਲ ਸਨ, ਪਰ ਮਣੀ ਕੌਲ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਸੰਗੀਤ ਦਾ ਰੰਗ ਮਾਣਨ ਵਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਉਹ 'ਦਰੁਪਦ' ਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਰਿਹਾ। ਉਹ ਗਾਉਂਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਕਮਾਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਫਿਲਮ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਲਈ 'ਦਰੁਪਦ' ਬਾਰੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਫਿਲਮ ਵੀ ਬਣਾਈ। ਇਹ ਉਸ ਦੀ 'ਦਰੁਪਦ' ਗਾਇਨ ਲਈ ਸ਼ਰਧਾ ਹੀ ਸੀ।

ਆਪਣੀ ਫਿਲਮ 'ਨੌਕਰ ਕੀ ਕਮੀਜ਼' ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਪੂਰੇ 15 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਵਕਫੇ ਪਿੱਛੋਂ ਉਹ ਹੁਣ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਇਟਲੀ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਤਹਿਤ ਫਿਲਮ 'ਅੰਡਰ ਹਰ ਸਪੈੱਲ' ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕੱਸ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਹ ਫਿਲਮ ਪੱਤਰਕਾਰ ਦਿਲੀਪ ਪਤਗਾਓਂਕਰ ਦੀ ਕਿਤਾਬ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਇਕ ਚੇਲੇ ਦੀ ਇਮਦਾਦ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਤੁਸੀਂ ਸੋਚੋ-ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਨੇਮਾ ਵਿਚ ਮਣੀ ਕੌਲ ਵਰਗੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਨੇ ਰੰਗ ਭਰਨੇ ਸਨ! ਇਹ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਲਈ ਧੰਨਭਾਗ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਸਿਰਜਣਾ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਲਈ ਤੋਹਫਾ ਹੋਣੀ ਸੀ। ਉਫ! ਇਹ ਮਣੀ ਕੌਲ ਦੇ ਜਾਣ ਦਾ ਵਕਤ ਨਹੀਂ ਸੀ!!

ਮਣੀ ਕੌਲ ਦੀਆਂ ਦੋ ਤਸਵੀਰਾਂ

ਮੁਖਰਜੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਇਸੇ ਨਾਵਲੈੱਟ 'ਤੇ ਫਿਲਮ 'ਪਹੇਲੀ' ਬਣਾਈ ਪਰ ਜੋ ਗੱਲ ਮਣੀ ਕੌਲ ਨੇ ਕਈ ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਉਹ ਅਮੋਲ ਪਾਲੇਕਰ ਆਧੁਨਿਕ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਭੂਤ ਦੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨਾਲ ਮੁਹੱਬਤ ਦੀ ਕਥਾ ਹੈ, ਤੇ ਇਹ ਕਥਾ ਇੰਨੇ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਮਣੀ ਕੌਲ ਨੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਣਾਈ, ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਿਸਾਲ ਆਪ ਹੈ/ਸੀ।

ਉਸ ਨੇ ਕਈ ਇਨਾਮ ਜਿੱਤੇ, ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਖੱਟੀ ਪਰ ਉਹ ਜਿਸ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਫਿਲਮਾਂ ਬਣਾਉਣੀਆਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਵੱਸ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਪਾਸਿਓਂ ਕੋਈ ਭਰਵੀਂ

ਭਰੀ। ਤੀਜੇ ਬੇਟੇ ਰਾਜੀਵ ਨੇ 'ਰਾਮ ਤੇਰੀ ਗੰਗਾ ਮੈਲੀ ਹੋ ਗਈ' ਦੇ ਹੀਰੋ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਨਾਂ ਕਮਾਇਆ ਪਰ ਉਸ ਪਿੱਛੋਂ ਉਸ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਸਾਥ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਸ਼ੰਮੀ ਕਪੂਰ ਦੇ ਫਿਲਮ ਮੋਕਰ ਬੇਟੇ ਮਿਕੀ ਕਪੂਰ ਅਤੇ ਸ਼ੰਮੀ ਕਪੂਰ ਦੇ ਬੇਟੇ-ਬੇਟੀ ਕੁਣਾਲ, ਕਰਨ ਤੇ ਸੰਜਨਾ ਨੇ ਵੀ ਅਦਾਕਾਰੀ 'ਚ ਹੱਥ ਅਜਮਾਏ। ਮਿਕੀ ਕਪੂਰ ਨੇ 'ਸਾਂਭਰ ਸਾਲਸਾ' 'ਤੇ 'ਡੌਟ ਸਟੋਪ ਡ੍ਰੀਮਿੰਗ' ਵਰਗੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਤੇ ਉਥੇ ਹੀ ਸ਼ੰਮੀ ਦੇ ਬੇਟੇ ਕਰਨ ਤੇ ਕੁਣਾਲ ਨੇ ਵੀ 'ਸੁਲਤਾਨ' ਤੇ 'ਆਹਿਸਤਾ-ਆਹਿਸਤਾ' 'ਚ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਫਿਲਮਾਂ ਤੋਂ ਕਿਨਾਰਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬੇਟੀ ਸੰਜਨਾ ਵੀ ਨਸੀਰੁਦੀਨ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਹੀਰੋਇਨ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ 'ਹੀਰੋ ਹੀਰਾਲਾਲ' 'ਚ ਨਜ਼ਰ ਆਈ। ਕਪੂਰ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਮਰਦਾਂ ਨੇ ਅਭਿਨੇਤਰੀਆਂ ਨਾਲ ਹੀ ਵਿਆਹ ਕੀਤੇ। ਗੀਤਾ

ਬਾਲੀ, ਜੈਨੀਫਰ, ਬਬੀਤਾ, ਨੀਤੂ ਵਰਗੀਆਂ ਅਭਿਨੇਤਰੀਆਂ ਨੇ ਕਪੂਰ ਪਰਿਵਾਰ 'ਚ ਨੂੰਹਾਂ ਬਣ ਕੇ ਇਸ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਹੋਰ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਬਣਾਇਆ। ਚੌਥੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਬੱਚੇ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ ਕਦਮਾਂ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਤੁਰੇ ਪਰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮਾ, ਕਰੀਨਾ ਤੇ ਰਣਬੀਰ ਨੇ ਹੀ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਰਵਾਇਤ ਨੂੰ ਅਗਾਂਹ ਲਿਜਾਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਰਣਬੀਰ ਕਪੂਰ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮਾ ਤੇ ਕਰੀਨਾ ਖੁਦ ਨੂੰ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਅਭਿਨੇਤਰੀਆਂ ਸਿੱਧ ਕਰ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ, ਉਥੇ ਹੀ ਰਿਸ਼ੀ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਰਣਬੀਰ ਨੇ ਵੀ ਬਾਲੀਵੁੱਡ 'ਚ ਕਦਮ ਰੱਖ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਝੰਡਾ ਬੁਲੰਦ ਰੱਖਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਜਤਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਕਪੂਰ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਬਾਲੀਵੁੱਡ 'ਚ ਸਰਦਾਰੀ

ਬਾਲੀਵੁੱਡ 'ਚ ਕਪੂਰ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਸਰਦਾਰੀ ਹੈ। ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਦੇ ਨਾਮੀ ਘਰਾਣਿਆਂ 'ਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਨਾਂ ਕਪੂਰ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਘਰਾਣੇ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਪ੍ਰਿਥਵੀਰਾਜ ਕਪੂਰ ਨਾਲ ਹੋਈ। 30 ਤੋਂ 60 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿਚਾਲੇ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਰਾਜ ਕਪੂਰ ਦੀ ਕਲਾਕਾਰੀ ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਸਭ ਦੀ ਜ਼ੁਬਾਨ 'ਤੇ ਸਨ। 'ਸਿਕੰਦਰ', 'ਫੂਲ', 'ਲਾਜਵਾਬ', 'ਮੁਗਲ-ਏ-ਆਜ਼ਮ' ਤੇ 'ਕਲ ਆਜ ਔਰ ਕਲ' ਵਰਗੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਰੁਤਬਾ ਬਣਾਇਆ ਤੇ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ ਤੇ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦੀ ਰਵਾਇਤ ਨੂੰ ਅਗਾਂਹ ਵਧਾਇਆ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਿੰਨ ਪੁੱਤਰਾਂ ਰਾਜ ਕਪੂਰ, ਸ਼ੰਮੀ ਕਪੂਰ ਤੇ ਸ਼ੰਮੀ ਕਪੂਰ ਨੇ। ਚੈਪਲਿਨ ਸਟਾਈਲ ਨੂੰ ਅਪਣਾ ਕੇ ਰਾਜ ਨੇ ਨਹਿਰੂ ਦੇ ਦੌਰ ਵਾਲੇ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਦਿਲ ਜਿੱਤ ਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਖਾਸ ਭਾਵ 'ਹਮੇਸ਼ਾ ਬੇਘਰ', 'ਆਵਾਰਾ', 'ਸ਼੍ਰੀ 420', 'ਜਿਸ ਦੇਸ ਮੇਂ ਗੰਗਾ ਬਹਿਤੀ ਹੈ' ਤੇ 'ਜਾਗਤੇ ਰਹੋ' ਵਰਗੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦੇ ਰੰਗ ਦਿਖਾਉਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਸਿਰਫ 24 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ 'ਚ ਕਲਾਕਾਰ-ਨਿਰਮਾਤਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਰਾਜ ਕਪੂਰ ਨੇ 'ਆਰ. ਕੇ. ਸਟੂਡੀਓ' ਦੀ ਨੀਂਹ ਰੱਖੀ ਤੇ ਸਿਖਰ ਦੇ ਸ਼ੋਅ ਮੈਨ ਬਣ ਗਏ।

'ਤੀਸਰੀ ਮੰਜ਼ਿਲ', 'ਦਿਲ ਦੇ ਕੇ ਦੇਖੋ', 'ਜੰਗਲੀ', 'ਐਨ ਈਵਨਿੰਗ' ਵਰਗੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ 'ਚ ਸ਼ੰਮੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਰੋਮਾਂਸ ਦੀ ਸੁਪਨਮਈ ਦੁਨੀਆ 'ਚ ਕੈਦ ਕਰਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਸ਼ੰਮੀ ਨੇ ਖੁਦ ਨੂੰ ਬਾਕਸ ਆਫਿਸ ਦੀ ਮੰਗ

ਮੁਤਾਬਿਕ ਢਾਲਿਆ। ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੀ ਫਿਲਮ 'ਧਰਮ ਪੁੱਤਰ' ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਐਕਸ਼ਨ ਭਰਪੂਰ 'ਦੀਵਾਰ', ਸ਼ੰਮੀ ਨੇ ਰੋਲ ਮੁਤਾਬਿਕ ਆਪਣਾ ਹੁਨਰ ਦਿਖਾਇਆ। 1961 'ਚ ਆਪਣੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 1980 ਤਕ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕਿਆਂ 'ਚ ਫੈਲੇ ਆਪਣੇ ਕਰੀਅਰ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 'ਜਬ ਜਬ ਫੂਲ ਖਿਲੇ', 'ਰੋਟੀ ਕਪੜਾ ਔਰ ਮਕਾਨ', 'ਕਥੀ ਕਥੀ' ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 1982 'ਚ ਆਈ 'ਨਮਕ ਹਲਾਲ' ਤਕ ਆਪਣੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦੇ ਕਈ ਨਮੂਨੇ ਦਿਖਾਏ। ਅਗਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ ਖੂਨ 'ਚ ਵੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਕਾਇਮ ਰਹੀ। ਰਾਜ ਦੇ ਬੇਟੇ ਰਣਬੀਰ ਤੇ ਰਿਸ਼ੀ ਕਪੂਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਨਾਲ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਦੀ ਇਸ ਪਰਿਵਾਰਕ ਕਮਾਨ ਨੂੰ ਖੂਬ ਸੰਭਾਲਿਆ। ਰਿਸ਼ੀ ਕਪੂਰ ਨੇ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦੇ ਖੰਭ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਜੋਕਰ' ਨਾਲ ਖੋਲ੍ਹੇ ਤੇ ਬਤੌਰ ਹੀਰੋ ਉਡਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਫਿਲਮ 'ਬੋਬੀ' ਨਾਲ

ਪ੍ਰਿਥਵੀਰਾਜ ਕਪੂਰ

ਸ਼ੰਮੀ ਕਪੂਰ

ਰਣਬੀਰ ਕਪੂਰ

ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਆਫ ਪੰਜਾਬ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ

ਨਵੀਂ ਉਮੀਦ ਨਵਾਂ ਇਨਕਲਾਬ ਆਓ ਸਿਰਜੀਏ ਨਵਾਂ ਪੰਜਾਬ
ਆਓ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਦਸ਼ਾ ਤੇ ਦਿਸ਼ਾ ਸੁਧਾਰਣ ਲਈ ਤੇ ਆਪਣੇ ਉੱਜੜੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ
ਮੁੜ ਵਸਾਉਣ ਲਈ ਮਿਲ ਕੇ ਹੰਭਲਾ ਮਾਰੀਏ

PEOPLE'S PARTY OF PUNJAB

ਨਵੇਂ ਇਨਕਲਾਬ ਦੇ ਮੋਢੀ
ਸ. ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ
ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਸੁਣਨ ਲਈ ਪਹੁੰਚੋ

ਇਸ ਦੌਰੇ ਦੌਰਾਨ ਸ: ਜਗਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ, ਸ: ਕੁਸ਼ਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਸ: ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਭੱਟੀ,
ਸ਼੍ਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਅਤੇ ਸ: ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਵੀ ਆ ਰਹੇ ਹਨ।

FRIDAY, 12TH AUGUST 2011

CHICAGO (IL)

Avalon Banquets

1905 East Higgins Rd. Elk Grove Village IL 60007

Timing : 7:00 PM

Contact : Darshan Singh Basraon 815-557-4991

Sarwan Singh Tiwana 219-670-4579

ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਸਾਡਾ ਨਿੱਘਾ ਸੱਦਾ ਹੈ

Harpal Singh Pamma

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

Narinder Singh Munder

Ph:269-615-0216

e-mail:nmunder1@gmail.com

Harpal Singh Pamma

Ph:260-420-8135

e-mail:harpalSingh328@yahoo.com

Narinder S. Munder

Daljeet Singh Gahra 517-795-8547
Nirmaljeet Singh 517-795-7326
Harpreet Singh 517-749-1839
Darbara Singh Mangat 269-267-9621
Bhagwant Singh Sandhu 269-267-2376
Harpreet Singh (Worldwide Travels) 734-330-3556
Dr. Harpuran Singh 269-986-4067
Jasvir Singh 269-209-4251
Avtar Singh 269-841-6587
Palwinder Singh 269-420-6997

Sikander Singh 269-589-7032
Amritpal Singh 269-207-7169
Mastan Singh 269-655-5999
Jatinder Singh 269-271-5194
Pawanjeet Singh 269-364-0856
Raja Jalalpur 269-364-0288
Sawaran Singh 517-784-0502
Sukhwinder Singh 517-914-3712
Tinku Munder 810-569-9622
Mukhwinder Singh 989-714-8280

Manjeet Singh Miani 574-850-3218
Surinder Singh Salempur 707-742-2331
Hardeep Singh 989-525-3545
Amninder Singh 517-862-4879
Mahinder Singh Miani 269-274-6963
Jassi Chawala 517-673-9696
Gurbinder Singh 989-992-3423
Mukhtiar Singh Khehra 269-584-1060
Harry Singh 989-992-6787

Party Co-ordinator : Bhangwant Mann Tel.: 001-91-9815923450 Email : bhagwantmann@gmail.com

Media Co-ordinator (Punjab): Arunjot Singh Sodhi Tel.: 001-91-9814100400, 9780900400 Email : arunjotsodhi@manpreetbadal.com
Head Office : # MLA Flat No. 9, Sector 3, Chandigarh (INDIA) Website : www.manpreetbadal.com Email : ppp@manpreetbadal.com

ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲਬ ਇੰਡੀਅਨਾਪੋਲਿਸ (ਇੰਡੀਆਨਾ)

ਫੋਟੋ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ

3500 ਬਰੁਕਸਾਈਡ ਪਾਰਕ (ਇੰਡੀਅਨਾਪੋਲਿਸ) ਦੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਮੈਦਾਨਾਂ ਵਿਚ

ਪਹਿਲਾ ਪੰਜਾਬੀ ਖੇਡ ਮੇਲਾ

23 ਜੁਲਾਈ 2011 ਦਿਨ ਸਨਿਚਰਵਾਰ

(3500 Brookside Parkway Indianapolis, IN 46201)

ਸਮੂਹ ਕਬੱਡੀ, ਬਾਸਕਟਬਾਲ ਅਤੇ
ਵਾਲੀਬਾਲ ਦੇ ਸਮੂਹ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਅਤੇ
ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ
ਕੇ ਰੌਣਕ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਸੱਦਾ

ਪ੍ਰਧਾਨ
ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦਿਉਲ
317-625-1954

ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ
ਪ੍ਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ
210-312-8768

ਜਨਰਲ ਸੈਕਟਰੀ
ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨਿੱਜਰ
916-416-2499

ਸੈਕਟਰੀ
ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤਾਰੀ
317-604-9999

ਸੈਕਟਰੀ
ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ
317-989-4599

ਖਜ਼ਾਨਚੀ
ਬੁੱਕਣ ਸਿੰਘ
317-373-7922
ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ
415-336-5282

ਇਨਾਮ

ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ-ਕਬੱਡੀ
ਜੀ ਐਮ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ

ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ-ਵਾਲੀਬਾਲ
ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ

ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ-ਬਾਸਕਟਬਾਲ
ਨਿੱਕ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ (Knick)

ਦੂਜਾ ਇਨਾਮ-ਕਬੱਡੀ
ਐਚ ਐਂਡ ਜੇ ਕੰਪਨੀ

ਦੂਜਾ ਇਨਾਮ-ਵਾਲੀਬਾਲ
ਐਚ. ਕੇ. ਇੰਕ

ਦੂਜਾ ਇਨਾਮ-ਬਾਸਕਟਬਾਲ
ਮੇ ਫਲਾਵਰ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ

ਅੰਡਰ 21 ਕਬੱਡੀ-ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ
ਸੰਨੀ ਸ਼ੇਰਗਿੱਲ

ਅੰਡਰ 21 ਕਬੱਡੀ-ਦੂਜਾ ਇਨਾਮ
ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਅਤੇ ਤੀਰਥ ਅਟਵਾਲ

ਬੀਬੀਆਂ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵਾਸਤੇ ਖਾਸ ਇਵੈਂਟਸ

> ਬੀਬੀਆਂ ਦੇ ਵਾਲੀਬਾਲ ਮੁਕਾਬਲੇ
> ਬੀਬੀਆਂ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਦੌੜਾਂ
> ਰੱਸਾਕਸ਼ੀ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ

ਜ਼ਰੂਰੀ ਬੇਨਤੀ

- > ਸਾਰੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਵਿਚ ਪਲੇਅਰ ਮਿਡਵੈਸਟ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।
- > ਰੈਫਰੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅਟੱਲ ਹੋਵੇਗਾ।
- > ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਰੁਧ ਸਖਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।
- > ਪੁਲਿਸ ਵਲੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਖਾਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋਵੇਗਾ।
- > ਬੀਬੀਆਂ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਬੈਠਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕੁਮੈਂਟਰੀ

ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਹਕੀਮਪੁਰ ਤੇ ਸੁਖਚੈਨ ਬਰਾੜ

ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਫਰੀ ਲੰਗਰ ਦੀ ਸੇਵਾ
ਇੰਡੀਅਨ ਪੈਲੇਸ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ,
ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਮਰਾ ਵਲੋਂ

ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਮੈਂਬਰ: ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਧਨੋਆ, ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਗੋਰਾ, ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਨੀ, ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਡਿਪਟੀ, ਜਿੰਮੀ ਬਰਾੜ, ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੱਤੜ, ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਲਾਲੀ, ਨੱਛਤਰ ਸਿੰਘ, ਮਨਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ, ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਬੀ, ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ, ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਤਾਪਰਾ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ, ਸੀ ਐਸ ਆਰਯੂਵਾਲੀਆ, ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰਤ, ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ।

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਨਮਾਨ: ਸੰਤ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਸੁਸਾਇਟੀ

ਪਤਵੰਤੇ ਸੱਜਣ: ਸੈਕਰਮੈਂਟੋ (ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ) ਤੋਂ ਸੁੱਖੀ ਸੇਖੋਂ, ਕਿੰਦੂ ਰਮੀਦੀ, ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਤੇ ਸੀਤਲ ਸਿੰਘ ਨਿੱਜਰ; ਪ੍ਰੀਤ ਨਿਊ ਯਾਰਕ; ਅਜੈਬ ਸਿੰਘ ਲੱਖਣ (ਸ਼ਿਕਾਗੋ), ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਨਿੱਜਰ, ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਲਿੰਦਤ, ਹੈਪੀ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ, ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ।

ਸਹਿਯੋਗੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ: ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਗਰੀਨਵੁੱਡ, ਗੁਰਦੁਵਾਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਐਕਟਨ, ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਰੇਅਮੰਡ, ਹਿੰਦੂ ਮੰਦਰ ਇੰਡੀਅਨਾਪੋਲਿਸ, ਦਸਮੇਸ਼ ਅਕੈਡਮੀ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਸਾਹਿਬ।

ਡਾਇਮੰਡ ਸਪਾਂਸਰ: ਅੰਬਰ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ, ਇੰਡੀਆ ਪੈਲੇਸ, ਐਚ ਕੇ ਇੰਕ, ਸਿੰਘ ਟਰੱਕ ਅਤੇ ਟਰੇਲਰ ਰਿਪੇਅਰ, ਐਚ ਐਂਡ ਜੇ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ, ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਤਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਅਕਾਸ਼ਦੀਪ, ਪਲਵਿੰਦਰ ਲਿੰਦਤ, ਸੋਢੀ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ, ਸੰਨੀ ਸ਼ੇਰਗਿੱਲ, ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ, ਤੀਰਥ ਅਟਵਾਲ, ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰਤ, ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਾਗਰਾ, ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਸਿੰਘ ਘੋਤਤਾ, ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਜੇ ਐਸ ਆਰ ਟਰੱਕਿੰਗ), ਨਿੱਕ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ, ਮੇ ਫਲਾਵਰ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ, ਸਪਾਈਸ ਲੋਜਿਸਟਿਕ, ਸੰਨੀ ਗਿੱਲ, ਰਾਜ ਡਾਇਮੰਡ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ, ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੱਲੂ, ਦਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗੁਰਾਇਆ, ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਤੀਰਥ ਸਿੰਘ (5 ਸਟਾਰ ਪੈਟਰੋਲੀਅਮ), ਜਸਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ (ਸਿੱਧੂ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ)।

ਗੋਲਡ ਸਪਾਂਸਰ: ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨਿੱਜਰ (Gee Transportation Inc.), ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ, ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਅਮਰਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਜੱਸੀ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਟਰੱਕ ਰਿਪੇਅਰ, ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ, ਅੱਛਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ, ਸ਼ਾਰਪ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਬਲਜੀਤ ਬੋਪਾਰਾਏ, ਗਗਨਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਸਿੰਘ ਟਰੱਕ ਐਂਡ ਟਰੇਲਰ, ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਦੇਸੀ ਬਾਜ਼ਾਰ, ਨਵਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ, ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਟੁੱਟ, ਟੁੱਟ ਬ੍ਰਦਰਜ਼ (ਲੱਕੀ), ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਟਵਿੰ ਫਲੈਗ, ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਧਾਮੀ, ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਿਊ ਜਰਸੀ, ਪਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖੱਖ, ਸਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਲਾਡੀ, ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਿੱਲੂ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੁਲਾਰ, ਵਰਿੰਦਰ ਸਾਹੀ, ਕਿਰਨਜੀਤ (ਕਿੰਟੂ) ਬਾਵਾ, ਪਾਲ ਖਲੀਲ, ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੱਸਾ, ਇੰਡੀਹਾਡਾ, ਹਰਬੰਤ ਸਿੰਘ, ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਲਾ, ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਮੰਗਾ ਮੱਟੂ, ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸੋਹਲ ਕੰਸਟ੍ਰਕਸ਼ਨ ਇੰਕ, ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭਾਉ, ਰਾਣਾ ਸਿੰਧੂ, ਕੁਲਤਾਰ ਸਿੰਘ ਪੈਟਰੋ, ਸੰਨੀ ਟਰੱਕ ਰਿਪੇਅਰ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਕੈਨੇਕਸ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ (ਗਿੱਲ), ਅਸ਼ੋਕ ਅਤੇ ਬੋਬੀ, ਨਵਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਗੋਲਡਨ ਕੀ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀਜ਼ ਇੰਕ, ਐਕਸੀਡ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਏਜੰਸੀ, ਜੇ ਐਂਡ ਸ਼ੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਭਗਤ ਟਰੱਕਿੰਗ (ਪਾਲੀ), ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਹਲ, ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ, ਕੀ ਟਰੱਕਿੰਗ ਕੰਪਨੀ, ਜਸਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੰਦਾ, ਲਾਡਾ ਟਰੱਕਿੰਗ ਕੰਪਨੀ।

ਸਿਲਵਰ ਸਪਾਂਸਰ: ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੇਲੀ, ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਹਰਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ, ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ, ਰਘਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਸੁਚਾ ਸਿੰਘ, ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਆਧੀ ਟਰੱਇੰਗ, ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ, ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਸਹੋਤਾ, ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਸਤਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ, ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਿੱਜਰ, ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨਿੱਜਰ।

ਪਾਣੀ ਦੀ ਸੇਵਾ: ਜੱਸੀ, ਹੈਰੀ, ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਪਰਮਦੀਪ ਸਿੰਘ